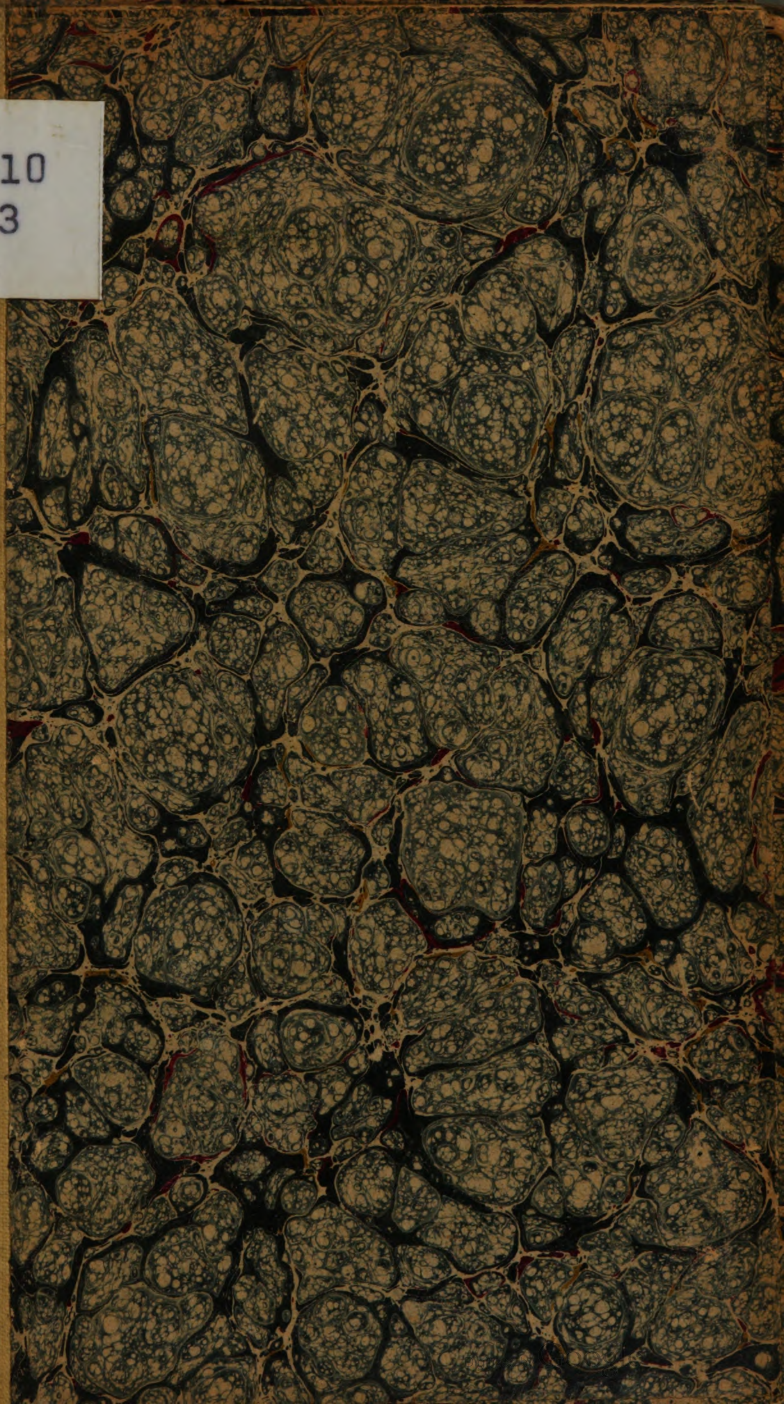

PA
5610
E63
N4

OLIN
A
610
63
4

Cornell University Library

Gift of the Estate of
PROFESSOR HARRY CAPLAN '16

Digitized by Google

Harry Caplan

Cornell University Library
PA 5610.E63N4

Nesiotikes histories /

3 1924 010 776 346

olin

Digitized by Google

Digitized by Google

ΑΡΓΥΡΗ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ

ΝΗΣΙΩΤΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

Digitized by Google

Digitized by Google

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΣΤΙΑΣ

E. P. Andrews.

ΑΡΓΥΡΗ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ

ΝΗΣΙΩΤΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

1894

Digitized by Google

Ephtaliōtēs
Nēsiōtikes historiēs

Digitized by Google

ΣΤΗΝ ΑΓΑΠΗΤΗ ΜΟΥ

ΤΗΝ ΕΦΤΑΛΟΥ

ΤΗ ΧΑΡΙΤΩΜΕΝΗ ΕΞΟΧΗ

ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΑΣ ΜΟΥ

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

Digitized by Google

Digitized by Google

ΑΛΗΘΙΝΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ

Ταξίδευα τὶς προάλλες ἀπὸ τὸ νησί μας στὴν Πόλη. Σὰ βρίσκουμαι σὲ ταξίδι, θέλω νὰ ρωτῶ καὶ νὰ μαθαίνω μαζὶ μὲ ποιοὺς ταξιδεύω. Τὸ βαπόρι μας πολλοὺς ἐπιβάτες δὲν εἶχε, μὰ σὰν ἀγγίξαμε στὴ βορεινὴ πόλη τοῦ νησιοῦ, ἀνέβηκε κάποιος ποῦ μοῦ φάνηκε σὰν παράξενος. Φράγκικο ἦθος, φράγκικοι τρόποι, ὡς καὶ περπατηξιὰ φράγκικη. Κι ὡς τόσο τὸν ἀχόρταγο τὸ βαρκάρη του τόνε στόλιζε μὲ καθάρια ρωμαίϊκα!

— Τί πρᾶμα νὰ εἶναι πάλι αὐτός! εἶπα μόνος μου.

Σὰν ξεκίνησε τὸ βαπόρι, τόνε σιμώνω, τὸν χαιρετῶ, κι ἀνοίγω ὁμιλίες μαζί του.

— Καὶ ποῦθε εἶστε; τοῦ λέγω.

— Ἀπὸ τὸ μέρος ποῦ μὲ εἴδετε νὰ μισεύω.

— Καὶ γιὰ ποῦ, ἂν θέλῃ ὁ Θεός;

— Γιὰ τὴν Εὐρώπη. Πέρασα ἐκεῖ τὴ νιότη μου ὅλη. Ἦρθα νὰ δῶ τοὺς δικούς μου, καὶ τώρα γυρίζω πίσω.

Μὲ τὰ λόγια, γενήκαμε φίλοι. Καθήσαμε στὸ κατάστρωμα οἱ δυό μας τὸ βράδυ, καὶ κοιτάζοντας τὴν ἥμερη θάλασσα μπρός, καὶ τὰ βουνὰ ἀντικρύ, λέγαμε, ἐγὼ τὰ δικά μου, καὶ κεῖνος τὰ δικά του.

Digitized by Google

Εἴτανε μεγάλη καὶ πολυπαθιασμένη ἡ ἱστορία του. Μὲ παρακάλεσε ὅμως νὰ μὴν τὴν ξαναπῶ κανενός, ἐξὸν αὐτὸ τὸ μικρὸ μέρος ποῦ θὰ σᾶς δηγηθῶ τώρα:

«....Ἔφυγ' ἀπὸ τὸ νησί μας μικρὸς μικρός. Κ' ἴσια στὰ μακρινὰ τὰ ξένα. Ἴσια στὴν Εὐρώπη, ἐκεῖ ποῦ λέτε σεῖς οἱ πολύξεροι πῶς εἶναι τὰ φῶτα, μὰ γὼ τηνε βρῆκα γεμάτη σκότος καὶ καταχνιά. Σκότος καὶ καταχνιά, καὶ τὸ λησμοβότανο στὰ θλιβερὰ μονοπάτια της! Εἴκοσι χρόνια μὲ μισοκοίμιζε τὸ φοβερὸ τὸ βοτάνι! Εἴκοσι χρόνια μ' ἔτρωγε σκουλήκι κρυφὸ, τῆς πατρίδας ὁ ἀθάνατος πόθος, ποῦ μήτε μιὰ Εὐρώπη δὲ σώνει νὰ τὸν ξερριζώσῃ ὁλότελα.

Στὰ εἴκοσι τὰ χρόνια, τὸ καταπόνεσε ἡ λαχτάρα τὸ λησμοβότανο. Ξύπνησε ἡ καρδιά μου, ξύπνησ' ὁ νοῦς μου, ὅλα μου ξύπνησαν, καὶ **πατρίδα** ζητοῦσαν.

Παίρνω τὸ βαπόρι, κ' ἴσια κάτω, κατὰ τὰ νησιά μας. Τὰ βρῆκα ὅλα στὸν τόπο τους! Ὅλα γελοῦσαν ἀκόμα καθὼς ποῦ γελοῦσαν τότες ποῦ μὲ κατευόδωναν. Κι ὁ ἥλιος, σὰ νἄξερε κι αὐτὸς τὸ τί ὑπόφερε ἡ ράχη μου ἐκεῖ ἀπάνω, δός του καὶ μοῦ τὴ ζέσταινε, ὥσπου μούδιαζα ἀπὸ τὴν εὐχαρίστηση.

Ὁ καημένος ὁ πλοίαρχος τοῦ μικροῦ βαποριοῦ ποῦ μ' ἔφερνε στὴν πατρίδα μου, μόνο ποῦ δὲν ἔκλαψε σὰν τἄμαθε ὅλ' αὐτά. Εἴτανε βράδυ βράδυ σανε φτάσαμε, κι ὥσπου νὰ ράξῃ τὸ βαποράκι στὸν κόρφο μας, σκοτείνιασε κιόλας. Κ' ἔβλεπες ποῦ ἄναβαν ἕνα ἕνα τὰ φῶτα τῶν σπιτιῶν ἀντικρύ.

Digitized by Google

— Βάλε τώρα φωτιά, καπετάνιο!

Πηγαίνει ὁ γέρος στὸ κανόνι, μὰ δὲν παίρνει φωτιά! Τρέχει λοιπὸ στὴ σφυρίχτρα, κι ἀμέσως ἀρχινάει ἕνα βοητὸ ποῦ θαρροῦσες καὶ πετάχτηκε κανένας δράκος ἀπὸ τὰ σπλάχνα τῆς γῆς, καὶ σφύριζε μισὴ ὥρα δίχως νὰ πάρῃ ἀναπνοή.

— Αἴ, φτάνει, καπετάνιο! Τὸ καταλάβανε. Νὰ ἡ βάρκα ποῦ ἔρχεται.

Ἦρθε ἡ βάρκα μὲ μερικὰ παλικαράκια χαρούμενα. Ἀνεβήκανε γλίγωρα, καὶ μὲ καλωσορίσανε ντροπαλὰ ντροπαλά.—Γιὰ δὲς ἐκεῖ, ποῦ ἀντὶς νὰ μὲ πάρουνε στὰ λεμόνια ὕστερ' ἀπὸ τόση ἀπονεσιά, τὰ καημένα τὰ παιδιὰ νὰ μὲ ντρέπουνται, λέει, καὶ νὰ δακρίζουν κιόλας!

— Καὶ ποιοί εἶστε σεῖς;

— Ἐγὼ εἶμαι ὁ ἀδεξιμιός σου.

— Ἐγὼ ὁ ξάδερφός σου,—ὁ ἀνεψιός σου,—ὁ γαμπρός σου.

Πικρὸς κι ἀνάποδος εἶσαι, ὦ κόσμε, μὰ ἔχεις καὶ τὶς παράξενές σου τὶς γλύκες.

Ἔσκιζε ἡ βάρκα τὰ κύματα καὶ πήγαινε κατὰ τὴ σκάλα.

Ἀκόμα δὲν ἔδεσε τὸ παλαμάρι ὁ Μπάρμπα Σταμάτης, καὶ δρόμο, νὰ προφτάσῃ πρῶτος τὰ συχαρήκια.

— Τώρα πιὰ δὲ μὲ γελᾶτε, φώναξα σὰν πάτησα χῶμα. Σᾶς ξέρω ὅλους ἐσᾶς. Νὰ ὁ θειός μου! ἄσπρισε ὅμως! Νὰ κι ὁ χουβαρντᾶς ὁ Ζήσης μὲ τὸ πονηρό του τὸ γέλοιο!

Digitized by Google

Δὲν μπόρεσα νὰ πάγω μπρός. Στάθηκα λιγάκι, τοὺς πῆρα τριγύρω μου, γύρεψα νὰ τοὺς μιλήσω, ἤθελα νὰ τοὺς πῶ πῶς τάχατις δὲν ἄλλαξαν, καὶ πῶς μοῦ φαι– νόντανε σὰ νὰ μὴν ἔφυγα ποτὲς ἀπὸ κοντά τους. Δὲν μπόρεσα ν᾽ ἀνοίξω τὸ στόμα μου. Ἀκκούμπησα πάνω στὸ γέρο τὸ θειὸ μιὰ στιγμή, σφουγγίσαμε τὰ δάκρια μας, καὶ ξεκινήσαμε ἀπὸ τὴ σκάλα, μὲ τὸ φανάρι.

Πηγαίνοντας, στέκουμουν κάποτες νὰ κοιτάξω, ἐδῶ καινούριο σπίτι, ἐκεῖ δρόμο καινούριο, περιβόλια κεῖ ποῦ ἀφῆκα χαλάσματα, ἀργαστήρια κεῖ ποῦ ἤξερα βράχους. Καὶ θαρροῦσα πῶς εἴμουν καὶ δυὸ φορὲς ἀψηλότερος ἐκεῖ πέρα, μικρὰ μικρὰ καθὼς φαίνουνταν ὅλα· τοὺς τὄλεγα, καὶ γελοῦσαν.

Ἀπὸ μέσα ὅμως μὲ βασάνιζε βαριὰ συλλογή. Συλλογιούμουν κ᾽ ἔλεγα πῶς ν᾽ ἀνταμώσῃ ἄνθρωπος ***μάννα*** ὕστερ᾽ ἀπὸ τόσα χρόνια, παῖξε γέλασε δὲν εἶναι, καὶ πῶς χρειάζεται δῶ θάρρος καὶ θάρρος, νὰ μὴν πάθῃ τίποτις κ᾽ ἡ γριά. Πῆρα λοιπὸν τὸν ἀέρα ποῦ παίρνουν οἱ μεθυσμένοι σὰ θέλουνε νὰ δείξουν πῶς δὲ μέθυσαν τάχα. Περπατοῦσα γερά, καὶ χτυποῦσα τὸ ραβδί μου κάτω μ᾽ ἀπόφαση. Ἡ καημένη ἡ γριὰ μοῦ ἔλεγε κατόπι πῶς καὶ κείνη τὴν ἴδια τὴν ἀπόφαση πολεμοῦσε νὰ κάμῃ. Κ᾽ ἔτσι βρεθήκαμ᾽ ἄξαφνα ὁ ἕνας ἀντίκρυ στὸν ἄλλονα! Σὲ μιὰ στιγμὴ ἀκκουμπήσανε τὰ δυὸ πρόσωπα τὸ ἕνα στἀλλουνοῦ τὸν ὦμο. Λέξη δὲν ἄκουγες. Παραστεκόντανε σαράντα ὡς πενῆντα δικοὶ καὶ φίλοι, μὲ μιὰ κατάνυξη σὰ νἄβλεπαν ἱερὸ μυστήριο.

Digitized by Google

Κ' εἶταν τὸ ἱερώτερο τὸ μυστήριο τῆς ζωῆς μου, γιατὶ ἕνα φιλὶ μοῦ σφούγγιζε μιᾶς ἀλάκερης ζωῆς ἁμαρτίες!

Ἀνασηκώνω τὰ μάτια μου νὰ δῶ τριγύρω μου, καὶ μὲ παίρνει μιὰ κοπέλλα στὴν ἀγκαλιά της κλαίγοντας. Μοῦ εἶπαν πῶς εἶταν — ἡ ἀδερφή μου!

— Τί ὄμορφη ποῦ εἶσαι, τῆς εἶπα γυρεύοντας νὰ χωρατέψω, καὶ πνίγηκαν τὰ λόγια μου στὰ δάκρια. Εἴτανε λίγω μηνῶν νύφη, μὲ τὸ γαμπρὸ πλάγι της, ποῦ περίμενε κι αὐτὸς νὰ μ' ἀγκαλιάση. Πιάνω τὸ χέρι του καὶ τοῦ λέγω, — « Ἐσὺ μοῦ τὴν ἔκαμες ἔτσι ὄμορφη, γιατὶ εἶταν ἀγριοκάτσικο σὰν τὴν ἔπαιρνα στὰ γόνατά μου τεσσάρω χρονῶ μικροῦλα ». Γυρίζω καὶ ξαναβλέπω τὰ μάτια της, καί, « Σὲ γνωρίζω τώρα », τῆς κάνω, « μεγάλωσες, μὰ δὲν ἄλλαξες ».

Κ' ἔτσι παίζοντας καὶ κλαίγοντας πέρασα τὴν τρομερὴ αὐτὴ εὐτυχία, ποῦ ταίρι δὲν ἔχει στὸν κόσμο.

Σὰν μπήκαμε σπίτι, μὲ πήρανε στὸ σαλόνι. Τὸ σπίτι εἶταν ἀπάνω κάτω τὸ ἴδιο, μὰ τὰ ἔπιπλα φράγκικα τώρα!

— Ἀνάθεμά σε, Φραγκιά, ποῦ ὡς καὶ δῶ ἦρθαν τὰ σημάδια σου, εἶπα στὸ νοῦ μου. Μὰ δὲν πρόφτασα νὰ ξεστομίσω τίποτις, γιατὶ γέμισε ἀμέσως τὸ σπίτι τρεῖς γενεές, τὶς δυὸ ποῦ ἤξερα, (ἐξὸν ἐκείνους ποῦ μισέψανε γιὰ τ' ἀγύριστο τὸ ταξίδι), καὶ τὴν καινούρια ποῦ ξεφύτρωσε κατόπι.

Τί χάζι, σὰν τἄπαιρνα ἕνα ἕνα τὰ παιδιὰ τῶν παιδιῶν ποῦ γνώριζα, καὶ τοὺς ἔλεγα τίνος εἶταν. — Ἐσὺ

Digitized by Google

εἶσαι τοῦ δεῖνα, ἐσὺ τῆς τάδε. Καὶ κανένα λᾶθος δὲν ἔκαμα! Καὶ δός του γέλοια, γιὰ νὰ ξεχαστοῦν κ' οἱ παλιὲς οἱ πίκρες.

Νὰ παρασταίνω τὴν ἀντάμωση καθενὸς παλιοῦ φίλου καὶ δικοῦ, χρειάζεται πιώτερη ὥρα. Σᾶς λέγω μοναχὰ πῶς κάθε καινούριο πρόσωπο εἶταν κι ἀπὄνα νοιώσμα, καὶ κάθε φορὰ τὄβρισκα! Τόσο καλὰ τὰ θυμούμουν τὰ παλιὰ τὰ χρόνια.

Αἴ, παλιὰ χρόνια! Βρίσκω πάλι τὴ χάρη σας καὶ τὴ γλύκα σας! Βρίσκω τὸν ἀποκρέββατο μὲ τὰ σῦκα, τάρμάρι μὲ τὰ γλυκὰ, τὶς τηγανῖτες τὸ πρωῒ πρὶ νὰ φέξῃ, καθετὶς ποῦ σοφίζουνται οἱ μαννάδες γιὰ νὰ μᾶς ξανακάμουν παιδιὰ, κι ἂς ἄσπρισαν τὰ μαλλιά μας! Σᾶς βρίσκω στὶς παλιὲς καρδιὲς καὶ στὰ παλιὰ τὰ τραγούδια, — μὰ σὰν πηγαίνω στὰ καινούρια τὰ σπιτικὰ καὶ βλέπω καινούρια πρόσωπα κι ἀκούγω καινούρια πράματα, σκεπάζεται ἡ ψυχή μου, καὶ θαρρῶ πῶς ξενιτεύτηκα πάλι! Ἐπειδὴ τἄφεραν καὶ δῶ τοῦ «Πολιτισμοῦ» τὰ κουρέλλια ἀπὸ τὴ Σύρα κι ἀπὸ τὴν Πόλη, ἀθρώπεψε τάχα καὶ δῶ τὸ ρωμαίϊκο, καὶ τἄχασαν ὅλα τους τὰ νησιώτικα, ὡς καὶ τὰ τραγούδια τους τἄχασαν! Ἄχ, τραγούδια τῆς πατρίδας μου πονεμένα! Ἐγὼ ὁ ξενιτεμένος σᾶς τραγουδοῦσα, κ' οἱ ἀξενίτευτες ἐκεῖνες κοπέλλες δὲν ἤθελαν πιὰ νὰ σᾶς ξέρουνε, μόνο τσαμπούνιζαν **κορακίστικα** τραγουδάκια τῆς ἐποχῆς!

— Πᾶμε στὴν ἐξοχή μας, λέγω μιὰ μέρα τῆς μάν-

Digitized by Google

νας. Κι ἂς εἶναι κι Ὀκτώβρης μῆνας. Ἐκεῖ δὲ θἄλλαξε τίποτις.

Κ' ἔτσι εἶταν. Ὁ πύργος, οἱ λεῦκοι κοντά του, ἡ βρύση στὸ πλάγι, οἱ πλατάνοι παραπάνω, τὰ κοπάδια στὰ βουναράκια τριγύρω μὲ τὰ κουδούνια τους, ποῦ ἔλεγες καὶ κρατοῦσαν τὸν ἴσιο τῆς φλογέρας, ἡ θάλασσα παρακάτω, ὅλα, ὅλα τὰ ἴδια. Μήτε γεράσανε, μήτε θὰ γεράσουν ποτές τους. Ἕτοιμα νὰ σὲ χαιρετίσουν καὶ νὰ σ' ἀναστήσουν, ὅσο γέρος, ὅσο βαρεμένος κι ἂν εἶσαι!

Παίρνω τὴ γριά μου στὸ ξωκκλήσι τῆς ἀκρογιαλιᾶς. Προσκυνοῦμε, ἀνάβουμ' ἕνα κερὶ, καὶ τάζουμε νὰ περάσουμε μαζὶ τὰ στερνὰ στερνὰ χρόνια ἐκεῖ πέρα.

— Μόνο νὰ ξαναπάγω ἄλλη μιὰ, τῆς λέγω, κι ὅρκο σοῦ τὸ κάνω πῶς δὲν ἀργῶ τώρα.

Εἶδε τὴ λαχτάρα μου καὶ δὲν εἶπε ὄχι. Μόνο γύρισε τὰ μάτια της κατὰ τὴ θάλασσα, καὶ τραγούδησε ἕνα παλιὸ τραγούδι τοῦ μακαρίτη τοῦ γέρου της:

Ἡ θάλασσα ξηβούρκουση, στὰ ράχτα πᾶ τσὴ δέρνει,
Τσὴ πάλι ξαναβούρκουση, πάλι στὰ ράχτα δέρνει.

Ο ΚΑΠΕΤΑΝ ΓΙΩΡΓΗΣ

Α΄.

Πολλὰ χωριά, βουνά, δάση, ρημοκκλήσια καὶ πύργοι ἔχουν τὰ στοιχειά τους, κι ἂν καλοξετάσουμε τὸ πρᾶμα ἔχει καὶ κάθε σπίτι ἀπὸ ἕνα στοιχειό! Ἀλλοῦ εἶναι ἀρρώστια, ἀλλοῦ θάνατος, ἀλλοῦ μεθύσι, κι ἀλλοῦ κάποιος ἄλλος δαίμονας ποῦ φαρμακώνει τ' ἀγέρι ἐκεῖ ποῦ θαρρεῖς πῶς βασιλεύει ἡ καλοπέραση κ' ἡ καλοτυχιά.

Στὸ νησιώτικο χωριὸ ποῦ θὰ σᾶς πάρω, τὸ στοιχειὸ τοῦ τόπου εἴτανε γιὰ πολλὰ χρόνια ὁ Καπετὰν Γιώργης. Τώρα ὁ δύστυχος συχωρέθηκε, κι ἀφῆκε κατόπι του ἄλλο στοιχειό.

Λοιπὸν ἂς γυρίσουμε ὡς εἴκοσι χρόνια πίσω, κι ἂς πᾶμε σὲ κεῖνα τἄγια τὰ χώματα. Ἂς σταθοῦμε στ' ἀκρωτήρι ποῦ μιὰ φορὰ στεκότανε μιὰ περήφανη πολιτεία, μὲ τὶς ἀρμάδες της, μὲ τὰ κάστρα της καὶ μὲ τὶς μαρμαρένιες κολόννες. Τί θρούβαλα γένηκαν ὅλα! Ἡ Ἀκρόπολις κατάντησε Τάμπια μ' ἕνα καλυβάκι ἀπάνω, μέρος τῆς χώρας ἔγεινε Κοιμητήριο, καὶ τἄλλο

χωράφια τριγυρισμένα μὲ ἀσβεστόπετρες. Πόσες φορὲς πήγαινα τἀποβρόχια σὲ κεῖνα τὰ μέρη νὰ μαζέψω σαλιάγκους, ἢ καυκαλήθρες, καὶ γύριζα μὲ φούχτα γεμάτη σκουριασμένες ἀντίκες καὶ σπασμένα λυχνάρια!

Τὸ καθαυτὸ χωριὸ θὰ τὸ βροῦμε στὸ πλάγι, πάνω στὸ βουναράκι. Ὅποιο παραθύρι κι ἂν ἀνοίξῃς ἐκεῖ ἀπάνω, ἀνοίγει κ' ἡ καρδιά σου, γιατὶ ἀπὸ τὰ δεξιὰ ἔχεις θάλασσα ὅσο φτάνει τὸ μάτι, ἀντικρύ σου τὸν κόρφο, πέρα τὰ βουνὰ στολισμένα ἐδῶ καὶ κεῖ μὲ χωριά, στ' ἀριστερὰ τὸν κάμπο μὲ τὶς ἐλιές, κ' ἕνα ποτάμι στὴ μέση. Ἴσια ἴσια τὸν κάμπο ποῦ ξέπεσε μιὰ φορὰ ὁ Ὀρφέας, καὶ κρέμασε τὴ λύρα του σὲ μιὰ Ἰτιά, κι ἀπὸ τότες κελαϊδοῦσαν ἐκεῖ τἀηδόνια μὲ γλύκα ποῦ ταίρι δὲν εἶχε, ὡς πέρσι πρόπερσι, ποῦ ἔκοψαν τὶς ἰτιὲς οἱ Τοῦρκοι, καὶ ξεγυμνώθηκε τὸ ποτάμι, κ' ἔφυγαν τὰ καημένα τἀηδόνια ὕστερα ἀπὸ τριάντα αἰώνων κελάϊδημα.

Ἄς ἔρθουμε τώρα στὸν Καπετὰν Γιώργη. Φανταστῆτε ἕνα μεσόκοπο μὲ ἀνάστημα μέτριο, κανονικὸ πρόσωπο, μὰ τόσο λιοκαμμένο ποῦ θὰ τὸν παίρνετε γιὰ ἀράπη! Καὶ τί λέγω πρόσωπο! Ὅλο του τὸ κορμὶ τέτοιο εἴτανε, γιατὶ ἄλλα παρὰ κουρελλιασμένα ροῦχα δὲν ἔβαζε. Τοῦ δίνανε φορέματα, κι αὐτὸς κάθιζε κοντὰ σ' ἕνα βράχο, τἄκοβε κομμάτια κομμάτια, τἄδενε πάλι μὲ σπάγους, καὶ τἄβαζε! Ποτὲς δὲ μᾶς εἶπε γιατὶ τὄκανε αὐτό· μὰ ὅλοι μας τὸ ξέραμε, καὶ νὰ σᾶς τὸ πῶ τώρα καὶ σᾶς: εἶταν τρελλός!

Digitized by Google

Ὁ Καπετὰν Γιώργης μιλοῦσε γλῶσσα ὅλους διόλου δική του· ποῦ καὶ ποῦ καταλάβαινες λέξη, μὰ οἱ πιώτερες κατρακυλοῦσαν ἀπὸ τὰ χείλη του σὰν πετραδάκια καὶ πέφτανε χάμω. Φαίνουνταν πάντα σοβαρὸς καὶ βυθισμένος σὲ συλλογές. Ὡς καὶ τὸ γέλοιο του, (καὶ γελοῦσε πολὺ σπάνια), εἶχε μιὰ παράξενη σοβαρότητα, σὰ νἄλεγε, « Ἔννοια σου, κερὰ Χαρά, τὸ ξέρω πῶς εἶσαι Ψεύτρα, καὶ δὲ μὲ γελᾷς ».

Δὲν ἐρχότανε στὸ χωριὸ παρὰ σὰν πεινοῦσε. Καὶ φυσικὰ τοῦ ἔδινε ὁ κόσμος. Ἡ καθαυτὸ φωλιά του εἶταν ὄξω, στοὺς τέσσερεις τοὺς ἀνέμους, κατὰ τὴν παλιὰ τὴν πολιτεία. Ἐκεῖ ἀγαποῦσε νὰ τριγυρίζῃ, καὶ μὰ τὴν ἀλήθεια, σὰν τὸν ἔβλεπα κάποτες μέσα στὰ χαλάσματα, θαρροῦσα πῶς εἴτανε φάντασμα κανενὸς προγόνου ποῦ σηκώθηκε νὰ κλάψῃ τὰ τωρινὰ χάλια τοῦ τόπου του.

Μὰ ποιὸς εἶταν ὁ Καπετὰν Γιώργης; Ποτὲς δὲν μπόρεσα νὰ μάθω ἀπὸ τοὺς πατριῶτες μου, καὶ σάν τονε ρωτοῦσα τὸν ἴδιο, γύριζε τὸ πρόσωπό του πρὸς τὴ θάλασσα καὶ μουρμούριζε ἀκατανόητα λόγια. Ὁ Καπετὰν Γιώργης θὰ ἔμενε μυστήριο παντοτεινό, ἂ δὲν ἐρχότανε μιὰ μέρα ἕνας γρῖπος νὰ τραβήξῃ στὸν κόρφο μέσα, κι ἂ δὲν κατέβαινα καὶ γὼ στὴν ἀκρογιαλιὰ ν' ἀγοράσω ψάρια.

Γρῖπος ! Μεγάλη δουλειά ! Σὰ νὰ λέμε τώρα, τ' αὐστριακὸ τὸ βαπόρι ! Κι ὄχι γιὰ τίποτες ἄλλο, παρὰ γιὰ τὰ σπαρταριστὰ τὰ ψάρια ποῦ ἀνέβαζαν κατόπι

Digitized by Google

οἱ ψαροπουλητάδες, καὶ τὰ φωνάζανε, καὶ τράνταζαν τὰ παράθυρα ἀπὸ τὸ βοητό.

Ἐγώ, νὰ σᾶς πῶ τὴν ἁμαρτία μου, ἀγαποῦσα τὰ ψάρια, μὰ πιώτερο μοῦ ἄρεζε νὰ βλέπω τὸ γρῖπο. Κατιτὶς μὲ τραβοῦσε πάντα πρὸς τὸν γρῖπο. Στέκουμουν καὶ κοίταζα τὰ κουπιά του νὰ χτυποῦν ὅλα μονομιᾶς, ν' ἀνεβαίνουν, νὰ μένουν ἴσια κι ἀκίνητα στὸν ἀέρα, καὶ πάλι νὰ βουτοῦνε, σὰ νὰ τοὺς εἶχες κουρντισμένους τοὺς παλικαράδες ποῦ τὰ τραβοῦσαν. Ὕστερα κοίταζα τὸ γῦρο ποῦ χαράζανε πάνω στὰ ἥσυχα τὰ νερὰ μὲ τὰ δίχτυα, καὶ συλλογιούμουν τί κακὸ γίνουνταν κάτω στὸ βάθος! Τί ὄνειρα νὰ εἴδανε ψὲς τὰ κακόμοιρα τὰ ψάρια! Θαρροῦσα πῶς τἄβλεπα νὰ χύνουνται ἀπὸ δῶ κι ἀπὸ κεῖ σὰν τρελλὰ, καὶ νὰ πιάνουνται. Καὶ σὰν ἀνιστοροῦσα πῶς καὶ νὰ ξέρανε τί θὰ πῆ δίχτυ, καὶ νὰ μὴ σάλευαν ἀπὸ τὸν τόπο τους, πάλι θὰ τἄρπαινε τὸ δίχτυ στὴν ἀγκαλιά του, μοῦ ἐρχότανε νὰ φωνάξω νὰ σταματήσῃ ὁ γρῖπος, νὰ προφτάσουνε νὰ γλυτώσουν τὰ ψάρια.

Σὲ μισὴ ὥρα μέσα ἡ βάρκα εἶταν ἀραγμένη καὶ τὰ θαλασσοπούλια της χωρισμένα σὲ δυὸ γραμμὲς ἀπάνω στὸν ἄμμο, ἔσερναν τὰ δυὸ παλαμάρια σιγὰ σιγὰ ἀπὸ τὴ μέση τους, καὶ γύριζε πίσω πηδηχτὰ ἕνας ἕνας τους νὰ στρεφογυρίσῃ πάλι τὸ σκοινὶ μὲ τὸ φελλὸ στὴν ἄκρη, νὰ πιαστῇ στὸ παλαμάρι καὶ νὰ ξανασύρῃ. Εἶτανε μιὰ χαρὰ νὰ τοὺς βλέπῃς. Δὲν πρόκοψα νὰ δῶ ζωγραφιά τους ἀκόμα. Γιατὶ δὲν ἱστοροῦν οἱ ζωγράφοι μας ἕνα ρωμαίϊκο γρῖπο; νὰ δῇς ἀντρίκια μορφιὰ καὶ

Digitized by Google

χάρη καὶ δύναμη! Νὰ δῆς ποντίκια ποῦ νὰ τὰ λιμπίζεσαι, στήθια μπρούντζινα, λαιμοὺς καὶ κεφάλια χυτὰ, γυρισμένα καθὼς τὰ εἶχαν κατὰ τὸ πέλαγο, μὲ τὰ χέρια τους ἀκκουμπισμένα στὸ παλαμάρι.

Ἄλλη μισὴ ὥρα, κι ὁ γρῖπος ἔϐγαινε. Ἄστραφταν τὰ ψάρια τρεμουλιαστὰ ἀπάνω στὸ δίχτυ, σὰν τἀστέρια στὸν οὐρανό. Μαζεύτηκαν τὰ παλικάρια τριγύρω, καὶ τίναζαν τὰ δίχτυα μὲς στὰ κοφίνια. Μπαρμπούνια, σαρδέλλες, γοῦπες, σμαρίδες, καλαμαράκια, παντῆς λογῆς δῶρα θαλασσινά. Κάτω κάτω στὸ δίχτυ, νά σου καὶ μιὰ ὀκαδιάρικη συναγρίδα! Ὁ Καπετὰν Γιάννης, ποῦ μὲ ἤξερε φαίνεται, τὴν παίρνει, περνάει ἕνα κομμάτι βοῦρλο ἀπὸ τὰ σϐάραχνά της, τὸ δένει, καὶ μοῦ τὴν προσφέρνει χαμογελῶντας. Δὲν ἤθελε πλερωμή. Τὸν κάλεσα λοιπὸ σπίτι μου νὰ τὸν πλερώσω μὲ καλὸ κρασὶ, καὶ δέχτηκε.

Β΄.

Τὸ βράδυ ὁ Καπετὰν Γιάννης εἴτανε σπίτι μας, μὲ τὸ χρυσὸ σκουλαρήκι στ' αὐτί του, μὲ τὸ μακρὺ φέσι, καὶ μὲ τὸ κόκκινο μαντίλι κάτω ἀπὸ τὸ γελέκι του. Βγάζει τὰ παπούτσια του μπρὸς στὸ κατώφλι, καὶ μπαίνει μέσα. Εἶταν ἀπάνω κάτω πενηντάρης ὁ καπετάνιος μας· μὰ καὶ ντροπαλὸς σὰν κορίτσι. Ὕστερ' ἀπὸ τὰ συνηθισμένα τ' ἀνερωτήματα βγαίνει κι ὁ δίσκος, — « Γειά σας, καλῶς σᾶς ηὕραμε », — καὶ κάτω

Digitized by Google

ἡ μαστίχα. Κατόπι παίρνει μερικὰ ἀμύγδαλα, καὶ σπάνοντάς τα μὲ τὰ δόντια του, καὶ παστρεύοντάς τα μὲ τὰ ροζωμένα δάχτυλά του, μᾶς γλέντιζε μὲ τὰ λόγια του.

Δυὸ τρεῖς μαστίχες ἀκόμα, καὶ καθήσαμε στὸ φαγεῖ. Ὁ Καπετὰν Γιάννης, μὲ τὴ μιὰν ἄκρη τῆς πετσέτας χωμένη στὸ γιακᾶ του, ἔφαγε παλικαρήσια. Σὰν καλὸς θαλασσινὸς ποῦ εἶταν ὅμως, μὲ ἀκόμα πιώτερη ὄρεξη ἔπινε τὸ κρασί. Σὰ σηκωθήκαμε ἀπὸ τὸ τραπέζι, τὰ μάτια του τινάζανε σπίθες. Πέρασε κ' ἡ πρώτη ἐκείνη ντροπή, καὶ μᾶς διασκέδαζε τώρα μὲ πολλὲς ἱστορίες καὶ νοστιμάδες.

Ἀπὸ κουβέντα σὲ κουβέντα, εἴπαμε καὶ γιὰ τὸν Καπετὰν Γιώργη. Ὁ μουσαφίρης μας τότες σὰ νὰ στενοχωρέθηκε. Ἐγὼ βλέποντας πῶς κάτι πρέπει νὰ ξέρῃ γιὰ τὸ στοιχειό μας, ἄρχισα νὰ τοῦ βάζω φιτίλια. Στὴν ἀρχὴ δὲν ἤθελε ν' ἀνοίξῃ τὸ στόμα του. Ὕστερα ὅμως ἀπὸ πολλὰ παρακάλια καὶ ταξίματα νὰ μὴν τὸ ξαναπῶ κανενὸς, καὶ σὰ φύγανε κ' οἱ γυναῖκες, ἄρχισε τὴν ἀκόλουθη ἱστορία:

«Εἶταν πατριώτης μου, εἶπε, σὰν ἔβγαλε πρῶτα τὸ μαντίλι του καὶ σφούγγισε τὸ πρόσωπό του, — εἶταν πατριώτης μου, κ' εἶμαι γαμπρός του! Εἴτανε γυιὸς ἑνὸς ψαρᾶ, μὰ τὸ εἶχε μέσα του, κ' ἤθελε νὰ γείνῃ κατιτίς. Εἶχε καὶ μιὰ ἀρχοντοποῦλα στὸ μάτι, τὸν ἀγαποῦσε κι αὐτὴ, μορφονιὸς καθὼς εἴτανε. Μὰ πρὶ νὰ γυρέψῃ τὴν κοπέλλα ἔπρεπε νὰ προικιάσῃ καὶ νὰ

Digitized by Google

παντρέψῃ τρεῖς ἀδερφάδες, κ' ὕστερα νὰ κάμῃ καὶ δική του κατάσταση. Συφωνοῦνε τὸ λοιπὸ νὰ περιμείνουνε μερικὰ χρόνια, κ' ὕστερα νὰ στείλῃ προξενητάδες.

Κ' ἔτσι βγαίνει ὁ Γιώργης στὸν κόσμο, καὶ δουλεύοντας μὲ τὴν καρδιά του, σ' ἕνα χρόνο μέσα τὸ κατάφερε νἄχῃ δική του βάρκα. Σ' ἄλλον ἕνα χρόνο ἡ βάρκα γίνεται τρεχαντήρι. Καὶ κάθε δώδεκα μῆνες γύριζε ὁ Καπετὰν Γιώργης χαρούμενος ἀπὸ τὰ ταξίδια του, καὶ σοῦ πάντρευε καὶ μιὰν ἀδερφή. Τί κακὸ γινότανε στοὺς γάμους ἐκείνους! Ποῦ ἂν ἡ χαρὰ εἴτανε μιὰ γιὰ τὸ γαμπρὸ καὶ τὴ νύφη, εἴτανε δυὸ χαρὲς γιὰ τὰ κείνονε, γιατὶ κάθε γάμος τὸν ἔφερνε καὶ πιὸ κοντὰ στὴν ἀρχοντοποῦλα του. Στὸν τρίτο τὸ γάμο εἴμουν ἐγὼ ὁ γαμπρὸς, καὶ σώνει νὰ σᾶς πῶ πῶς ἕνα μερόνυχτο λάκερο μὲ κράτησαν τὰ σκυλιὰ μακριὰ ἀπὸ τὴ νύφη μὲ τὰ ξεφαντώματά τους.

Γύρεψε ὁ δύστυχος νὰ κάμῃ τὶς προξενιὲς τότες, καὶ μακάρι νὰ τὶς ἔκανε! Πῆγε θὰ πῇς στὶς προῖκες ὅλο τὸ ἔχει του, μὰ τὸν ἤξερε τώρα ὁ κόσμος πῶς εἶταν ἄξιος, κι αὐτὴ εἴτανε μεγάλη σερμαγιὰ γιὰ τὸ Γιώργη. Μὰ ἔλα δὰ ποῦ εἶταν καὶ τὸ καΐκι χρεωμένο, χτίζε χτίζε σπίτια γιὰ τὶς ἀδερφάδες! Τοῦ εἴπαμε λοιπὸν, περήφανος ἄθρωπος εἶναι ὁ πατέρας τοῦ κοριτσιοῦ, πήγαινε ἀκόμα ἕνα ταξίδι, καὶ τοῦ χρόνου ἔρχεσαι καὶ ζητᾶς τὴν καλή σου.

Θυμοῦμαι ἀκόμα τὴ βραδιὰ ποῦ πέρασε μὲ τὰ παιχ-

Digitized by Google

νίδια κάτω ἀπὸ τὰ σπίτια της, καὶ τῆς τραγουδοῦσε διαβαίνοντας καὶ χωρὶς νὰ σταθῇ, νὰ μὴ μυριστοῦνε τίποτις οἱ δικοί της, ποῦ δὲν τὰ ξέρανε :

Μισεύω καὶ σ' ἀφίνω γειά, ξανθή μου περιστέρα·
Στὸ παραθύρι πρόβαλε, νὰ πάρῃ ὁ νοῦς μου ἀγέρα.

Καὶ μισανοίγει ἕνα παράθυρο στ' ἀπάνω τὸ πάτωμα.

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ τρεχαντήρι σηκώθηκε, κι ὁ Καπετὰν Γιώργης ἀποχαιρετοῦσε μὲ τὴν καραμπίνα τὴ λυγερή του.

Πέρασαν ἕντεκα μῆνες, καὶ δὲν ἀκούσαμε τίποτις. Ἀπάνω στοὺς δώδεκα μῆνες βουίζει στὴ γειτονιά μας μιὰ φοβερὴ εἴδηση. Ἡ ἀρχοντοποῦλα ραβωνιάστηκε μ' ἕναν πλούσιο ξένο, ποῦ εἴτανε νὰ τὴν παντρευτῇ καὶ γλίγωρα γλίγωρα, καὶ νὰ τὴν πάρῃ στὸν τόπο του ! Καὶ δὲν εἶταν καὶ ψέματα ! Ἡ δουλειὰ ἔγεινε ἄψε σβύσε. Φώναξε ἡ κοπέλλα, ἔκλαψε, παρακάλεσε, φοβέριξε. Ὅλα τοῦ κάκου. Ἀπὸ ταὐτὶ καὶ στὸν παππᾶ ! Καὶ σὲ μιὰ βδομάδα μέσα τὴν ἔπαιρνε ὁ ξένος στὸν τόπο του, μαζὶ μὲ τὰ προικιά της, καὶ φαρμάκωνε τὸ σπιτικό μας δίχως νὰ γλυκάνῃ καὶ τὸ δικό του, γιατὶ τὸ καημένο τὸ κορίτσι χτίκιασε καὶ συχωρέθηκε σὲ μερικοὺς μῆνες.

Τὸ καραβάνι ἐκεῖνο ξεκινοῦσε ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ τὸ πρωΐ, κι ἀπὸ τὴν ἄλλη ἔμπαινε βράδυ βράδυ τὸ τρεχαντήρι τοῦ Γιώργη στὸν κόρφο μας μέσα. Εἶταν ἥσυχη βραδιά, καὶ διαλαλοῦσε πάλι ἡ καραμπίνα στὰ βουνὰ γύρω. Δὲν κατέβηκε κανένας ἄλλος στὴ σκάλα ἔξω

Digitized by Google

ἀπὸ μένα, γιατὶ ἐγὼ τὴν ἤξερα τὴ βίδα του, καὶ φοβήθηκα μὴν τύχῃ καὶ τὸν παραλωλάνουν οἱ ἄλλοι. Καὶ ποῦ νἄξερα !

Βγάζει πάλι τὸ κόκκινο τὸ μαντίλι ὁ Καπετὰν Γιάννης καὶ σφουγγίζει τὸ πρόσωπό του.

« Φοβερὴ βραδιὰ ἐκείνη, ἀφεντικό ! Οἱ ναῦτες ἀρχίζανε νὰ μαζεύουν τὰ πανιά, ὁ Γιώργης δός του τουφεκιὲς καὶ τραγοῦδι, καὶ γὼ νὰ στέκουμαι μοναχός μου στὴ σκάλα, καὶ νὰ γίνεται ἡ καρδιά μου κομμάτια ! Τὸ καΐκι προσμένει ἀπ' ἔξ' ἀπὸ τὸ λιμάνι γιὰ ν' ἀνοίξῃ ὁ δρόμος ἀπὸ κάτι ψαρόβαρκες ποῦ ἔφευγαν, ὁ Γιώργης βγαίνει μὲ τὴ βάρκα, καὶ σὲ λιγάκι τὸν ἔβλεπα μπρός μου. Σὰ μὲ εἶδε νὰ στέκουμ' ἔτσι μουδιασμένος καὶ συλλογισμένος.

— Βρὲ Γιάννη, μοῦ λέει, τί ἔχεις ; Πέθανε κανένας ; πές μου το νὰ γλυτώνουμε.

Σὰν τοῦ εἶπα μὲ μασσημένα λόγια πῶς δὲν εἴτανε θάνατος, αὐτὸς ἀμέσως μοῦ κάνει :

— Καὶ τί εἶναι ; παντρεύτηκε ;

Ἐμένα τότες μὲ πῆραν τὰ δάκρια. Μὲ βλέπει κατάματα κίτρινος σὰν τὸ θειάφι, καὶ λέξη δὲ βγάζει· μόνο δαγκάνει μὲ λύσσα τὸ μουστάκι του, πηδάει στὴ βάρκα, καὶ πίσω !

Τἄχασα, καὶ δὲν πρόφταξα νὰ πηδήξω μαζί του. Τόνε φώναξα, τὸν παρακάλεσα στὴ ψυχὴ τῶ γονιῶ του, ποιός ν' ἀκούσῃ ! Ὥσπου ναβρῶ ἄλλη βάρκα νὰ πάρω κατόπι του, αὐτὸς κυβερνοῦσε τὸ τρεχαντήρι του,

Digitized by Google

ποῦ γύριζε τώρα πίσω. Σὲ λίγη ὥρα ἔγεινε ἄφαντο τὸ καΐκι μέσα στὸ πέλαγο.

Ὡς ἐδῶ τὰ εἶδα μὲ τὰ μάτια μου. Τἆλλα θὰ τὰ στορήσω μὲ λίγα λόγια, γιατί πέρασε κ' ἡ ὥρα, καὶ τὰ παιδιὰ θὰ τὸ παραξηλώσουνε στὴν ταβέρνα. Θὰ τὰ πῶ καθὼς ποῦ τἀκούσαμε ἀπὸ τοὺς ναῦτες ὕστερ' ἀπὸ μερικὲς μέρες.

Ὁ Καπετὰν Γιώργης ἀφῆκε τὸ καΐκι νὰ πάῃ κατὰ τὸν ἄνεμο. Κι ὁ βοριᾶς τὄφερε ἴσια δῶ στὸν Πλατὺ Γιαλὸ ποῦ λέτε. Εἴτανε νύχτα, κι ἀπάνω κάτω δυὸ μίλλια μακριὰ ἀπὸ τὴ στεριὰ, φωνάζει ὁ καπετάνιος τοὺς ναῦτες, τοὺς πλερώνει, καὶ τοὺς προστάζει νὰ πάρουν τὴ βάρκα καὶ νὰ πᾶν ὅπου θέν. Οἱ ναῦτες βλέπουν ἕνας τὸν ἄλλονα σαστισμένοι, κάνουνε νὰ ποῦν ὄχι, αὐτὸς ἁρπᾶ τότες τὴν καραμπίνα καὶ τοὺς δείχτει πῶς δὲ χωρατεύει. Παίρνουν τὸ λοιπὸν τὴ βάρκα καὶ τὰ πρυμίζουν κατὰ τὴν ἀκρογιαλιά. Μὰ εἶχαν καὶ τὸ μάτι τους πίσω, γιατί ἔβλεπαν πῶς κάτι τρέχει μὲ τὸν καπετάνιο. Σὲ λιγάκι βλέπουν τὸ τρεχαντήρι κ' ἔρχεται μ' ἀνοιχτὰ καὶ φουσκωμένα πανιὰ καταπάνω σ' ἕνα βράχο, ἐκεῖ ὡς μισὸ μίλλι ὄξω ἀπὸ τὸν κάβο. Ἀμέσως πίσω ἡ βάρκα, κ' ἴσια κατὰ τὴν πέτρα. Ὥσπου νὰ πᾶνε, τὸ καΐκι εἶταν ἀφόντο, κι ὁ καπετάνιος μαζί του! Τὴν πρώτη φορὰ ποῦ ἀνέβηκε μισοζώντανος, τὸν ἅρπαξ' ἕνας τους, τὸν πήρανε στὴ βάρκα, καὶ τὸν ἔβγαλαν ἔξω. Ξαναῆρθε ἡ ἀναπνοή του, μὰ μήτε ἡ γνώση του μήτε τὰ λόγια του ξαναγύρισαν πιά.

Digitized by Google

Ἀφεντικό, τὰ ξέρεις ὅλα, πρόσθεσε ὁ Καπετὰν Γιάννης μὲ βρεμένα μάτια.

— Ἕνα πρᾶμα μοναχά, τοῦ κάνω· πῶς δὲν τὸν πήρατε πίσω;

— Ἀδύνατο στάθηκε. Αὐτὸς πρέπει νὰ τὰ εἶχε χαμένα πριχοῦ νὰ βουλιάξῃ τὸ καΐκι του. Σὰν τόνε γλύτωσαν καὶ τὸν ἔφεραν ὄξω, τἄχασε ὁλότελα. Γυρέψανε νὰ τόνε βάλουνε σ᾽ ἕνα σπίτι ὥσπου νἄρθῃ κανένας μας, μ᾽ αὐτὸς δὲν τὸ κουνοῦσε ἀπὸ κεῖ κάτω. Σὰν ἦρθα καὶ τόνε βρῆκα στρωμένο στὰ χαλίκια τοῦ γιαλοῦ, καὶ τοῦ ἔλεγα νὰ γυρίσουμε πίσω, εἶταν τὸ ἴδιο σὰ νὰ μιλοῦσα σὲ πέτρα. Ἄρχισε σιγὰ σιγὰ νὰ μουρμουρίζῃ καθὼς κάνει τώρα, κι ἀπὸ τὰ μισὰ λόγια του κατάλαβα πῶς τὸ κακὸ γιατρειὰ δὲν εἶχε. Μιὰ μέρα τὸν ἔβαλα μὲ τὸ ζόρι σ᾽ ἕνα καΐκι, καὶ πήδηξε στὸ γιαλὸ σὰν τὴ γάτα καὶ κολύμπησε ὄξω. Ἔρχουμαι τώρα μιὰ δυὸ φορὲς τὸ χρόνο καὶ τόνε βλέπω. Τόνε βρίσκω κεῖ κάτω στὰ μνημούρια, γιατὶ ὅσο κι ἂν εἶναι τρελλός, δὲ θέλει νὰ τὸ μάθῃ κανένας πῶς εἶμαι γενιά του. Θέλει νὰ μένῃ ἀγνώριστος ἐδῶ πέρα. Τοῦ φέρνω μαζί μου φορέματα, κι αὐτὸς πρῶτα τὰ κουρελλιάζει κ᾽ ὕστερα τὰ φορεῖ. Εἶναι ὁ καημένος κι αὐτὸς βουλιασμένο καράβι, σταμάτησε ὁ νοῦς του σὰν τὸ τρεχαντήρι ποῦ πῆγε στὸν πάτο μ᾽ ὅλες τὶς σερμαγιές του».

Ἔτρεμαν τώρα τὰ χείλη τοῦ Καπετὰν Γιάννη.

— Ἕνα κρασί, καπετάνιο, νὰ πάῃ ἡ πίκρα κάτω. Παλιόκοσμος!

Digitized by Google

— Γειά σου, ἀφεντικό, καὶ καλὴ ἀντάμωση.

Κ' ἤπιε τὸ «ποδαρᾶτο» μ' ἕνα πεῖσμα σὰ νὰ γύρευε νὰ πνίξῃ τὸν πόνο του.

Τὴν ἄλλη μέρα ὁ γρῖπος ἔφευγε, κ' εἶδα τὸν Καπετὰν Γιώργη νὰ κομματιάζῃ ἕνα καπότο, μουρμουρίζοντας καὶ κοιτάζοντας πρὸς τὴ θάλασσα.

Digitized by Google

Ο ΠΑΠΠΑ ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ

Εἶταν Αὔγουστος μῆνας. Τὰ σταφύλια ὥριμα, τὰ σῦκα μελᾶτα, κ' οἱ ἐλιὲς ἀρχίζανε νὰ κιτρινίζουνε στὰ ψηλὰ ψηλὰ κλωνιά. Ἡ ρίγανη καὶ τὸ θυμάρι μοσκοβολούσανε στὰ βουνὰ τριγύρω, καὶ κάνανε τὴν ἀναπνοὴ τοῦ ἀνθρώπου σωστὴ ἀπόλαψη.

Τί ἐξοχὴ εἶταν κείνη! Ποιὰ ἄλλη τέτοια εἶδα στὸν κόσμο! Πρῶτες, καὶ πάλι πρῶτες ἀγάπες! Τίποτις δὲ σᾶς ξεπερνᾶ. Μένετε πάντα μέσα στὸ νοῦ μας, ὅσο κι ἂ γεράσουμε, ὅσα κι ἂν πάθουμε, κι ἀχτινοβολᾶτε ἀπάνω στὴν ἄχαρη τὴ ζωή μας.

Ἡ πιὸ γλυκειὰ ὥρα τῆς ἐξοχῆς ἐκείνης δὲν εἴτανε μήτε τὴν αὐγή, ποῦ χαμογελοῦσαν τὰ βουνὰ καθὼς τἄβλεπε ὁ ἥλιος, μήτε τὸ μεσημέρι, ποῦ μᾶς ξεκούφαινε ὁ τζίτζικας, μήτε τὸ βράδυ, ποῦ κατεβαίναμε στὸ γιαλὸ καὶ βλέπαμε τὰ ψάρια ποῦ πηδούσανε στὸν ἀέρα σὰ νὰ μὴν τὰ χωροῦσε ἡ θάλασσα. Ἡ καθαυτὸ ὥρα ἐδῶ πέρα εἶταν τὴ νύχτα, στὸ περιβόλι τοῦ πύργου, κάτω ἀπὸ τὶς βυσσινιές, πλάγι στὴ βρύση, τὴν ἀσώπαστη βρύση, ποῦ μαζὶ μὲ τὰ βαθράκια, μὲ τὰ

Digitized by Google

κουδούνια τῶν κοπαδιῶν τριγύρω, καὶ μὲ τὸ σιγανὸ μουρμουρητὸ τῆς ἀκρογιαλιᾶς ἔπαιζαν τὴ γλυκύτερη μουσικὴ ποῦ ἀκούστηκε. Καὶ ξέχασα τὸ καλλίτερο ὄργανό της: τὶς τρουξαλλίδες ποῦ σφυρίζανε μέσα στὰ χόρτα μὲ τὴν ἐπιμονὴ τοῦ τζίτζικα, μὰ ὄχι καὶ μὲ τὴν αὐθάδεια του· τὸ τραγοῦδι τους εἶταν ντροπαλὸ, τρυφερὸ καὶ ἥσυχο σὰν τὶς ξάστερες ἐκεῖνες νυχτιές.

Σὰν περνοῦσε ἡ ὥρα λιγάκι, γύριζε καὶ τἀγέρι ἀπὸ τὴ στεριὰ, «κατέβαζε ὁ ντερὲς», καθὼς λέγαμε, καὶ μᾶς περέχυνε μὲ μιὰ δροσιὰ, ποῦ καὶ γέρος νὰ εἴσουν ξανάνειωνες. Οἱ λεῦκοι κοντὰ στὴ βρύση εἶταν οἱ πρῶτοι ποῦ μᾶς μηνοῦσαν αὐτὴ τὴν ἀλλαγὴ τοῦ ἀγεριοῦ, μ' ἕνα δαιμονισμένο καὶ βαθὺ βοητό.

Ἐκεῖ περνούσαμε τὶς βραδιές μας τὸ καλοκαίρι. Ἐκεῖ ἀκούστηκαν πολλὰ παραμύθια, καὶ πολλὰ τραγούδια. Ἐκεῖ οἱ γέροι μας πολεμοῦσαν ποιὸς νὰ ξεπεράση τὸν ἄλλονα στὸ θυμητικὸ, καὶ ποιὸς νὰ πῇ τὶς πιὸ παλιὲς καὶ τὶς πιὸ νόστιμες ἱστορίες. Καὶ σὰν κουράζουνταν οἱ γέροι, ἀρχινοῦσαν τ' ἀγόρια κ' οἱ κοπέλλες τὸ τραγοῦδι καὶ τὸ παιγνίδι. Ὥσπου ἤρχουνταν ὁ **ψαρὸς** (ἔτσι ἔλεγαν τὸν ὕπνο), καὶ μᾶς ἔπερνε έναν ἕναν.

Κοντὰ σὲ κεῖνο τἀξέχαστο περιβόλι εἶχε κ' ἕν' ἀμπελάκι, μ' ἕνα καλύβι στὴν κώχη. Μέσα σ' αὐτὸ τὸ καλύβι καθότανε μοναχός του καὶ κάπνιζε τὸ τσιμπουκάκι του ἕνας γέρος παππᾶς, ὁ παππᾶ Σωφρόνιος.

Ὁ Θεὸς νὰ μὲ συχωρέση, πολὺ ὄμορφος δὲν εἶταν

Digitized by Google

ὁ παππᾶ Σωφρόνιος, εἶταν καὶ γεμᾶτος παραξενιές. Ντελῆ Παππᾶ τόνε λέγανε στὸ χωριό. Μύτη σὰν ὄρνιου, γένεια σὰν τράγου, ἄσπρα στὶς ἄκρες καὶ κίτρινα γύρω στὸ στόμα ἀπὸ τὸ κάπνισμα, πρόσωπο ζαρωμένο καὶ λιοκαμμένο, μάτια ποῦ σπιθοβολούσανε, ἴσως ἀπὸ τὸ πολὺ τὸ κρασί,—νὰ ὁ Παππᾶ Σωφρόνιος.

Σὰ λειτουργοῦσε στὴν ἐκκλησιά του, μᾶς τρόμαζε μὲ τὴ ραγισμένη φωνή του. Σὰ διάβαζε τὶς εὐκές του, ἔλεγες καὶ πρόσταζε τοὺς ἐργάτες τοῦ ἀμπελιοῦ του. Κι ὅλο μὲ τὰ χτήματά του εἶχε νὰ κάνῃ.

Μὲ τὸ ν' ἀγαποῦσε τὰ χωραφάκια του ὁ παππᾶς μας θαρρῶ πῶς δὲν κολαζότανε καὶ πολύ. Αὐτὸ τὰλαφρὸ τὸ ψεγάδι τὄχουνε μερικοί μας παππάδες, κ' εἶναι μὰ τὴν ἀλήθεια νὰ τοὺς ζουλεύῃ κανένας. Στὸ χωριὸ καλιμάφκι, στὸ χωράφι σκούφια καὶ κλαδευτήρι. Χίλιες φορὲς καλλίτερη διδαχὴ ἀπὸ κεῖνες τὶς φαρδομάνικες ποῦ ἀκοῦμε στὸν ἔξω κόσμο.

Ὁ Παππᾶ Σωφρόνιος εἶταν ἀγράμματος, παράξενος, σκαρτάδος· τέσσερα δὲν τὸν ἔμελε γιὰ τὸν κόσμο. Μιὰ τὄρριχτε στὸ γλέντι μὲ κοσμικούς, μιὰ γινότανε κι ἀπὸ τὸν Ἄη Ἀντώνη πιὸ ἅγιος. Σὰν τὸν ἔπιαναν οἱ παραξενιές του, περίπαιζε τὸν καθέναν, καὶ κανέναν δὲν πίστευε. Χάζι τὸν ἔκανα σὰν τὸν παρακαλοῦσε καμιὰ γριὰ νὰ γράψῃ καὶ τἀντροῦ της τὄνομα καὶ νὰ τὸ διαβάσῃ στὴ λειτουργιά, κι αὐτὸς χαμογελοῦσε κατόπι της μ' ἕνα παμπόνηρο τρόπο, σὰ νὰ τῆς ἔλεγε πῶς τάχατες τώρα μᾶς ἔβαλες καὶ σὺ γνώση!

Digitized by Google

Ἐκεῖ λοιπὸν ποῦ καθούμαστε στὸ περιβόλι τοῦ πύργου μιὰ βραδινὴ καὶ μισοκοιμούμαστε, εἶπε ἕνας μας.

— Ἂς φωνάξουμε τὸν Παππᾶ Σωφρόνιο νἄρθη νὰ μᾶς ξυπνήση. Ἕνα κρασάκι, καὶ θἀρχίση νὰ λέγη.

Σὲ λιγάκι τὸν εἴχαμε καθισμένο διπλοπόδι στὴν πεζοῦλα, μὲ τὸ τσιμπουκάκι του, καὶ μὲ τὸ κρασὶ στὸ πλάγι. Ἀγαποῦσε πάντα νὰ δηγᾶται πράματα ποῦ τὰ πρόφτασε αὐτὸς μοναχὸς καὶ μερικοὶ ἄλλοι. Μὰ τὴ βραδιὰ ἐκείνη πολλὰ λόγια δὲν εἶχε. Συλλογισμένος ἐφαίνουνταν.

— Τί ἔχεις, δάσκαλε, καὶ δὲ μᾶς μιλᾶς ἀπόψε; Τὰ μαξούλια πᾶν καλά.

— Αἴ, παιδιά μου, ἔβαλα καὶ γὼ σήμερα γνώση. Πάει ἡ καημένη ἡ θειὰ Δαφνοῦλα! Ὁ ἴδιος τὴν ἔθαψα. Τοῦ κάκου γύρεψα νὰ τὸ δῶ τὸ χαμογέλοιο τῆς νιότης της, καθὼς ποῦ τὄβλεπα μέσα στὸ νοῦ μου.

Ἐμεῖς ποῦ τὴν ξέραμε τὴ θειὰ Δαφνοῦλα, τὴ χήρα τοῦ μπάρμπα Λεφτέρη, ποῦ πλακώθηκε στὸ σεισμὸ, γιατὶ εἴτανε μεθυσμένος καὶ δὲν πρόφτασε νὰ ξεφύγη, καὶ τὴν ἄφησε ἑξῆντα χρονῶ χήρα, καὶ κουβαλοῦσε νερὸ στὸ μπουστάνι της, καὶ μᾶς ἔφερνε τρουφαντὰ, καὶ τῆς δίναμε πότε ψωμὶ πότε ροῦχα, τί ἄλλο μπορούσαμε νὰ κάμουμε παρὰ νὰ ξεσπάσουμε στὰ γέλοια καθὼς ἀκούσαμε τὸν πάτερ Σωφρόνιο νὰ μᾶς μιλάη ἔτσι γιὰ τὴ γριὰ ποῦ συχωρέθηκε κείνη τὴν πρωϊνή.

— Αἴ, παιδιά μου, γελᾶτε σεῖς, μὰ ποῦ νὰ ξέρετε, ποῦ νὰ ξέρετε!

Digitized by Google

Καὶ λόγιαζε πρὸς τὸ χωραφάκι τῆς θειὰ Δαφνούλας.

Μὴν μπορῶντας νὰ μαντέψουμε τὸ τί ἔτρεχε, κοιτάξαμε ἕνας τὸν ἄλλονα μ' ἕνα κρυφὸ γνέψιμο. Ὕστερα βλέποντας ἐγὼ πῶς μισοδάκριζαν καὶ τὰ μάτια του, συλλογίστηκα πῶς κάτι ἀληθινὸς πόνος θὰ τὸν τρώγῃ, καὶ τοῦ λέγω:

— Πές μας το, δάσκαλε, τί εἶναι ποῦ σὲ κάνει καὶ λυπᾶσαι ἔτσι; Ὡς τώρα μᾶς ξεμολογοῦσες τουλόγου σου, ἂς σὲ ξομολογήσουμε καὶ μεῖς τώρα· δικοὶ καὶ γειτόνοι εἴμαστε, κανένας ἄλλος δὲν εἶναι δῶ παρὰ ὁ Θεὸς καὶ μεῖς.

Γύρισε τότες καὶ μᾶς εἶδε μὲ πιὸ χαρούμενη ὄψη, καὶ μᾶς εἶπε τὴν ἀκόλουθη ἱστορία:

— «Ναί, θὰ σᾶς τὸ πῶ, παιδιά μου, θέλω νὰ σᾶς τὸ πῶ τώρα, ποῦ πάει καὶ κείνη, θὰ πάω καὶ γὼ γλίγωρα πιά. Ἄλλο δικὸ δὲν ἔχω ἀπὸ τὰ σᾶς. Οἱ δικοί μου ὅλοι εἴτανε στὴ Σέρρα. Τί γενήκανε, Θεὸς τὸ ξέρει. Πενῆντα χρόνια τώρα!

Σὰν ξέπεσα στὸ χωριὸ τοῦτο εἴκοσι χρόνων παιδὶ, μὲ πῆρε στὸ μαγαζί του κάτω στὴ Σκάλα ὁ μπάρμπα Γιάννης, ποῦ παντρεύτηκε καὶ πῆρε τὴ Ρεγινοῦδα, τὴν ἀδερφὴ τοῦ Χατζὴ Γλιγώρη, ποῦ τὸν ἔκοψαν οἱ Τοῦρκοι γιατὶ μᾶς ἔκαμε τὴν ἐκκλησιὰ μιὰ πήχη πιὸ ἀψηλὴ ἀπ' ὅ τι ἔλεγε τὸ φερμάνι. Πῆρε τότες καλὴ προῖκα ὁ μπάρμπα Γιάννης. Μὰ στὸ τέλος, ἄλλο ἀπ' αὐτὸ τὸ χωραφάκι τῆς θειὰ Δαφνούλας δὲν ἔμεινε.

Digitized by Google

Μοῦ λέει τότες ὁ μπάρμπα Γιάννης, —Σωτήρη, αὐτὸ εἶταν τὄνομά μου, ἐσὺ γιὰ τὸ μαγαζὶ δὲν εἶσαι, νὰ πᾶς νὰ δουλέψης στὰ χτήματα. Καὶ γὼ τί ἄλλο ἤθελα! Ὁ πατέρας μου, ὁ παπποῦς μου, ὅλο μας τὸ σκαρὶ εἴμαστε τοῦ χωραφιοῦ ἄνθρωποι. Σ' ἔξη μῆνες τὄκαμα περιβόλι τὸ χωραφάκι. Θυμᾶστε κεῖνο τὸ κούτσουρο κοντὰ στὸ πηγάδι; Εἶταν ἡ μεγαλήτερη ἐλιὰ ἐκεῖ πέρα. Τώρα εἶναι κι αὐτὴ κούτσουρο σὰν καὶ μένα.

Πίσ' ἀπὸ τὸ βουνὸ, κατὰ τὴ θάλασσα, εἴχαμε καὶ τότες τὸ ξωκκλήσι τῶν Ἁγιῶν Ἀναργύρων· μὰ τότες εἶταν ἕνας γύρος πέτρες, ἡ ἀγριλιὰ στὸ πλάγι γεμάτη κουρέλλια, ποῦ τἄδεναν οἱ μαννάδες γιὰ ν' ἀφήσουν ἐκεῖ τὶς ἀρρώστιες τῶν παιδιῶν τους, κ' ἡ ἅγια τράπεζα, πέτρινη κι αὐτή. Τώρα πάει καὶ τὸ ξωκκλήσι, γιατὶ *τὄχτισαν*! Μπαίνεις τώρα μέσα σ' ἕνα σκοτεινὸ καλύβι καὶ προσκυνᾶς.

Εἶταν τριάντα τοῦ Θεριστὴ, παραμονὴ τῶν Ἁγιῶν Ἀναργύρων. Ὁ κόσμος ἤρχουνταν ἀπὸ παντοῦ γιὰ τὸ πανηγύρι. Γίνεται καὶ τώρα αὐτὸ, μὰ τώρα οἱ πιώτεροι ξεκινοῦν κ' ἔρχουνται τὴν αὐγὴ, λειτουργιοῦνται, καὶ μέρος γυρίζουν πίσω, μέρος κάθουνται ὅλη τὴ μέρα καὶ φεύγουν τὸ βράδυ. Τότες ἤρχουνταν ὁ κόσμος ἀποβραδῆς. Καὶ τὸ καθαυτὸ πανηγύρι γίνουνταν τὴν παραμονὴ, ὅλη νύχτα. Τί κακὸ καὶ τί χαλασμός! Κάθε χωράφι καὶ φωτιὰ στὴ μέση, κάθε δέντρο καὶ κούνια. Ἔκαναν τὰ παλικάρια ζέφκι στὶς φωτιὲς γύρω, τραγουδοῦσαν οἱ κοπέλλες στὶς κούνιες. Ἄκουγες δὲν ἄκου-

Digitized by Google

γες τὰ τραγούδια τους, ψιλὰ ψιλὰ καὶ σιγανὰ καθὼς τἄλεγαν τότες.

Ἐκεῖ πέρα, παιδιά μου, κάτω ἀπὸ τὴ μεγάλη τὴν ἐλιά, ποῦ εἶναι κούτσουρο τώρα, ἐκεῖ κάθουνταν ὁ Σωτήρης κι ἄκουγε τὴ Δαφνοῦλα τοῦ μπάρμπα Γιάννη ποῦ τραγουδοῦσε στὴν κούνια:

Τρέμει τὸ ψάρι στὸν ψαρᾶ, τἀρνὶ στὸ μακελλάρη,
Τρέμει κ' ἐμὲ ἡ καρδοῦλα μου γιὰ κειὸ τὸ παλικάρι.

Τἄβαζα καὶ γὼ σὲ καλὸ κομπόδεμα ὁ δύστυχος, δίχως νὰ συλλογιοῦμαι πῶς εἴμουν ἀσκημομούρης, καὶ παραγυιός τους, καὶ πῶς ὁ Λεφτεράκης, ποῦ εἶταν ὅτι γύρισε ἀπὸ τὴν Ἀνατολή, κ' εἶχε καὶ μορφιὰ κι ἄσπρα, αὐτὸς εἶταν τὸ παλικάρι ποῦ εἶχε στὸ νοῦ της κ' ἡ Δαφνοῦλα κ' ἡ μάννα της. Δὲν τὴ βλέπουν τὴν ἀναθεματισμένη τὴν καρδιὰ οἱ γυναῖκες, παιδιά μου, παράδες καὶ μορφιὲς βλέπουνε μοναχά, κ' ἔτσι δὲ μὲ κατάλαβαν τὴ βραδιὰ ἐκείνη. Μὰ δὲν τὸν ἤξερα τὸν κόσμο ἀκόμα, καὶ γελάστηκα. Κανένας δὲν μπόρεσε νὰ μὲ γελάση ὕστερα στὸν κόσμο σὲ τίποτες. Τότες ὅμως γελάστηκα μιὰ καὶ καλή.

Τί νὰ σᾶς τὰ πολυλογῶ· σὲ λίγες μέρες μέσα ραβωνιάστηκαν, καὶ σὰν ἦρθαν τὰ Ξώλαμπρα, ὅλο τὸ χωριὸ καμάρωνε τὴ Δαφνοῦλα ποῦ τὴν πηγαίνανε νύφη μὲ τὶς τρέμουσες καὶ μὲ τὰ χαμηλωμένα τὰ μάτια στὴν ἐκκλησιά, τὰ παιχνίδια μπροστὰ κ' οἱ παππάδες σιμά της. Μιὰ βδομάδα βάσταξε ὁ γάμος. Οἱ γάμοι τότες δὲν γινότανε σὰν καὶ τώρα, ἄψε σβύσε. Εἴτανε

Digitized by Google

μιὰ λάκερη βδομάδα, κάθε μέρα κι ἀπ' ἕνα μεγάλο ζιαφέτι. Ποῦ νὰ σᾶς τὰ λέγω τώρα· τὴ μέρα ποῦ πηγαίνανε στὸ λουτρὸ τὴ νύφη, τὴ μέρα ποῦ ἔβραζαν τὸ κεσκέκι, τὴν ἄλλη ποῦ κουβαλοῦσαν τὰ σεντούκια, τὴν ἄλλη ποῦ ἔστελναν τὰ μπουρέκια καὶ τὰ κεντημένα τὰ μαντίλια, τὴν ἄλλη ποῦ στόλιζαν τὴ νύφη καὶ στέκουνταν ὅλες οἱ κοπέλλες τῆς γειτονιᾶς γύρω της καὶ τῆς ἔλεγαν τἀτέλειωτα ἐκεῖνα τραγούδια. Καὶ τὴ νύχτα πάλι νὰ γίνεται τὸ ἀνάστα ὁ Θεὸς μὲ τὰ ξεφαντώματα! Ὅλοι κι ὅλες ἔπρεπε νὰ χορέψουν τότες, ὡς κ' οἱ γριές. Καὶ δὲν εἴτανε βιολιὰ καὶ λαγοῦτα μοναχά, μόνο τραγουδοῦσε πρῶτα ὁ γέρο Τράκος, ἀκκουμπῶντας στὴ μέση του τὸ βιολί, κ' ὕστερα ἔδινε φωτιὰ καὶ μὲ τὸ δοξάρι. Πόσα σανίδια σπάνανε, μὰ καὶ πόσα ποτήρια! Νύχτα πάνω στὴ νύχτα πίνανε οἱ δαιμόνοι. Μὰ τότες εἶταν κρασὶ μοναχὰ καὶ δὲν πείραζε.

Νὰ μὲ συμπαθήσετε, παιδιά μου, ποῦ πῆγα νὰ τὴ ξεχάσω τὴν ἱστορία μου. Εἴτανε δευτέρα ξημέρωμα, καὶ βγάζαμε τὸ γαμπρὸ στὴν Κρύα Βρύση γιὰ τὸ «Νίψιμο». Αὐτὸ γίνουνταν, καθὼς καὶ τώρα, τὴ μέρα ὕστερ' ἀπὸ τὸ στεφάνωμα. Κ' ἔβγαιναν ὅλοι τὸ γλυκοχάραμα ξαγρυπνισμένοι νὰ πᾶνε νὰ νίψουνε τὸ γαμπρό. Ἔβγαινα καὶ γὼ ὁ κακομοίρης, καὶ τοῦ ἔχυνα τὸ νερὸ νὰ πάῃ φρέσκος στὴ Δαφνοῦλα του! Ἔτρεμε τὸ χέρι μου καθὼς ἔχυνα, δὲν ἤξερα τί ἔκανα, τί συλλογιούμουν. Καὶ τώρα θὰ σᾶς ξομολογηθῶ, παιδιά μου, μπροστὰ στὸν ἅγιο Θεό, τὸ τί ἔκαμα τὴ στιγμὴ ἐκείνη,

Digitized by Google

γιὰ νὰ παρακαλῆτε κατόπι νὰ μὲ συχωρέση ὁ Θεὸς γιὰ τὴν ἁμαρτία μου. Τὸν καταράστηκα τότες, κ' εἶπα στὸ νοῦ μου, «καθὼς ποῦ χύνεται τὸ νερό, ἔτσι νὰ χυθοῦν κι ὅλα του τὰ καλά». Ἔπιασε ἡ κατάρα, ἀνάθεμά την! Ἔπιασε, καὶ σὲ δυὸ χρόνια μέσα τὸν πῆρε τὸ μεθύσι, κι ἀνεμοσκόρπησε ὅλα του τὰ προικιά. Μόνο τὸ χωραφάκι αὐτὸ τοῦ ἔμεινε, καὶ χρησίμεψε τῆς δόλιας τῆς Δαφνούλας στὰ γερατειά της, σὰν τονε σκότωσε τὸ μεθύσι.

Ὕστερ' ἀπὸ τὸ γάμο, ἐγὼ πιὰ τὰ εἶχα χαμένα. Μέρα καὶ νύχτα γύριζα σ' αὐτὰ τὰ βουνά, καὶ γύρευα νὰ ξεσκάσω μὲ τοὺς ἀναστεναγμοὺς καὶ μὲ τοὺς μανέδες. Τότες πρέπει νἄσπασε κ' ἡ φωνή μου.

Σὰν πῆρε τὰ χτήματα πάνω του ὁ Λεφτέρης, καὶ καταστάλαξε ἀπὸ τὶς χαρὲς τοῦ γάμου του, τὸ πρῶτο ποῦ ἔκαμε εἴτανε νὰ μὲ διώξη. Κάτι πρέπει νὰ μυρίστηκε φαίνεται. Κάτι πρέπει νὰ εἶπα παραλαλῶντας στὸν ὕπνο μου, καὶ τοῦ τὸ πρόφτασαν. Ἴσως ἦταν καὶ Θεοῦ θέλημα, γιατί ἀπὸ κεῖ τράβηξα ἴσια γιὰ τὴ Μητρόπολη, καὶ τὸ γύρισα στὴν παππαδική, κ' ἦρθα κ' ἔμεινα ἀπὸ τότες στὴν ἐνοριά σας.

Πενῆντα χρόνια πέρασαν ἀπὸ τότες. Ἡ Δαφνοῦλα ἤπιε χίλια φαρμάκια, ὕστερα χήρεψε, ἔμεινε δίχως παιδὶ καὶ δίχως ἄλλη πόρεψη παρὰ τὸ χωράφι της, καὶ μήτε μιὰ φορὰ δὲν ἄκουσε ἄλλο ἀπὸ τὸ στόμα μου τόσα χρόνια παρὰ τὸ «Εὐλογία Κυρίου» σὰν τῆς ἔδινα τἀντίδωρο τὶς Κεριακὲς καὶ τὶς σκόλες. Τὴν ἔβλεπα

Digitized by Google

καὶ θαρροῦσα πῶς εἴμουν ὁ **φονιᾶς** τοῦ Λεφτέρη της. Εἶταν ἡ κατάρα, ἡ κατάρα ποῦ μ' ἔτρωγε, καὶ πάσκιζα νὰ τὴν πάρω πίσω μὲ τὶς εὐκές μου, μὰ εἶταν ἀργὰ πιὰ τώρα.

Ξέρετε τώρα, παιδιά μου, γιατί εἴμουν παράξενος παππᾶς, καὶ γιατί τὄρριχτα κάποτες ὄξω, καὶ στὰ νιᾶτα μου καὶ στὰ γερατειά μου. Παιδὶ ἐγὼ δὲν εἴμουν παράξενος. Παράξενο μ' ἔκαμε ὁ κόσμος κ' οἱ πίκρες. Πόσες φορὲς κολάστηκα κ' εἶπα· γιατί μαθὲς ὁ Θεὸς τὰ βλέπει ἀπὸ κεῖ πάνω, καὶ δὲν ἁπλώνει τἄγιο του τὸ χέρι νὰ μᾶς γλυτώση πρὶ νὰ μᾶς γαντζώση ὁ Ἔξ' ἀπὸ δῶ!

Μὰ πέρασε ἡ ὥρα, παιδιά μου. Ἔχετε τὴν εὐκή μου, κι ἂς εἶμαι κι ἁμαρτωλός. Δόστε μου τὴ δική σας, κι ἂς εἶστε παιδιά. Καλή σας νύχτα. Ξέρετέ τα μοναχοί σας. Μήτ' ὁ παπποῦς σας δὲν τἄξερε ὁ μακαρίτης. Ὁ Θεὸς νὰ τόνε συχωρέση, εἴδαμε καὶ πάθαμε πολλὰ στὸν καιρό του. Καλή σας νύχτα.

Σὲ λιγάκι δὲν ἀκούγαμε πάλι παρὰ τὴ βρύση, τὰ βατράχια, τὶς τρουξαλλίδες, τὰ κύματα. Μᾶς φάνηκε σὰν ὄνειρο ποῦ ἦρθε καὶ πέρασε. Ξυπνήσαμε πάλι ἀπὸ τὰ παλιὰ ἐκεῖνα χρόνια ποῦ δὲν κουράζουνταν οἱ γέροι νὰ τὰ λὲν καὶ νὰ τὰ ξαναλένε, μὰ ξυπνήσαμε τώρα συλλογισμένοι καὶ λυπημένοι. Ξυπνήσαμε κι ἀπὸ τὸν ὕπνο μας τὸ πρωΐ καὶ μάθαμε πῶς ὁ Παππᾶ Σωφρόνιος βρέθηκε πεθαμμένος ἀπάνω στ' ἀχερένιο τὸ στρῶμα του.

Digitized by Google

Η ΣΤΡΑΒΟΚΩΣΤΑΙΝΑ

Ποιός τὸ περίμενε πῶς ὕστερ᾽ ἀπὸ μιὰ μπόρα θὰ φύτρωνε μιὰ ἱστορία! Νὰ ὅμως ποῦ γίνουνται καὶ τέτοια θάματα. Ἂ δὲν ἔπιανε μπόρα πάνω στὸν Ἅη Λιὰ, ἂ δὲν ἄνοιγαν οἱ καταρράχτες τοὐρανοῦ στ᾽ ἀψηλότερο ἐκεῖνο βουνὸ τοῦ νησιοῦ, κι ἂ δὲ μὲ στέλνανε σ᾽ ἕνα χωριὸ νὰ κονέψω, δὲ θὰ σᾶς ἔλεγα τώρα τὴν ἱστορία τῆς Στραβοκώσταινας!

Γύριζ᾽ ἀπὸ τὴ χώρα· μιᾶς μέρας ταξίδι, βουνὰ καὶ πέτρες ὅσες θέτε, μὰ μ᾽ ἕναν καλὸν ἀγωγιάτη ποῦ ἤξερε νὰ μιλᾷ τοῦ ἀλόγου του, κ᾽ ἤξερε καὶ τἄλογό του νὰ τὸν ἀκούγῃ. Τὸ καημένο τὸ ζῶ σκάλωνε τὰ μονοπάτια ἀνάμεσα στ᾽ ἀγκάθια καὶ στὶς στειβιὲς σὰ γίδι, καὶ τόσο ἤσυχα, ποῦ δὲ σὲ κούραζε. Κεῖνο ποῦ ἔνοιωθα λιγάκι εἶταν τὸ σαμάρι, καὶ κάτι σκοινιὰ στὸ πλάγι μου ποῦ κρατοῦσαν τὸ σεντούκι.

Ὁ ἥλιος εἴτανε βασιλεμένος μισὴ ὥρα, καὶ θέλαμε ἄλλες τρεῖς ὧρες γιὰ νὰ φτάσουμε στὸ χωριό. Μὰ εἴτανε μισοφέγγαρο, καὶ λογαριάζουμε πῶς θὰ προφτάσουμε ν᾽ ἀνεβοῦμε τὰ βουνὰ καὶ νὰ κατεβοῦμε τὸν

Digitized by Google

κάμπο μας μὲ τὸ φῶς του. Τὸ εἴπαμε δὲν τὸ εἴπαμε, καὶ τὰ σύννεφα ἀρχίσανε νὰ μαζεύουνται. Βρισκούμαστε τώρα μέσα σ᾽ ἕνα δάσος. Μιὰ ξαφνικὴ ἀστραπή, κι ἄρχισε τὸ πανηγύρι. Ἡ βροντὴ μᾶς ξεκούφανε. Εἴπαμε πῶς πολὺ κοντὰ πρέπει νἄπεσε τἀστροπελέκι. Ἀκόμα δὲν τὸ εἴπαμε, κι ἄλλη μιὰ κανονιὰ μᾶς χαιρετᾶ μέσα στὴν ἄγρια ἐκείνη ἐρημιά. Πάλι δυὸ τρεῖς στιγμὲς σιωπή, κι ἀρχινάει ἕνα βαρὺ κι ἀδιάκοπο βοητό. Εἶταν οἱ χοντρὲς οἱ σταλαματιὲς ποῦ ἔπεφταν ἀπάνω στὰ φύλλα. Ὅσο πήγαινε μεγάλωνε τὸ βοητὸ, ὥσπου κατάντησε χαλασμὸς κόσμου. Ποῦ καὶ ποῦ ἄστραφτε καὶ βρόντα, κι ἀπὸ τὴν ἀστραπὴ ὡς τὴ βροντὴ δὲν περνοῦσε μήτε ὅση ὥρα τὸ λέγω. Εἴτανε σωστὴ βροχὴ τοῦ βουνοῦ.

Ὥσπου νὰ βγοῦμε ἀπὸ τὸ δάσος, τὰ ροῦχα μας κολνοῦσαν ἀπάνω μας. Ἡ βροχὴ ἄρχισε νὰ λιγοστεύῃ, καὶ γλίγωρα σταμάτησε ὁλότελα. Τὸ μαῦρο τὸ σύννεφο πέρασε, καὶ τὸ φεγγάρι γελοῦσε πάλι. Μὰ ἐγὼ τότες δὲ γελοῦσα, γιατὶ κρύωνα. Κ᾽ εἴτανε κι Ὀκτώβρης μῆνας. Λέγω λοιπὸν τοῦ Ἀγωγιάτη, — Πᾶμε στὸ χωριὸ ἐκεῖνο κατὰ τὴ ραχοῦλα.

Σὲ μισὴ ὥρα τὰ πέταλα τοῦ ἀλόγου σπιθοβολοῦσαν ἀπάνω στὶς πέτρες τοῦ σοκακιοῦ ποῦ χώριζε τὸ χωριὸ σὲ δυὸ μαχαλάδες. Ἕνας καφενές, δυὸ τρία ἀργαστηράκια, μὲ πέντ᾽ ἕξη λιοκαμένους χωριανοὺς καθισμένους ἀπ᾽ ἔξω, καὶ κατάλαβα πῶς βρισκούμαστε στὴν ἀγορά.

Digitized by Google

Ρωτοῦμε στὸν καφενὲ ποῦ μποροῦμε νὰ περάσουμε τὴ νύχτα.

— Καλῶς ὁρίστε, ἀποκρίνεται ἕνας τους.

Ἐγώ, θαρρῶντας πῶς ἤθελε νὰ μᾶς φιλέψῃ αὐτός, πηδῶ ἀπὸ τἄλογο, τονε χαιρετῶ καὶ τονε ρωτῶ ποῦ εἶναι τὸ σπίτι του. Γλίγωρα ὅμως κατάλαβα πῶς τὸ καλῶς ὁρίστε εἶταν ἁπλὸ χαιρέτισμα, καθὼς ποῦ συνηθίζουνε στὰ χωριὰ νὰ καλωσορίζουν καὶ νὰ καλημερίζουν κάθε ξένο, κι ἂς μὴν τὸν εἶδαν καὶ ποτές τους. Ἀληθινὴ εὐγένεια καὶ χάρη, ποῦ μοσκοβολάει στὰ βουνὰ ἐκεῖνα πάνω.

Ξαναρωτῶ λοιπὸν ποῦ μποροῦμε νὰ ξενυχτέψουμε.

— Καὶ ποῦ ἀλλοῦ παρὰ στῆς Στραβοκώσταινας; μοῦ κάνει ὁ φίλος.

Ἐγὼ ποῦ, ἐρχάμενος κατὰ τὸ χωριό, συλλογιούμουν πῶς ἴσως εὕρω καὶ κανένα ἀγριολούλουδο ν' ἀνθοβολῇ μοναχό του, εἶπ' ἀμέσως μέσα μου, — Νὰ τ' ἀγριολούλουδο! Ἡ Στραβοκώσταινα!

Ἔρχεται λοιπὸν μαζί μας ἕνα παιδὶ μὲ τὸ φανάρι, καὶ πᾶμε στῆς Στραβοκώσταινας.

Φαίνεται πῶς τὸ μυρίστηκαν πῶς ἔρχουνται μουσαφίρηδες, γιατὶ στὴν αὐλόθυρα μᾶς περίμεν' ἕν' ἀγόρι ὡς δεκάξη χρονῶ μ' ἕνα λυχνάρι στὸ χέρι, κ' ἕνας ἄνθρωπος καλοφορεμένος, φέσι ὅ τι βγῆκε ἀπὸ τὸ καλούπι, τσόχινο λεμπαντὲ καὶ γιαντερί, βρακὶ κι αὐτὸ τσόχινο, καλὰ στρωμένο, κι ὄχι μὲ πολλὲς κόφες, ζωνάρι πλατὺ

Digitized by Google

καὶ καλὰ διπλωμένο, ἄσπρες κάλτσες, πατημένες γόβες, καὶ μικρὸ κομπολόγι στὸ χέρι. Αὐτὸς εἶταν ὁ δάσκαλος τοῦ χωριοῦ καὶ τὸν εἶχαν προσκαλέσει νὰ μοῦ κάμη φαίνεται τὰ «ἰκράμια».

Ἡ αὐλὴ εἴτανε σκεπασμένη μὲ μιὰ κληματαριὰ, καὶ τὰ πεσμένα φύλλα δείχτανε πῶς κι ἀπὸ δῶ δυνατὴ βροχὴ πρέπει νὰ πέρασε. Ὁ μικρὸς πῆρε τὸν ἀγωγιάτη νὰ τοῦ δείξη τὸν ἀχερῶνα καὶ τὸ μαγεριό, κι ὁ δάσκαλος πῆρε μένα στὸ σπίτι. Τὸ σπίτι εἴτανε, μιὰ «μέσα αὐλὴ» ποῦ ἔφεγγ' ἀπὸ τὴν πάστρα, μιὰ σκάλα μὲ σανίδια κίτρινα σὰν τὸ κεχλιμπάρι, ὕστερα ἕνα χαγιάτι ἀπάνω, μιντέρι στὴ μιὰ μεριά, καταντικρὺ ἡ πόρτα τῆς καλῆς κάμαρας, κι ἀπὸ τὸν ἄλλον τοῖχο ἡ πόρτα ποῦ ἔμπαινες στὸ «Μέσα σπίτι», τὸ καθαυτὸ σπίτι, τὸ Ἅγιο τῶν Ἁγίων, ποῦ πρέπει νὰ τὸ ἱστορήσουμε δῶ πέρα λιγάκι, γιατί πᾶνε πιὰ νὰ χαθοῦν κι αὐτὰ τὰ «Μέσα σπίτια». Πενῆντα χρόνια καὶ τώρα δὲν τὰ χτίζουν πιά.

Τὰ «Μέσα σπίτια» εἶναι ὅλα σ' ἕνα σχέδιο καμωμένα. Οἱ τοῖχοι τους χοντροὶ σὰν κάστρα, καὶ μὲ μεγάλες πέτρες χτισμένοι. Τὸ μάκρος τους, ἴσια μὲ τὸ μάκρος τοῦ σπιτιοῦ, καὶ τὸ φάρδος, τοῦ μισοῦ σπιτιοῦ. Εἶναι χωρισμένα σὲ δυό. Τὸ ἕνα, τὸ κάτω μέρος, ποῦ πιάνει δυὸ τρίτα τῆς κάμαρας, καὶ τἄλλο, ὁ σοφᾶς, καμιὰ δυὸ πῆχες ἀψηλότερα, μ' ἕνα σκαλὶ στὴ μέση γιὰ ν' ἀνεβαίνης. Κάτω ἀπὸ τὸ σοφᾶ εἶναι ὁ ἀποκρέββατος, ποῦ κατεβαίνεις καὶ τονε βρίσκεις γεμάτο σφί-

Digitized by Google

δες, κ' οἱ σφίδες πάλι γεμᾶτες ξερὰ σῦκα, ἀμύγδαλα, καρύδια, ρετσέλια, ἐλιὲς μαῦρες, ἐλιὲς ἄσπρες, ἐλιὲς ἀλάκερες, ἐλιὲς **κλαστάδες** (σπασμένες). Ὁ σοφᾶς εἶναι τριγυρισμένος ἀπὸ μιντέρια. Ἐκεῖ εἶναι τὰ παραθύρια, ποῦ βλέπουνε στὸ περιβόλι. Κάποτες ἔρχεται καὶ τὸ γιασουμὶ καὶ τυλίγεται στὰ κάγκελα τῶν παραθυριῶν.

Στὸ κάτω μέρος τοῦ «μέσα σπιτιοῦ», ὕστερα ἀπὸ τὸ Κονοστάσι, ποῦ πρέπει νἄχῃ ὅλους τοὺς ἁγιοὺς τοῦ χωριοῦ καὶ τοῦ σπιτιοῦ, στολίζουν τοὺς τοίχους ὁλοτρόγυρα καὶ τὰ ράφια, μ' ὅλο τὸ ἔχει τοῦ σπιτικοῦ ἀπάνω: σινιὰ, ταψιὰ, λεγκέρια, χαρανιὰ, καπάκια, ὅλα γανωμένα καὶ γυαλιστερά. Ὕστερα τὰ πιατικὰ καὶ τὰ γυαλικὰ, κ' ὕστερα ὕστερα, ἃ δὲν ἔχῃ τίποτις ἄλλο, ἀραδιάζουν κυδώνια, ρόδια, χειμωνικὰ, πεπόνια κι ἄλλα πωρικά. Τὰ καλλίτερα τὰ πωρικὰ ὅμως θὰ τὰ βρῆτε κρεμασμένα στὸ δίχτυ ἀπὸ τὴ στέγη, ποῦ εἶναι μαύρη, καὶ κάποτε στολισμένη μὲ κόκκινα ξόμπλια, καθὼς καὶ τὸ **σιμιδόκι** (**μέση δοκὸς** μᾶς ἔλεγ' ὁ δάσκαλος). Ἀπὸ πάνω ἡ στέγη εἶναι δῶμα, ποῦ τὸ κατρακυλοῦν ὕστερ' ἀπὸ τὴ βροχὴ νὰ μὴ στάζῃ.

Τὸ κάτω αὐτὸ μέρος τοῦ μέσα σπιτιοῦ εἶναι στρωμένο μὲ χαλιὰ τὸ χειμῶνα. Ἀντὶς μιντέρια ἐδῶ ἔχουμε τσελτέδες, κι ἀντὶς καρέγλες σεντούκια ἀραδιασμένα στὸν τοῖχο, καὶ κεῖ μέσα εἶναι κρυμμένα ὅλα τὰ προικιὰ κι ὅλα τὰ νυφικὰ τῆς φαμελιᾶς. Τὴ «γωνιὰ» δὲν τὴν ἀνάβουν ποτὲς τώρα. Τώρα ἔχουμε τὸ μαγκάλι

Digitized by Google

μοναχά. Τὴ γωνιὰ τὴν ἄναβαν τὸν παλιὸν καιρό, καὶ ξαπλώνουνταν κοντὰ στοὺς δαυλοὺς καὶ κοιμοῦνταν. Τώρα τὴν ἔχουνε γιὰ στολίδι, κ' εἶναι κάτασπρη σὰν τὸ χιόνι ἀπὸ τὸ ἄλειβε ἄλειβε ἀσβέστη. 'Απάν' ἀπὸ τὴ γωνιά, ράφια τὄν' ἀπὰς στἄλλο μὲ τὰ καλλίτερα φαρφουριά. Καὶ στὴν ἄκρη τοῦ κάτω κάτω ραφιοῦ, τὸ θεμιατὸ γιὰ τὸ Κονοστάσι. Φῶς ἄλλο δὲν ἔχει παρὰ τὸ λυχνάρι ποῦ κρεμιέται στὴ γωνιά, καὶ τὸ καντήλι τῶν εἰκόνων.

Θαρρῶ πῶς τὰ εἴπαμε τὰ πιὸ σπουδαῖα. Καὶ τώρα ἂς σᾶς ρωτήσω ἐσᾶς, ἀρχοντόπουλα τῆς ρωμιωσύνης, ποῦ πᾶτε στὴν Εὐρώπη καὶ ξοδεύετε τὰ μαλλοκέφαλά σας, !πῶς δὲν κάνετε κάθε χρόνο κι ἀπὄνα ταξίδι στὰ νησιά μας, νὰ τὰ δῆτε ὅλ' αὐτὰ κι ἄλλα πιὸ περίεργα κι ὄμορφα, καὶ νὰ τὰ ξέρετε, καὶ νὰ τἀγαπᾶτε, σὰ **δικά σας** ποῦ εἶναι, καὶ νὰ μὴν ἀδειάζῃ καὶ τὸ πουγγί σας, μόνο τρέχετε στὰ ξένα, καὶ δὲν τὸ βλέπετε πῶς τὰ μεγαλήτερα ἔθνη σ' αὐτὴ τὴν Εὐρώπη σας εἶναι κεῖνα ποῦ θαμάζουνε τὰ δικά τους, αὐτὰ τὰ χωριάτικα ποῦ τὰ θαρρεῖτε ἀσήμαντα, καὶ ποῦ θἀρχίσουνε νἄρχουνται καμιὰ μέρα οἱ Φράγκοι κοπαδιαστὰ νὰ τὰ σεργιανίζουνε καὶ νὰ λὲν πῶς **ζοῦν** ἀκόμα οἱ χάρες κ' οἱ μορφιὲς τῆς 'Οδύσσειας, καὶ τότες θὰ τἀγαπήσουμε καὶ μεῖς ἀπὸ **μίμηση**, κι ὄχι ἀπὸ δικό μας γοῦστο! 'Αμέτε, ἀμέτε γλίγωρα, κάθε χρόνο κ' ἕνα νησί. Θὰ βρῆτε φιλοξενία, θὰ βρῆτε φίλους, θὰ βρῆτε ἀπόλαψες ποῦ μιλλιούνια δὲν τὶς ἀγοράζουνε στὴν Εὐρώπη, καὶ

Digitized by Google

θὰ γυρίζετε μ' ἀνοιχτὴ καρδιὰ καὶ μὲ καινούρια πλεμόνια στὴ σκονισμένη σας τὴν 'Αθῆνα.

Σὰν πῆγα κι ἄλλαξα στὴν καλὴ τὴν κάμαρα, κ' ἦρθε κ' ἡ παρακόρη καὶ μοῦ ἔχυσε νερὸ καὶ νίφτηκα, καὶ μοῦ ἔδωσε τὸ προσόψι καὶ σκουπίστηκα, πέρασα στὸ Μέσα σπίτι, καὶ βλέπω ἀντικρύ μου μιὰ ἀρχόντισσα, ποῦ μὲ καλωσορίζει μὲ σιγανὴ καὶ γλυκειὰ φωνὴ καὶ μὲ συμμαζεμένο χαμόγελο. 'Εγὼ περίμενα νὰ δῶ καμιὰ γριὰ γυναῖκα τὸ πολὺ μ' ἕνα μάτι, καὶ τώρα βλέπω τὴ χαριτωμένη αὐτὴ κυρὰ, μὲ δυὸ μαῦρα, μεγάλα μάτια, ποῦ εἶχαν ἀκόμα μέσα τους ὅλη τὴ φωτιὰ κι ὅλη τὴ λάμψη τῆς νιότης. Φοροῦσε φεσάκι μὲ τσεμπέρι τυλιγμένο τριγύρω καὶ φορτωμένο φλωριὰ, καὶ μὲ μαβιὰ μεταξωτὴ φούντα ἁπλωμένη ὁλοτρόγυρα στὴν κορφὴ, φοροῦσε καὶ γερντάνι μαργαριταρένιο μ' ἕνα κωνσταντινᾶτο στὰ στήθια της. Τὸ σαλβάρι της δὲ φαίνουνταν τώρα καθὼς ἄλλοτες, ποῦ φοροῦσαν οἱ γυναῖκες καβάδια. Ἡ κερὰ Δέσποινα (καὶ τῆς ταίριαζε αὐτὸ τὄνομα καλλίτερ' ἀπὸ τἄλλο), φοροῦσε σκοῦρο φουστάνι, μ' ἕνα ψιλοκαμωμένο κι ἀνοιχτούτσικο κοντογούνι.

Παραμέσα, ἀπάνω στὸν τσελτὲ, μισοσηκώθηκε ἕνας καλοκάγαθος ἄνθρωπος, ὄμορφος κι αὐτός. Μᾶς καλωσόρισε μ' ἕνα παράξενο χαμογέλοιο. Εἶταν ὁ Στραβοκώστας, ὁ ἄντρας τῆς ἀγγελοκάμωτης Δέσποινας. Καὶ

Digitized by Google

τονε λέγανε Στραβοκώστα, γιατί δὲν εἶχε μάτια ὁ δύστυχος.

Ἡ ὁμιλία μας εἶταν ἁπλῆ καὶ καρδιακὴ σὰν καθίσαμε. Τοὺς εἶπα ποιὸς εἴμουν, καὶ μ' ἤξεραν. Ἐγὼ ντράπηκα ποῦ δὲν τοὺς ἤξερα, γιατὶ κατάλαβα πῶς εἶχα νὰ κάνω μὲ τὴν πιὸ ἀρχοντάδικη φαμελιὰ τοῦ χωριοῦ, φαμελιὰ ταπεινὴ μιὰ φορὰ καὶ βυθισμένη στὴ φτώχεια, μὰ τώρα πρώτη στὴν καλοτυχιὰ καὶ τὸ καλὸ τὄνομα. Σὲ λιγάκι μπαίνει μέσα κι ὁ γυιός τους, ξυπνὸ παλικάρι ποῦ ἄστραφταν τὰ μάτια του. — Ἀγάπης παιδὶ, εἶπα μὲ τὸ νοῦ μου σὰν τὸν ξαναεῖδα τώρα. Αὐτὸς εἴτανε ποῦ μᾶς κρατοῦσε τὸ λυχνάρι στὴν αὐλόθυρα.

Ὕστερ' ἀπὸ μισῆς ὥρας κουβέντα, στρώθηκε τὸ τραπέζι. Ἦρθε ἡ παρακόρη, κατέβασε τὸ μεγαλήτερο τὸ σινὶ, τὄβαλε ἀπάνω στὸ σιντεφένιο σκαμνὶ, τὰ μαξιλάρια τριγύρω, κι ἀπάνω τους τὸ μακρὺ καὶ κεντημένο **μεσσάλι,** ποῦ τὸ παίρνουν ὅλοι στὰ γόνατά τους σὰν καθίσουν, καὶ σὰν τὰ συγύρισε ὅλα, ἔφερε τὸ φαγεῖ. Ἡ κερὰ Δέσποινα, ποῦ ἔλειψε λίγες στιγμὲς νὰ πάῃ νὰ δῇ τί γίνεται στὸ μαγεριὸ, ξαναμπῆκε καὶ μᾶς εἶπε νὰ κοπιάσουμε. Ὕστερα πῆρε ἀπὸ τὸ χέρι τὸν Κώστα της, καὶ τὸν κάθισε κοντά της.

Κάμαμε τὸ σταυρό μας, εἴπαμε τὸ «καλῶς σᾶς ηὕραμε», κι ἀρχίσαμε. Ὁ κὺρ Κώστας, — τώρα εἴχαμε καὶ μιὰ λουσέρνα στὸ τραπέζι, καὶ τὸν ἔβλεπα καλλίτερα, — εἴτανε ζωηρότατος ἄνθρωπος. Ὅλα του μι-

Digitized by Google

λοῦσαν, μόνο τὰ μάτια του δὲ μιλοῦσαν! Ἤθελε νὰ μάθη τὸ τί εἶδα καὶ τί ἔμαθα στὰ ταξίδια μου. Καὶ σὰν τοῦ τὰ διηγούμουν, ξεχνοῦσε τὸ φαγεῖ του, καὶ καθὼς ποῦ πολεμοῦσε νὰ μὲ κοιτάξη μὲ τὸ χουλιάρι στὸ χέρι, ἔπαιζαν κ' ἔτρεμαν τὰ χείλη του ἀπὸ τὴν εὐχαρίστηση κι ἀπὸ τὴν περιέργεια.

Ἡ κερὰ Δέσποινα εἶχε λίγα λόγια, μὰ μετρημένα καὶ διαλεχτά. Μιά της ματιά, μιά της λέξη, καὶ τηνε σέβουσουν. Τὸ πρόσωπό της, τὸ σύστομο, ὁ λαιμός, τὰ μικρὰ χέρια, ὅλα της εἴτανε μορφιὰ καὶ χάρη, κι ἀπάνω σὲ κείνη τὴ χάρη εἴτανε θρονιασμένη μιὰ δύναμη, ἕνας χαρακτῆρας, ποῦ ἔλεγες κι ὁ Θεὸς τὴν ἔπλασε νὰ δείξη πόση καλοτυχιὰ μπορεῖ νὰ κατεβάση στὸν κόσμο.

Ὁ μικρὸς δὲ μιλοῦσε παρὰ σὰν τονε ρωτούσαμε τίποτις. Ἔτρωγε μὲ πολλὴ ὄρεξη, καὶ δὲν τὸν ἔμελε σὰν τὸν πείραζαν. Τὸ χρέος του ἔκανε κι ὁ δάσκαλος, καὶ στὸ φαγεῖ καὶ στὸ κρασάκι. Μᾶς ἄκουγε κι αὐτὸς μὲ πολλὴ περιέργεια, καὶ σὰν τοὺς ἔλεγα γιὰ κανέναν τόπο ποῦ δὲ γνώριζαν, αὐτὸς τοὺς δίδασκε τὴ Γεωγραφία, ἴσως λιγάκι σὰ νὰ κρατοῦσε τὸ δείχτη στὸ χέρι, μὰ ὄχι καὶ πολὺ δασκαλήσια. Εἶταν τοῦ κόσμου κι αὐτός. Εἶχε ταξιδέψει ὡς τὴν Ἀθῆνα.

Τέλειωσε τὸ δεῖπνο, μᾶς ἔφερε ἡ παρακόρη τὴ λεκάνη καὶ νιφτήκαμε, σηκώθηκε τὸ τραπέζι, ἡ κερὰ Δέσποινα πῆρε τἀργόχειρό της, καὶ μεῖς ἀκόμη τὰ λέγαμε. Τοῦ μικροῦ τὰ μάτια εἴτανε στηλωμένα πάνω μου. Ἡ μάννα του μοῦ ἔλεγε πῶς πρώτη φορὰ τὸν

Digitized by Google

ἔβλεπε νὰ μὴν τὸν παίρνῃ ὁ ὕπνος ὕστερ' ἀπ' τὸ φαγεῖ. Ἔτσι πέρασε ἄλλη μιὰ ὥρα. Ἐγὼ τότες εἶπα νὰ μὲ συμπαθήσουν γιατί εἴμουν κουρασμένος, καὶ τοὺς καλονύχτισα. Τότες ἔφυγε κι ὁ δάσκαλος σπίτι του.

Σὰν ξαπλώθηκα καὶ ραχάτευα στὸ μαλακὸ καὶ καταδεχάμενο ἐκεῖνο τὸ στρῶμα, ἄρχισα νὰ συλλογιοῦμαι μὲ τί τρόπο νὰ μάθω τὴν ἱστορία τῆς Στραβοκώσταινας. Δὲν μπορεῖ νὰ μὴν ἔχῃ τὴν ἱστορία της τέτοια γυναῖκα, μὲ τέτοιον ἄντρα, εἶπα. Ἀπὸ δῶ εἶχα, ἀπὸ κεῖ εἶχα, βρῆκα τὸν τρόπο. Εἶναι Σαββάτο βράδυ, συλλογίστηκα κ' εἶπα· αὔριο δὲν ἔχει σκολειό. Θὰ πάρω λοιπὸν τὸ δάσκαλο μαζί μου καὶ θὰ μοῦ τὰ πῇ στὸ δρόμο. Κ' ἔτσι ἔγεινε.

Τὸ πρωΐ σὰ σηκώθηκα, καὶ πῆρα τὸ βύσσινο τὸ γλυκό, κ' ἤπια τὸν καφὲ καὶ τοὺς ἀφῆκα γειά, καὶ τοὺς παρακάλεσα νὰ καταδεχτοῦν καὶ κεῖνοι καμιὰ φορὰ στὸ δικό μας, παίρνω τἄλογο καὶ πηγαίνω ἴσια κατὰ τὴν ἀγορά. Εἶχα σκοπὸ νὰ γυρέψω τὸ Σκολειὸ καὶ νὰ βρῶ τὸ Δάσκαλο. Μὰ ὁ φίλος εἴτανε στὸν καφενέ, ὅ τι γύρισε ἀπὸ τὴ λειτουργιὰ κ' ἔπινε τὸν καφέ του. Τοῦ ξήγησα πῶς τὸν ἤθελα νὰ μὲ συντροφέψῃ ὡς τὸ χωριό μας, καὶ νὰ γυρίσῃ πίσω δευτέρα ξημέρωμα. Ἂν καὶ κοσμογυρισμένος, τοῦ φάνηκε μακρινὸ τὸ ταξίδι. Μὲ τὰ πολλὰ τὸν κατάπεισα νἄρθῃ μαζί μου ὡς τὸ μισὸ δρόμο, γιὰ νὰ εἶναι πίσω τὸ μεσημέρι. Πῆρε λοιπὸν ἕνα καλὸ γαδουράκι, καὶ ξεκινήσαμε.

Digitized by Google

Εἴτανε μιὰ χαρὰ ὁ δρόμος ἐκεῖνος ἀνάμεσα στὶς ἐλιές, μεγαλήτερη ὅμως εὐχαρίστηση μοῦ ἔδιναν τὰ παλικάρια ποῦ ράβδιζαν κ' οἱ κοπέλλες ποῦ μάζευαν ἀπὸ κάτω, γιατί ἂν καὶ Κεριακή, καιρὸ δὲν εἴχανε νὰ χάνουνε τώρα, ποῦ πλάκωνε ὁ χειμῶνας.

Ἔτσι πηγαίνοντας, καὶ ρωτῶντας τίνος εἶναι τὸ ἕνα χτῆμα καὶ τίνος τἄλλο, βρεθήκαμε καὶ μπροστὰ στὰ χωράφια τῆς Στραβοκώσταινας.

— Μεγάλα χτήματα, λέγω τοῦ Δασκάλου. Πλούσιοι πρέπει νὰ εἶναι.

— Καὶ ἦσαν πτωχότατοι ἄλλοτε, μοῦ κάνει ὁ Δάσκαλος.

— Νὰ λοιπὸν ποῦ γίνουνται σερμαγιὲς καὶ δῶ πέρα. Γιὰ πές μου, νὰ σὲ χαρῶ, πῶς τ' ἀπόχτησαν. Καὶ πῶς τυφλώθηκε ὁ χρυσὸς ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος; καὶ ποιὰ εἶναι ἡ χαριτωμένη ἐκείνη ἡ γυναῖκα; Πές μου τὴν ἱστορία της. Ἔχουμε ἀκόμα ὡς μιὰ ὥρα δρόμο νὰ κάμουμε.

— Ὁ Θεὸς εὐλόγησε τὰ ἔργα αὐτῶν καί. . . .

— Νὰ σοῦ πῶ, Δάσκαλέ μου, τοῦ λέγω. Θὰ πῇς εἶναι Κεριακὴ σήμερα, μὰ θὰ σὲ παρακαλέσω νὰ μοῦ κάμῃς μιὰ χάρη. Ν' ἀφήσῃς τὴν Κεριακάτική σου τὴ γλῶσσα πίσω στὸ χωριό, καὶ νὰ κρατήσῃς τὴν καθημερινή σου μοναχά. Βλέπεις καὶ γὼ μ' αὐτὴ ταξιδεύω. Ποῦ νὰ τηνε σηκώνῃ τὸ γαδουράκι σου τὴν ἄλλη μ' ὅλα της τὰ στολίδια! Ξέχαστηνε, γειά σου, καὶ θυμήσου καὶ σὺ τὰ νιᾶτα σου, καὶ πές μου τα καθὼς ποῦ τἄλεγε ἡ μαννοῦλά σου, ὥρα της καλή.

Digitized by Google

Εἴτανε φρόνιμος ὁ Δάσκαλος, καὶ μπῆκε ἀμέσως στὸ νόημα. Γέλασε λοιπὸ μὲ τὴν καρδιά του, ὕστερα συλλογίστηκε λιγάκι, κι ἄρχισε.

« Θὰ σᾶς πάρω τώρα ὡς δεκοχτὼ χρόνια πίσω, τότες ποῦ ἡ Κερὰ Δέσποινα εἶταν εἴκοσι χρονῶν κοπέλλα, καὶ μὲ μιὰ μορφιά, ποῦ τὸ τραγούδι της περνοῦσε ἀπὸ κάθε παλικαριοῦ στόμα. Εἶταν ὀρφανή, καὶ κατοικοῦσε σ' αὐτὸ τὸ τωρινὸ σπίτι της. Εἶχε κ' ἕνα χτηματάκι, αὐτὴ ἐδῶ τὴ μικρὴ γωνιὰ πίσω ἀπὸ τὸν πλάτανο. Δικό της ἄλλο δὲν εἶχε μαζί της, παρὰ μιὰ θειά της, τὴ Θειὰ Περμαθοῦλα, τὴ μυρολογίστρα, ποῦ ράγιζαν κ' οἱ πέτρες σὰν ἔβγαινε μὲ τὰ λείψανα, καὶ δερνότανε, κ' ἔλεγε :

« Ὠχού, κλωστροποδιά μου,
Ὠχού, τσὴ ντὰ νὰ ποίσου ! »

Τί νὰ ποιήσω.

— Γειά σου, νὰ μοῦ ζήσῃς, δάσκαλε, τοῦ κάνω. Βλέπεις ποῦ εἶναι τὰ καθαυτὸ τὰ Ἑλληνικά ; μπρὸς τώρα· λέγε.

Ὁ δάσκαλος χαμογέλασε καὶ πῆγε μπρός :

« Ἡ Δέσποινα εἴτανε φτωχή, μὰ εἶχε δυὸ μεγάλα στολίδια· μορφιὰ καὶ τιμή. Σπάνια στολίδια στὸ δικό σας, τὸ μεγάλο τὸν κόσμο ποῦ γυρίζετε, νὰ τὰ βρῆτε καὶ τὰ δυὸ μαζί. Ἐδῶ στὰ βουνὰ τὰ βλέπουμε πολὺ συχνὰ αὐτὰ τὰ δυὸ λουλούδια κοντὰ κοντά ».

Δὲ θέλησα νὰ τοῦ ἐναντιωθῶ, νὰ μὴ χαλάσω τὴν ἱστορία. Τὸν ἀφῆκα λοιπὸ νὰ λέῃ.

Digitized by Google

« Ἡ Δέσποινα καθότανε μιὰ βραδιὰ, σαββάτο βράδυ, ἀπάνω στὸ σοφᾶ τοῦ Μέσα σπιτιοῦ, μὲ τὸ μάγκανο μπροστά της. Εἶταν ἀρραβωνιασμένη μὲ τὸν Κωστάκη τοῦ Λάμπρου, κι ὅλος ὁ κόσμος εἶχε νὰ κάνῃ μὲ τὴν ἀγάπη τους. Ἡ Δέσποινα τραγουδοῦσε ὁλημερὴς μπροστὰ στὸ μάγκανο, κι ὁ Κώστας στὰ χωράφια ποῦ δούλευε, κ' εἶταν κι αὐτὸς ὄμορφο παλικάρι, καὶ μιὰ φωνὴ σὰν τὸ μέλι. Σὰν ἔγυρε ὁ ἥλιος ἐκεῖνο τὸ σάββατο, σηκώνεται ἡ Δέσποινα, ἀνάβει τὸ καντήλι, θεμιάζει, συγυρίζεται, καὶ πάει στὸ παράθυρο νὰ ποτίσῃ τὰ λουλούδια της. Ὅ τι πῆγε στὸ παράθυρο, μπήγει μιὰ φωνὴ ἡ μυρολογίστρα ἡ θειά της μὲς στὴν αὐλή: «Βουρὴ σεῖς, Βουρὴ σεῖς! Στὰ ὄρ', στὰ βνὰ, τσὴ στὰ κλαδιὰ, τσὴ στὰ ξηρὰ τὰ δέντρα! Τί 'νη τούτου τοὺ κακὸ ποῦ μᾶς ἥβρη!» Στὴ θειὰ Κανταξινὴ τἄλεγε αὐτὰ, ποῦ ἦρθε καὶ τῆς ἔφερε τὰ μαῦρα τὰ μαντᾶτα. Καὶ τί μαντᾶτα! Ὁ δόλιος ὁ Κώστας ἔβαζε φωτιὰ σ' ἕνα φουρνέλλο μέσα σ' ἕνα χωράφι ποῦ ἄνοιγαν, καὶ πρὶ νὰ προφτάσῃ νὰ φύγῃ κόρωσε τὸ μπαρούτι, τοῦ τσουρούφλιασε τὸ πρόσωπο, τοῦ ἔβγαλε καὶ τὰ μάτια του! Τὸν ἀνεβάζανε στὸ σπίτι του μισοζώντανο. Σὰν τόνε στρώσανε στὸ μιντέρι, καὶ πρόσμεναν τὸ γιατρὸ ἀπ' ἕνα ἄλλο χωριὸ, καὶ μαζεύτηκαν ὅλες οἱ κλαψάρες γριὲς τῆς γειτονιᾶς, κ' ἔβλεπαν τὴ μάννα νὰ μαλλοσέρνεται, καὶ τὸν Κώστα νὰ μουγκρίζῃ ἀπὸ τὸν πόνο, ἄρχισαν κι αὐτὲς τὰ μυρολόγια, κ' εἴτανε χερότερο κι ἀπὸ λείψανο. Εἴμουν καὶ γὼ ἐκεῖ, δώδεκα χρό-

Digitized by Google

νων παιδὶ, κ' ἔβλεπα. Κι αὐτὰ δὲν εἶταν τίποτις. Τὸ μεγάλο τὸ κακὸ ἔγεινε σὰν πρόβαλε ἡ χαριτωμένη ἐκείνη κοπέλλα μὲ τὴ θειά της, κίτρινη σὰ φλωρὶ, τὰ δυό της μεγάλα μάτια ὀρθάνοιχτα ἀπὸ τὴν τρομάρα, τὸ στόμα της ἄλαλο, καὶ μήτε σταλαματιὰ δάκριο! Ποῦ δάκρια τέτοιες ὧρες! Αὐτὰ ἔρχουνται ὕστερα, σὰν περάσ' ἡ φουρτούνα καὶ μαλακώσ' ἡ καρδιά μας.

Θυμοῦμαι σὰν τὴν ἔννοιωσε ὁ καημένος ὁ Κώστας σιμά του καὶ γύρεψε νὰ τῆς πῆ πῶς δὲν ἔχει τίποτε, καὶ πῶς γλίγωρα θὰ γειάνῃ. Ἡ φωνή του δὲν ἀκούστηκε πολλὴ ὥρα, γιατί ἄξαφνα ἡ μυρολογίστρα ἡ θειὰ Περμαθοῦλα ξέσπασε σ' ἕνα μυρολόγι ποῦ τρόμαξε ὅλη ἡ γειτονιά. Κ' οἱ ἄλλες οἱ γριές, δός του καὶ ν' ἀναρρουφοῦνε, μὲ τὴν ποδιὰ στὰ μάτια!

Μέσα σ' ὅλη ἐκείνη τὴν παραζάλη, μόνο τὸ κορίτσι βαστάχτηκε. Σηκώθηκε σὰ βασίλισσα ἀνάμεσά τους, καὶ τὶς πρόσταξε νὰ σωπάσουν. Καὶ τότες φάνηκε ἡ δύναμη τῆς σπάνιας αὐτῆς γυναῖκας. Καὶ σώπασε ὁ κόσμος, κ' ἔστρωσαν τὸ στρῶμα, κ' ἔβαλαν τὸ παιδὶ μέσα. Κι ἀπὸ μυρολογίστρες, ἔγειναν ὅλες γιάτραινες τώρα. Ἄλλη ἔφερνε τριανταφυλλόπηττες, ἄλλη μολόχες, κι ἄλλη θαματουργὲς εἰκόνες, νὰ γλυτώσουν τὸ παιδί. Κατὰ τὰ μεσάνυχτα ἔφτασε κι ὁ γιατρός. Κι ἅμα τὸν εἶδε, μᾶς εἶπε πῶς τὰ μάτια του δὲν ἔχουνε γιατρειά.

Σαράντα μέρες καὶ σαράντα νύχτες κάθουνταν ἡ δόλια ἡ Δέσποινα πλάγι του. Τῆς ἔλεγαν πῶς εἶταν

Digitized by Google

καὶ ντροπῆς νὰ ξημερώνεται ἔτσι μιὰ ἀρραβωνιασμένη κοπέλλα στὸ πλάγι ἑνὸς παλικαριοῦ. «Αὐτὸς εἶναι ὁ ἄντρας μου» γύριζε κ' ἔλεγε. «Δὲν ἔχω νὰ δώσω κανενὸς λόγο. Θὰ τόνε γιατρέψω, κι ἀπὲ θὰ τὸν πάρω». Καὶ πνίγονταν ἡ φωνή της στὰ δάκρια.

Ὁ κόσμος τἄπαιρνε αὐτὰ γιὰ λόγια τῆς λύπης καὶ τῆς στενοχώριας. Σὰ σηκώθηκε ὅμως ὁ Κώστας, καὶ τὸν πῆρ' ἕνα πρωὶ ἀπὸ τὸ χέρι καὶ πῆγε σπίτι της, καὶ στολίστηκε, καὶ μαζὶ μὲ τὴ θειά της (ποῦ δὲν τῆς ἔπεφτε λόγος, κι ἂς μὴν τὄθελε), πήγαιναν οἱ τρεῖς τους στὴν ἐκκλησιά, ἔτριψαν τότες ὅλοι τὰ μάτια τους, καὶ φώναξαν, — κρῖμα στὸ κορίτσι!

— Κρῖμα σὲ σᾶς ποῦ τὸ θαρρεῖτε, φώναζε κ' ἡ Δέσπω, ἁπλώνοντας τὄμορφο χέρι της μὲ τὸ μπιμπιλωτὸ τὸ μανίκι.

Γιὰ καλή τους τύχη ὁ παππᾶς, συγγενὴς ὄντας τοῦ Κώστα, καὶ ξέροντας πῶς ἡ Δέσποινα εἶχε καλὰ προικιὰ ἀπὸ τὴ μάννα της, δὲν ἔβγαλε δυσκολίες. Καὶ σὲ μιὰ ὥρα μέσα ὁ Κώστας ἄλλο δὲν εἶχε νὰ λυπᾶται, παρὰ ποῦ δὲν μποροῦσε νὰ δῆ τὸ θησαυρὸ ποῦ τοῦ χάρισε ὁ Θεός. Μὰ καὶ σ' αὐτὸ τὸ δυστύχημά του ἀπάνω χωράτευε ὁ καημένος, κ' ἔλεγε πῶς τοῦ ἔφερε κ' ἕνα καλὸ ἡ στραβομάδα, ποῦ τοὺς πάντρεψε πιὸ γλίγωρα!

Ἡ ἀγάπη, ἡ ἀληθινὴ ἡ ἀγάπη ποῦ τὰ κάνει ὅλα μέλι καὶ γάλα, ἄρχισε ἀμέσως νὰ βασιλεύῃ στὸ σπιτικό τους. Εἶταν Αὔγουστος, καὶ μονομιᾶς ἀνασκουμπώθηκε στὴ δουλειὰ ἡ Δέσποινα. Εἶχε μεγάλα σχέδια

Digitized by Google

στὸ νοῦ της. Εἴτανε φιλόδοξη καὶ περήφανη, καὶ τὄ-βαλε στὸ κεφάλι της νὰ δείξη τοῦ κόσμου ποῦ τηνε λυποῦνταν, τί μπορεῖ νὰ κάμη μιὰ Στραβοκώσταινα.

Ὁλημερὴς ἡ Δέσποινα δούλευε στὸ χωράφι, κι ὁ Κώστας πότε νερὸ κουβαλοῦσε τὸν τοῖχο τοῖχο, πότ' ἐλιὲς, πότε σῦκα. Κάποτες ἔπαιρνε καὶ τὸν νταμπουρᾶ του καὶ τραγουδοῦσε τῆς λυγερῆς του ἐκεῖ ποῦ δούλευε.

Ἔτσι πέρασαν κανὲ δυὸ χρόνια. Γεννήθηκε καὶ τὸ μωρό τους, κι ὁ κόσμος τώρα ἄρχισε νὰ θαμάζεται τὴ μεγάλη τὴν καλοτυχιὰ ποῦ ἔπεσε στὸ σπίτι τῆς Στραβοκώσταινας. Τόσο, ποῦ πολλὲς κοπέλλες χωρατεύοντας ἔλεγαν πῶς θὰ γυρέψουν κι αὐτὲς στραβὸν ἄντρα! Ὅτι ἔπιανε στὸ χέρι της ἡ κερὰ Δέσποινα, γινότανε μάλαμα. Τὰ μαξούλια της εἶταν τὰ καλλίτερα, κι ὁ κόσμος πλέρωνε καὶ κάτι παραπάνω γιὰ ν' ἀγοράση ἀπὸ τὰ χωράφια της. Χωράφια λέγω, γιατὶ εἶταν τρία χωράφια τώρα, κ' ὕστερα ἔγειναν ὅλα ἐκεῖνα ποῦ εἴδατε.

Σὰν πέρασαν ἄλλα δυὸ τρία χρόνια, ἡ κερὰ Δέσποινα δὲ δούλευε πιὰ ἀπατή της. Εἶχε δουλευτάδες καὶ παραγυιούς. Εἶταν ἀρχόντισσα τώρα, καὶ τῆς ἔπρεπε. Κανένας δὲν τήνε ζούλευε, γιατὶ ἡ καρδιά της εἶταν πάντα ἡ ἴδια. Ὅλοι τήνε σέβουνταν, καὶ τήνε φοβοῦνταν κιόλας, γιατὶ ὁ λόγος της εἶχε βάρος καὶ δύναμη. Κατάντησε νὰ πηγαίνη ὁ κόσμος νὰ τὴ συβουλεύεται στὶς διαφορές του. Τέτοιο κεφάλι ἀντρίκιο ἔχει μὲ τὰ γυναίκεια ἐκεῖνα τὰ κάλλη.

Digitized by Google

Ὁ Κώστας, δὲν τοῦ ἐρχότανε νὰ μὴν ἔχῃ κι αὐτὸς μιὰ δουλειά, κ' ἔγεινε ψάλτης. Μὰ τώρα τὴν παράτησε τὴ ψαλτική. Ἡ διασκέδαση του τώρα εἶναι νὰ βάζῃ τὸν Πέτρο του νὰ τοῦ διαβάζῃ ἱστορίες τὸ βράδυ. Τὴ μέρα πότε μὲ τοὺς γειτόνους, πότε μὲ τὶς μικροδουλειές του, περνάει τὸν καιρό του. Ἡ κερὰ Δέσποινα, ἂν καὶ τὰ χτήματα τώρα τὰ κοιτάζει ὁ Πέτρος, καιρὸ νὰ καθίσῃ δὲ βρίσκει. Πότε μὲ τὸ σπιτικό της, πότε μὲ τὰ πάθια τῶν γειτόνων της, ὅλο σὲ δουλειὰ βρίσκεται. Ποῦ πηγαίνει καὶ ξετρυπώνει ἕνα σωρὸ φτώχειες καὶ συφορὲς, καὶ γὼ δὲν ξέρω. Ἀλλοῦ δίνει δουλειὰ γιὰ βοήθεια, ἀλλοῦ παράδες, ἀλλοῦ καρπό. Ἡ χαρά της εἶναι νὰ κάνῃ καλό. Ὅποιος ξένος ἔρθῃ στὸ χωριό μας, στῆς Στραβοκώσταινας θὰ πάῃ. Αὐτὸ ἔγεινε καὶ μὲ λόγου σας.

— Μεγάλη μου εὐτυχία, καθὼς ποῦ ἔγεινε, εἶπα τοῦ δασκάλου, καὶ δυστυχία μου ποῦ δὲν ἤξερα σὲ ποιᾶς ἀληθινῆς βασίλισσας παλάτι κοιμήθηκα ψές. Καὶ νὰ τὄξερα! Κύριος οἶδε πότε θὰ ξαναπεράσω ἀπὸ τὸ χωριό σας.

Ἐδῶ χωριστήκαμε, ὁ δάσκαλος γύρισε πίσω, καὶ γὼ τράβηξα μπρὸς κατὰ τὸν κάμπο μας, ποῦ ἄρχισε νὰ μισοφαίνεται τώρα.

Digitized by Google

ΜΑΡΙΝΟΣ ΚΟΝΤΑΡΑΣ

Τἀγαποῦσα τὰ ταξιδάκια ἀπὸ τὰ νιᾶτα μου. Ἔμπαινα στὴ βάρκα, ἔπαιρνα μαζί μου τὰ παραγάδια καὶ τὶς ἀποτονιὲς, κι ἂν ἤθελα νὰ ψαρέψω, ψάρευα. Ἄ δὲν εἶχα ὄρεξη γιὰ ψάρεμα, καὶ φυσοῦσε κι ἀγέρι, ἔστηνα τὴν ἀντένα, ἄνοιγα τὸ πανὶ, τραβοῦσα κατὰ τὸ πέλαγο, ἄραζα ὅπου μ' ἔφερνε ἡ τύχη στὴν ἀντικρινὴ τὴν ἀκρογιαλιὰ, κ' ἔβγαινα ἔξω νὰ δῶ τίποτις καινούριο. Μιὰ μέρα ὁ μπάτης μ' ἔβγαλε στὸ Νεροχώρι. Ποῦ εἶναι αὐτὸ τὸ Νεροχώρι, θὰ τὸ μάθετε σὰν πᾶτε νὰ δῆτε τὸ Χλωρονήσι.

Σὰ βγῆκα στὴ σκάλα, εἶπα, ἂς πάω ν' ἀνάψω κ' ἕνα κερὶ στὸν Ἄη Νικόλα, τοῦ χωριοῦ τὸν Ἅγιο. Πηγαίνοντας τὸν ἀνήφορο, τί νὰ δῶ! Ἕνα λείψανο! Τὄβγαζαν ἀπ' ἕνα σπιτάκι στὴν ἄκρη τοῦ χωριοῦ, καὶ τὸ κουβαλούσανε στὴν ἐκκλησιά. Κακὸ σημάδι, εἶπα. Δόξα νἄχῃ ὁ Θεὸς, εἴτανε γριᾶς λείψανο. Μισοσήκωναν καὶ τὸν κακόμοιρο τὸ γέρο της ἀπὸ πίσω, γιατί δὲν μποροῦσε πιὰ νὰ περπατήσῃ κι αὐτός. Ἀκολουθοῦσαν καὶ μερικὲς ἄλλες γριὲς, καὶ δυὸ τρεῖς ἄντρες. Ἔσμιξα μαζί τους καὶ γώ.

Digitized by Google

Μπήκαμε στὴν ἐκκλησιά. Ὄμορφη διασκέδαση, ἔλεγα μέσα μου. Νἄβγῃς γιὰ σεριάνι καὶ νὰ καταντήσῃς σὲ λείψανο! Καὶ νὰ γυρεύῃς νὰ κοιμηθῇς ὕστερα κι ὅλο νὰ τὸ βλέπῃς μπροστά σου!

Ἄλλη ἐκκλησιὰ τὸ χωριὸ δὲν εἶχε ἀπὸ τὸν Ἄη Νικόλα. Εἴτανε μικρή, χαμηλὴ καὶ θεοσκότεινη ἐκκλησιά. Πρέπει νὰ εἶταν ὡς ἑκατὸ χρονῶ χτίριο. Μήτε κολόννες μέσα, μήτε τροῦλλος ἀπὸ πάνω. Σκεπασμένη κι αὐτὴ μὲ δῶμα, καθὼς τὰ σπίτια· Λίγα παραθυράκια, καὶ στρωμένη μὲ χῶμα μοναχό. Τὰ καφάσια τοῦ γυναικωνίτη πυκνὰ πυκνὰ καὶ κατάμαυρα, καθὼς καὶ τὰ στασίδια. Τὸ τέμπλο ὅμως, καρυδόξυλο καλοδουλεμένο, ἀνέβαινε ὡς κοντὰ στὴ στέγη. Ἐκεῖ ἔβλεπες τὸ βιός. Τὸ κόνισμα τοῦ Ἄη Νικόλα εἶχε μεγαλήτερο μερίδιο κι ἀπὸ τὴν Παναγιά. Ἡ καντήλα του εἶταν ἕνας θεόρατος βῶλος ἀσήμι. Τὰ στεφάνια καὶ τἄλλα στολίδια του ἀμέτρητα. Τί καΐκια μαλαματοκαπνισμένα, τί χρυσὲς ἄγκουρες! Ἄλλο παρὰ τὸ πρόσωπό του δὲν ἔβλεπες ἀπὸ τἀσήμι κι ἀπὸ τὸ μάλαμα.

Ὥςπου νὰ ρίξω μερικὲς ματιὲς γύρω μου, βάλανε στὴ μέση τὸ λείψανο. Παύουνε μιὰ στιγμὴ οἱ ψαλμωδίες, καὶ δὲν ἄκουγες παρὰ τὸ μικρὸ τρίξιμο τῶν λαμπάδων καὶ τῶν κεριῶν. Κρύα στιγμή. Σὰν ἄρχισε ὁ παππᾶς τὴν ἀκολουθία του, γύρισα νὰ δῶ καὶ τὸ γέρο. Παράξενος γέρος. Ἔτρεμε χεροπόδαρος, καὶ τονε βαστούσανε σὰ νὰ εἴτανε σηκωμένος ἀπὸ βαριὰ ἀρρώστια. Κίτρινος, ἀψηλός, ὅσο κι ἂν ἔσκυβε, φρύδια με-

Digitized by Google

γάλα ποῦ ἔπεφταν ἀπάνω στὰ μάτια του, χείλη ὁλότρεμα, κάτασπρα μαλλιὰ καὶ μουστάκια, — ὄμορφος γέρος, μὰ καὶ τί χάλι!

Σὲ μισὴ ὥρα βγήκαμε στὸ κοιμητήριο, στὸ πλάγι τῆς ἐκκλησιᾶς. Ἀκόμα μερικὲς στιγμὲς, κ' ἔπεφταν οἱ πρῶτες φτυαριὲς μὲς στὸ λάκκο. Ἐδῶ ὁ γέρος δὲν μπόρεσε νὰ βαστάξῃ. Ἔγυρε ἀπάνω στὰ χόρτα, μουρμούριξε κάτι, καὶ πιὰ δὲν ξαναμίλησε. Τοῦ χύνουνε νερὰ, τὸν ἀνασηκώνουν, τίποτις. Τονε φέρνουνε στὸ κελλὶ τοῦ παππᾶ. Ἐκεῖ μισανοίγει τὰ μάτια του, ρίχτει μιὰ ματιὰ στὴν εἰκόνα τοῦ Ἄη Νικόλα, καὶ μένει ὁλόξερος. Πέθανε ὁ γέρος.

Βγῆκα ἔξω, τί νὰ κάμω! Ξεκίνησα κατὰ τὴ σκάλα. Πρὶ νὰ κατεβῶ, τὄξεραν ὅλοι πῶς πέθανε ὁ γέρο-Μαρῖνος Κοντάρας, ἀπὸ τὸ κακό του, ποῦ ἔχασε τὴν ἀγαπημένη του τὴ Λεμονή.

Παίρνω ἕνα σκαμνὶ καὶ καθίζω κοντὰ στὸ γιαλό. Καὶ κεῖ ποῦ ἔπινα τὸ ναργκελέ μου ἔρχεται ὁ Καπετὰν Θανάσης καὶ μὲ καλωσορίζει. Συχνὰ ἤρχουνταν ἀντικρὺ καὶ μᾶς ἔφερνε ψάρια, καὶ τονε γνώριζα. Τὸν κερνῶ μιὰ μαστίχα, γλυκάθηκε, καὶ καλοκάθισε. Τὄξερα πῶς ἕνα ποτήρι γιὰ τ' αὐτόνα δὲν εἶταν τίποτις, τοῦ παράγγειλα κι ἄλλο, καὶ τότες ἀρχίσανε νὰ μιλοῦν οἱ πιωμένες μαστίχες, γιὰ νάρθοῦν κι ἄλλες.

Δὲν τἄφερνε στενὰ ποτές του ἀπὸ ὁμιλίες ὁ καπετὰν Θανάσης. Τώρα τὴν ἀφορμὴ τὴν εἶχε ἀκόμα πιὸ πρόχειρη, — τὸ γέρο Μαρῖνο Κοντάρα, τὸ Μοσκοννη-

Digitized by Google

σιώτικο τὸ θαλασσοπούλι, ποῦ μιὰ φορὰ τὸν τρόμαζε ἡ Ἀνατολή, — «ἂς τὰ ποῦμε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ» μοῦ κάνει ὁ Καπετάνιος, κι ἀρχινᾶ:

«Εἴμουνα μωρὸ παιδί, μούτσος στὴν μπομπάρδα τοῦ Καπετὰν Μανώλη, (Θεὸς συχωρέστονε), σὰν ἦρθε μιὰ μέρα τοῦ Μαρίνου Κοντάρα τὸ πέραμα. Θεὸς ξέρει ποῦθε τὸν κυνηγοῦσαν, καὶ τρύπωσε δῶ μέσα νὰ κρυφτῇ. Ὅλο μπλεγμένος βρίσκουνταν. Ἂ δὲν εἴτανε γιὰ φονικό, εἴτανε γιὰ κλεψιά. Ἦρθε μὲ πέντ' ἔξη χταπόδια ἁπλωμένα στὴ βάρκα του, καὶ μὲ μερικὰ στρείδια καὶ ἀχινιούς. Τάχατες γιὰ δουλειὰ ἦρθε. Ἀνοικονόμητος ἄνθρωπος. Πάντα ματωμένος εἶταν ὁ λάζος του, κάποτες καὶ μὲ τὸ δικό του τὸ αἷμα, σὰ μεθοῦσε κ' ἔκοβε τὰ ποντίκια του, νὰ δείξῃ παλικαριά. Εἶταν ὅμως καὶ παλικάρι ὁ δαίμονας, κι ὅμορφο παλικάρι.

Σὰν ἄραξε ἡ βάρκα του ἐκεῖ κάτω, βγαίνει ὄξω καὶ τραβάει ἴσια κατὰ τἀμπέλι τοῦ Γληγόρη τοῦ Φυσέκη, πηδάει ἀπὸ τὸν τοῖχο, γεμίζει τὴν ποδιά του σταφύλια, καὶ γυρίζει πίσω, σὰ νὰ μὴν εἶταν ἐκεῖνος. Βγαίνοντας, τὸν τσακώνει ὁ νοικοκύρης. Αὐτὸς εἶταν τότες ὁ παλικαρᾶς τοῦ χωριοῦ μας, ἕνας τρομερὸς φωνακλᾶς. Πατάει λοιπὸν τὶς φωνὲς ἅμα εἶδε τὸν κλέφτη. Ὁ Κοντάρας γελάει, καὶ κινάει κατὰ τὴ βάρκα του. Ὁ Φυσέκης τρέχει κατόπι του, ἀκοῦν τὶς φωνὲς κ' οἱ γειτόνοι καὶ μαζεύουνται ἕνας ἕνας τους. Ὁ Μαρῖνος τώρα κάθουνταν ἀξέννοιαστος μὲς στὴ βάρκα κ' ἔτρωγε τὰ

Digitized by Google

σταφύλια μὲ τοὺς συντρόφους του. Οἱ δικοί μας ἄναψαν. Πετιένται μέσα στὴ βάρκα καὶ κάνουνε νὰ τὸν πιάσουν. Αὐτὸς σηκώνεται, σαλτέρνει ὄξω ἀπάνω στὸν ἄμμο, πέρνει τὸ λάζο, καὶ τοὺς λέει :

— Μωρὲ διαόλοι, δὲν ξέρετε πῶς ἐγὼ εἶμαι ὁ Μαρῖνος ὁ Κοντάρας ;

Τότες ἐμούδιασαν ὅλοι τους. Ὁ Φυσέκης ὅμως, δὲν τοῦ ἐρχότανε νὰ τραβηχτῇ κι αὐτὸς ἔτσι, καὶ νὰ τὸν πειράζουν ὕστερα οἱ δικοί του· τοῦ λέει λοιπόν :

— Καὶ μένα μὲ λένε Γληγόρη Φυσέκη. Κι ἂ σοῦ βαστάῃ νὰ μετρηθῇς μὲ τὰ μένα, ρίξ' τὸ λάζο, κ' ἔβγα νὰ παλαίψουμε δῶ στὸν ἄμμο.

Ὁ Μαρῖνος κοίταξε καλὰ τὸ Γληγόρη στὰ μάτια, καὶ χαμογέλασε. Βγάζει τὸ γελέκι του, τὸ πετάει χάμω μὲ τὸ μαχαίρι, κι ἀρχίζει νὰ περπατῇ γύρω καὶ νὰ κουνάῃ τὶς χέρες του σὰ νἄμπαινε σὲ χορό. Τὸ ἴδιο ἔκαμε κι ὁ Γληγόρης.

— Κι ὅποιος πέσῃ κερνᾶ ὅλη τὴν παρέα ἀπόψε.

— Ὡς τὸ πρωΐ, ἀποκρίνεται ὁ Μαρῖνος.

— Καὶ τὰ παιχνίδια ;

— Καὶ τὰ παιχνίδια.

Ἀγριοματιάζονται, καὶ χύνουνται ὁ ἕνας καταπάνω στὸν ἄλλον. Ἡ δουλειὰ ἔγεινε ὥσπου νὰ πῇς ἀμήν. Ὁ Κοντάρας πιάνει τὸ Φυσέκη ἀπὸ τὴ μέση, καὶ τονε στρώνει ἀνάσκελα.

— Φτάνει σου, Γληγόρη, κ' ἔφαγε χῶμα ἡ ράχη σου, τοῦ φωνάζουν οἱ δικοί μας.

Digitized by Google

Ὁ Γληγόρης σηκώνεται, τινάζεται, βάζει τὸ γελέκι του, καὶ συλλογιέται πῶς καλλίτερα θὰ εἴτανε νἄχανε μοναχὰ τὰ σταφύλια.

Τὸ βράδυ, τοῦ Θεοχάρη τὸ καπελειὸ γέμισε χουβαρτάδες. Ὅλο τὸ χωριὸ μαζεύτηκε ἀπ' ἔξω νὰ δῇ τὸν ξακουσμένο τὸν Κοντάρα. Αὐτὸς ποῦ σὰ βρισκότανε σὲ «δουλειὰ» γινότανε θεριό, τώρα φαινότανε σὰν ἄγγελος. Μόνο τὰ Μοσκοννήσια βγάζουν τέτοια χαριτωμένα παλικάρια. Μπόγι κυπαρίσσι, μέση δαχτυλίδι. Μάτια μεγάλα κι ὄμορφα σὰν κοπέλλας, μαῦρο μουστάκι, ἀγκίστρι. Τόνε θαμάζανε ὅλοι κἀθὼς καθούτανε στὸ σκαμνὶ κ' ἔπινε στὴν ὑγειὰ τοῦ Γληγόρη. Τόνε φώναζε ἀδερφοποιτὸ τώρα, καὶ παινοῦσε τὰ γλυκά του τὰ σταφύλια. Ὁ Γληγόρης τὸν καμάρωνε ποῦ τὸν εἶχε φίλο, κι ἂς τὸν ἔρριξε καὶ κάτω.

Ἀφεντικό, στέγνωσε ὁ λαιμός μου, κ' ἔχω νὰ σοῦ πῶ κι ἄλλα, γιατὶ βλέπω καὶ θὲς νὰ τὰ μάθῃς, —μοῦ κάνει τώρα ὁ Καπετὰν Θανάσης.

Ἔρχεται τρίτο ποτήρι, τὸ πίνει μονορρούφι, καὶ ξαναρχινᾶ :

Στείλανε νὰ φέρουν τὰ βιολιὰ ἀπὸ τὸ Μεγαλοχώρι. Ὥσπου νάρθοῦν τὰ βιολιά, αὐτοὶ σκάρωσαν κέφι. Ἦρθαν τὰ παιγνίδια, ἄρχισε τὸ τραγοῦδι, βγῆκαν τὰ μαντίλια, ὁ χορὸς πήγαινε γαϊτάνι. Ὁ Μαρῖνος τοὺς ἐσήκωσε ὅλους μὲ τὴ σειρά. Σὰν περάσανε μεσάνυχτα, βγαίνουνε καὶ στὴν πατινάδα. Ἴσια στοῦ Φυσέκη τὸ σπίτι πῆγαν. Αὐτὸς τότες κατοικοῦσε στῆς μητρυιᾶς

Digitized by Google

του, μαζὶ μὲ τὴν ἀδερφή του. Ὁ Γληγόρης, καὶ καλὰ νὰ βγῆ νὰ κεράση ἡ Λεμονή. Σηκώνεται τὸ κορίτσι ἀπὸ τὸν πρῶτο ὕπνο του, καὶ στολίζεται. Ὁ λόγος τοῦ ἀδερφοῦ της εἴτανε νόμος. Ἔφερνε καὶ κάποιονα μὲ τὴν παρέα ποῦ τονε μάτιαζε γιὰ γαμπρό. Βγαίνει τὸ λοιπὸν ἡ Λεμονὴ στολισμένη, κ' ἔρχεται μὲ τὸ δίσκο. Δεκοχτὼ χρονῶ κοπέλλα, μαυρομάτα καὶ ξανθομαλλοῦσα. Ξέχασαν ὅλοι τους τὸ ζέφκι ἅμα τὴν εἴδανε! Μὰ ἐκεῖνος ποῦ πῆγε νὰ τὰ χάση, εἶταν ὁ Μαρῖνος Κοντάρας. Ἔστριϐε, κι ὅλο ἔστριϐε τὸ μουστάκι του. Ἔκανε πῶς δὲν ἔϐλεπε, καὶ τὰ μάτια του ὅλο ἀπάνω στὴν κοπέλλα ἔπεφταν. Ὁ Γληγόρης, ἀπόνηρος ἄνθρωπος, δὲν παρατήρησε τίποτις ἄτοπο, εἶχε καὶ μιὰ μπιστοσύνη στὴν ἀδερφή του ποῦ μήτε τὸν Ἔξ' ἀπὸ Δῶ δὲ φοϐοῦνταν. Κι ἂν ἀγαπᾶς, τὸ καμάρωνε ποῦ τὴν κοίταζαν ἔτσι. Φεύγει τὸ κορίτσι, ξανάρχεται, ξαναφεύγει, ὡς τὸ πρωὶ τὴν εἴχανε στὸ ποδάρι, ἔμπα, ἔϐγα καὶ κέρνα.

Τὰ τραγούδια κ' οἱ χοροὶ ξαναρχίσανε, μὰ ὁ Μαρῖνος ὄρεξη πιὰ γιὰ τρέλλες δὲν εἶχε. Ἔκαμε πῶς τάχατις παράπιε, κάθισε σὲ μιὰ κώχη, καὶ δός του τὄστριϐε. Θαρροῦσες πῶς ὁ Σατανᾶς ἀνέϐηκε ἀπὸ τὴν Κόλαση καὶ τοῦ κρυφομιλοῦσε, τόσο ἀνήσυχος φαίνουνταν.

Κατὰ τὰ ξημερώματα, τὸν παίρνει ὁ Φυσέκης ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τὸν τραϐάει στὸ χορὸ πάλι.

— Γλίγωρα σᾶς ἀποκοιμίζει τὸ κρασὶ ἐσᾶς τοὺς θαλασσινούς, τοῦ λέει.

Digitized by Google

Ὁ Μαρῖνος ἤθελε νὰ ξεσκάση, καὶ δὲν ἀντιστάθηκε. Βγάζει τὸ μαντίλι καὶ ξαναρχινάει τὸ χορὸ σὰ δαιμονισμένος. Ὕστερα τὸ ρίχτει καὶ στὸ τραγοῦδι. Πετάει ἕνα τάλλαρο τοῦ βιολιτζῆ καὶ τοῦ λέει ποιὸ σκοπὸ θέλει. Τότες τραγουδήθηκαν πρώτη φορὰ τὰ λόγια ἐκεῖνα ποῦ τάκοῦμε ὡς ἐσήμερα στὶς χαρές :

Ἔχεις μαῦρα μάτια καὶ ξανθὰ μαλλιά,
Καὶ στὸ μάγουλό σου μιὰ χρυσὴν ἐλιά.

Ξέρεις τὸ γύρισμα τοῦ σκοποῦ. Νὰ τὸ συλλογιέσαι μοναχὰ σὲ λωλαίνει. Σὰν ἔπαψε τὸ τραγοῦδι, πέφτει πάλι στὴ συλλογή, καὶ κεῖ ποῦ κάθουνταν ἔτσι, γυρίζει ἄξαφνα καὶ τοῦ λέει τοῦ Φυσέκη :

— Ἄχ ! δὲ βαστῶ, Γληγόρη μου, μιὰ φορὰ ἀκόμα νὰ μᾶς κεράση, καὶ φεύγω.

Ὁ Γληγόρης, μεθυσμένος τώρα στουπί, λέει τῆς Λεμονῆς κ' ἔρχεται. Ἐδῶ εἶναι ποῦ γέννηκε τὸ κακό ! Ὁ Μαρῖνος σηκώνεται, παίρνει τὸ ποτήρι, καὶ βλέποντας τὴν κοπέλλα, τῆς μιλεῖ καὶ λέει, σὰ νὰ εἴτανε μοναχός του μπροστά της,

Ἐμπῆκα μὲς στάμπέλι σου νὰ βρῶ γλυκὸ σταφύλι.
Δὲν εὕρηκα γλυκότερο σὰν τὸ δικό χεῖλι.

καὶ καθὼς ποῦ τὄλεγε, ἔσκυψε νὰ τήνε φιλήση κιόλας !

Μιὰ τέτοια προσβολὴ εἴταν πρωτάκουστο πρᾶμα μέσα στὸ τιμημένο τὸ χωριό μας. Τὸ κορίτσι κοκκίνισε καὶ χάθηκε ἀπὸ μπροστά μας. Πῆγε ὄξω κ' ἔκλαιγε σὰ μωρὸ παιδί. Ἡ μητρυιὰ βγαίνει στὴ μέση πρώτη φορὰ καὶ πατάει τὶς φωνὲς τοῦ Γληγόρη. Ἡ συντροφιὰ

Digitized by Google

ὅλη σώπασε. Ἔφυγαν τὰ παιχνίδια, ἀκολούθησαν κ' οἱ ἄλλοι ἕνας ἕνας τους. Ὁ Γληγόρης σὰ νὰ ξύπνησε ἀπὸ ὄνειρο, βλέπει γύρω του μιὰ στιγμή, ὕστερα συνεφέρνει, καὶ τραβάει καταπάνω τοῦ Μαρίνου. Ὁ ἄγγελος τώρα ἔγεινε θεριὸ πάλι. Βγάζει τὸ λάζο, καὶ ρίχτει μιὰ ματιὰ τοῦ Γληγόρη σὰ δαίμονας. Χώνουνται δυὸ τρεῖς ἀπάνω του, ἁρποῦν τὸ μαχαίρι ἀπὸ τὸ χέρι του, τὸν παίρνουν ὄξω μαζί τους, καὶ φεύγουν. Τόνε σήκωσαν καὶ τὸν πήγανε στὴ βάρκα του. Ὅσοι κατεβαίνοντας πέρασαν ἀπὸ τὰ σπίτια τους μπῆκαν καὶ πήρανε μαζί τους, ἄλλος πιστόλι, ἄλλος μαχαίρι, ἄλλος τσικούρι. Στάθηκαν ὅλοι σὰν ταχτικοὶ μιὰν ἀράδα στὴ σκάλα, καὶ τοῦ φωνάξανε νὰ φύγῃ ἀμέσως μὲ τοὺς ναῦτες του, ἀλλιῶς θὰ πᾶν ὅλοι ἀφόντο. Ὁ Μαρῖνος εἶχε λίγους μαζί του, κι αὐτοὶ μεθυσμένοι. Παίρνει τὸ κοντάρι, καὶ κάνοντας ἀβάρα τοὺς λέει πικρογελῶντας «Καλὴ ἀντάμωση», καὶ σέρνει κατὰ τὸ πέλαγο.

Σὲ λιγάκι φτάνει κι ὁ Γληγόρης Φυσέκης μ' ἕνα τρομπόνι. Σὰν εἶδε πῶς ἡ βάρκα εἴτανε φευγάτη, σκύλιασε. Πήδηξε στὸ νερὸ γιὰ νὰ τρέξῃ κατόπι της! Μεθυσμένα πράματα! Τὸν ἔβγαλαν ὄξω καὶ τὸν πήγανε σπίτι του.

Ὁ Γέρο Θανάσης ἐδῶ μοῦ γνέφει πάλι. Σὰν ξαναδρόσισε τὸ λαιμό του, ξανάρχισε:

« Ἀφεντικό, ὡς τώρα εἶταν ξεφάντωμα, ἀπὸ τώρα γίνεται ρομάντσο. Αὐτὰ δὲν τὰ εἶδα, μὰ τἄκουσα πολ-

Digitized by Google

λές φορές ἀπό τόν ἴδιο τό μακαρίτη. Ὁ Μαρῖνος σάν τραβοῦσε γιά τό πέλαγο εἶταν ἀγριεμένος σάν τό λιοντάρι. Σάν ἔμεινε σιωπηλός λίγη ὥρα, γυρίζει καί λέει τούς ναῦτες του.

— Βρέ παιδιά, ἐγώ σᾶς γλύτωσα ὡς τώρα ἀπό πολλές σκοῦρες δουλειές, θά μέ γλυτώσετε καί σεῖς ἀπό μιά τώρα. Αὐτή τήν κοπέλλα ἐγώ θά τήν κλέψω, καί θά τήν πάρω γυναῖκα μου. Ἐγώ γύρισα, βρέ σεῖς, Ἀνατολή καί Νησιά, καί γύρευα γυναῖκα ποῦ νά μοῦ καίγη τήν καρδιά, καί δέν τήν εὕρισκα. Καί τώρα ποῦ τήν βρῆκα θά τήν ἀφήσω; Ἤ τήν παίρνω, ἤ μά τόν Ἄη Νικόλα, θά σκοτωθοῦμε κ' οἱ δυό μας.

Τά παιδιά ἤξεραν πῶς ὁ Μαρῖνος Κοντάρας δέ χωράτευε.

— Μά ἅ δέ σέ θέλη τό κορίτσι; ρωτάει ἕνας τους.

— Ἅ δέ μέ θέλη, λέει; Μωρέ πήττα, καί δέν ἔβλεπες πῶς κοκκίνιζε σάν τήν ἔβλεπα; Αἴ, κολοκύθα! μιλᾶς καί σύ σά νά μήν εἶδες ποτέ σου γυναῖκα! Τώρα ἄς τραβήξουμε στόν Κάβο ἀντικρύ. Τό βράδυ κατεβαίνουμε στά Θέρμα κι ἀράζουμε. Ἐγώ θά βγῶ μοναχός μου, ντυμένος σά ζητιάνος. Ἐσεῖς θά περιμένετε στό γιαλό.

Κ' ἔτσι ἔγεινε. Τό βράδυ βράδυ, ὅ τι ἄρχιζε νά σκοτεινιάζη, χτυποῦσε στήν πόρτα τοῦ Φυσέκη ἕνας ζητιάνος. Ὁ Γληγόρης γλέντιζε στό καπελειό. Τά παιχνίδια δέν εἶταν ἀκόμα φευγᾶτα. Ἡ γριά μωρολογοῦσε στή γειτονιά, τό κορίτσι καθότανε μοναχό σπίτι καί

Digitized by Google

τοίμαζε τὸ φαγεῖ. Ὅλη τὴ μέρα τὴν πέρασε ἡ Λεμονὴ ντροπιασμένη. Τὰ μάτια της εἶταν κόκκινα ἀπὸ τὸ κλάμα. Ἂς εἶναι καλὰ τὰ κορίτσια τῆς γειτονιᾶς ποῦ τὴν ἀγαποῦσαν, καὶ πήγανε μιὰ μιὰ καὶ τῆς έταξαν πῶς ποτὲς δὲ θὰ τὴ ψεγαδιάσουνε μὲ λόγια ἢ μὲ τραγούδια, γιατί δὲν εἴτανε δική της ἡ ἀτιμιά. Τὸ κορίτσι παρηγορέθηκε, κ' ἦρθε στὸ νοῦ του τὸ βράδυ. Κι ἄρχισε νὰ συλλογιέται, τί καλλίτερα μαθὲς θὰ εἴτανε νάδειχτε τὴν ἀγάπη του σὰν ἄνθρωπος, ὁ βλογημένος! Μὲ δυὸ τρία λόγια θὰ γύριζε τὰ μυαλὰ τοῦ Γληγόρη. Τώρα πιὰ πάει. Μήτε θὰ τὸν ξαναδῆ, μήτε θὰ τὸν ξανακούση. Τότες εἶταν ποῦ χτύπησε ἡ πόρτα.

— Ποιὸς εἶναι; ρωτάει ἀπὸ μέσα ἡ κοπέλλα.

— Ὁ ἅγιος Θεὸς νὰ συχωρέση τὰ πεθαμμένα σου, κόρη μου, κόσμο ἀκούγω καὶ κόσμο δὲ βλέπω, λυπήσου με καὶ δός μου τὸ ψυχικό σου.

Ἀνοίγει ἡ πόρτα, κι ἁπλώνει τὸ χέρι της ἡ κοπέλλα μ' ἕνα κομμάτι ψωμί.

— Ὁ Θεὸς νὰ συχωρέση τὰ πεθαμμένα σου, μουρμουρίζει πάλι ὁ Μαρῖνος, καὶ χύνεται μέσα. Ἡ Λεμονὴ τὸν ἔνοιωσε ἀμέσως, καὶ λιγοθύμησε. Δὲν εἶχε νὰ χάνη καιρὸ ὁ Μαρῖνος. Ρίχτει μιὰ ματιὰ γύρω, βγάζει τὸ μαντίλι, τῆς δένει τὸ στόμα, τὴν παίρνει στὸν ὦμο, περνᾶ τὴν αὐλή, πηδάει ἀπὸ τὸν πίσω τοῖχο μέσα σὲ κάτι χαλάσματα, ἀπὸ κεῖ σ' ἕνα χωράφι, ἀπ' αὐτὸ τὸ χωράφι σ' ἕν' ἄλλο, καθίζει ἐκεῖ κάτω ἀπ' ἕνα δέντρο, τὴν περεχᾶ μὲ ἀνθόνερο ποῦ τὸ εἶχε

Digitized by Google

μαζί του, αὐτὴ μισοανοίγει τὰ μάτια της, βλέπει ὁ Μαρῖνος πῶς δὲν ἔχει φόβο, τῆς ξαναδένει τὸ στόμα, κ' ἴσια στὴ βάρκα.

Τὰ παιδιὰ περιμένανε μὲ τὸ κουπὶ στὸ χέρι. Σὲ μιὰ ὥρα βρεθήκανε στὸ Καλοχώρι. Πηγαίνοντας ἐκεῖ, τὸ κορίτσι συνέφερε, μὰ ὁ Θεὸς τὸ ξέρει τί χάλι τὸ εἶχε. Ὁ Μαρῖνος τὴν εἶχε σὰ μάννα τὸ πρωτογέννητό της. Τῆς εἶπε, τῆς ἔταξε, τὴν καλόπιασε, λόγο σκληρὸ δὲν τῆς ξεστόμισε, κάμωμα σκληρὸ δὲν τῆς ἔκαμε. Ἄρχισε σιγὰ σιγὰ ἡ κοπέλλα ν' ἀνασαίνῃ πιὸ ἥσυχα. Σὰ νὰ τῆς ἔλεγε κάτι ἡ καρδιά της ποῦ τὸν ἡσύχαζε λιγάκι τὸ νοῦ της. Ἄξαφνα συλλογιέται τὸ σπίτι της, τὸν ἀδερφό της, τὸ χωριό της, τὴν ντροπή, ἄχ, τὴν ντροπὴ τοῦ τραγουδιοῦ ποῦ θὰ τῆς βγάλουνε. Λιγοθυμάει πάλι, πάλι ἀνθόνερο καὶ βάσανα. Σὰν ἦρθε λιγάκι στὸ νοῦ της, ὁ Μαρῖνος, ποῦ τὸ κατάλαβε τί τὴν ἔτρωγε, ἀρχίζει πάλι καὶ τῆς γλυκομιλεῖ καὶ τῆς λέει πῶς μήτε θὰ τὴν ἀγγίξῃ ὥσπου νὰ βλογηθοῦνε, μήτε θὰ βλογηθοῦνε ὥσπου νὰ πῇ ἐκείνη τὸ ναί,· καὶ μάρτυροι τὰ παλικάρια του. Φτάνανε στὸ Καλοχώρι, κι ἀκόμα δὲν ἄνοιξε τὸ στόμα της ἡ Λεμονὴ νὰ πῇ λέξη. Τῆς θυμίζει ὁ Μαρῖνος πῶς δὲ μένει ὥρα γιὰ συλλογή, γιατί φτάσανε. Ἀρχίζει τότες ἡ κοπέλλα τὰ κλάματα, καὶ καθὼς ἁπλώναν τὸ γάντζο νὰ πιαστοῦν καὶ νὰ ξεμπαρκαριστοῦνε στὴν ἀκρογιαλιὰ παραπίσω ἀπὸ τὸ λιμάνι, ἔκαμε κουράγιο ἡ κοπέλλα καὶ τοῦ λέει :

Digitized by Google

— Ἂ μοῦ τὸ κάνῃς ὅρκο μπροστὰ στὴν Παναγιὰ καὶ στὸν Ἅη Νικόλα, καὶ μπροστὰ στὸν παππᾶ, πῶς ἡ ζωή σου τώρα καὶ μπρὸς θὰ εἶναι ἥμερη καὶ γλυκειὰ σὰν τὰ λόγια ποῦ μοῦ εἶπες, πῶς θ' ἀφήσῃς τὴ θάλασσα καὶ τὸ λάζο, καὶ θὰ γυρίσῃς στὸ χωριό μας μαζὶ μὲ τὸν παππᾶ γιὰ νὰ μαρτυρήσῃ πῶς μὲ πῆρε στὰ χέρια του τιμημένη, καὶ μείνῃς μαζί μου γιὰ πάντα, σοῦ λέγω τὸ ναί.

Ὁ Μαρῖνος δὲν ἤθελε τίποτις ἄλλο. Εἶταν ἀποφασισμένος νὰ τάξῃ τὸ καθετὶς γιὰ τὴν ἀγάπη της.

Βγαίνουν ὄξω, περνοῦν ἀπὸ τοὺς σκοτεινοὺς δρόμους, καὶ πᾶνε στὴν ἐκκλησιὰ τοῦ Καλοχωριοῦ. Βρίσκουν τὸ κελλὶ, κράζουν τὸν ἐφημέριο, τοῦ ξηγοῦν τί τρέχει. Ὁ παππᾶς λέγει στὴν ἀρχὴ ὄχι. Μὰ σὰν εἶδε πῶς ἐδῶ ἔχει καὶ λάζους, τί νὰ κάμῃ! Βάζει τὸ πετραχήλι του καὶ τοὺς παντρεύει. Πρὶ νὰ τοὺς βλογήσῃ, ἔγεινε κι ὁ ὅρκος δυὸ φορές· μιὰ πάνω στὸ Βαγγέλιο, καὶ μιὰ μπρὸς στὸν Ἅη Νικόλα, ποῦ τόνε φοβοῦνταν ὁ Μαρῖνος κι ἀπὸ τὸ Βαγγέλιο πιώτερο.

— Τώρα πίσω ὅλοι μας, κι ὁ παππᾶς μαζὶ, λέει ὁ Μαρῖνος. Μιὰ ὥρα πρὶν τὰ ξημερώματα ἄραξε ἡ βάρκα στὸ λιμάνι μας μέσα. Οἱ ναῦτες εἶταν ὅλοι ἁρματωμένοι γιὰ νὰ προλάβουν καὶ καμιὰ ἀναποδιὰ, ἂν τοὺς μυρίζουνταν οἱ δικοί μας. Βγαίνει πρῶτα μοναχὸς ὁ παππᾶς, καὶ πηγαίνει στοῦ Γληγόρη τὸ σπίτι. Τί κακὸ ποῦ γίνουνταν! Ὁληνυχτὴς στὸ ποδάρι, ὁληνυχτὴς ὁ κόσμος ὄξω μὲ τὰ φανάρια, κι ὅ τι τοιμαζόν-

5

τανε νὰ στείλουν ἀνθρώπους καὶ στὰ χωριὰ νὰ βροῦν τὴ χαμένη τὴ Λεμονή.

Ὁ παππᾶς τοὺς τάσιαξε ὅλα. Ἄμα μπῆκε σπίτι, πάει ἴσια στὸν ἀδερφὸ τῆς κοπέλλας, ποῦ κάθουνταν ἐκείνη τὴν ὥρα κι ἀκκουμποῦσε τὰ μάγουλά του στὰ δυό του χέρια μὲ τοὺς ἀγκώνας στὰ γόνατα, κοιττάζοντας ἄγρια σὰν τρελλός, καὶ τοῦ λέει:

— Παιδί μου, ἡ εὐκὴ τοῦ Θεοῦ νὰ εἶναι μαζί σου, μὴ φοβᾶσαι καθόλου. Ἡ ἀδερφή σου αὐτὴ τὴν ὥρα εἶναι ἁγνὴ καὶ τιμημένη καθὼς εἶταν τὴ στιγμὴ ποῦ γεννήθηκε. Ἐκεῖνος ποῦ τὴν πῆρε εἶναι ἄλλος ἄνθρωπος τώρα. Νὰ ὁ ὅρκος του. Ἄ δὲν ξέρῃς γράμματα, νὰ σοῦ τόνε διαβάσω. «Ὁρκίζουμαι στὸ Βαγγέλιο καὶ στὸν Ἄη Νικόλα, — μεγάλη ἡ χάρη του, — πῶς ἀπ' αὐτὴν τὴν ὥρα ποῦ παίρνω τὴ Λεμονὴ τοῦ Μαστρο-Βασίλη, ἀπὸ τὸ Νεροχώρι, γιὰ γυναῖκα μου, ὡς τὸ τέλος τῆς ζωῆς μου, θἀφήσω τὴ θάλασσα, δὲ θἀγγίξω μαχαίρι, θὰ ζήσω κοντά της στὸ Νεροχώρι, δὲ θὰ τῆς ξεστομίσω ποτὲς πικρὸ λόγο, μόνο θὰ ζήσω καὶ θὰ πεθάνω μαζί της εἰρηνικὰ κι ἀγαπημένα. Μαρῖνος Κοντάρας».

Ὁ Φυσέκης ἄφρισε. Ὁ παππᾶς, μεγαλάνθρωπος, ποῦ εἶδε κι αὐτὸς κόσμο στὸν καιρό του, τοὺς προστάζει ὅλους νὰ φύγουν ἀπὸ κοντά τους. Μιὰ ὥρα μείνανε μοναχοί. Ὁ Γληγόρης νὰ μουγκρίζῃ καὶ νὰ δέρνεται, κι ὁ παππᾶς νὰ τοῦ τὰ ψάλλῃ. Σὰν ἄρχισε νὰ γλυκοχαράζῃ, ἀκούγαμε ἀπ' ἔξω λιγώτερες φωνές, καὶ

Digitized by Google

πιώτερες ὁμιλίες. Καὶ σὰ χτυποῦσε ὁ ἥλιος τὸ κορφοβούνι ἐκειδὰ, ὁ παππᾶς, ὁ Γληγόρης, κι ὅλο τὸ συγγενολόγι μὲ μερικοὺς γειτόνους καὶ μὲ τὰ παιχνίδια μπροστὰ, κατεβαίνανε στὸ γιαλὸ ν' ἀνεβάσουν τὸ γαμπρὸ καὶ τὴ νύφη.

Σὰν εἴδανε βιολιὰ καὶ χαρὲς ὁ Μαρῖνος κ' οἱ δικοί του ἀρχινήσανε νὰ κλαῖνε σὰ μωρὰ παιδιὰ ἀπὸ τὴ χαρά τους. Ἡ Λεμονὴ δὲ βάσταξε πάλι, καὶ λιγοθύμησε. Τώρα τῆς τὄχυσε ὁ Γληγόρης τἀνθόνερο. Τὴ συνέφερε καὶ τὴν ἔβγαλ' ἔξω.

Ὅλο τὸ χωριὸ μαζεύτηκε κάτω. Ἀνεβήκαμε ὅλοι μὲ τὸ «τραγοῦδι τῆς νύφης». Δὲ θὰ τὸ ξεχάσω ποτὲς τἀνέβασμα ἐκεῖνο. Πήγαμε πρῶτα στὸν Ἅη Νικόλα. Ἐκεῖ ἔταξε ὁ Μαρῖνος νὰ κάμη τὴ βάρκα του ἀσημένιο καντήλι. Θὰ τὸ εἶδες ἐκεῖ σήμερα αὐτὸ τὸ καντήλι.

Σὰν προσκύνησαν πήγανε σπίτι. Μαζεύουνται οἱ γυναῖκες, στολίζουν τὴ νύφη, ἀρχινάει ὁ γάμος. Ἀνάποδος γάμος, πρῶτα τὸ στεφάνωμα κ' ὕστερα οἱ χαρές. Μερόνυχτα βάσταξε τὸ ξεφάντωμα. Μπῆκα καὶ γὼ στὸ χορὸ τότες, παιδὶ ἀμούστακο, πρώτη φορά. Γι' αὐτὸ καὶ τὰ θυμοῦμαι τόσο καλά. Μὰ ποῦ νὰ σοῦ τὰ δηγηθῶ ὅλα, ἀφεντικό!»

Ἐδῶ παρακάλεσα τὸ γέρο Θανάση νὰ μὴ μοῦ πῇ ἄλλα σήμερα γιατὶ πέρασ' ἡ ὥρα, καὶ πρέπει νὰ ξεκινήσω. Τὸν κέρασα λοιπὸν ἕνα ποτήρι, καὶ τὸν καλοβράδυασα.

— Μὰ δὲν τἄκουσες ὅλα, ἀφεντικό! Δὲν ἄκουσες

Digitized by Google

τί ἄνθρωπος ἔγεινε ὕστερα τἀγγελοκάμωτο ἐκεῖνο τὸ θεριό! Τί καλοτυχιὰ ποῦ τὴν εἶχε μὲ τὴ Λεμονή του, καὶ μὲ τἀμπελάκι ποῦ τοὺς ἔδωσε ὁ Γληγόρης! Δὲ σοῦ εἶπα πῶς γιὰ χρόνια μήτε νὰ ψαρέψῃ δὲν ἤθελε, ὥσπου ἦρθε ὁ παππᾶς τοῦ Καλοχωριοῦ ποῦ τοὺς εἶχε στεφανωμένους, κ' εἶπε πῶς ἦρθε στὸν ὕπνο του ὁ Ἄης Νικόλας θυμωμένος ποῦ δὲν ψάρευε πιὰ ὁ Μαρῖνος! Καὶ τότες ἄρχισε νὰ παίρνῃ κάποτες τὸ πεζόβολο καὶ νὰ βγάζῃ ψάρια τῆς γυναικούλας του.

Τί τὰ θὲς, ἀφεντικό, πενῆντα χρόνια ἔζησαν ἔτσι ἀγαπημένα, κ' ἔτσι πεθάνανε σήμερα. Ἕνα καημὸ τὸν εἴχανε μοναχά, ποῦ δὲν κάμανε καὶ παιδιά. Μὰ κάθε ἄλλο καλὸ τοῦ κόσμου τὸ εἴχανε. Εἶτανε Θεοῦ θέλημα νὰ σώσῃ τὴ ψυχή του ἕνα κορίτσι, μιὰ γυναῖκα! Κ' ὕστερα λὲν πῶς μᾶς κολάζουν οἱ γυναῖκες! Μὰ εἶναι βλέπεις, γυναῖκες καὶ γυναῖκες, ἀφεντικό! Δὲς τώρα τὴ δική μου τὴ στρίγλα, καὶ πές μου ἂ δὲν κάμω φρόνιμα ποῦ περνῶ τὴ βραδιά μου στὸ καπελειό!

— Αἴ, καλὸ βράδυ, καπετάνιο μου, πρέπει νὰ πάγω νἀνάψω ἕνα κερὶ καὶ νὰ φύγω, γιατί θὰ θυμώσῃ καὶ μένα ἡ γυναῖκα μου ἂν πολυαργήσω.

Κ' ἔτσι σηκώθηκα, κ' ἔφυγα.

Ξαναπηγαίνω στὴν ἐκκλησιά. Ἤθελε ἀκόμα καμιὰ ὥρα νὰ βασιλέψῃ ὁ ἥλιος. Ὅλα ἡσυχία στὸ κοιμητήριο. Ἡ θύρα κλεισμένη, μήτε παππᾶς, μήτε νεκροθάφτης. Ἀνοίγω, μπαίνω μέσα, πηγαίνω κατὰ τὸν τάφο τῆς θειὰ Λεμονῆς. Βρίσκω δυὸ τάφους τώρα,

Digitized by Google

πλάγι πλάγι, κι ἀπάνω τους σταυρὸ καμωμένο μὲ τάξίνι καὶ μὲ τὸ φτυάρι. Ἔσκυψα μπρὸς στοὺς δυὸ τάφους, καὶ παρακάλεσα τὸ Θεὸ νὰ γεμίση τὸν κόσμο τέτοια ταίρια, ποῦ ἀρχινοῦν τὴ ζωή τους ἀγκαλιασμένα, καὶ κατεβαίνουνε στὸ χῶμα χέρι μὲ χέρι.

Digitized by Google

ΖΑΝΟΣ ΧΑΡΙΣΗΣ

Ὁ Ζάνος Χαρίσης εἴτανε ζωηρό, πολὺ ζωηρὸ παιδί. Ὁ Κομνηνὸς Βερνίκης, ἀχώριστος φίλος τοῦ Ζάνου, ἀπὸ τὸν καιρὸ ἀκόμα ποῦ τύλιγαν ξερόχορτα καὶ τὰ κάπνιζαν κρυφὰ κρυφὰ μέσα στὸ περιβόλι. Ὁ Ζάνος εἶταν ἀνήσυχο παιδί, λιγάκι «σκανταλιάρικο», καθὼς ποῦ λένε στὸ νησί του κάθε παιδὶ ποῦ πιάνει τόπο σὰ μεγαλώση.

Τὶς ἔβλεπε ὁ κόσμος τοῦ Ζάνου τῆς σκανταλιές, κ' εἶχε νὰ λέῃ. Μὰ ἡ μάννα του, ἡ καλοκάγαθη ἐκείνη χήρα, ποῦ σὰν ἔχασε τὸ ταίρι της ὕστερ' ἀπ' ἑνὸς χρόνου καλοτυχιά, ἔρριξε ὅλη της τὴν ἀγάπη ἀπάνω στὸν ξανθομάλλη τὸ γυιόκα της, ἔβλεπε κάτι πιὸ βαθιὰ ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Ἔβλεπε πῶς ὁ Ζάνος της εἶχε τὸ κεφάλι, τὰ γοῦστα, τὴ λεβεντιά, καὶ τὴ φωτιὰ τοῦ πατέρα του. Ἔβλεπε πῶς θἀγαπήσῃ κι αὐτὸς μιὰ μέρα, καὶ θἀγαπήσῃ ὥσπου ἢ νὰ λυώσῃ ἡ καρδιά του, ἂν εἶναι κακότυχη ἡ ἀγάπη του, ἢ νἀνοίξῃ καὶ νὰ γίνῃ τριαντάφυλλο, ἂν εἶναι φρόνιμη καὶ ταιριασμένη ἀγάπη.

Ἔννοιωθε ἡ Χαρίσαινα τὸ Ζάνο της κι ἀπὸ τὴν

Digitized by Google

ἀγάπη ποῦ εἶχε τοῦ Κομνηνοῦ. Ὁ Κομνηνὸς εἶταν κάτι μεγαλήτερος, βαρούτσικο παιδὶ, μὰ ὄχι κοιμισμένο. Εἴτανε σιγανὸ ποτάμι, παιδὶ γιατροῦ,—**θετικὸ** παιδί. Μετροῦσε καὶ τὰ λόγια του καὶ τὰ καμώματά του. Σὰν πρότεινε ὁ Ζάνος κανένα παιχνίδι, καμιὰ τρέλλα, ὁ Κομνηνὸς συλλογιοῦνταν καλὰ τὴ δουλειὰ, κι ἀποφάσιζε. Οἱ δυό τους εἶταν ὁ φόβος κι ὁ τρόμος τῆς γειτονιᾶς. Εὕρισκε ἄξαφνα ἡ θειὰ Ραλοῦ μερικὲς κλωστὲς κομμένες ἀπὸ τὸ στημόνι ποῦ διαζότανε στὸν τοῖχο. Πατοῦσε τὶς φωνὲς, καταριότανε, χαλνοῦσε ὁ κόσμος. Ἔτρεχε μέσα στὴν αὐλὴ τῆς Χαρίσαινας καὶ φώναζε μὲ σηκωμένα χέρια. Μήτε φωνὴ μήτ' ἀκρόαση! Ἔμπαινε σὲ λιγάκι ὁ Ζάνος μὲ τὸ καλάθι γεμᾶτο φροῦτα, σὰ νὰ γύριζε ἀπὸ τὸ περιβόλι ἐκείνη τὴν ὥρα. Τόνε ρωτοῦσε ἡ γριὰ, κ' ἔβγαινε ἡ δουλειὰ ἀμέσως ἔξω. Δὲν μποροῦσε ὁ μικρὸς νὰ πῇ ψέματα. Καὶ δὲ φοβούτανε νὰ πῇ καὶ τὴν ἀλήθεια. Ἔτσι τὸν εἶχε μάθει ἡ μάννα του. Τί νὰ κάμη τότες κ' ἡ θειὰ Ραλοῦ! Τὸν ἔπαιρνε καὶ τόνε φιλοῦσε.

Τέλειωσαν τὰ ψέματα κι ἄρχισε τὸ σκολειό. Καὶ κεῖ μαζὶ μπήκανε τὰ δυὸ παιδιά. Ὁ Κομνηνὸς ὅμως ἄρχισε μονομιᾶς νὰ μαθαίνῃ. Σιγὰ σιγὰ, μὰ ὅλο μάθαινε. Ὁ ἄλλος, ὁ κατεργάρης, ἔφερε ὅλη του τὴ σκανταλιὰ στὸ Σκολειὸ μέσα. Γλυκοαίματος καθὼς εἶταν, τὸν ἀγάπησε κι ὁ δάσκαλος, καὶ δὲν πήγαινε πάντα ἡ

Digitized by Google

καρδιά του νὰ τὸν παιδεύῃ. Ἔπειτα τὸ παιδὶ δὲν πείραζε καὶ κανέναν. Μόνο ποῦ δὲν μποροῦσε νὰ συχάσῃ. Ὁ νοῦς του πήγαινε κ᾿ ἐρχότανε σὰν τὰ πόδια του σὰν κάθιζε στὸ θρανί του. Ποτὲς δὲν ἤξερε μάθημα στὴν ἐντέλεια, πάντοτες ἁρπακτικὰ καὶ στὸ ποδάρι τὸ μάθαινε.

Τὰ θάματα ὅμως τοῦ Σχολειοῦ εἶναι μεγάλα, καὶ μεγάλη ἡ χάρη τους. Ὕστερα ἀπὸ μερικὰ χρόνια περνοῦσε ὁ μικρὸς στὸ «Ἑλληνικὸ» μὲ πολλὰ καμάρια. Μαζὶ μὲ τὸν Κομνηνὸ πάντα, μὰ τί διαφορὰ τώρα! Ὁ ἕνας πήγαινε τρέχοντας, ὁ ἄλλος περπατῶντας σιγὰ σιγά. Στέκουνταν ὁ Ζάνος κάποτε στὸ δρόμο καὶ τὸν περίμενε, κ᾿ ἔτσι δὲ χωρίζουνταν τὰ δυὸ ἀγαπημένα δασκαλοπαίδια.

Πρέπει νὰ εἶταν ὁ Ζάνος ὡς δεκαπέντε χρονῶν τώρα. Καιρὸς ποῦ ἀρχίζει τὸ παιδὶ νὰ γίνεται ἄνοστο, μήτε παιδὶ μήτε ἄντρας, καὶ στὴ φωνή του ἀκόμα. Εἶπε κάποιος πῶς σ᾿ αὐτὴ τὴν ἡλικία τὸ παιδὶ πρέπει νὰ κρύβεται κάτω ἀπ᾿ ἕνα βαρέλλι, νὰ μὴ φαίνεται στὸν κόσμο. Μὰ ἡ κερὰ Χαρίσαινα δὲν εἶταν αὐτῆς τῆς γνώμης. Αὐτὴ δὲν ἔβλεπε τὴν ὥρα νὰ δῇ τὸ γυιόκα της **ἄντρα**. Τί ἄλλο εἶχε νὰ ἐλπίζῃ στὸν κόσμο! Βλέποντάς τον λοιπὸ νὰ μεστώνῃ σιγὰ σιγά, ἡ χαρὰ κ᾿ ἡ ἐλπίδα πλημμυροῦσαν τὴν καρδιά της. Τὸ δικό της τὸ εἶχε, καὶ μὲ τὸ παραπάνω. Ἤθελε μόνο νὰ τὸν ἀξιωθῇ προκομμένο καὶ δαχτυλοδειχτούμενο στὸ χωριό της.

Digitized by Google

Ἤθελε νἀκούγῃ πάλι τὸ γλυκὸ ὄνομα τοῦ Χαρίση ὁλόγυρά της, νὰ τόνε βλέπῃ πάλι ζωντανὸ τὸ μακαρίτη μπροστά της.

Ἄλλα δυὸ τρία χρόνια, κ' ἔγεινε τὸ μισὸ τὄνειρό της. Τώρα ἔπρεπε νὰ γείνῃ καὶ τἄλλο τὸ μισό. Πῶς ἴδρωνε τὸ μουστάκι τοῦ Ζάνου της δὲν ἔσωνε. Ἔπρεπε νὰ γείνῃ κι **ἄνθρωπος**. Ὡς τώρα τὸ κατάφερε αὐτὸ μὲ τὴν ἀγάπη της, μὲ τὰ γλυκά της τὰ λόγια. Μὰ αὐτὸ δὲν μποροῦσε νὰ βαστάξῃ ὡς τέλος. Ὁ Ζάνος ἔπρεπε νὰ βγῇ ὄξω, νὰ ξενιτευτῇ, νὰ μάθῃ κόσμο, νὰ μπῇ σ' ἕνα δρόμο. Καὶ τότες ἄλλο δρόμο δὲν εἴχανε στὸ νοῦ τους οἱ ἀρχοντάδικες φαμελιὲς παρὰ τὴ γιατρικὴ καὶ τὴ δικηγορική. Ἀβοκάτος μήτε ὁ Ζάνος δὲν ἤθελε νὰ γείνῃ, μήτε ἡ μητέρα του δὲ θὰ τὸν ἄφινε, γιατὶ θὰ τὸν ἔχανε ἀπὸ τὸ χωριό της. Ἄλλο λοιπὸ δὲν ἔμενε παρὰ γιατρός. Ὁ πατέρας τοῦ Κομνηνοῦ, ὁ γέρο Βερνίκης, κοίταζε τώρα πιώτερο τὰ χτήματά του παρὰ τοὺς ἀρρώστους. Καὶ τόσο ἀηδιασμένος εἶταν ἀπὸ τὸ τρέχα τρέχα μέρα καὶ νύχτα, ποῦ δὲν ἤθελε μήτε ν' ἀκούσῃ γιατρικὴ γιὰ τὸ γυιό του. Νὰ πάῃ στὴν Ἀθῆνα, ναί. Ἂς γείνῃ ὅ τι θέλει, γιατρὸς ὅμως ὄχι. Ὁ Κομνηνὸς δικηγόρος νὰ γείνῃ ἢ δεσπότης ἢ δάσκαλος, δὲν τοῦ ἤρχουνταν. Αὐτὸς ἀγαποῦσε τὴν ἐξοχή, εἶταν τοῦ πατέρα του γυιός. Ἀποφάσισε λοιπὸ νὰ μάθῃ βοτανική.

Εἶταν τέλη Αὐγούστου. Οἱ δυὸ φαμελιὲς δειπνούσανε

Digitized by Google

μαζὶ τὴν παραμονὴ τοῦ μισεμοῦ. Τὰ σεντούκια εἴτανε συγυρισμένα, μὲ λεβάντες καὶ γαζιὲς σκορπισμένες ἀνάμεσα στὰ φορέματα, νὰ μυρίζουν. Κάτι μαντιλάκια, κάτι σακκουλάκια μὲ θυμήματα μέσα, ὅλα καλὰ στοιβασμένα κ' ἕτοιμα. Τὰ παιδιὰ φαινόντανε χαρούμενα, οἱ μαννάδες συλλογισμένες. Μόνο ποῦ δὲν ἔκλαιγαν ἀκόμα. Τὰ δάκρια τὰ φυλάγανε γι' αὔριο.

Ὁ γέρο Βερνίκης εἶταν ἀπόψε ὅλο καθοδηγιές. Δὲν ἀφῆκε πληροφορία νὰ μὴν τοὺς δώσῃ, παλιὸ φίλο νὰ μὴν τοὺς ἀναφέρῃ, συστατικὰ νὰ μὴν τοὺς τοιμάσῃ.

Ὕστερ' ἀπὸ τὸ δεῖπνο ἡ κερὰ Βερνίκη ἀκόμα εἶχε ν' ἀποτελειώσῃ κάτι ποῦ ἔπλεχτε τοῦ Κομνηνοῦ της. Κ' ἡ μικρή της ἡ σουσουράδα, ἡ Χρυσοῦλα, δώδεκα χρονῶ κοριτσάκι, ὅλο πηγαινοήρχουνταν κ' ἔβγαζε στὴ μέση καινούριες δουλειὲς πότε μὲ τόνα πότε μὲ τἄλλο ποῦ ἔπρεπε νὰ μπῇ μέσα στὸ σεντούκι τοῦ Κομνηνοῦ.

Ἡ Χαρίσαινα τίποτις δὲν εἶχε ἀφισμένο ἀκάμωτο. Ὅλα τοῦ Ζάνου εἶταν ἕτοιμα μέρες καὶ μέρες. Μήγαρ εἶχε καὶ τίποτις νὰ συλλογιστῇ τόσα χρόνια; Βοηθοῦσε λοιπὸν τὴ Βερνίκαινα κ' ἔδινε τὴ γνώμη της στὰ χίλια δυὸ ποῦ πρότεινε ἡ μικρή.

Κ' ἔτσι πέρασε ἡ βραδιά. Τὸ πρωΐ πρωΐ ἡ Χαρίσαινα περπατοῦσε στὸ περιβόλι της μὲ τὸν Κομνηνό. Ὁ Ζάνος πῆγε νὰ φροντίσῃ γιὰ τἄλογα. Κουβέντιαζαν κ' οἱ δυό τους πολὺ σπουδαῖα. Ὁ Κομνηνὸς κουνοῦσε τὸ κεφάλι του σὰ μεγάλος ἄνθρωπος, ἡ μητέρα τοῦ Ζάνου ἔλεγε κι ὅλο ἔλεγε, πότε ζωηρὰ καὶ γελαστά,

Digitized by Google

πότε σιγανὰ καὶ μπιστευτικά, σὰ νὰ σκάρωναν κάτι. Εἶχε μιὰ ἀσυνήθιστη μαριολιὰ τὸ πρόσωπο τῆς Χαρίσαινας, ποῦ σοῦ ἔλεγε, ἔννοια σου, κ' ἡ δουλειά μας μπῆκε στὸ δρόμο. Ἦρθε σὲ λιγάκι κ' ἡ Βερνίκαινα μὲ τὸ γιατρό της, καὶ μπῆκαν κι αὐτοὶ στὴν ὁμιλία. Λοιπὸν εἶταν παλιὰ δουλειά, παλιὸ σχέδιο.

Ἄξαφν' ἀκούγονται τἄλογα στὴν αὐλή. Ἔπρεπε νὰ ξεκινήσουν ἀμέσως γιὰ νὰ προφτάσουν τὸ βαπόρι κάτω στὴ Σκάλα. Δὲν εἴχανε λοιπὸ νὰ χάνουν καιρό. Ὁ Ζάνος μάλιστα, νευρικὸ παιδί, ὅσο κι ἂν πονοῦσε ἡ καρδιά του ποῦ ἄφινε τὴ μαννοῦλα του πρώτη φορά, δὲν ἔβλεπε τὴν ὥρα νὰ φύγῃ, νὰ περάσῃ αὐτὸ τὸ βάσανο τοῦ ἀποχωρισμοῦ. Τοιμάζουνται λοιπὸν ὅλα, ἀγκαλιάζουνται, καὶ μιὰ στιγμὴ ἔμειναν οἱ μαννάδες ἀγκαλιασμένες μὲ τὰ παιδιά τους, χωρὶς στεναγμό, μόνο δάκρια κι ἀναρρουφητά. Ὡς κι ὁ γιατρὸς δὲ βαστάχτηκε. Ἔβγαλε κι αὐτὸς δυὸ κόμπους καθὼς φιλοῦσε τὰ παλικάρια. Ἄξαφνα θυμοῦνται πῶς λείπει ἡ Χρυσοῦλα! Τὴ φωνάζει ὁ πατέρας της, τὴ φωνάζει ὁ Κομνηνός. Τέλος νά την κ' ἔρχεται τρεχάτη μέσ' ἀπὸ τὸ περιβόλι μὲ δυὸ ἀνθοδέσμες στὸ χέρι. Μιὰ τοῦ ἀδερφοῦ της, καὶ μιὰ τοῦ Ζάνου. Ἄλλα δάκρια, κι ἄλλα φιλιὰ πάλι. Τέλος ἀνοίγουν οἱ θύρες, βγαίνουν τἄλογα, τὰ σέρνουν οἱ ἀγωγιάτες ἀπὸ μπρός, ἀκολουθοῦν οἱ ταξειδιῶτες ἀπὸ πίσω, ὕστερα οἱ μαννάδες, οἱ δικοί, οἱ φίλοι, οἱ γειτόνοι. — «Στὸ καλό, στὸ καλό!» φώναζαν ὅλοι τους. Οἱ μαννάδες μοναχὰ δὲν εἴχανε

φωνή. Ἡ Χαρίσαινα ὅμως τὸ κατάφερε νὰ βασταχτῇ μιὰ στιγμὴ καὶ νὰ πῇ δυὸ κρυφὰ λόγια τοῦ γυιοῦ της.

—Ἔννοια σου, ἔννοια σου, εἶπε ὁ Ζάνος χαμογελῶντας, καὶ γύρισαν τὴν κώχη τἄλογα μὲ τοὺς ταξειδιῶτες καὶ τράβηξαν κατὰ τὴν ἐξοχή.

Μερικὲς ἀκόμα στιγμὲς καὶ δὲν ἔβλεπαν ἀπὸ μακριὰ παρὰ τὰ μαντίλια ποῦ κυματίζανε στὸν ἀέρα.

Ὕστερ᾽ ἀπὸ καμιὰ βδομάδα, ἡ μητέρα τοῦ Ζάνου διάβαζε τἀκόλουθο γράμμα:

« Μητέρα μου, ἂν πηγαίνουμε ὡς τέλος καθὼς πήγαμε ὡς τὴν ὥρα θἄχουμε καλὰ στερνά. Τὸ ταξίδι μας εἶταν ἥσυχο καὶ γλυκὸ σὰν ὄνειρο. Μόνο ποῦ σὲ συλλογιούμουν καὶ. . . μὰ καλὰ στερνὰ δὲν εἴπαμε; τί νὰ καθούμαστε νὰ μυρολογοῦμε τώρα; Θάρρος λοιπόν, καὶ πετοῦν τὰ χρόνια.

Ἡ Ἀθήνα ὄμορφη χώρα ὡς τόσο! Νὰ σ᾽ εἶχα δῶ νὰ τήνε δῇς! Ἴσως γείνῃ κι αὐτό! Ἀγκαλά, τὸ εἴπαμε. Κι ὁ Κομνηνὸς ὅλο μοῦ τὸ κοπανίζει. «Δὲν ἤρθαμε δῶ νὰ στρώσουμε τὴν κάππα μας». Καὶ «παπούτσι ἀπὸ τὸν τόπο σου κι ἂς εἶν᾽ καὶ μπαλωμένο». Ξέρεις τὶς παροιμίες του. Ἐκεῖνο ποῦ γελῶ μοναχὰ εἶναι ποῦ μ᾽ ἔστειλες νὰ σπουδάξω κι ἄξαφνα σοῦ κατέβηκε νὰ μοῦ μιλήσῃς γιὰ νύφες καὶ γιὰ παντρειές! Τοῦ κάκου· ἐσεῖς οἱ μαννάδες ποτὲς δὲ θὰ φρονιμέψετε. Ἐγὼ ὅμως νὰ σοῦ πῶ τί θὰ κάμω. Θὰ βάλω

Digitized by Google

σὲ καλὸ κομπόδεμα τὴν παραγγελιά σου, καὶ θὰ τὴν κρύψω ὥςπου νὰ γείνω γιατρός. Καὶ τότες τὰ μιλοῦμε πάλι. Συφωνεῖς;

Αὔριο ἀρχίζουμε τὰ μαθήματά μας. Βολευτήκαμε πολὺ ὄμορφα σὲ δυὸ καμαράκια μὲ τὸν Κομνηνό. Χαιρέτησέ μου ὅλους κι ὅλες.

Ὁ Ζάνος σου.»

Δὲν πέρασε μερόνυχτο, καὶ διάβαζε κι ὁ Ζάνος τἀκόλουθο γράμμα:

«Ζανούλη μου, νὰ σοῦ πῶ πῶς ἀγρίεψε τὸ σπίτι ἀπὸ τὴν πικρὴ τὴν ὥρα τοῦ μισεμοῦ σου, θἀρχίσης νὰ μὲ μαλλώνης, τὸ ξέρω.... Μοῦ τὄταξες πῶς θὰ μείνης πιστὸς στὸ λόγο σου. Γιὰ ὄνομα Θεοῦ, παιδί μου, νὰ μὴν τὸ ξεχάσης αὐτὸ τὸ τάξιμο. Τὄνειρό μου εἶναι νἄρθῆς πίσω καὶ νὰ πιάσης τοῦ πατέρα σου τὸν τόπο μιὰ μέρα. Τὴ νύφη σοῦ τὴν ηὗρα καὶ πρὶ νὰ φύγης· τὴν ξέρεις. Μὴ μοῦ λὲς πάλι πῶς δὲν εἶναι ἀκόμα καιρός. Ἔχεις καιρὸ, παιδί μου, καὶ νὰ σπουδάζης, καὶ τὴ Χρυσοῦλα σου ν' ἀγαπᾶς. Καὶ θὰ μαθαίνης πιὸ γλίγωρα σὰν τὴν ἀγαπᾶς. Ἡ καημένη σὰ νὰ μισομυρίστηκε κι αὐτὴ κάτι ἀπὸ τὸ ψί ψί ψί μας, καὶ κάθε λίγο ρωτᾶ πότε θαρθοῦν τὰ γράμματά σας. Ἴσως τἄχουμε αὔριο τὸ πρωί. Πηγαίνω νὰ πλαγιάσω, ὕστερ' ἀπὸ μιὰ καλὴ προσευχὴ γιὰ τὸ γυιόκα μου.

Ἡ μάννα σου.»

«Υ. Γ. Καλὰ ποῦ δὲν τὄκλεισα τὸ γράμμα μου ψές.

Digitized by Google

Σήμερα ἦρθαν τὰ γράμματά σας. Φαντάζεσαι τὴ χαρά μας. Βλέπεις δὰ καὶ ποῦ σοῦ ἔγραψα σὰ νἄξερα τί μοῦ ἔγραφες. Εἴμαστε λοιπὸ σύφωνοι, δόξα νἄχῃ ὁ Θεός. Νὰ μὴ σὲ χάσω, παιδί μου, κι ἂς χαλάσῃ ὁ κόσμος».

Πέρασαν ἔξη μῆνες, δώδεκα μῆνες. Ὁ Ζάνος εἶχε τώρα πατημένα τὰ εἴκοσι, ὁ Κομνηνὸς τὰ εἰκοσιένα. Ὁ Κομνηνὸς ὅμως εἶταν κρύο παιδὶ πάντα, ἔπρεπε νὰ τόνε σκουντήξῃς γιὰ νὰ βγῇ ἀπὸ τὸ δρόμο του. Ὁ Ζάνος, ὅλο τὸ ἐνάντιο! Αὐτὸς ἄναβε σὰν μπαρούτι ἅμ' ἄκουγε νὰ σέρνεται στὸ δρόμο ποδόγυρος! Εἶταν καὶ διακοπὲς τώρα κ' ἔβγαιναν οἱ δυό τους ἕνα καλὸ περίπατο κάθε βράδυ, ὕστερ' ἀπὸ τὴ μελέτη τους. Τὸ σχέδιό τους εἴτανε νὰ μελετοῦν καὶ τὶς διακοπές, γιὰ νὰ λιγοστέψουν τὴ ξενιτειά. Σφίξανε λοιπὸν τὰ δόντια τους, καὶ στερήθηκαν τὴν πατρίδα τοὺς δυὸ τρεῖς αὐτοὺς μῆνες, ὅσο κι ἂν τῆς κόστισε τῆς Χαρίσαινας ἡ ἀπόφασή τους.

Νὰ εἶσαι νέος, νὰ εἶσαι ὄμορφος, νὰ εἶσαι Ζάνος, καὶ νὰ βλέπῃς, λέει, κάθε βράδυ μιὰ μαριόλα κασταμονάτα νὰ περνάῃ καὶ νὰ σοῦ χαμογελάῃ, εἶναι, θαρρῶ, ἀρκετὸς πειρασμὸς καὶ γιὰ τὸν Ἅη Ἀντώνη. Αὐτὴ εἶταν ἡ θέση τοῦ Ζάνου. Στὴν ἀρχὴ τὸ πῆρε γιὰ παιχνίδι, καὶ χωράτευε κιόλας τοῦ Κομνηνοῦ. Κ' ἴσως ἔτσι θὰ περνοῦσε ἡ δουλειά, ἂ δὲν ἀρρωστοῦσε γιὰ μερικὲς μέρες ὁ Κομνηνός. Ἔβγαινε τότες μοναχός του ὁ

Digitized by Google

Ζάνος. Αὐτὸ εἶταν παραπολὺ γιὰ τὸ αἷμα του. Στὴν ἀρχὴ τὸν ἔτρωγε περιέργεια, ποιὰ νὰ εἶταν; Καὶ τὶ ντύσιμο! Καὶ κάποτες καὶ στἄλογο! Ἄ, μακριὰ τὰ ρουχαλάκια σου, Ζάνε, ἔλεγε ἄξαφνα μοναχός του, αὐτὴ δὲ γυρεύει νὰ περάσῃ μόνο τὴν ὥρα της. Κ' εἶδες ἐσὺ θάρρος! Νὰ γυρίζῃ, λέει, μὲ τἄλογο πίσω καὶ νὰ μοῦ ρίχτῃ ματιές! Μωρ' αὐτὴ εἶναι ἀγόρι, ὄχι κορίτσι! Ποιὰ νὰ εἶναι ὡς τόσο!

Εἶχε δὲν εἶχε τὄμαθε πῶς εἶταν ἡ μοναχοκόρη τοῦ Σιὸρ Πεζούλη, ποῦ ἦρθε πέρσι ἀπὸ τὴν Εὐρώπη κι ἀποκαταστάθηκε στὴν Ἀθῆνα. Κούνησε τότες τὸ κεφάλι του μὲ μαργιόλικο τρόπο, σὰ νἄλεγε πῶς ἀλλοῦ νὰ γυρεύῃ ἡ φραγκοποῦλα. Ἀπὸ μέσα του ὅμως τὸ κολακεύτηκε, τὸ καμάρωνε. Πηγαίνει σπίτι, ρωτᾶ τὸν Κομνηνὸ πῶς τὰ πάει, τὸν παραγγέλνει σὰν καλὸς γιατρὸς νὰ προφυλάγεται καὶ νὰ μὴ βγαίνῃ ἀκόμα, καὶ τρέχει στὴν κάμαρά του. Ἄρχισε νὰ γυρίζῃ τώρα ὁ νοῦς του, δὲν μποροῦσε πιὰ νὰ συχάσῃ.

Ὤχ, ἀδερφέ! μισοφωνάζει ἄξαφνα, νέος εἶμαι, θὰ διασκεδάσω. Νὰ ἡ ὥρα νὰ τὴν παντρευτῶ κιόλας. Σὰ νὰ λέμε, νὰ φανῶ ψεύτης στὴ μάννα μου! Τὴν καημένη τὴ μάννα μου!

Κι ἀνοίγει τὸ σερτάρι, καὶ βγάζει ἕνα ἕνα τὰ φυλαχτά του· σταυροὺς, ξερὰ λουλούδια, μαντιλάκια, ὅλα τὰ πῆρε, τὰ κοίταξε, τὰ τύλιξε πάλι προσεχτικὰ καὶ μηχανικὰ σὰ νὰ ὀνειρεύουνταν, ἔκλεισε τὸ σερτάρι, κ' ὕστερα πῆγε καὶ πλάγιασε. Στὸ κρεββάτι ὅμως,

Digitized by Google

σὰ στενάζ' ἡ καρδιὰ καὶ παίζῃ τὴ μουσική της ἡ φαντασία, ὁ νοῦς ξαγρυπνάει καὶ χορεύει. Ἄρχισε λοιπὸ νὰ γυρίζῃ μιὰ ἀπὸ τὄνα πλευρὸ, μιὰ ἀπὸ τἄλλο, καὶ νὰ συλλογιέται γιατί καὶ καλὰ νὰ μὴν κάμῃ μιὰ ἐπίσκεψη τοῦ Σιὸρ Πεζούλη. Τάχα ν' ἀρνηθῇ ὅλως διόλου τὸν κόσμο; Τί λογῆς ἄντρας λοιπὸν εἶναι; κι ἂν δὲν ἔχουμε πειρασμοὺς νὰ νικήσουμε, ποῦ εἶναι ἡ **ἀρετή**; Ὕστερα, τὸν κόσμο ἄνθρωπος ἀπὸ βιβλία δὲν τὸν μαθαίνει. Κ' ἕνας καλὸς γιατρὸς πρέπει νὰ τὸν ξέρῃ τὸν κόσμο.

Μ' αὐτὲς τὶς μαριολιὲς ἀποκοιμήθηκε. Τὸ πρωὶ πηγαίνει πάλι νὰ δῇ τὸν Κομνηνό του. Ὁ Κομνηνὸς τὸν κοίταξε μὲ τὴ συνηθισμένη του τὴν κρυάδα, καὶ χωρὶς νὰ δείξῃ καμμιὰ περιέργεια. Κατάλαβε ὅμως πῶς κάτι τρέχει. Καὶ σὰν τοῦ ξαναεῖπε ὁ Ζάνος πῶς νὰ μὴ βγῇ καὶ σήμερα, δὲν τοῦ ἔμενε πιὰ δισταγμός.

Τὸ βράδυ βράδυ ὁ Ζάνος γύριζε σπίτι βιαστικὰ βιαστικὰ σὰ νὰ τὸν κυνηγοῦσαν. Πάθημα ποῦ τὸ παθαίνουν οἱ νευρικοὶ σὰν πάρουνε φωτιά. Καὶ γιατί ὄχι! Τὸν ἀποδεχτήκανε στοῦ Σιὸρ Πεζούλη σὰ νὰ εἶταν ἀξάδερφός τους. Καλὸ γεροντάκι· μὰ ἡ κόρη του! τί προκοπὴ, τί γλῶσσες! Θὰ ποῦμε καὶ μεῖς πῶς ἔχουμε στὰ νησιά μας κορίτσια! καὶ πῶς ζοῦμε σὲ κόσμο! Τί φερσίματα, τί λόγια, τί χάρη! Νὰ σοῦ λέῃ ἕνα τίποτις καὶ νὰ τρέχῃ μέλι ἀπὸ τὸ στόμα της! Κ' εἶναι, λέει, κι αὐτὴ νησιώτισσα! Χιοτοπούλα! Ὁρίστε λοιπὸν, κερὰ μαννοῦλα μου, «ἴντα ἔχετε νὰ πήτενε τώρη;»

Digitized by Google

Καὶ τὸ γύριζε στὸ γέλοιο μοναχός του. Τάχατις χωράτευε ἀκόμα. Τὸ γέλοιο αὐτὸ δὲν εἶταν πολὺ φυσικὸ σὰν ἔμπαινε στὴν κάμαρα τοῦ Κομνηνοῦ. Καὶ σὰν τόνε ρώτηξε ὁ Κομνηνὸς ἂν τὴν εἶδε τὴν καστανομάτα ἀπόψε, τὸ γέλοιο ἐκεῖνο ἀπολιθώθηκε, ἔγεινε ἄψυχο, μούμια!

Ὁ Κομνηνὸς δὲ δυσκολεύτηκε νὰ βγάλῃ τὸ φείδι ἀπὸ τὴν τρύπα. Δυὸ τρία λόγια του, κι ἄνοιξε ἡ καρδιὰ τοῦ Ζάνου, καὶ τὴν εἶδε ὁ Κομνηνὸς ὡς τὰ βάθια της. Εἶδε πῶς κατάντησε σπουδαῖο τὸ πρᾶμα. Νὰ καμωθῇ πῶς εἶναι χερότερα καὶ πῶς πρέπει νὰ γυρίσουνε στὴν πατρίδα γιὰ μερικὲς βδομάδες δὲν εἶταν πιὰ καιρὸς, τὰ μαθήματα ξαναρχίζανε γλίγωρα. Συλλογίστηκε λοιπὸν πῶς ἐδῶ χρειάζεται ἄλλο γιατρικὸ, ἄλλο «τερτίπι», καὶ δὲν εἶπε τίποτις. Τὸ πῆρε γιὰ νόστιμο χωρατὸ, κ᾽ ἔτσι πέρασε ἡ βραδιά.

Τὰ γράμματα φυσικὰ πήγαιναν κ᾽ ἤρχουνταν ὅλον αὐτὸ τὸν καιρό. Κάθε Κεριακὴ ἔγραφε ὁ Ζάνος, κάθε μέρα κι ἀπὸ λίγο ἡ μάννα του, καὶ σὰ γέμιζε ἡ κόλλα τὴν ἔστελνε. Τὰ γράμματα τῆς μάννας εἴτανε λουλούδια, τοῦ Ζάνου βάλσαμο. Ἐκεῖνα ἥλιος ποῦ ζέσταινε μιὰ ξενιτεμένη καρδιὰ, αὐτὰ καθρέπτης ποῦ τὴν ἔδειχτε αὐτὴ τὴν καρδιὰ μ᾽ ὅλες της τὶς μορφιὲς, μ᾽ ὅλα της τὰ ψεγάδια. Πῶς μποροῦσε λοιπὸν νὰ μὴ διηγηθῇ ὁ Ζάνος καὶ τὴν ὑπόθεση τῆς καστανομάτας!

Digitized by Google

Τὴ δηγήθηκε βέβαια σὰν κάτι νόστιμο. Καὶ μήπως εἶταν τίποτις ἄλλο; Ἡ Χαρίσαινα ὅμως τἄξερε κάτι καλλίτερα ἀπὸ τὸν Κομνηνό. « Καιρὸς γιὰ τὸ τερτίπι » ἔλεγε κάτω κάτω τὸ γράμμα του.

Πρέπει νὰ πέρασαν πέντ' ἔξη μέρες χωρὶς ν' ἀνταμώση ὁ Ζάνος τὴν Ντουλσινέα του στὰ Πατήσια. Καὶ πήγαινε πάντα τὴν ἴδια ὥρα! Αὐτὸ τόνε στενοχωροῦσε. Μήπως τάχα προτιμοῦσε νὰ τὸν ἀνταμώνη μοναχό του; Μὰ τί νὰ τὸν κάμη τὸν Κομνηνό! Νὰ τοῦ πῇ νὰ μένη σπίτι δὲν μποροῦσε τώρα· μήτε συνάχι δὲν εἶχε.

Μιὰ βραδιὰ, βλέποντάς τον πολὺ ἀνήσυχο, τοῦ λέει ὁ Κομνηνός:

— Πᾶμε στὸ Θέατρο;

— Πᾶμε! ἀποκρίνεται ἀμέσως ὁ Ζάνος. Ἡ ἰδέα τοῦ καλοφάνηκε. Τί κοῦκκος εἶτανε μάλιστα νὰ μὴν τὸ συλλογιστῇ κι ἀπατός του! Καὶ βέβαια ἐκεῖ θὰ εἶναι κ' ἡ λυγερή του. Τέτοια ὄπερα δὲν τὴν ἔχουμε καθεμέρα.

Σὲ μισὴ ὥρα κάθουνταν κ' οἱ δυό τους στὸ θέατρο. Τὰ μάτια τοῦ Ζάνου δὲν ἡσύχαζαν. Τοὺς πῆρε ὅλους ἀπὸ μιὰ καλὴ ματιά. Τοῦ κάκου· ἀκόμα δὲ φάνηκε ὁ Σιὸρ Πεζούλης. Ἄμ' ἄνοιγε καμιὰ πόρτα, ἅμα ἔμπαινε κανένας, ὁ Ζάνος εἶταν ὅλος μάτια. Τίποτε! δὲ θὰ τὴ δοῦμε μήτ' ἀπόψε, μουρμούριζε μοναχός του.

Πέρασε ἡ ὄπερα, γυρίσανε σπίτι. Μιλούσανε γιὰ τὴ μουσική, τὸ ἕνα, τἄλλο. Ὁ Κομνηνὸς ἔγεινε κάτι

Digitized by Google

ζωηρότερος, καὶ τραγουδοῦσε κιόλας. Ὁ Ζάνος κάθουνταν καὶ τὸν ἄκουγε.

— Γιὰ ξαναπές το αὐτὸ, τοῦ κάνει. Εἶταν ὁ σκοπὸς τοῦ τενόρου. Τὸν ἄκουγε μὲ πολλὴ γλύκα. Ἄξαφνα ὁ Κομνηνὸς τὸ γυρίζει σ' ἕνα τραγούδι νησιώτικο.

— Οῦφ, καημένε καὶ σὺ, μὰ νὰ μὴν ἔχῃς σταλαματιὰ γοῦστο! Ξύλο, ξύλο εἶναι ἡ καρδιά σου.

Καὶ σηκώθηκε καὶ πῆγε στὴν κάμαρά του.

Τὴν ἄλλη μέρα τὰ συνηθισμένα τους. Μελέτη, φαγεῖ, ἕνα ὑπνάκι, κ' ὕστερα περίπατο.

— Νά τηνα, λέγει ὁ Κομνηνός.

— Ποῦ! φωνάζει ὁ Ζάνος. Μὰ αὐτὸ τὸ **ποῦ** εἶταν κανόνι ποῦ τἄκουσε ὡς κι αὐτὴ ἡ καστανομάτα. Καὶ γύρισε καὶ τὸν γλυκοκοίταξε. Ὁ Ζάνος ἀπὸ χλωμὸς ἔγεινε κόκκινος, τὴ χαιρέτισε στενοχωρημένα, κι ἄρχισε ἀμέσως νὰ περπατῇ σὰ δαιμονισμένος. Καὶ μήτε καμιὰ πλαγινὴ ματιὰ δὲν ἔρριξε ἀπὸ τὴν ντροπή του.

Ὁ Κομνηνὸς εἶχε πολλὴ ὄρεξη νὰ τὸν πειράξῃ, μὰ στοχάστηκε πῶς φρόνιμο δὲν εἶναι νὰ παίζῃ κανένας μὲ ρωτεμένους, κι ἄφησε τὸ σύννεφο νὰ περάσῃ.

Σιγὰ σιγὰ ὁ Ζάνος συνέφερε, ἔγεινε πιὸ γνωστικὸς, πιὸ ἥσυχος. —Κι αὐτὸ καλὸ, ἔλεγε, ποῦ τἄκουσε ἐκεῖνο τὸ «ποῦ». Ἀπὸ κεῖνο θὰ τὴν κατάλαβε τὴν καρδιά του. Τὴν καρδιά του; τί καρδιά! Δηλαδὴ πῶς τὴν ἔνοιωσε τὴ μορφιά της. Τί ἄλλο! Κ' ἔτσι τὰ βόλευε

Digitized by Google

μὲ τὴ συνείδησή του, γιὰ νὰ μὴν ἔχῃ τίποτις νὰ κρύψῃ ἀπὸ τὴ μάννα του.

Σὰν πηγαίνανε σπίτι, ὁ Κομνηνὸς ἔμεινε πίσω νὰ ψουνίσῃ κάτι. Μπῆκε λοιπὸν ὁ Ζάνος μοναχός του. Καὶ βάζοντας τὸ καπέλλο του στὸ τραπέζι, τί νὰ δῇ! Ἕνα πλατὺ πλατὺ πλῖκο, —ὅ τι τὸν ἔφερε ὁ ταχυδρόμος, εἶπε ἡ γριὰ ἡ νοικοκερά τους, —γραμμένο μ᾽ ἕνα ψιλό, καθάριο γράψιμο. Στέκει καὶ τὸ βλέπει βγάζοντας τὰ χερόχτια του, καὶ πασκίζει νὰ μαντέψῃ ποιὸς τὄστειλε. Ἄξαφν᾽ ἀκούγει τὸν Κομνηνὸ ν᾽ ἀνεβαίνῃ, παίρνει τὸ γράμμα, τρέχει στὴν κάμαρά του, κλειδώνεται, κι ἀρχίζει νὰ διαβάζῃ:

«Τὸ συλλογίστηκα πολὺ πρὶ νὰ σᾶς γράψω. Δὲν εἶταν πρώτη φορὰ ποῦ σᾶς εἶδα ψές. Μὰ τώρα πιὰ πῆγα νὰ τὸ ξεχάσω πῶς εἶμαι κόρη, πῶς εἶμαι ἀκόμα μαθήτρια, καὶ πῶς κιδυνεύω χίλιους κιδύνους μὲ τὴν ἀπόφαση ποῦ παίρνω. Κιδύνους; καὶ τί μὲ μέλει; τί μὲ μέλει γιὰ τὴ ζωή μου; Δὲν εἶναι πιὰ δική μου, καὶ δὲν μπορῶ ἡ δύστυχη νὰ τὴν πῶ καὶ δική σας. Καὶ δὲν τολμῶ μήτε νὰ σᾶς πῶ πιὰ εἶμαι, τί εἶμαι! Ἄχ, πῶς νὰ τὸ πῶ ἕνα ὄνομα ποῦ δὲν τ᾽ ὁρίζω ἀκόμα! Καὶ ποῦ ξέρω πῶς δὲ θὰ μὲ πάρετε γιὰ κάποια ξεμυαλισμένη! Ποῖος τἄκουσε τέτοιο πρᾶμα! Ἕνα κορίτσι νὰ γράφῃ σ᾽ ἀγνώριστο νέο, καὶ νὰ τοῦ λέγῃ τὸ πρῶτο της «ἀγαπῶ!» Γλυκειά, γλυκειὰ λέξη, ποῦ πρώτη φορὰ τὴ γράφω μὲ τόση φλόγα· τὸ νοιώθω μέσα μου, καὶ θὰ τὸ πῶ, θὰ τὸ γράψω. Σκάνω ἂ δὲν τὸ γράψω.

Digitized by Google

Δὲ θὰ μάθετε ποιὰ εἶμαι, ἴσως ποτὲ, ποτέ! Θὰ μάθετε ὅμως πῶς σᾶς ἀγάπησε μιὰ κόρη σ' ἕνα βαθμὸ, ποῦ τὸν ἔχασε τὸ νοῦ της μαζί σας.

Σᾶς ἔγραψα, κι ὅμως τοῦ κάκου! Ποιὸς νέος θὰ γυρίση ν' ἀκούση μιὰ κόρη χωρὶς νὰ τήνε δῆ καὶ νὰ τὴν ξέρη! Καὶ ποιὸς θὰ τὴν πιστέψη ἂν πῆ πῶς — ὄχι, δὲ θὰ τὸ γράψω ποτές μου τέτοιο πρᾶμα! Σᾶς ἔδειξα τὴν καρδιά μου, φτάνει. Ἂν οἱ στεναγμοί της ἀντιλαλήσουνε μὲς στὴ δική σας, ἄχ, καὶ τότες ἀκόμα δύσκολο, πολὺ δύσκολο. Τοῦ κάκου, μάθετε μόνο πῶς ἀγαπηθήκατε ὅσο νέος δὲν ἀγαπήθηκε στὸν κόσμο, καὶ πῶς ζῆ μιὰ κόρη ποῦ μιὰ μέρα θὰ πεθάνη γιὰ τὴν ἀγάπη σας.

Υ. Γ. ***Ἀνίσως*** καὶ θελήσετε νὰ μοῦ ἀπαντήσετε, φτάνει ἕν' ἄσπρο λουλουδάκι στὸ φόρεμά σας».

Δίπλωσε σιγὰ σιγὰ τὸ γράμμα, καὶ κάθισε νὰ συλλογιστῆ. Δὲν ἤξερε τί νὰ ὑποθέση. Μιὰ στιγμὴ πέρασε ἀπὸ τὸ νοῦ του πῶς ζήτησε κάποιος νὰ τὸν πειράξη. Ξαναβλέπει τὸ γράμμα, δὲ γίνεται· γυναίκεια λόγια, γυναίκειο γράψιμο. Ὡς κ' ἡ μυρωδιὰ τοῦ χαρτιοῦ γυναίκεια εἶταν.

— Αἴ, ἀκόμα θὰ σὲ περιμένω; φωνάζει ἀπ' ἔξω ὁ Κομνηνός.

— Μὴ μὲ περιμένης. Ἔχω ἀπόψε κεφαλόπονο, καὶ δὲ θὰ φάγω, πάγω νὰ πλαγιάσω.

Καὶ πλάγιασε, νὰ κατεβάση νοῦ καὶ νὰ βρῆ ποιὰ εἶναι αὐτὴ ἡ μικρή. Ἡ Καστανομάτα δὲν μπορεῖ νὰ

Digitized by Google

εἶναι. Ἔπειτα τὸ γράψιμό της τὸ εἶδα σ' ἕνα βιβλίο, καὶ δὲ μοιάζει.

— Τί ἀνόητος ποῦ εἶμαι! λέγει ἄξαφνα. Εἶναι αὐτὸ ποῦ λέγει· μιὰ κόρη ποῦ τῆς ἄρεσα. Μὰ νὰ μὴν μπορῶ νὰ τῆς γράψω! Φτάνει ἕν' ἄσπρο λουλοῦδι! Αἴ, καὶ μ' αὐτὸ τὶ θὰ καταλάβουμε; Θὰ πῆ πῶς ἴσως ξαναγράψη τότες. Ἂν εἶναι ὅμως παγίδα καὶ βλέπουν ὕστερα τὸ ἄσπρο τὸ λούλουδο καὶ γελοῦν; Ὄχι· τίποτες δὲν κάνω ὥσπου νὰ ξαναγράψη. Θὰ περιμένω. Μὰ γιατὶ νὰ μὴν τὸ πῶ καὶ τοῦ Κομνηνοῦ; Καλὴ ἰδέα. Αὐτὸς θὰ ξέρη ἂν εἶναι χωρατὸ καὶ θὰ μοῦ τὸ πῆ. Ἀμὲ ἡ μητέρα; Ἐκείνη τὶ θὰ τὴν κάμουμε; Λοιπὸ νὰ τὸ ποῦμε καὶ κεινῆς. Τί φταίγω γὼ ἃ μοῦ γράφουν τὰ κορίτσια! Μήτε τὴν εἶδα μήτε τὴν ξέρω τὴ μικροῦλα τούτη. Καὶ βέβαια θὰ τῆς τὸ γράψω τῆς μητέρας. Τὸ λιγώτερο θὰ γελάση. Τὸ πολὺ θὰ μοῦ μηνύση νὰ προσέχω.

Τὸ πρωΐ, ἐκεῖ ποῦ ἔπινε τὸν καφέ του ὁ Ζάνος, δίνει τὸ γράμμα τοῦ Κομνηνοῦ.

— Διάβασέ το, τοῦ λέει, καὶ πές μου τὴ γνώμη σου.

— Ὁ Κομνηνὸς διαβάζει, ζαρώνει τὸ μέτωπό του, συλλογιέται, καὶ,

— Αἴ, καὶ τί νὰ νομίσω, τοῦ λέει. Εἶναι ἕνα κορίτσι καὶ σ' ἀγαπᾶ. Αὐτὸ σ' ἀρρώστησε ψές; Ἀθῶος εἶσαι.

— Τί θἄκανες τώρα νὰ εἴσουν ἐσύ;

— Τί θἄκανα; καὶ τί μπορεῖς νὰ κάμης; Παρεχτὸς

Digitized by Google

ἀ θέλῃς νὰ κάμῃς τὸ χατίρι της αὐτηνῆς τῆς μικρῆς καὶ βάλῃς ἕνα λουλούδι στὴν κουμπότρυπά σου· δηλαδὴ νὰ τῆς πῇς τὸ **ναί**, κ' ὕστερα τρέχα ξεμπέρδευε. Σπουδαῖο **ναὶ** αὐτό, καὶ συλλογίσου το πρῶτα.

— Καλὰ λές· δὲ θὰ κάμω τίποτε. Θὰ τὸ στείλω ὅμως αὐτὸ τὸ γράμμα τῆς μητέρας, γιὰ νὰ κάμῃ χάζι· τί λές;

— Κακὸ δὲν κάνει· μάλιστα καλλίτερα νὰ τὸ στείλῃς, γιὰ νὰ δῇ πῶς μένεις ὁ ἴδιος πάντα.

Ὅσο περνοῦσαν οἱ μέρες τόσο πρόδευε κι ὁ Ζάνος στὴ μαριολιά. Ὁ νοῦς του μαγείρευε μελέτες κ' ἡ καρδιά του ἀγάπες, ποῦ ἔπρεπε νὰ τὶς κρύβῃ κι ἀπὸ τὸν Κομνηνό, τώρα ποῦ ἤξερε τί ἔτρεξε. Πήγαινε λοιπὸ νωρὶς νωρὶς κάθε βράδυ στὴν κάμαρά του, καὶ κεῖ συλλογιοῦνταν τὴ μικροῦλά του, — ἔτσι τὴν ἔλεγε πάντα. Ὅσο γιὰ τὴν καστανομάτα, μήτε γύριζε νὰ τὴ δῇ πιά.

Ὕστερ' ἀπὸ καμιὰ βδομάδα ἦρθε καὶ τὸ γράμμα τῆς μητέρας.

« Γελάσαμε πολύ, ἔλεγε, μὲ τὸ ραβασάκι τῆς ἀγνώριστης ἀγαπητικιᾶς σου. Ἂ δὲν τὴν ἤξερα τὴν καρδιά σου, θ' ἀνησυχοῦσα. Τέτοιοι νὰ εἶναι πάντα οἱ πειρασμοί σου, παιδί μου, ἔτσι δὲ φοβοῦμαι ποτὲς νὰ σὲ χάσω ».

— Λοιπὸν τὸ πῆρε γιὰ μικροδουλειὰ ἡ μητέρα, λέει τοῦ Κομνηνοῦ.

Digitized by Google

— Καὶ πῶς ἤθελες νὰ τὸ πάρῃ! ἀφοῦ τῆς τὸ εἶπες ὁ ἴδιος γιὰ νὰ τὸ κάμῃ χάζι. Κ' ἔτσι ἔπρεπε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ νὰ τὸ πάρουμε. Ἀκοὺς ἐσὺ ἕνα κορίτσι τοῦ σκολειοῦ νὰ σοῦ λωλαίνεται ἀπὸ τὴν ἀγάπη! Πουλὶ ἀφτέρωτο νὰ σοῦ ὀνειρεύεται τὰ μεσούρανα! Νὰ μὴν τὸ θαρρῆς δὰ καὶ πῶς βάσταξε πολὺ ἡ τρέλλα αὐτή. Σοῦ τὸ τάζω πῶς καὶ δέκα λουλούδια νὰ βάλῃς τώρα, μιὰ ἀράδα δὲ θὰ σοῦ γράψῃ.

Ὁ Ζάνος, ἂν καὶ κάτι πιὸ μουδιασμένος, δὲν εἴτανε δὰ καὶ τόσο βέβαιος πῶς εἶχε δίκιο ὁ Κομνηνός. Τοῦ φάνηκε μάλιστα καλὴ ἀφορμὴ νὰ βάλῃ τὸ λουλούδι, γιὰ νὰ τοῦ ἔρθῃ πάλι κανένα γραμματάκι. Καὶ μισοχωρατεύοντας ἀγόρασε μιὰ ἄσπρη καμέλια, τὴν ἔβαλε στὴ θηλειά του, καὶ πῆγε περίπατο.

Πέρασε ἡ βραδιὰ ἥσυχα. Ὁ νοῦς τοῦ Ζάνου ὡς τόσο ἀπὸ τώρα τὸ διάβαζε τῆς μικρούλας τὸ γράμμα. Τὴν ὥρα δὲν ἔβλεπε νὰ ξημερώσῃ.

Τὸ πρωῒ πρωΐ, ὕστερ' ἀπὸ τὴν πρώτη μελέτη, νά σου τὸ γράμμα. Ὁ ἴδιος πλΐκος, τὸ ἴδιο γράψιμο. Ἔτρεμε ὁ Ζάνος. Ὁ Κομνηνὸς κάπνιζε βλέποντας ἀπὸ τὸ παράθυρο. Ὕστερα, γυρίζοντας πρὸς τὸ Ζάνο,

— Αΐ, διάβαζέ το λοιπὸν ἀψά, τοῦ λέει, νὰ τάκούσουμε καὶ μεῖς.

Σιωπὴ ὁ Ζάνος. Τὸ διάβασε τὸ γράμμα, κι ἀκόμα καμώνουνταν πῶς τὸ διαβάζει γιὰ νὰ συλλογιστῇ τί νὰ πῇ τοῦ Κομνηνοῦ. Ἡ κοπέλλα πῆγε νάποθάνῃ ἀπὸ τὸ κακό της ποῦ δὲν ἔβγαινε μὲ τὸ λουλούδι ὁ καλός

Digitized by Google

της. Καὶ τώρα ἀναστήθηκε. Πάλι ὅμως μήτε ὄνομα μήτε τόπο δὲν ἔδινε. Τὸ συλλογίστηκε, καὶ τἀποφάσισε νὰ μὴ γνωριστῇ μαζί του ὥσπου νὰ τελειώση αὐτὴ τὸ σκολειό, νὰ τελειώση καὶ κεῖνος τὶς σπουδές του. Στὸ μεταξὺ θὰ τήνε γνωρίζῃ σιγὰ σιγὰ μὲ τὰ γράμματά της. Μιὰ φορὰ τὸ μῆνα θὰ τοῦ γράφῃ. Μιὰ χάρη μοναχὰ, νὰ τῆς στείλῃ ἕνα σημαδάκι, ἕνα μικρὸ φυλαχτό. Ἐκεῖνος φυλαχτὸ θἄχῃ τὰ γράμματά της. Ἄς τὸ στείλῃ στὴν Πόστα, ὄνομα τάδε. Ἄς γράψῃ, ἂ θέλῃ καὶ δυὸ λόγια τότες, μὰ αὐτὴ θὰ εἶναι ἡ πρώτη κ' ἡ ὑστερινὴ φορὰ ποῦ θὰ πάγῃ στὴν πόστα, καὶ νὰ μὴ χάνῃ τὸν κόπο του καὶ ξαναγράφῃ. Τῆς φτάνει τὸ λουλουδάκι, νὰ ξέρῃ μοναχὰ πῶς ἀγαπιέται. Συλλογίστηκε πολὺ ἂν πρέπῃ νὰ τοῦ στείλῃ καὶ τὴν εἰκόνα της. Κι ἀποφάσισε ὄχι. Ἔχει τὴν εἰκόνα τῆς καρδιᾶς της, καὶ τοῦ φτάνει. Ποτὲς δὲ θὰ τὸ καταδεχτῇ νὰ τῆς ποῦν πῶς τὴν πῆρε γιὰ τὴ μορφιά της. Καὶ χίλια τέτοια.

— Νά, πάρ' το καὶ διάβασε· εἶπε τέλος ὁ Ζάνος τοῦ Κομνηνοῦ.

Διάβασε τὸ γράμμα ὁ Κομνηνός, γύρισε πρὸς τὸ παράθυρο, σφύριξε λιγάκι, κ' ὕστερα λέγει τοῦ Ζάνου:

— Ἐγὼ φταίω ποῦ σ' ἀφῆκα κ' ἔβαλες τὸ λουλούδι· τὸ πῆρε καλὸ κομπόδεμα, καὶ γλυτωμὸ δὲ θὰ βρῇς. Ἡ μητέρα δὲν τὸ ἐννοοῦσε νὰ πάῃ ὡς ἐκεῖ ἡ δουλειά.

— Γιὰ νὰ σοῦ πῶ, πετιέται καὶ λέει ὁ Ζάνος, φτά-

Digitized by Google

νει πιά. Καιρὸς νὰ τὸ καταλάβη κ' ἡ γριά μου πῶς πέρασαν τὰ χρόνια ποῦ μὲ φύλαγε σὰ μωρὸ παιδί. Τώρα γενήκαμ' ἄντρες, καὶ θὰ πᾶμε κατὰ τὸ κεφάλι μας. Ἂν εἶναι στραβὸ τὸ κεφάλι, στραβὰ θὰ πᾶμε. Κάλλι' ὅμως τοῦ κεφαλιοῦ μας καὶ νὰ πηγαίνουμε στὸν γκρεμνὸ, παρὰ νὰ μᾶς πέρνουν ἀπὸ τὸ χέρι σὰ στραβοὺς στὸν κόσμο. Ἐγὼ αὐτὸ τὸ κορίτσι τὸ πόνεσα, τέλειωσε. Τὸ ξέρω πῶς μιλῶ στὸν ἀδερφὸ τῆς Χρυσούλας, μὰ μιλῶ καὶ στὸ φίλο μου. Θὰ μάθω ποιὰ εἶναι, κι ἂ δὲν τὸ μάθω τώρα, θὰ περιμένω ὥσπου νὰ τὸ μάθω. Κι ἂ μοῦ ἀρέση καθὼς ποῦ μοῦ ἀρέσουν τὰ γράμματά της, δική μου εἶναι, ξεμπέρδεψε. Θὰ τὸ γράψω καὶ τῆς γριᾶς.

«Παιδί μου, ἔγραφε ἡ Χαρίσαινα τοῦ Ζάνου της ὕστερ' ἀπὸ δυὸ βδομάδες, βλέπω πῶς ἡ δουλειὰ ἐκείνη πῆρε σοβαρὸ δρόμο, καὶ τίποτις ἄλλο δὲ συλλογοῦμαι μέρα καὶ νύχτα. Τί νὰ σοῦ γράψω δὲν ξέρω. Νὰ σοῦ πῶ **μή**, θὰ σὲ κάμω δυστυχή, ἐγὼ ποῦ ἔδωσα ὅλη μου τὴ ζωὴ γιὰ τὴν καλοτυχιά σου. Νὰ σοῦ πῶ **ναί**, σ' ἔχασα. Εἶμαι σὲ τρομερὴ θέση, κι ὁ Θεὸς νὰ μὲ λυπηθῇ. Ἄκουσε τοὐλάχιστο αὐτὰ τὰ δυὸ λόγια τῆς μάννας σου. Βάσταξε τὴν καρδιά σου ὥσπου νὰ τήνε ἰδῇς. Καὶ σὰν τήνε δῇς καὶ τὴ γνωρίσῃς, κ' εἶναι τῆς ἀρεσκειᾶς σου, κι ἀπὸ καλὸ μέρος, πάλι μὴν ἀφήσῃς τὴν καρδιά σου νὰ σὲ παρασύρῃ ὥσπου νὰ δώσῃ τὸ λόγο της πῶς ἐδῶ, ἐδῶ θἄρθῃ καὶ θὰ γείνῃ κόρη μου

πρὶ νὰ γείνῃ γυναῖκα σου. Εἴδεμὴ ποτὲς, ποτὲς δὲ θὰ πῶ τὸ ναὶ, καὶ χίλιες φορὲς καλλίτερα νὰ μπῶ ζωντανὴ μὲς στὸ λάκκο».

Ὁ Ζάνος δὲν ἤξερε τί νὰ πρωτοκάμῃ· νὰ λατρέψῃ τὴ μάννα του ποῦ τὸν ἀνέβαζε στὸν οὐρανὸ ἐκεῖ ποῦ περίμενε κατάρες καὶ δάκρια, ἢ νὰ παρακαλέσῃ τὸ Θεὸ νὰ τοῦ τὰ βγάλῃ δεξιὰ ὅλα, καὶ νὰ καταπειστῇ τὸ κορίτσι νἄρθῃ στὸν τόπο του καὶ νὰ γίνῃ δικό του.

— Τώρα εἶναι καιρὸς γιὰ τὸ σημαδάκι, εἶπε ἄξαφνα, καὶ μαζὶ μ' αὐτὸ τῆς τὰ γράφω κιόλας. Τὸ πρῶτο μου, κ' ἴσως τὸ στερνό μου ἐρωτικὸ γράμμα!

Καὶ κάθισε, κ' ἔγραψε, ἔγραψε. Τῆς εἶπε πῶς καὶ δίχως εἰκόνα τὴ βλέπει πάντα μέσα στὰ μάτια του. Πῶς τέτοια ψυχὴ εἰκόνες δὲ θέλει. Πῶς τὴν ἀγαπᾶ ὅπως καὶ νὰ εἶναι, πῶς θ' ἀκούσῃ τὰ λόγια της, καὶ θὰ ἡσυχάζῃ, θὰ μελετᾶ, καὶ μὲ τὴ μικροῦλα στὸ νοῦ του θὰ περιμένῃ τὸ «πλήρωμα τοῦ χρόνου». Μόνο ἕνα τάξιμο, μιὰ χάρη. Καὶ πρότεινε τὴ συφωνία τῆς μάννας του. Νὰ πᾶνε νὰ στήσουν τὴ φωλιά τους στὸν τόπο του, κοντὰ στὴ γριά του. Κι ἂν οἱ γονιοί της ποῦν ὄχι, νὰ τοὺς πείσῃ· κι ἃ δὲν πείθουνται, νὰ πᾶνε μὲ τὸ ζόρι, κρυφὰ ὅπως μποροῦν.

Ὅλη τὴ νύχτα ἔγραφε. Πλάγιαζε καὶ σηκώνουνταν πάλι νὰ προσθέσῃ κάτι. Τέλος διπλώνει τὸ γράμμα, βάζει μέσα καὶ τὸ «σημάδι». Εἶταν ἕνας μαλαματένιος σταυρὸς, φυλαχτὸ τῆς μητέρας του. Σὲ τί καλλίτερα χέρια μποροῦσε νὰ πάγῃ!

Digitized by Google

Ὁ Κομνηνὸς ἄρχισε τώρα κι αὐτὸς νὰ τὰ παίρνῃ σπουδαῖα. Εἶναι ἀλήθεια πῶς ἔκαμε στὴν ἀρχὴ τὸ μισοκακόμοιρο, ποῦ ἔχασε τὸ γαμπρὸ ποῦ μελετοῦσε κι αὐτὸς γιὰ τὴν ἀδερφή του, μὰ σιγὰ σιγὰ τὄδειξε θεοφάνερα πῶς γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Ζάνου τὸ λησμονοῦσε κι αὐτό. Ὣς καὶ λουλούδια τοῦ ἔπαιρνε. Αὐτὰ νὰ μὴ λείψουν, ἔλεγε. Νὰ μὴν πάῃ κι ἀρρωστήσῃ τὸ κορίτσι!

Λόγια δὲν εἶχε νὰ τὸν ἐγκωμιάζῃ ὁ Ζάνος. Εἶταν ἀδερφός, φίλος, ἥρωας. Ὅλα τὰ μεγάλωνε καὶ κατάχρυσα τἄβλεπε. Πετριὰ τῆς ἀγάπης.

Ἦρθε κ' ἡ ἀπάντηση τῆς μικρούλας. Αὐτὸ δὲν εἶταν πιὰ γράμμα, εἶταν ἕνας ξάστερος οὐρανὸς ποῦ ἁπλώθηκε κ' ἔφεξε μπρός του. Τὶς δέχτηκε ὅλες τὶς συφωνίες. Τὰ ξεμυστηρεύτηκε καὶ τῆς μάννας της. Μεγάλες σκηνές! Ἄλλοτε θὰ τὰ μάθῃ ὅλα. Ἂς ξέρῃ τώρα πῶς καταπείστηκε ἡ μάννα, τὸ εἶδε πῶς ἐδῶ εἶναι ἢ θάνατος ἢ ζωή. Πῆρε λοιπὸν ἀπάνω της τὴ δουλειά, θὰ τὰ σιάξῃ καὶ μὲ τὸν πατέρα. Τί μεγάλη χαλοτυχιὰ ποῦ τὸν ξέρουν τὸ Ζάνο, **ποιὸς** εἶναι! Τὸ σταυρὸ τόνε φίλησε καὶ τὸν κρέμασε στὸ λαιμό της. Πήγαινε στὰ μαθήματά της μὲ μιὰ καρδιά, ποῦ ἀπορoῦσε κι αὐτή. Εἶταν ἀπὸ τὴν πολλὴ τὴ λαχτάρα νὰ περάσουν αὐτὰ τὰ δυὸ τρία χρόνια. Ἀλήθεια, δὲν τοῦ εἶπε δὰ πῶς μεγάλοι ἔπαινοι τοῦ γίνονται στὰ σαλόνια. Ἀπὸ τὴ μάννα της τὄμαθε. Ὅλοι ἔχουνε νὰ κάνουνε μαζί του. Καὶ ποῦ νὰ ξέρουν πῶς τὸν ὁρίζει, πῶς τὸν ἔχει γιὰ πάντα!

Digitized by Google

Καὶ τώρα νὰ μὴ ξεχαστῇ καὶ τὸ πρῶτο τὸ τάξιμο: προσοχή, μελέτη, ὑπομονή. Χρόνια εἶναι καὶ θὰ περάσουν.

Παράξενο! Τὴν ἴδια μέρα νἄρθῃ ἕνα κάλεσμα κι ἀπὸ τὴν καστανομάτα! Χορὸ ἔδιναν. Μὰ ὁ νοῦς τοῦ Ζάνου τώρα ἀπὸ τέτοια δὲν ἔπαιρνε. Κάθισε κ' ἔγραψε πῶς εἶταν ἀνήμπορος.

Πέρασε ὁ χειμώνας ἐκεῖνος ἥσυχα κ' εὐτυχισμένα. Ὁ Ζάνος κι ὁ Κομνηνὸς εἴτανε ζητημένοι, — καλῆς πάστας παιδιά, ἔλεγε ὁ κόσμος, μὰ δὲν πολυέβγαιναν ἔξω. Ὕστερα ὁ Κομνηνὸς δὲν πολυσκοτίζουνταν γιὰ τὸν κόσμο. Αὐτὸς ἅμα εἶχε ρίζες καὶ βότανα νὰ σκαλίζῃ, δὲν ἤθελε τίποτις ἄλλο. Ὁ Ζάνος πάλι ἅμα λάβαινε γράμμα τῆς μικρούλας, ἄρχιζε νὰ μετράῃ τὶς μέρες, — πότε θἄρθῃ καὶ τἄλλο. Καὶ κάθε βράδυ σὰν τέλειωνε ἡ μελέτη, ἄνοιγε τὸ στερνό της τὸ γράμμα καὶ τὸ ξαναδιάβαζε. Κάποτες τὰ ξανάγραφε καὶ γιὰ τὴ γριά του, νὰ τὸν καμαρώσῃ καὶ κείνη τὸ θησαυρό του.

Ἀπὸ μῆνα σὲ μῆνα παρατηροῦσε ὁ Ζάνος πρόοδο στὴ μικροῦλα του. Ἀπὸ κορίτσι γινότανε γυναῖκα σιγὰ σιγά, καὶ τήνε καμάρωνε.

— Γιὰ κοίταξε, ἔλεγε μιὰ μέρα τοῦ Κομνηνοῦ, ποῦ γράφει καὶ φιλολογίες! Πρέπει νὰ διαβάζῃ. Τώρα μοῦ κάνει καὶ στίχους τὸ τρελλοκόριτσο! Καὶ δὲν εἶναι ἄσχημοι. Δὲν τῆς ἀρέσει λέει, ἡ δασκαλήσια ἡ ποίηση. Τῆς θυμίζουν τὰ ψεύτικα λουλούδια τοῦ καπέλλου της. Κάλλια ἔχει, λέει, τἀληθινὰ τὰ λουλούδια. Καλά,

Digitized by Google

κοριτσάκι μου, θὰ κάμουμε χωριὸ μαζὶ τὸ λοιπό! Στἄλλο τὸ γράμμα της μοῦ ἔγραφε γιὰ τὴ **γλῶσσα** μας. Πῶς τὴ θέλει κι αὐτὴ φρέσκη, βουνήσια. Μήγαρ κ' οἱ βιολέττες στὰ βουνὰ δὲ μοσκοβολοῦνε; — ἄ, ὄχι, ματάκια μου, καὶ στὴν Ἀθῆνα μέσα καμιὰ φορά!

Ὁ Κομνηνὸς τἄκουγε φυσικὰ αὐτὰ καὶ χαμογελοῦσε

— Αἴ, σοῦ ἔφεξε κατεργάρη, τοῦ ἔλεγε. Μὰ ἂν σοῦ βγῇ ἄσκημη, τί θὰ κάμῃς;

— Ἐγὼ ἄσκημη γυναῖκα μὲ τέτοια ψυχὴ ἀκόμα δὲν εἶδα. Τὴ μορφιά της τὴ βλέπω μέσα στὰ λόγια της.

Τὴν ἄνοιξη τὴν πέρασαν ὡραῖα κι αὐτή. Τὸ καλοκαίρι πάλι συλλογιστήκανε, νὰ πᾶνε ἢ νὰ μὴν πᾶνε στὸν τόπο τους. Τὰ ταξίδια δὲν εἴτανε δύσκολα τώρα. Ἡ ἀπόφαση ὅμως ἔμεινε στὸν Κομνηνό, κι ὁ Κομνηνὸς ἀποφάσισε νὰ μὴν πᾶν. Τρία καλοκαίρια μελέτη θὰ ποῦν ἕνα χρόνο λιγώτερη ξενιτειά.

Ὁ τρίτος χρόνος πέρασε πιὸ σιγανά, πιὸ ἀνυπόμονα. Ὁ τέταρτος ἀκόμα χερότερα. Ὁ Ζάνος τώρα ἔπασχε ἀπὸ ψυχικὸ πυρετό. Τὴν ὥρα δὲν ἔβλεπε νὰ τὴν ἀνταμώσῃ πιὰ τὴ μικρή του. Καὶ ποῦ **μικρὴ** τώρα! Ὅλα αὐτὰ τὰ χρόνια τῆς ἔγραφε ἡμερολόγι. Τί δὲν τῆς εἶπε κεῖ μέσα!

Ἦρθε κι ὁ τελευταῖος ὁ μῆνας. Χρυσόδεσε τὸ ἡμερολόγι καὶ τὄκαμε ἕναν τόμο. Ἔκαμε καὶ τὰ γράμματα τῆς μικρούλας του ἄλλον ἕναν τόμο. Ἡ ἐξέτασή του πῆγε περίφημα.

Digitized by Google

«Σ' εἶδα, τοῦ ἔγραφε ἡ μικρή, σ' εἶδα νὰ βγαίνῃς γιατρὸς μὲ τὸ δίπλωμα. Σὲ καμάρωσα σὰ νὰ εἴμουν ἀπὸ τώρα γυναῖκα σου. Πῶς κρατήθηκα καὶ δὲν ἔτρεξα νὰ σὲ φιλήσω! Ἡ μητέρα μὲ βάσταξε. Ἐγὼ ποῦ ἔξη μῆνες καὶ δῶ δὲν ἔχω μαθήματα πιά, τοίμαζα—τὰ προικιά μου! Τί καλὴ νησιώτισσα θὰ σοῦ γείνω!

Υ. Γ. Φύλαξα μιὰ δυὸ μέρες αὐτὸ τὸ γράμμα νὰ σοῦ πῶ ὅλα τὰ σχέδια μας. Ἀποφασίσαμε νὰ γείνῃ ἡ **ἀντάμωση** στὴν πατρίδα. Νὰ μὲ γνωρίσῃ πρῶτα ἡ μητέρα σου καὶ νὰ μὲ παραδώσῃ ἐκείνη στὸ γυιό της. Ἐγὼ εἶπα στὴν ἀρχὴ ὄχι, μὰ κι ὁ γέρος κ' ἡ μάννα πιμείνανε. Σὰ συλλογίστηκα πῶς δίχως ἐκείνους δὲ θὰ σ' ἔβλεπα ποτὲ στὴ ζωή μου, ἔσφιξα τὴν καρδιά μου κ' εἶπα, ἂς γείνῃ κι αὐτό. Τὸ ξέρω πῶς θὰ στενοχωρηθῇς. Ὑπομονή, ἀγάπη μου, κάμε γλίγωρα μοναχά, καὶ θὰ μᾶς βρῇς ὅλους στὸ σπίτι σου. Ἐμεῖς φεύγουμε ἀπόψε· τἄλλο τὸ βαπόρι φεύγει μεθαύριο. Κοίταξε νὰ μὴν τὸ χάσῃς· καλὴ ἀντάμωση».

Τὸ βαπόρι ἄραζε στὸ λιμάνι, κι ὁ Ζάνος μὲ τὸν Κομνηνὸ εἶταν οἱ πρῶτοι ποῦ πηδήξανε στὴ βάρκα. Εἴτανε νύχτα, καὶ προτοῦ νὰ τὸ πάρουν εἴδηση στὸ χωριὸ —μιὰ ὥρα μακριὰ ἀπὸ τὴ σκάλα,—οἱ δυὸ ταξιδιῶτες χτυποῦσαν τὴν αὐλόθυρα τῆς Χαρίσαινας. Πῆγε κι ἄνοιξε ἡ ἴδια. Ὁ Ζάνος μένει ἄφωνος μερικὲς στιγμὲς μέσα στὴν ἀγκαλιά της, κ' ὕστερα ρίχτει μιὰ ματιὰ γύρω του.

Digitized by Google

— Πῶς ἄλλαξες, παιδί μου! Ἀμὲ ὁ Κομνηνός! Αἴ, τί στέκεσαι, τρέχα νὰ δῇς τὴν καημένη τὴ μάννα σου. Πᾶμε ὅλοι μας. Ἐκεῖ εἶναι κ' ἡ νύφη κ' οἱ συμπεθέροι. Ὅλο τὸ χωριὸ ἔχει νὰ κάνῃ μαζί τους.

Ὁ Ζάνος ἀνάσανε σὰν τἄκουσε. Εἴτανε λοιπὸν ἀληθινὸ τὄνειρό του! Ἡ μικροῦλα δὲν εἶταν παιγνίδι τῆς φαντασίας. Ἦρθαν λοιπὸ μὲ τἄλλο τὸ βαπόρι καὶ τώρα πρέπει νὰ περνοῦν τὴ βραδιὰ στοῦ γιατροῦ. Ἴσια λοιπὸν ὅλοι στοῦ γιατροῦ.

Εἶταν πανηγύρι ὁ πηγαιμός τους. Τί χαρὲς καὶ τί γέλοια!

Μπήκανε στὴν αὐλή, τρέχει ἡ Βερνίκαινα ἔξω ν' ἀγκαλιάσῃ τὸ γυιό της, φωνάζει κι ἀπὸ μέσα τὸ καλωσορίστε ὁ γέρος, ποῦ δὲν μποροῦσε πιὰ τώρα νὰ σηκωθῇ.

— Ἀμ' ἡ Χρυσοῦλα; λέει ὁ Ζάνος.

Δὲν πῆγε ἡ γλῶσσα του νὰ πῇ ἄλλο ὄνομα, καὶ ρωτοῦσε γιὰ τὴ Χρυσοῦλα. Σὰ νἄλεγε, ποῦ εἶναι μαθὲς αὐτὲς οἱ κοπέλλες! Πρέπει νὰ τρέξανε νὰ στολιστοῦν οἱ μαριόλες.

— Ἔρχουνται, ἔρχουνται! φωνάζει ὁ γερο-Βερνίκης. Κι ἄξαφνα παρουσιάζεται ἡ Χρυσοῦλα στὸ κατώφλι, κοπέλλα λυγερὴ κι ὁλόχαρη, νησιώτικη μορφιὰ μὲ φράγκικη χάρη. Αὐτὴ δὲν μποροῦσε νὰ εἶναι ἡ Χρυσοῦλα, τάχα νὰ ἦταν ἡ «μικροῦλα;» Ἀνατρίχιασε ὁ Ζάνος ποῦ τὸ συλλογίστηκε μοναχά. Τὴν ἴδια στιγμὴ τοῦ σφυρίζει κ' ἡ μάννα του μέσα στ' αὐτί:

— Αὐτὴ εἶναι ἡ νύφη, ἡ «μικροῦλα σου!»

Digitized by Google

Ἔτρεξε ὁ Ζάνος σὰν τρελλὸς καὶ τὴ φίλησε. Ὕστερα τὴν ξαναβλέπει στὸ πρόσωπο, τὴν καλοκοιτάζει κρατῶντας τὸ χέρι της, καὶ καθὼς γύρευε νὰ τῆς μιλήση, τραβάει αὐτὴ μιὰ χρυσῆ ἀλυσίδα ποῦ εἶχε στὸν ἄσπρο λαιμό της, καὶ βγάζει ἀπὸ τὰ στήθια της τὸ σταυρὸ τῆς μάννας του. Τώρα πιὰ δὲν ἔμενε δισταγμός. Ἐκείνη εἶταν, ἐκείνη, ἐκείνη! Τὴν ἔβλεπε μ' ὀρθάνοιχτα μάτια, νὰ τὴ χορτάση, νὰ σβύση τὴ δίψα ποῦ τόνε βασάνιζε τέσσερα χρόνια. Κ' ἔπινε, ἔπινε τὴ μορφιά της καθὼς πίνει διψασμένος ταξιδιώτης στὴ βρύση.

Πολεμοῦσε νὰ τῆς μιλήση, καὶ δὲν μποροῦσε. Ἔτρεμε σὰν τὸ ψάρι, ἔτρεμαν ὅλοι τους.

— Αΐ, φωνάζει ὁ γιατρὸς ἀπὸ μέσα, πῶς δὲν μπαίνετε μέσα;

Ξυπνάει ὁ Ζάνος ἀπὸ τὄνειρό του, γυρίζει καί βλέπει τὴ μάννα του δακρισμένη, — ἀπὸ τὴν πολλὴ τὴ χαρά. Μπαίνουνε μέσα. Τρέχει ὁ Κομνηνὸς νὰ φιλήση τὸ χέρι τοῦ γέρου του, κ' ὕστερα ἀγκαλιάζει καὶ τὴ

— Μικροῦλα!

Αὐτὸ τἀγκάλιασμα τοῦ ἔδειξε τὴν ἀλήθεια τοῦ Ζάνου! Ἡ μικροῦλα λοιπὸν ἄλλη δὲν εἶταν παρὰ ἡ Χρυσοῦλα! Ἔμεινε ἄλαλος, ξερός, τὸν πῆρε ἕνα σύννεφο κ' ἔφυγε, δὲ ζοῦσε στὸν κόσμο.

— Πές μου τώρα, παιδί μου, ἂν ἀγαπᾷς τὸ Θεό, εἶταν τάχα στὸ νοῦ σου πιὸ ὄμορφη ἡ μικροῦλα σου; τοῦ λέει ἡ Χαρίσαινα.

Ὁ Ζάνος τὴν κατάλαβε ἀμέσως τὴ μάννα του, καὶ

Digitized by Google

τὸ κακὸ ποῦ τὴν ἔτρωγε. Μιὰ στιγμὴ καὶ πέρασαν ὅλα. Ἡ μικροῦλα δὲν μποροῦσε νὰ εἶναι ὀμορφότερη ἀπὸ τὴν κόρη ποῦ χαμογελοῦσε μπροστά του. Ὕστερα, τὰ γράμματα ἐκεῖνα ποιὸς τἄγραψε; Ἡ Χρυσοῦλα. Αὐτὴ λοιπὸν εἶταν ἡ μικροῦλα, ἡ ψυχὴ ποῦ τόνε μάγευε τόσα χρόνια.

— Δίκιο ἔχεις, μητέρα, μουρμούριξε. Εἶναι ἄγγελος. Εἶναι ἡ μικροῦλα μου.

— Αἴ, παιδιά μου, λέει τότες ὁ γέρο - Βερνίκης, καθίστε τώρα καὶ συχάστε λιγάκι. Βλέπετε ὅλα ταίριαξαν. Εἶστε τώρα τὸ πιὸ καλότυχο ζευγάρι τοῦ κόσμου. Τὰ χτήματα εἶναι δικά σας. Ὁ Κομνηνὸς θὰ σᾶς τὰ σιάξη τώρα ὅλα. Αὐτὸς λέει θἀγοράση ἄλλα δικά του. Πολὺ καλὰ, ἄμποτες νὰ ζήσουμε νὰ τὸ δοῦμε κι αὐτό. Ἕνα πρᾶμα φοβοῦμαι μοναχὰ, Ζάνε μου, ποῦ δὲ θὰ χαρῇς μὲ τὴν ἡσυχία σου τὶς πρῶτες γλύκες τῆς ἀγάπης, γιατὶ ὅλο τὸ χωριὸ πάει ν' ἀποθάνη· ἀπὸ τὴν ἀρρώστια. Καὶ δὲν εἶναι κανένας γιατρός, μόνο ἕνας Κομπογιανίτης. Ὁ γάμος τὴν Κεριακὴ, αἴ; τί λέτε, κερὰ Χαρίσαινα;

Συφωνήθηκαν ὅλα, ἔγεινε ὁ γάμος, καὶ τὴ Βιβλιοθήκη τοῦ Ζάνου στολίζουν τώρα τρία χρυσοδεμένα βιβλία, δυὸ γραμμένα, καὶ τὸ τρίτο, ἄγραφο καὶ λευκὸ σὰν τὶς καρδιές τους. Ἐκεῖ θὰ γραφῇ καμιὰ μέρα ἡ ἱστορία τῆς ἀληθινῆς τῆς ἀγάπης.

Digitized by Google

ΠΡΩΤΗ ΑΓΑΠΗ

Πρέπει νὰ εἶμουν ὡς δώδεκα χρόνων, καὶ πρέπει νὰ εἶταν ἐκείνη ὡς ἕντεκα. Δὲν τὴν ἔϐλεπα μήτε στὴν ἐκκλησιά, μήτε στὸν κλήδωνα, μήτε στὴ βρύση, μήτε στὸ παραθύρι. Ἡ μάννα της κ' ἡ μάννα μου δὲν εἶχαν πολλὲς φιλίες.

Ἐκεῖ ποῦ τὴν ἔϐλεπα δὲν εἵμαστε οἱ δυὸ μοναχοί. Εἵμαστε ὀχτὼ δέκα ἀγόρια τῆς προκοπῆς, ἀποφασισμένα νὰ μάθουμε τί θὰ πῇ παρέμφατο, καὶ νὰ φέρουμε τὸν πολιτισμὸ στὸ χωριό. Καὶ πέντ' ἔξη κορίτσια, ποῦ ἐρχόντανε δύο ὧρες τὴ μέρα, καὶ κάθιζαν ἀπὸ τἄλλο πλάγι τοῦ γέρου δασκάλου, καὶ τεχνολογούσανε μὲ μιὰ χάρη, ποῦ σ' ἔκαναν ἤθελες δὲν ἤθελες νὰ τὴν ἀγαπᾷς τὴ γραμματική.

Τὴ χάρη φυσικὰ τὴν εἶχανε, γιατὶ εἶταν ὅλες μικροῦλες, ὄχι πῶς εἶταν κι ὄμορφες ὅλες. Γιὰ τὸ δικό μου τὸ γοῦστο, ὄμορφη εἶτανε μιὰ μοναχή, κι αὐτὴ εἶταν — ἡ ἀγαπητικιά μου!

Τί λόγο ξεστόμισα! Ἀπὸ ποῦ κι ὡς ποῦ ἀγαπητικιά! Μήτε λέξη δὲν τῆς εἶπα ποτές. Μήτε μὲ τὸ δα-

χτυλάκι μου δὲν τἄγγιξα τάφρᾶτο τὸ χέρι της. Μήτ' ἡ ἀναπνοή μου δὲν μποροῦσε νὰ πάῃ κοντά της νὰ τὴ χαδέψῃ. Τὸ μόνο ποῦ πηδοῦσε κάποτες ἀπὸ τὰ χείλη μου στὰ χειλάκια της εἶταν τὸ ρῆμα «λείπω», σὰν τὸ κλίναμε ὁ καθένας ἀπ' ἕνα χρόνο μὲ τὴ σειρὰ, καὶ ταίριαζε νὰ εἶμαι γὼ στερνὸς στὴ δική μας τὴ σειρὰ, καὶ κείνη πρώτη στῶν κοριτσιῶν. «Ἐλελείμμεθα, ἐλέλειφθε» πήγαινε νὰ πῇ, καὶ σκόνταβε, καὶ χαμογελοῦσε, καὶ τότες πιὰ ἐγὼ, ποῦ περίμενα μέρες καὶ μέρες ἀφορμὴ νὰ τῆς δώσω ἕνα, ἂς εἶναι καὶ συμμαζεμένο χαμόγελο, ἔλαμπα ὁλοπρόσωπος καθὼς τὴν κοίταζα, χωρὶς φόβο νὰ μὴν τὸ νοιώσῃ ὁ δάσκαλος τὸ τρομερὸ μυστικό μας. Ἔπεφταν τότες τὰ μάτια της στὸ βιβλίο ἀπάνω, κοκκίνιζαν τὰ δυὸ μάγουλά της, κι ἄρχιζε τὸ πλαγινὸ κορίτσι τὸν ἄλλο χρόνο.

Μάτια καὶ πάλι μάτια! δίχως ἐσᾶς μήτε πρώτη, μήτε στερνὴ ἀγάπη δὲ θὰ εἴχαμε! Οἱ ματιές μου σὰν ἔμπαινε στὴν παράδοση, οἱ ματιές της σὰν ἔβγαινε νὰ πάῃ σπίτι, αὐτὲς εἶταν οἱ ὅρκοι μας, τὰ τραγούδια μας, τὰ φιλιά μας, αὐτὲς εἶταν καὶ τὰ ραβασάκια μας. Μὲ τὸν καιρὸ, καὶ χωρὶς ν' ἀλλάξουμε ἀναμεταξύ μας μιὰ λέξη, τὴν κάμαμ' ἐπιστήμη τὴν τέχνη αὐτὴ τῶν ματιῶν. Εἴτανε λογῆς λογῆς οἱ ματιές της. Ἡ ματιὰ τῆς ἀδιαφορίας, ποῦ μοῦ τὴν ἔσκιζε τὴν καρδιά· τοῦ θυμοῦ, ποῦ μ' ἔκαιγε σὰν τἄστροπελέκι. Ἡ ἄπιστη ἡ ματιὰ σὲ κανέναν ἄλλο, ποῦ μ' ἔλειωνε σὰν τὸ κερὶ καὶ μ' ἀφάνιζε. Ὕστερα πάλι ἡ ἥμερη καὶ γλυ—

Digitized by Google

κειὰ ματιὰ τῆς ἀγάπης, ποῦ ξανάβαζε τὴν ψυχή μου στὸν τόπον της, καὶ σύχαζα. Οἱ δικές μου οἱ ματιὲς, ὅσο πολυσήμαντες κι ἂν εἶταν κι αὐτὲς, δὲν εἶχαν ὅμως τέτοιες τρομερὲς ἀλλαγές. Ἡ ἴδια ἡ ἀφοσίωση, ὁ ἴδιος ὁ καημὸς, τὸ ἴδιο τὸ βάσανο πάντα.

Τρεῖς μῆνες πρέπει νὰ πέρασαν ἔτσι. Ξυπνοῦσ' ἀπὸ τὸ πρῶτο τὸ λάλημα, καὶ τὴν ὥρα δὲν ἔβλεπα νὰ πάγω σκολειό. Ἡ μάννα μου μὲ καμάρωνε καὶ μ' ἔβλεπε ἀπὸ τώρα Δεσπότη.

Εἴμουν πρῶτος πρῶτος στὸ σκολεῖο πάντα, κι ὡς τόσο δὲν τὸ κατάφερα νὰ τὴ βρῶ μοναχὴ μιὰ φορὰ, μήτε πηγαινάμενη, μήτε φτασμένη. Αὐτὸ εἶταν ἡ λαχτάρα μου τώρα, αὐτὸ εἶταν τὄνειρό μου. Νὰ τὴ δῶ μοναχὴ, ἂς εἶναι καὶ μιὰ στιγμή. Νὰ τῆς πῶ μιὰ καὶ καλὴ πῶς πεθαίνω, πῶς ἔσβυσα, ἄλλη σωτεριὰ δὲν ἔχ' ἡ ζωή μου παρὰ τὴν παντοτινή της ἀγάπη. Τἄλεγα ὅλ' αὐτὰ μὲ τὶς φλογερὲς τὶς ματιές μου, μὰ ἡ ἀχόρταγη ἡ καρδιὰ γύρευε **λόγια**, αὐτὴ δὲν ἤξερε τί θὰ πῆ μέτρο καὶ γνώση, αὐτὴ ὅλο μοῦ φώναζε «Μπρός! Ἔχει κι ἄλλες ἀπόλαψες ἡ ἀγάπη»!

Μὰ πῶς νὰ τῆς δώσω νὰ καταλάβη πῶς θέλω νὰ τῆς μιλήσω! Ἐδῶ οἱ ματιὲς δὲ σώνουν. Ἐδῶ χρειάζεται ραβασάκι. Χίλιες φορὲς τὄγραψα καὶ τὸ ξανάγραψα. Τὄπαιρνα μαζί μου ἀποφασισμένος νὰ μὴ ντραπῶ, νὰ μὴ φοβηθῶ μήτε δάσκαλο, μήτε πρωτόσκολο, μόνο νὰ τῆς δώσω κρυφὰ τὸ χαρτάκι σ' ἕνα βιβλίο, καλαμάρι, ὅ τι τύχῃ. Ἤρχουνταν ἡ ὥρα, καὶ

Digitized by Google

κόβουνταν ἡ καρδιά μου! Δὲν ἀποκοτοῦσα! Κ' ἔπαιρνα μαζί μου τὸ χαρτὶ βγαίνοντας, καὶ τὄκανα κομμάτια, καὶ καταριούμουν τὴν ὥρα ποῦ γεννήθηκα τέτοιος ἀνωφέλητος φοβητσιάρης.

Εἶταν ὅ τι ἄρχιζε καλοκαίρι σὰ σηκώθηκα ἕνα πρωΐ καὶ πῆγα μπροστὰ στὴν Παναγιὰ καὶ τὄκαμα ὅρκο πῶς θὰ τῆς τὸ δώσω ἐκείνη τὴ μέρα τὸ ραβασάκι, κι ἂ δὲν τῆς τὸ δώσω, νὰ πέση φωτιὰ νὰ μὲ κάψη.

Πῆγα σκολειὸ πρῶτος πάλι. Ἔρχουνται ὅλα τἀγόρια, ὅλα τὰ κορίτσια. Μαυρίζουν τὰ μάτια μου νὰ κοιτάζω τὴν πόρτα, τοῦ κάκου! Ἡ μικρή μου δὲ φαίνεται! Διαβάζει ὁ δάσκαλος τὸν κατάλογο, ἔρχεται στὴν Ἀργυρὼ, ... σιωπή.

— Ποῦ εἶναι ἡ Ἀργυρώ; ρωτᾶ ὁ δάσκαλος μιὰ συντρόφισσά της.

Ἡ μάννα της ἀρρώστησε, κ' ἔμεινε σπίτι. Βαρειὰ καρδιὰ ποῦ τὴν ἔπαιρνα μαζί μου γυρίζοντας σπίτι τὸ μεσημέρι ἐκεῖνο! Τί νὰ κάμω, ποῦ νὰ πάγω, νὰ βραδιάση γλίγωρα καὶ νὰ ξημερώση!

Ξημερώνει, ξαναπηγαίνω σκολειό,—τὰ ἴδια! Περνᾶ μιὰ βδομάδα, δυὸ βδομάδες,—ἕνας μῆνας εἶταν περασμένος σὰν εἶπε μιὰ μέρα ἕνα κορίτσι τοῦ δασκάλου πῶς πέθανε ἡ μάννα τῆς Ἀργυρῶς, καὶ πῶς δὲ θὰ ξανάρθη πιὰ σκολειὸ ἡ μικρή.

Πρέπει νὰ εἴμουν ὡς εἰκοσιπέντε χρόνων τότες ποῦ πρωτογύρισα ἀπὸ τὴ ξενιτειὰ νὰ δῶ τοὺς δικούς μου. Ἦρθαν ὅλοι οἱ παλιοὶ οἱ φίλοι κι ὅλες οἱ παλιὲς οἱ φι—

Digitized by Google

λενάδες νὰ μὲ δοῦν. Ἦρθε ἀπὸ τὴν ἄλλη ἄκρη τοῦ χωριοῦ κ' ἡ Ἀργυρώ, παντρεμένη κοπέλλα μὲ δυὸ παιδιά. Τῆς μίλησα καὶ μοῦ μίλησε πρώτη φορά. Τῆς εἶπα καὶ μοῦ εἶπε χίλια πράματα, γιὰ τὰ παιδιά της, τὴ μορφιὰ καὶ ξυπνάδα τους, τὰ ταξίδια μου, τὴ χαρά μου ποῦ βρίσκω τὴ γριά μου τόσο καλά. Γιὰ ὅλ' αὐτὰ χύθηκε ἕνας ποταμὸς λόγια, καὶ γιὰ τὴν πρώτη μας τὴν ἀγάπη, τὴν ἀξέχαστη ἐκείνη τὴν ἀγάπη, καθὼς τότες, ἔτσι καὶ τώρα,—δὲν εἴπαμε μήτε λέξη!

Digitized by Google

Η ΧΑΡΟΚΑΜΕΝΗ

Δὲν εἶναι μήτε μιᾶς ὥρας δρόμος ἀπὸ τὸν τόπο μου στὸ χωριὸ ποῦ τὴν εἶδα τὴ «Χαροκαμένη», πρώτη φορὰ τὶς προάλλες. Τὴν ἱστορία της τὴν ἤξερα. Ἤξερα καὶ τὄνομά της, καὶ τὴ φύτρα της. Μὰ σὰν πήγαινα στὸ χωριὸ ἐκεῖνο, δὲν τύχαινε νὰ τὴ δῶ μὲ τὰ μάτια μου τὴ «Χαροκαμένη».

Εἴτανε Σαββάτο βράδυ, ὅ τι ἀπόλυε ὁ Σπερνός. Στάθηκα μιὰ στιγμὴ στὴν πόρτα τῆς ἐκκλησιᾶς, καὶ κοίταζα τὶς γυναῖκες ποῦ ἔβγαιναν. Ὕστερα μπῆκα καὶ μέσα ν' ἀνάψω τὸ κερί μου στὸν ἅγιο. Σὰν ἄναψα τὸ κερὶ καὶ προσκύνησα, βγῆκα στὸ νάρθηκα καὶ κοίταζα κατὰ τὸ Κοιμητήριο, στὸ πλάγι τῆς ἐκκλησιᾶς. Κ' εἶδα ἐκεῖ μιὰ μαυροφόρα κοπέλλα ποῦ ἄναβε τὸ καντήλι ἑνὸς τάφου καὶ θέμιαζε. Βάζει ὕστερα τὸ θεμιατὸ μπροστὰ στὸ καντήλι, κάνει τὸ σταυρό της, καὶ κινάει κατὰ τὴ θύρα, συλλογισμένη, χαμηλωμένα μάτια, χλωμὴ ὄψη, καὶ μιὰ πίκρα στὰ χείλη ποῦ τῆς ταίριαζε ὅσο κ' ἡ γλύκα ποῦ πρέπει νἄσταζε ἄλλοτες ἀπὸ τὸ στόμα της.

Digitized by Google

— Αὐτὴ εἶναι ἡ «Χαροκαμένη» μας, μοῦ κάνει ὁ ἐφημέριος. Πόσες καὶ πόσες ἔχουν τὸν ἴδιο ἀγιάτρευτο πόνο, καὶ σ' αὐτὴν ἔμεινε τὄνομα! Παράξενος κόσμος! Ἔτσι θὰ βρῇς καὶ **μιὰ** παραλυμένη, καὶ **μιὰ** γλωσσοῦ, καὶ **μιὰ** δαχτυλοδειχτούμενη γνωστικὴ σὲ κάθε χωριό!

Καὶ τώρα ποῦ τὴν εἴδαμε αὐτὴ τὴ δύστυχη ψυχοπαίδα τοῦ χάρου, ἄς ποῦμε μὲ λίγα λόγια τὴν ἱστορία της:

Εἴτανε δεκοχτὼ χρόνων ὀρφανοκόριτσο σὰν τὴν πάντρεψ' ἡ θειά της. Ἡ νύφη ὄμορφη καὶ καλόγνωμη, ὁ γαμπρὸς παλικάρι καὶ νοικοκύρης, τί ἄλλο ἤθελαν! Ἦρθε κ' ἕν' ἀγοράκι κατόπι, καὶ μὲ τὸ πρῶτο του γέλοιο ἀνθοβόλισε τὸ δεντρὶ τῆς καλοτυχιᾶς τους.

Δὲν ἔμεινε ὅμως μαζί τους πολὺν καιρὸ τἀγγελούδι. Πέταξε καὶ τοὺς ρήμαξε πρὶ νὰ γυρίσῃ ὁ χρόνος. Εἴταν κ' οἱ δυό τους ἀπαρηγόρητοι. Ἡ μάννα νὰ θυμᾶται πῶς τἄφινε κάποτες μοναχὸ στὴν κούνια καὶ πήγαινε ὡς τὴ βρύση,—καὶ νὰ σκάνῃ στὸ κλάμα. Κι ὁ πατέρας νὰ θυμᾶται πῶς μιὰ βραδιὰ τὸ φοβέριξε γιὰ νὰ σωπάσῃ,—καὶ νὰ κλαίγῃ κι αὐτὸς σὰ μωρὸ παιδί. Κάθουνταν οἱ δυό τους τὸ βράδυ κοντὰ στὴ γωνιά, κι ὅλο μὲ τὸ πουλάκι τους εἴχανε νὰ κάνουν.

Ἕνας ἀλάκερος χειμῶνας πέρασ' ἔτσι. Ὥσπου νἄρθῃ ὅμως ὁ ἄλλος ὁ χειμῶνας τὸ μισοξέχασαν τἀγοράκι, καὶ μαζὶ μὲ τὴν ἄνοιξη τοὺς ἦρθε τὸ δεύτερό τους,—

Digitized by Google

τώρα εἶταν κορίστι. Οἱ ἴδιες χαρὲς, τὰ ἴδια χάδια, ἴσως κ' οἱ ἴδιες οἱ γρίνες σὰν ἔκλαιγε τὸ παιδί. Τὸ κακὸ ὅμως, ποῦ κ' ἡ ἴδια ἡ μοῖρα τὸ πρόσμενε, καὶ δὲ χρόνισε μήτ' αὐτὸ τὸ καημένο! Πέταξε λοιπὸν ἡ χαρὰ πάλι μὲς ἀπὸ τὸ σπίτι, καὶ ξανάρχισαν τὰ μυρολόγια κ' οἱ κλάψες.

Εἴτανε δὲν εἶταν τρεῖς μῆνες ποῦ τὄχασαν τὸ κορίτσι, κι ὁ ἀφέντης τοῦ Λάμπρου, —μεγάλος προεστὸς τοῦ χωριοῦ, —τὸν προστάζει νὰ ταξιδέψῃ στὴ Ρούμελη νὰ τοῦ σιάξῃ κάτι δουλειὲς, γιατὶ τὸν ἔκλεβαν οἱ δικοί του.

Ἄλλο κακὸ τοῦτο! Ἀπὸ τὸ χάρο στὸ χωρισμό! Πῆγε νὰ ραγίσ' ἡ καρδιά τους. Εἶπαν ὅμως, γιὰ λίγο καιρὸ εἶναι, ἂς κάμουν ὑπομονή. Ἀφίνει λοιπὸν τὴ Χαροκαμένη του ὁ Λάμπρος μαζὶ μὲ τὴ θειά της, σφίγγει τὴν καρδιά του, καὶ μισεύει στὰ ξένα.

Ὁ δύστυχος δὲν τὄξερε πόσο τὴν ἀγαποῦσε, ὥσπου μίσεψε. Πῆγε νὰ λυώσῃ ἀπὸ τὸ κακό του. Κι ἄλλη παρηγοριὰ δὲν εἶχε παρὰ τὰ γράμματά του, καὶ τὰ γράμματα τῆς καλῆς του, κι αὐτὰ καὶ κεῖνα γεμᾶτα λαχτάρες κι ἀναστεναγμούς. « Δόξα σοι ὁ Θεὸς ὅμως », τοῦ ἔγραφε μιὰ φορὰ ἡ Χαροκαμένη του, « ποῦ δὲ θάργήσω νὰ τὸν ἀξιωθῶ τὸ λεβέντη μου ».

Καὶ ποῦ νἄξερε! Ὁ Λάμπρος τὰ βρῆκε στὴ Ρούμελη ὅλα θάλασσα! Ἔπρεπε νὰ μείνῃ τὸ λιγώτερο ἕνα χρόνο νὰ συμμαζέψῃ τὴν ἀνεμοσκορπισμένη τὴ σερμαγιὰ τοῦ ἀφέντη του. Πάσκιζε νὰ κάμῃ κουρά-

Digitized by Google

γιο, καὶ τὸ κουράγιο ἔφευγε ἀπὸ τὴν καρδιά του μαζὶ μ᾿ ἕνα στεναγμό! Καὶ ποῦ νὰ τῆς τὸ γράψη! Θὰ τὴ σκότωνε τὴν καημένη! Κάλλιο μὲ τὸ σήμερα καὶ μὲ τὸ αὔριο. Χρόνος εἶναι καὶ θὰ περάση. Φτάνει νὰ τῆς γράφη κάθε βδομάδα. Κ᾿ ἔγραφε κάθε βδομάδα, καὶ τοῦ ἀπαντοῦσε ἡ καλή του μὲ μισοπνιγμένη ἀνυπομονησιά, ποῦ θὰ γινότανε θυμὸς γερὸς καὶ φρενιασμένος ἂν μποροῦσε νὰ τοῦ μιλήση! Κι ἃς εἶναι καλὰ ὁ ἀφέντης, ποῦ τοὺς πονοῦσε, καὶ τῆς ξήγησε τὴν ἀλήθεια μιὰ μέρα, καὶ τὴ σύχασε, καὶ τὸ πῆρε ἀπόφαση νὰ κάμη ὑπομονὴ μερικοὺς μῆνες ἀκόμα.

Ποιοὶ μῆνες δὲν πέρασαν νὰ μὴν περάσουν κι αὐτοί! Εἶταν ἀνοιξιάτικη μέρα τ᾿ Ἁγιοῦ Γιωργιοῦ, ὅλο τὸ χωριὸ ξεκινοῦσε στὸ πανηγύρι. Τὴ λυπήθηκαν οἱ καλὲς γειτόνισσες τὴ Χαροκαμένη, καὶ καλὰ νὰ τὴν πάρουνε μαζί τους καὶ κείνη. Γιατί νὰ μὴ βγῇ νὰ ξεσκάση λιγάκι! Νὰ τὴ βρῇ καὶ στὰ καλά της ὁ Λάμπρος, ὄχι χλωμὴ καθὼς ποῦ εἶταν τώρα. Τὰ ἴδια τῆς ἔλεγε κ᾿ ἡ θειά της, καὶ μὲ τὸ στανιὸ βγῆκε καὶ πῆγε στὸ πανηγύρι.

— Τρέχα το, Μῆτρο, τρέχα το, νὰ προφτάσουμε πρὶ νὰ σκοτεινιάση, ἄλλη μιὰ ὥρα κ᾿ ἤρθαμε.

Ἔλεγε ὁ Λάμπρος τοῦ ἀγωγιάτη τὴ βραδιὰ τῆς ἡμέρας τ᾿ ἁγιοῦ Γιωργιοῦ. Ξεκίνησε ἀπὸ τὴ Ρούμελη δυὸ βδομάδες νωρίτερα ἀπ᾿ ὅ τι λογάριαζε, ἴσως νὰ τῆς κάμη κ᾿ ἕνα μικρὸ ξάφνισμα τῆς καλῆς του.

Digitized by Google

Εἴτανε σὰ λωλὸς καθὼς περνοῦσε μὲ τἄλογο τὰ βουνὰ καὶ τοὺς λόγγους. Μιλοῦσε μοναχός του, χαιρετοῦσε, χαμογελοῦσε,—τὴν ἔβλεπε ἀπὸ τώρα μπροστά του τὴ γυναικοῦλα του μέσα στὸ ἥσυχό του σπιτάκι, καθισμένη σὲ μιὰ γωνιὰ μὲ τὴ θειά της, ἴσως τοῦ ἔγραφε καὶ τὸ στερνό της τὸ γράμμα.

Ἄλλη μισὴ ὥρα, καὶ περνοῦν ἀπὸ τὸν Ἅη Γιώργη. Τὸ ἀνάστα ὁ Θεὸς ἐδῶ πέρα! Διαλαλοῦσε ὁ κάμπος μὲ τὰ τραγούδια.

— Κοίταξε τύχη, ἔλεγε μοναχός του, νὰ μὴν προφτάσω νὰ τὴν πάρω τὴν καημένη στὸ πανηγύρι! Ἔννοια σου, χαδεμένη μου, ἔχουμε καὶ τῆς Σωτήρας τὸ πανηγύρι, καὶ βλέπεις τότες!

Τὸ εἶπε δὲν τὸ εἶπε αὐτὸ, κι ἀνταμώνει μιὰ παρέα κοπέλλες καὶ παλικάρια, ποῦ γύριζαν τραγουδῶντας κατὰ τὸ χωριό. Ὅ τι βασίλευε ὁ ἥλιος, καὶ μποροῦσε ἀκόμα νὰ τοὺς καλοδῇ. Τοὺς γνώρισε ὅλους καὶ τοὺς χαιρέτησε μὲ φωνὴ τρεμουλιαστὴ ἀπὸ τὴν πολλὴ τὴ χαρά. Σὲ μιὰ λυγερὴ μοναχὰ κοντοστάθηκε. Ποιὰ νὰ εἶταν αὐτή! Καὶ τί μοιασίδι τῆς γυναίκας του! Καθὼς τὴν κοίταζ' ἔτσι, ἀκούγοντας αὐτὴ τὄνομα τοῦ ἀντροῦ της ποῦ περνοῦσε ἀπὸ στόμα σὲ στόμα, ξεφωνίζει — ὁ ἄντρας μου! — καὶ πέφτει λιγοθυμημένη.

Ὁ Λάμπρος ἔμεινε στἄλογό του ἀπάνω σὰν πέτρα. Λέξη δὲν μπόρεσε νὰ πῇ. Τὸν πέρασε ἕνας τρομερὸς στοχασμὸς σὰ μαχαίρι. Ἡ γυναῖκα του στὸ πανηγύρι,

Digitized by Google

μαζὶ μὲ κοπέλλες καὶ παλικάρια! Κι αὐτὸς νὰ τήνε θαρρῇ κλεισμένη στὸ σπιτικό της!

Δὲν μπόρεσε νὰ πάῃ ὁ νοῦς του παρέκει. Τράβηξε τὸ λάζο ἀπὸ τὴ μέση, καὶ τὴ στιγμὴ ποῦ πολεμοῦσαν οἱ γυναῖκες νὰ τὴν ἀνασηκώσουν τὴ Χαροκαμένη του, αὐτὸς ἔπεφτε ματοκυλισμένος ἀπάνω στὸ χῶμα.

Digitized by Google

Η ΑΓΓΕΛΙΚΑ

Ἔγεινε μεγάλη ταραχὴ σὰν πρωτοφάνηκε στὸ χωριὸ ἡ Ἀγγέλικα. Συνηθισμένος ὁ κόσμος ἀπὸ τὶς ντροπαλὲς καὶ συμμαζεμένες χωριατοποῦλες, βλέπει ἄξαφνα μέσα στὸ χωριὸ μιὰ κοπέλα, ποῦ τοὺς φάνηκε σὰ θεά. Πρῶτο, ποῦ εἶταν κάτασπρη σὰ νὰ μὴν τὴν εἶδε ἥλιος ποτές, δεύτερο, πρόσχαρη, γελαζούμενη καὶ ζωηρή, ποῦ τοὺς τρέλλαινε σὰ γελοῦσε καὶ τοὺς ἔδειχτε τὰ μεγάλα της τὰ δόντια. Τρίτο, ποῦ δὲ φοροῦσε χωριάτικα, μόνο τῆς χώρας φορέματα. Μὰ τί πρῶτο, καὶ τί δεύτερο, καὶ τί δέκατο. Εἴτανε νὰ τήνε βλέπῃς καὶ νὰ μὴ χορταίνῃς.

Ἐπανάσταση ἔφερε στὸ χωριὸ ἡ Ἀγγέλικα. Οἱ καλοὶ χωριανοὶ δὲν τὸ λογάριαζαν τέτοιο κακό. Ὁ σκοπός τους εἶταν ἀθῶος. Αὐτοὶ ζητούσανε μιὰ καλὴ δασκάλισσα, νὰ μάθῃ τὰ κορίτσια τους γράμματα. Γράφουνε λοιπὸ στὴ χώρα, καὶ σὲ λιγάκι ἔρχεται ἡ Ἀγγέλικα.

Σκολειὸ χτισμένο δὲν εἶχαν ἀκόμα. Τῆς νοικιάζουν ἕνα σπιτάκι, καὶ μέσα σ' αὐτὸ τὸ σπιτάκι ἄρχισε ἡ

Digitized by Google

Ἀγγέλικα νὰ πολιτίζῃ τοῦ χωριοῦ τὰ κορίτσια. Ὡς ἐδῶ ἡ δουλειὰ πήγαινε καλά. Τὰ κορίτσια μάθαιναν πῶς τὸ ψωμὶ δὲν τρώγεται μέσα στὸ βιβλίο ἃ δὲ γείνῃ ἄρτος, καὶ σὰν τέλειωναν τὰ μαθήματα ἄρχιζε τἀργόχειρο. Καὶ τὸ βράδυ, σὰν πηγαίνανε στὰ σπίτια τους, ἄλλη ἔδειχτε στὸν πατέρα της μπιμπίλες, ἄλλη παντοῦφλες, κι ἄλλη κεντημένες καπνοσακκοῦλες. Κι ὁ πατέρας τἄβλεπε αὐτὰ καὶ καμάρωνε ποῦ τέλος πάντων εἶδαν ἀθρωπισμὸ τὰ κορίτσια.

Ἡ δουλειὰ ὅμως δὲ σταμάτησε ὡς ἐδῶ. Οἱ μεγάλες οἱ κοπέλλες, ποῦ δὲν μποροῦσαν πιὰ νὰ πᾶνε σκολειό, δὲν ἔπρεπε νὰ μείνουν κι αὐτὲς πίσω. Πῶς νὰ βγοῦν οἱ μικρότερες ἀδερφάδες πιὸ ἄξιες καὶ πιὸ χαριτωμένες στὸν κόσμο! Ρίχτουνται λοιπὸν τῆς Ἀγγέλικας κ' ἡσυχία δὲν τῆς ἀφίνουν. Νυχτέρι δὲ γίνουνταν, ποῦ νὰ μὴν τὴν ἔχουνε στὴ μέση νὰ λέῃ ἱστορίες, νὰ ξηγᾷ συνήθειες τῆς χώρας, νὰ τραγουδάῃ τραγούδια τῆς χώρας, νὰ κόβῃ καὶ νὰ ράβῃ κι αὐτὲς νὰ λησμονοῦν κάθε χωριάτικο παιχνίδι, τραγοῦδι καὶ παραμύθι, καὶ νὰ κάθουνται σὰ μαγεμένες ν' ἀκοῦν τὴν Ἀγγέλικα.

Εἶναι ἀλήθεια πῶς σὰν ἔφευγε ἡ δασκάλισσα στὸ σπιτάκι της, οἱ χωριατοποῦλες, — πῶς νὰ τὴν ξεχάσουν τὴν τέχνη! — τῆς κάνανε χίλια περιγέλοια τῆς κακόμοιρης! Ἄλλη νὰ μιμᾶται τὴ φωνή της, ἄλλη τάσυνήθιστα τὰ λόγια της, ἄλλη τὴ μαριόλική της ματιά. Ἀθῶα περιγέλοια, δίχως ζούλια καὶ δίχως κακία, ἔτσι νὰ τῆς βροῦν κατιτὶς νὰ γελάσουν. Καὶ σὰ

Digitized by Google

σκάνανε στὸ γέλοιο, ἄρχιζαν πάλι νὰ τῆς θαμάζουν τὰ κόκκινα χείλη, τὰ κάτασπρα δόντια, τὸ μικρὸ ποδαράκι, τὴν περπατηξιά της, τὰ στολιδάκια της, τὶς φορεσιές της, ὅλη της τὴ χάρη καὶ τὴ μορφιά.

Καὶ μὲ τὸ βλέπε βλέπε καὶ θάμαζε, ἄρχισαν οἱ χωριατοποῦλες ν' ἀλλάζουνε συνήθειες. Ἡ ἀλλαγὴ αὐτὴ εἴτανε βέβαια σιγανὴ κι ἀπ' ἔξω μοναχά. Τὸ φυσικό της δὲν μποροῦσε νὰ τἄλλάξ' ἡ χωριατοποῦλα. Ἄλλαζε τὸ λοιπὸ μερικὰ λόγια, μερικὰ φερσίματα, μερικὰ φορέματα καὶ στολίδια. Κι αὐτὸ ἴσια ἴσια εἶταν ποῦ τοὺς ἔκαμε τοὺς χωριανοὺς νὰ μὴν τὴν καλοβλέπουν τὴ λουσάτη ἐκείνη τὴ μάγισσα. Δὲν ἔσωναν πιὰ τώρα τὰ σπιτήσια τὰ τούλια καὶ τὰ λινομέταξα, ἔπρεπε νὰ φέρνουν κι ἀπὸ τὸ μαγαζὶ λογῆς λογῆς κορδέλλες, κουμπιὰ καὶ κουρέλλια. Καὶ τὸ χερότερο, ποῦ ἡ μίμηση δὲν μποροῦσε νὰ εἶναι σωστή, κ' ἔβλεπες ἄξαφνα καπελλῖνο καὶ γεργτάνι μαζί, ἢ φράγκικο φαρμπαλᾶ καὶ κοντογούνι, ἢ κάτι τέτοιο. Ὁ πατέρας φυσικὰ δὲν τὰ κοίταζ' αὐτά. Ὁ πατέρας μέσα του τὰ καμάρωνε ἴσως. Ἐκεῖνο ποῦ τὸν πονοῦσε τὸν πατέρα εἶταν ἡ τσέπη, τὸ ἔξοδο, αὐτὴ εἶταν ἡ ἐπανάσταση ποῦ ἔβλεπε ὁ νοικοκύρης καὶ τὸν ἔπιανε τρομάρα. Κι ὅσο στολίζουνταν ἡ κόρη του, τόσο τὴ φύλαγε αὐτὸς τὴ λιγδωμένη του γούνα, ἢ τὸ μπαλωμένο του πόδημα.

Μήτε δῶ δὲ σταμάτησε τὸ κακό. Ἡ Ἀγγέλικα, καθὼς εἴπαμε, εἴτανε ζωηρὴ καὶ μιλητικιά. Ἄρχισε λοιπὸ σιγὰ σιγὰ νὰ ψαλιδίζῃ καὶ τῆς χωριατοπούλας

Digitized by Google

ἡ γλῶσσα, κι ἂς εἶταν καὶ κανένας ξένος μπροστά της. Καμιὰ φορὰ ἔλεγε καὶ κατιτὶς ἀδιάντροπο τοῦ πατέρα της. Οἱ προεστοὶ κ' οἱ ἐφόροι εἶταν καλοὶ πατριῶτες κ' ἤθελαν τὴν πρόοδο τοῦ χωριοῦ. Ἡ νοικοκυρωσύνη τους ὅμως εἶταν κι ἀπὸ τὸν πατριωτισμὸ μεγαλήτερη, καὶ κάθε φορὰ ποῦ ἔπαιζαν τὰ κομπολόγια τους στὸ καφενεδάκι τους συλλογιοῦνταν πῶς νὰ τὴ συμμαζέψουνε λιγάκι αὐτὴ τὴ δασκάλισσα. Νὰ τὴ διώξουνε δὲν ταίριαζε. Μιὰ δασκάλισσα **ἔπρεπε** νἄχουν. Ποιὸς ξέρει ἂν δὲν τοὺς ἤρχουνταν καὶ χερότερη.

— Ἐγὼ τόνε βρῆκα τὸν τρόπο, τοὺς λέει μιὰ μέρα ἕνας τους—Σπανὸ τὸν ἔλεγαν, ἂν καὶ δὲν εἴτανε σπανός. Νὰ τὴν **παντρέψουμε** τὴ δασκάλισσα. Θὰ νοικοκυρευτῇ καὶ θὰ συχάσῃ κι αὐτὴ καὶ μεῖς.

— Ποῦ νὰ τὴν παντρέψῃς! Δὲν ἄκουσες τί ἔλεγε τὶς προάλλες τῆς κόρης μου, πῶς εἶναι ντροπῆς νὰ τὴν παντρεύουν οἱ γονιοί της καὶ νὰ μὴ διαλέγῃ ἀπατή της τὸ παλικάρι της!

— Αἴ, τὴν ἀφίνουμε λοιπὸν καὶ τόνε δαλέγῃ ἀπατή της. Λίγο τερτίπι κ' ἔγεινε ἡ δουλειά.

Καλή τους τύχη ποῦ εἶχαν ἕναν ἀνοικονόμητο χουβαρτᾶ, τὸν πρωτομάστορα τὸ Μυζήθρα. Πηγαίνει ὁ Σπανὸς μιὰ βραδιὰ στὴν ταβέρνα, τοῦ ρίχτεται τοῦ Μυζήθρα, καὶ μὲ λίγα λόγια τὸν ἑτοιμάζει γιὰ τὸ τερτίπι.

Digitized by Google

— Τί κάθεσαι καὶ χάνεις τὴ νιότη σου καὶ τὴ μορφιά σου; τοῦ λέει· ποῦ θὰ τὴν ξαναβρῆς τέτοια Νεράϊδα, τέτοιον ἀφρὸ, τέτοιον κρῖνο; Τί καλλίτερο θὲς ἀπὸ μιὰ τέτοια γυναῖκα; Τὸ δικό σου τὄχεις, τί πειράζει ἂ δὲν ἔχῃ καὶ προῖκα; Τρέχα σκάρωσέ της μιὰ πατινάδα. Ἂν τὴ φοβᾶσαι τὴν πατινάδα, ἕνα λουλούδι, μιὰ πρόφαση, καὶ τέλειωσε ἡ δουλειά. Τί χάνουμε τὰ λόγια μας; Πήγαινε σπίτι της ἀπόψε νὰ κοιτάξῃς μὴν τύχῃ κι ἄρχισε νὰ καθίζῃ ὁ καινούριος ὁ τοῖχος. Πὲς πῶς σ' ἔστειλα γώ. Μὴ φοβᾶσαι· κάμε σὺ τὴν ἀρχὴ, κι ὅσο γιὰ τὰ στερνὰ, ἔννοια σου, καὶ γὼ εἶμαι δῶ.

Ὁ Μυζήθρας στὴν ἀρχὴ τὰ πῆρε ὅλ' αὐτὰ γιὰ κοροϊδέματα τοῦ κὺρ Σπανοῦ. Τὸν ἤξερε πῶς ἀγαποῦσε νὰ πειράζῃ τὸν κόσμο, καὶ δὲν πολυπρόσεξε. Σὰν πήγαινε ὅμως σπίτι του τὴ βραδιὰ ἐκείνη, ὁ Μυζήθρας δὲν τραγουδοῦσε καθὼς ποῦ συνήθιζε. Εἴτανε βυθισμένος σὲ παράξενες συλλογές. Ἡσυχία δὲν εἶχε. Γιατί τάχα νὰ κάμῃ τέτοιο χωρατὸ ὁ Σπανός; Γιατί νὰ μὴν εἶναι κι ἀλήθεια; Τί χάνει νὰ δοκιμάσῃ; Ἂν πιτύχῃ, ποιὸς ἄλλος μὲς στὸ χωριὸ θὰ ἔχῃ τέτοιο θησαυρὸ γιὰ γυναῖκα; Ἂν δὲν πιτύχῃ, καὶ τὸ μάθῃ ὁ κόσμος, καὶ τῆς βγάλουν τραγοῦδι, ἂς ὄψεται ὁ Σπανὸς, ποῦ στάθηκε ἡ αἰτία.

Ἀνέβαινε τὸν ἀνήφορο καὶ πήγαινε πρὸς τὸ σχολειό. Στάθηκε μιὰ στιγμὴ νὰ πάρῃ τὴν ἀναπνοή του. Ἔρριξε μιὰ ματιὰ πρὸς τὰ παράθυρα τῆς Ἀγγέλικας,

Digitized by Google

καὶ τοῦ ἦρθε νὰ ξεσπάσῃ στὸ τραγοῦδι ποῦ νὰ πάῃ καπνός. Κρατήθηκε ὅμως καὶ πῆγε μπρός. Φτάνει στὴν πόρτα. Ἡ καρδιά του ἔτρεμε τώρα, ὁ λαιμός του στέγνωνε, ἵδρος ψιλὸς τὸν περεχοῦσε. Σκύβει καὶ βλέπει ἀπὸ τὴν κλειδότρυπα πρὶ νὰ χτυπήσῃ. Μέσα στὸ χαγιάτι ἡ παρακόρη, ἡ θύρα ὅμως τῆς κάμαρας ἀνοιχτή, κ' ἡ Ἀγγέλικα μπρὸς σ' ἕνα τραπεζάκι καὶ κεντοῦσε.

— Καλὰ λέει ὁ Σπανὸς πῶς εἶναι Νεράϊδα ἡ διαόλισσα, εἶπε. Ὡς τόσο τί νὰ τῆς πρωτοπῶ σὰν ἔμπω! Αἴ, ἄς τῆς πῶ καλησπέρα, κ' ἔχει ὁ Θεὸς γιὰ τἄλλα.

Χτυπάει τὴν πόρτα. Ἀνοίγει ἡ παρακόρη, καὶ μπαίνει μέσα ὁ πρωτομάστορας.

Ἡ Ἀγγέλικα σηκώνεται μισοτρομασμένη. Στάθηκε σὰ λαμπάδα, μὲ τὰ μαῦρα της μάτια ὀρθάνοιχτα, σὰ νὰ τοῦ ἔλεγαν τί θέλει ἐκεῖ τέτοια ὥρα!

— Καλησπέρα σας, κ' ἕνα λυχνάρι, τῆς λέει, νὰ ρίξω μιὰ ματιὰ στὸ κατώγι, γιατί ὁ καινούριος ὁ τοῖχος λὲν πῶς καθίζει, καὶ μ' ἔστειλε ὁ κὺρ Σπανὸς νὰ κοιτάξω.

— Μαροῦλα, φωνάζει ἡ Ἀγγέλικα, ἄναψ' ἕνα φῶς καὶ δός το τοῦ Μάστορα νὰ κοιτάξῃ. Ἐλπίζω πῶς δὲν εἶναι τίποτε.

— Ἐγὼ κοίταξα καλὰ ἀπ' ἔξω καὶ νὰ σᾶς πῶ δὲν παρατήρησα τίποτις. Ὡς τόσο ἄς δοῦμε κι ἀπὸ μέσα.

Κατεβαίνει στὸ κατώγι, καὶ σὲ λιγάκι ξανανεβαίνει

Digitized by Google

καὶ λέει πῶς δὲν ἔχει φόβο ὁ τοῖχος, καὶ νὰ μὴν τὸ κάμη μήτε λόγο, νὰ μὴν τρομάξη ὁ κόσμος τοῦ κάκου, καὶ δὲ στέλνει σκολειὸ τὰ κορίτσια του.

Ἐδῶ στάθηκε μιὰ στιγμὴ ὁ Μυζήθρας μπροστά της. Ὁ Μυζήθρας δὲν εἶταν ἄσκημο παλικάρι. Εἶταν ἀψηλός, μεγάλα καστανὰ μάτια καὶ μικρὸ μουστάκι λεβέντικο, εἶταν καὶ γλυκομίλητος. Ἔλα ὅμως ποῦ δέθηκε ἡ γλῶσσα του τώρα! Τί νὰ τῆς πῆ, ποῦ εἶταν κ' ἡ παρακόρη παρέξω!

— Ἄς δοῦμε μιὰ καὶ στὸ Σκολειὸ μέσα, λέει ἄξαφνα, ἐκεῖ ποῦ κοίταζε γύρω τοὺς τοίχους.

Καὶ παίρνει τὸ λυχνάρι, καὶ πηγαίνει μοναχός του στὴν κάμαρα τοῦ Σκολειοῦ νὰ συλλογιστῆ πῶς ν' ἀρχίση τὴν ὁμιλία.

— Λᾶτε νὰ δῆτε, τῆς φωνάζει ἀπὸ μέσα.

Ἡ Ἀγγέλικα πηγαίνει στὴν κάμαρα τοῦ Σκολειοῦ.

Ἔφεγγε δὲν ἔφεγγε μέσα στὴ μεγάλη ἐκείνη τὴν κάμαρα μὲ τὸ μικρὸ τὸ λυχνάρι. Ἡ Ἀγγέλικα περπάτηξε λαφριὰ λαφριὰ καὶ πῆγε καὶ στάθηκε μπροστά του σὰν ἄγαλμα, μὲ τὸ ἀμελημένο της φόρεμα, μὲ τὰ μαῦρα της μάτια, μὲ τὸν ἄσπρο τὸ λαιμό της, καὶ μὲ τὰ δυό της χεράκια σφιγμένα κοντὰ στὰ στήθια σὰ νὰ μισοκρύωνε.

— Αὐτὴ τὴ χαραμάδα πρέπει νὰ εἶδε ὁ κὺρ Σπανὸς καὶ φοβήθηκε. Λίγο σουβᾶ θέλει καὶ τίποτις ἄλλο. Τὸ σπίτι εἶναι γερό, μᾶς βγῆκε καὶ καλορρίζικο. Ὅλες μας οἱ κοπέλλες ἀθρωπεύουν ἐδῶ μέσα.

Digitized by Google

— Καλωσύνη σας νὰ τὸ λέτε αὐτό· καὶ τοῦ χαμογέλασε ἡ Ἀγγέλικα.

— Δασκάλισσά μου, ἐμεῖς οἱ χωριανοὶ τὰ λέμε ἴσια τὰ πράματα. Θὰ σᾶς ἔλεγα καὶ μιὰ ἄλλη ἀλήθεια, ἃ δὲ φοβούμουν πῶς ἴσως τὸ πάρετε ἄσκημα.

— Σὰν τί ἀλήθεια; τοῦ κάνει ἡ Ἀγγέλικα, καὶ πάει ἕνα βῆμα κοντήτερά του.

— Πῶς εἶναι μιὰ ψυχὴ στὸ χωριὸ ποῦ πάει νὰ τρελλαθῇ μὲ τασᾶς.

— Καλὲ τί μοῦ λές! Καὶ ποιὰ νὰ εἶναι, νὰ σὲ χαρῶ, αὐτὴ ἡ ψυχή; πές μου το τώρα ποῦ δὲ μᾶς ἀκοὺ καὶ κανένας.

— Κι ἃ θυμώσετε;

— Σοῦ τὸ τάζω πῶς δὲ θυμώνω, ὅποιος κι ἂν εἶναι. Γιατί νὰ θυμώσω;

— Καλὰ, νὰ σᾶς τὸ πῶ τὸ λοιπόν. Εἶναι ἕνας, ποῦ δὲν εἶναι γέρος, δὲν εἶναι καὶ φτωχός. Δὲν ξέρει πολλὰ γράμματα, εἶδε ὅμως στὸν καιρό του λιγάκι κόσμο. Ἔξω τὴν ἔμαθε τὴν τέχνη του. Εἶναι λοιπὸν καὶ τεχνίτης. Δὲν ξέρει νὰ λέῃ τὸν πόνο του σὰ βιβλίο, ξέρει ὅμως νὰ τὸν τραγουδάῃ σὰν τὸ πουλὶ μὲς στὰ δάση. Δὲν ξέρει νὰ χαιρετάῃ φράγκικα, μὰ ξέρει ν' ἀγαπᾶ καὶ νὰ χαδεύῃ ρωμαίϊκα.

— Καὶ τὄνομά του; ρωτάει ἡ Ἀγγέλικα χτυπῶντας τὸ ποδαράκι της.

— Δὲν μπορῶ νὰ τὸ πῶ τὄνομά του· δὲν ἀποκοτῶ. Καὶ σταμάτησε ὁ Μυζήθρας.

Digitized by Google

— Νὰ εἶναι ἔτσι ἀψηλός, νόστιμος, παλικαρᾶς, γλυκομίλητος; ρωτάει πάλι ἡ Ἀγγέλικα γελῶντας.

— Δὲν μπορῶ, δὲν μπορῶ νὰ σᾶς πῶ. Πάει νὰ σβύσῃ ὁ νοῦς μου σὰν αὐτὸ τὸ λυχνάρι. Καὶ βάζει τὸ λυχνάρι σ' ἕνα θρανὶ, καὶ κοιτάζει χάμω συλλογισμένος.

— Τί ἔπαθες, παλικάρι μου; τί ἔχει ὁ καημένος!

Γυρίζει τότες ὁ Μυζήθρας καὶ τὴν καλοκοιτάζει καὶ τῆς λέει:

Δὲν εἶναι πρᾶμα ν' ἀρρωστᾶ, πρᾶμα νὰ θανατώνῃ,
Σὰν τὴν ἀγάπη τὴν κρυφὴ ποῦ δὲν ξεφανερώνει.

Ἡ δασκάλισσα, ἂν καὶ φυσικὰ κάτι ἔνοιωσε, ἢ ὅμως ἤθελε νὰ παίξῃ καὶ νὰ περάσῃ τὴν ὥρα της, ἢ εἶχε ὄρεξη ν' ἀκούσῃ κι ἄλλα, κ' ἔκανε τὴν ἀνήξερη ἀκόμα.

— Ἔχεις ἀγάπη μὲς στὴν καρδιά σου, καθὼς βλέπω, τοῦ λέει. Καὶ ποιὰ νὰ εἶναι ἡ ἄτυχη αὐτὴ ἀγαπητικιά, ποῦ δὲν τὸ ξέρει τί πόνο τὴν ἔχεις;

Καὶ τῆς ρίχτει τώρα φλογερὴ ματιὰ ὁ Μυζήθρας, καὶ τῆς μουρμουρίζει:

Ἀγγελικοῦλα ζάχαρη, κι Ἀγγελικοῦλα μέλι,
Κι Ἀγγελικοῦλα κρυὸ νερὸ ποῦ πίνουν οἱ Ἀγγέλοι.

Δὲν μποροῦσε πιὰ ἡ Ἀγγέλικα νὰ καμωθῇ πῶς δὲν ἔνοιωθε. Ἀρχίσανε νὰ τῆς ἔρχουνται σύγκρυα. Δὲν εἴτανε φρόνιμο νὰ μείνῃ κοντά του. Μποροῦσε νὰ σκύψῃ κιόλας νὰ τήνε φιλήσῃ. Τραβήχτηκε λοιπὸ δυὸ βή-

Digitized by Google

ματα, πῆρε τὸ συνηθισμένο τὸν ἀέρα της σὰν ἔβλεπε ξένο, καί,

— Λοιπὸ δὲν ἔχει τίποτις ὁ τοῖχος, τοῦ κάνει. Ἄς εἶσαι καλὰ γιὰ τὸν κόπο σου. Καὶ πῆγε μέσα.

Ὁ Μυζήθρας τὰ εἶχε χαμένα. Τὸν ἔδερνε ἡ ἀγάπη κ' ἡ ντροπή. Κοιτάζει γύρω του νὰ δῇ πῶς νὰ φύγῃ χωρὶς νὰ τὸν ξαναδῇ ἡ περήφανη ἡ Ἀγγέλικα. Βλέπει τὴν πόρτα ποῦ ἔβγαιναν τὰ κορίτσια σὰ σκόλαζαν, τὴν ἀνοίγει, κ' ἴσια ἔξω, χωρὶς μήτε ν' ἀκουστῇ τὸ περπάτημά του.

Σὰ βγῆκ' ἔξω ἀπὸ τὴν αὐλή, καὶ κατέβαινε τὸν κατήφορο, καὶ τόνε χτύπησε τ' ἀγέρι, καὶ συνέφερε, χάθηκε ἡ ντροπὴ καὶ τοῦ ἔμεινε ἡ ἀγάπη. Καὶ σὰν τράβηξε ἀκόμα παρακάτω, κ' εἶδε μπροστά του τὸν κάμπο, καὶ τὸ φεγγάρι νὰ παίζῃ στὰ κύματα, ξύπνησε τὸ χουβαρνταλίκι μὲς στὴν καρδιά του, καὶ διαλάληξε ἀμέσως ὁ κόσμος μὲ τὸ τραγούδι του:

Καλονυχτίζω μιὰ ψυχὴ καὶ τὄνομα δὲ λέγω.
Κι ἂ μελετήσω τὄνομα βουρκώνουμαι καὶ κλαίγω.

Πῆτε μου, πῆτε μου κι ἄλλα, νὰ σᾶς χαρῶ, ἀπ' αὐτὰ τὰ δαιμονισμένα σας λιανοτράγουδα, — ἔλεγε μιὰ βραδινὴ στὶς κοπέλλες ἡ Ἀγγέλικα, ἐκεῖ ποῦ ἔραβαν καὶ κεντούσανε γύρω στοῦ νυχτεριοῦ τὸ λυχνάρι. — Εἶναι γλυκὰ γλυκὰ καὶ νόστιμα, εἶναι μυρωδᾶτα σὰν τὸ βασιλικό, πῆτε μου κι ἄλλα, πεθαίνω γιὰ τὰ χωριά-

Digitized by Google

τικά σας αὐτὰ τὰ ζουμπουλάκια, ποῦ τὰ καταφρονεῖτε, καημένες, μὰ δὲν ξέρετε τί θησαυρὸ ἔχετε! Ἄχ, χωριὸ καὶ πάλι χωριό! Ποῦ νὰ βρῇ κανένας τέτοιο νυχτέρι στὴ χώρα! Ποῦ ν' ἀκούσῃ τέτοια μοσχομυρισμένα τραγούδια! Θὰ τὰ μάθω, θὰ τὰ μάθω καὶ γὼ αὐτὰ τὰ τραγούδια. Δὲν μπορῶ πιὰ νὰ ζήσω δίχως αὐτά.

Κι ἄρχισε ἀμέσως νὰ ψιλοτραγουδάῃ σ' ἕνα σκοπὸ τοῦ χωριοῦ:

Κυπαρισσάκι μου ψηλὸ, σκύψε νὰ σοῦ λαλήσω,
Ἔχω δυὸ λόγια νὰ σοῦ πῶ, κι ἀπὲ νὰ ξεψυχήσω.

Καὶ δός του γέλοια οἱ κοπέλλες, ποῦ πήγανε νὰ λωλαθοῦνε μαζί της.

— Τί ὄμορφα τὰ τραγουδάει, σὰ νὰ γεννήθηκε στὸ χωριὸ ἡ μαριολεμένη! φωνάζανε.

— Μπά! καὶ μήγαρη δὲ γεννήθηκα σὲ χωριό; Τὴν καημένη μὲ φέρανε στὴ χώρα μικρὴ μικρή, —μήτε μάννα εἶχα μήτε πατέρα. Ὁ καημένος ὁ θειός μου ὁ Παπᾶ Φέστας μὲ πῆρε στὴ χώρα καὶ μὲ πρόκοψε. Τὴ θυμοῦμαι τὴ δύστυχη τὴ μάννα μου σὰ νὰ εἴτανε χτές. Νά! ἔτσι φαίνουνταν. Ὅλοι μοῦ ἔλεγαν πῶς τῆς ἔμοιαζα.

Καὶ παίρνει μιὰ μαγουλίκα, καὶ τὴν τριγυρίζει στὸ κεφάλι της, καὶ τὶς κοιτάζει μὲ ἥμερη καὶ συλλογισμένη ματιά. Εἶταν ἀληθινὴ ζωγραφιὰ τώρα.

Οἱ χωριατοποῦλες κάθουνται καὶ τὴ βλέπουν ἀμίλητες καὶ συγκινημένες· δυὸ τρεῖς δάκρισαν κιόλας.

Digitized by Google

— Εἶσαι δική μας, Ἀγγέλικα, καὶ βγάλτ' ἀπὸ τὸ νοῦ σου πῶς θὰ μᾶς φραγκέψης, τῆς λέει ἡ μιά τους, ἡ μεγαλήτερη.

— Ἐγὼ νὰ σᾶς φραγκέψω, ἀγάπη μου; Θεὸς νὰ φυλάξῃ! Κοιτάξετε νὰ μὴ μὲ φραγκέψετε σεῖς τώρα ποῦ ξανάγεινα πάλι χωριατοποῦλα. Μιὰ βδομάδα καὶ θὰ μοῦ τραγουδᾶς τὸ τραγοῦδι τῆς νύφης.

Ἔμειναν ὅλες ξερές. Βάζουν τἀργόχειρα χάμω, βλέπουν ἡ μιὰ τὴν ἄλλη, ἀρχινοῦν ἕνα τσιριχτὸ σὰ λωλές, πηδοῦν ὄρθιες, καὶ τριγυρνοῦν τὴν Ἀγγέλικα, νὰ μάθουν τί τρέχει.

— Ἀφῆστε με, νὰ σᾶς τὰ πῶ. Νά! ἁπλὸ πρᾶμα· ἀγάπησα ἕνα παλικάρι, καὶ θὰ τὸ πάρω. Μὴ ζουλέψετε. Δὲν εἶναι καμιανῆς ἀρραβωνιαστικός. Εἶναι ἀπὸ τὸν ἄλλο τὸ μαχαλά. Δὲν εἶναι γέρος, δὲν εἶναι καὶ φτωχός. Δὲν ξέρει πολλὰ γράμματα, ξέρει ὅμως τὴν τέχνη του. Δὲν μπορεῖ νὰ μοῦ τὴν πῇ τὴν ἀγάπη του σὰ βιβλίο, ξέρει ὅμως καὶ τραγουδᾶ σὰν τὸ πουλὶ μὲς στὰ δάση.

— Καὶ τὄνομά του; φωνάζουν ὅλες.

— Τὄνομά του; Ἕνα πρᾶμα ποῦ γίνεται νόστιμο μὲ τὸ μέλι.

— Ὁ Μυζήθρας! φωνάζει ἡ μεγαλήτερη.

— Λοιπὸν ἐσὺ ποῦ τὸν ἔνοιωσες, θάρθῃς νὰ στολίσῃς τὴ νύφη. Ὁ γάμος γίνεται στὸ σπίτι τοῦ κὺρ Σπανοῦ.

Κ' ἔτσι ἔγεινε. Ὁ Σπανὸς πῆρε ὅλη τὴ δουλειὰ ἀπάνω του, σὰν πατέρας της ὁ καημένος.

Digitized by Google

Ἡ Ἀγγέλικα, καὶ καλὰ νὰ γείνῃ νύφη σωστὴ τοῦ χωριοῦ. Μήτε οἱ τρέμουσες λείπανε, μήτε τὰ χίλια ἄλλα τὰ στολίδια καὶ γλέντια, ποῦ κάνουν τοὺς χωριανοὺς νὰ λὲν τὸ γάμο **χαρά**.

Ὅσο γιὰ τὸ γαμπρὸ, αὐτὸς πιὰ συμμαζεμὸ δὲν εἶχε. Ὡς καὶ στὴ στεφάνωση ἀπάνω ἔσκυψε κ' εἶπε τοῦ κὺρ Σπανοῦ:

— Εἶμαι Βασιλιὰς, ἡ Ἀγγέλικα εἶναι κορόνα μου, καὶ τοὐλόγου σου ὁ Βεζίρης μου.

Καὶ δὲν ἔλεγε ψέματα. Σὰ βεζίρης τὴ βόλεψε τὴ δουλειὰ ὁ κὺρ Σπανός. Αὐτὸς εἶταν ποῦ πῆγε καὶ τῆς φύσηξε τὴ φωτιὰ τῆς Ἀγγέλικας ὕστερ' ἀπὸ κείνη τὴ βραδινή. Αὐτὸς ἔκαμε καὶ τὴν προξενειὰ τῆς Μυζήθραινας· καὶ σὲ δυὸ βδομάδες εἶταν ὅλα τελειωμένα, κ' ἡ Μυζήθραινα κατασταλαγμένη μὲ τὸ γυιόκα της καὶ μὲ τὴ νύφη της, κι ἀποφασισμένη νὰ ζήσῃ μαζί τους, νὰ κοιτάζῃ, ἔλεγε, τὰ ἐγγονάκια της, σὰν πήγαινε ἡ Ἀγγέλικα στὸ Σχολειό.

Κ' ἔτσι νοικοκυρεύτηκε ἡ δασκάλισσα, ντύνουνταν καὶ μιλοῦσε καὶ φερνότανε σὰν ὅλον τὸν κόσμο, γλύτωσαν καὶ τοῦ χωριοῦ οἱ κοπέλλες ἀπὸ τὴν τρέλλα νὰ θέλουν καὶ καλὰ νὰ φαίνουνται Φράγκισσες.

Digitized by Google

Ο ΒΟΥΒΟΣ

Τόνε θυμοῦμαι τὸ δύστυχο. Λιγνὸ, ἀψηλὸ, καὶ νόστιμο παλλικάρι. Εἴτανε γεννημένος βουβός. Πάει νὰ πῆ, εἶταν καὶ κουφός. Σὰ νὰ μὴ τοὔφταναν αὐτὲς οἱ στερήσεις εἶχε μείνει κι ὀρφανὸς ἀπὸ πέντε χρονῶ. Μιὰ γειτόνισσα τὸν πῆρε καὶ τὸν ἀνάθρεψε. Δηλαδὴ τὸν ἔμαθε νὰ κουβαλῆ νερὸ, νὰ ψουνίζη, καὶ νὰ κουνῆ τὸ μωρὸ, σὰ δὲν εἶχε ἄλλη δουλειά.

Μαζὶ μ' αὐτὸ τὸ μωρὸ μεγάλωσε κι ὁ Βουβός· μὰ τὸ μωρὸ σὰ μεγάλωσε, φοροῦσε κοντούτσικα φουστανάκια. Εἶταν κορίτσι τὸ μωρὸ ποῦ κουνοῦσε ὁ Βουβός.

Σὰν ἀδέρφια κατάντησαν. Καὶ σὰν ἀδέρφια μεγάλωναν. Ἡ μικροῦλα εἶταν ἡ μόνη ποῦ δὲν τὸν πείραζε. Ὡς κ' ἡ μάννα τὸν περιγελοῦσε, μ' ὅλη της τὴν καλὴ καρδιά. Στὰ χωριὰ τὸ περιγέλοιο νὰ λείψη δὲ γίνεται. Σκάνουν καὶ πηγαίνουνε στὸ καλὸ, ἂν δὲν περιγελάσουν ἕνα βουβό. Καὶ στὴν ἀνάγκη, ἂς μὴν εἶναι καὶ βουβός.

Τόνε θυμοῦμαι ὡς δεκαπέντε χρονῶν, καὶ τὴ μικροῦλα ὡς δέκα. Τοὺς θυμοῦμαι σὰν πήγαιναν τὸ βράδυ

Digitized by Google

στὴ βρύση μαζί. Κἄποιος τοὔρριχτε τοῦ βουβοῦ ἕνα πετραδάκι, ἢ καὶ πεπονόφλουδο. Δὲν τὸ λησμονῶ τὸ πρόσωπό του τὸ πικραμένο καὶ τὸ λυπητερὸ, καθὼς γύριζε κ' ἔβλεπε τὴ μικρὴ, σὰ νὰ τῆς ἔλεγε. «Βλέπεις, τὶ θὰ πῇ νὰ εἶσαι βουβός;» Ἡ μικρὴ τότες κοίταζε γύρω, μὲ μάτια ποῦ τινάζανε σπίθες. Ἀλλοί στον ἂν τὸν ἔπαιρνε τὸ μάτι της τὸ θεομπαίχτη ποῦ πέταξε τὸ πετραδάκι ἢ τὸ φλοῦδο ἀπάνω στὸ σύντροφό της.

Τόνε θυμοῦμαι καὶ στὸ πανηγύρι τὸ δύστυχο τὸ βουβό. Εἴτανε μεγαλήτερος τώρα. Σωστὸ παληκάρι. Πάλι μὲ τὴν κόρη καὶ μὲ τὴ μάννα της τὴ γριά. Σωστὴ κοπέλλα κ' ἡ κόρη τώρα. Ὄχι πολὺ ὄμορφη, μὰ νόστιμη, νόστιμη κι ἀφράτη σὰ μῆλο μαγιάτικο. Τὴ θυμοῦμαι σὰ χόρευε μαζὶ μὲ τὶς ἄλλες γειτόνισσες. Ὁ Βουβός, — ὅλη του ἡ ἀκοὴ κι ὅλη του ἡ μιλιὰ εἴτανε μαζεμένη στὰ ζωηρὰ μάτια του, καὶ στὰ πρόσχαρα χείλη του. Δὲ χόρταινε νὰ τὴν καμαρώνῃ, καὶ νὰ τῆς δίνῃ θάρρος μὲ τὰ χαδευτικά του γνεψίματα. Δός του καὶ χόρευε ἡ κοπέλλα, δός του καὶ λαφροπηδοῦσε ὁ ἀνοιχτόκαρδος ὁ Βουβός.

Ἀχ, τόνε θυμοῦμαι καὶ στὴ στερνὴ φορὰ ποῦ τὸν εἶδα! Περπατοῦσα μιὰ βραδυὰ μοναχός μου στὴν ἀκρογιαλιά. Πῆγα ὡς τὸν κάβο, στάθηκα σ' ἕνα βράχο, καὶ κοίταζα τὰ ἥσυχα καὶ βαθιὰ νερά. Στὸ πλάγι μου εἴτανε μιὰν ἄλλη πέτρα, πιὸ μέσα κατὰ τὴ θάλασσα. Καὶ δίπλα στὴν πέτρα, ἀπὸ τὸ δικό μου τὸ μέρος,

Digitized by Google

ἔπλεε κάτι, ποῦ δὲν ἄργησα νὰ καταλάβω τί εἶταν. Ἔπλεε ἥσυχα καὶ βαριά, καὶ κάθε λίγο τὸ χτυποῦσε κ' ἕνα κῦμα στὴν πέτρα. Πάγω κοντήτερα, δὲν εἶχα λάθος. Εἶταν ἄνθρωπος, κ' εἶταν ὁ δύστυχος ὁ Βουβός!

Ἴσα ἴσα ὅ τι στεφανώθηκε ἡ μικροῦλα!

Digitized by Google

Ο ΓΕΡΟ ΘΑΝΟΣ

Εἴτανε γέρος, ναί· μὰ ἡ καρδιά του δὲν ἤξερε γερατειά. Δούλευε σὰν παλικάρι, συλλογιζότανε σὰν ἄντρας, ἀγαποῦσε σὰ μάννα. Ἡ ἀγάπη τὴν ἔθρεφε ὅλη του τὴ ζωή. Νέος ὄντας ἐλάτρευε τὴ χαδεμένη του τὴ Μάρω, τὴ Μάρω ποῦ πρόφταξε δὲν πρόφταξε νὰ τοῦ χαρίση μιὰ μονάκριβη κόρη. Σὰν ἀκολουθοῦσε τὸ λείψανό της εἶταν ἀσπρισμένα τὰ μαλλιά του ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά. Μιὰ τρομερὴ νυχτιὰ τοῦ τῆς ἐλεύκανε τὶς τρίχες ἐκεῖνες. Ἡ νυχτιὰ ποῦ γεννοῦσε ἡ Μάρω τὴ Φρόσω, ποῦ ὁ Θάνος μπῆκε κ' εἶδε ἄξαφνα ἕνα λιμπιστὸ κοριτσάκι στὸ πλάγι τῆς νεκρῆς μάννας του.

Ὅταν ἔγειν' ἄντρας ὁ Θάνος ἀγαποῦσε τὴ Φρόσω, τὴ μονάκριβη κόρη του. Γιὰ κείνη ζοῦσε, καὶ γιὰ κείνη δούλευε στὸ μικρὸ περιβόλι. Ἂ δὲν εἴτανε γιὰ κείνη, ποῦ μποροῦσε νὰ βαστάξῃ τὴ στέρηση τῆς ἀγαπημένης του Μάρως!

Τὰ χρόνια πρέπει τὸν πόνο ἢ νὰ τόνε γιατρέψουν, ἢ νὰ τὸν πνίξουν μέσα στὸν τάφο, μὰ σωματικὸς εἶναι, ψυχικὸς εἶναι. Τῆς Φρόσως τὰ δεκάξη ἐκεῖνα χρόνια,

Digitized by Google

ποῦ τἄβλεπες κι ἀνθούσανε στὸ παρθενικὸ πρόσωπό της, τόνε γιάτρεψαν τὸν πόνο τοῦ Θάνου. Μόνο ποῦ τὸν κεντοῦσε ἀκόμα κάτι βαθειὰ βαθειὰ μέσα του, σὰν τὴν κοίταζε κατάματα κάποτες. Τῆς ἔμοιαζε τῆς μακαρίτισσας ἡ μικρή.

Τὸν εἶχε ξεχασμένον κι αὐτὸν τὸν κρυφὸ καημὸ σὰν τὴν πάντρευε· ἔκλαιγε, μὰ εἶταν ἀπὸ τὴ χαρά του.

Ἄχ, καὶ νὰ τὴν ἔπαιρν᾿ ὁ Χάρος καὶ τούτη τὴ δεύτερή του ἀγάπη! Δὲν εἶταν ὁ Χάρος τώρα, εἶταν ὁ Δαίμονας! Ὅτι ἔκαμ᾿ ἐγγόνι ὁ Θάνος, ὅτι φύτρωσε τρίτο βλαστάρι μὲς τὴν καρδιά του, τὴν ξελάγιασαν τὴν ὄμορφη Φρόσω, τὸν τρέλλαναν τὸν ἀπελπισμένο τὸν ἄντρα της, κ᾿ ἔμεινε ὁ γέρος ὁλομόναχος στὸ μικρὸ σπιτικό του μὲ τὴ μικροῦλα τὴ Μάρω του!

Εἶταν κάτασπρα τώρα πιὰ τὰ μαλλιά του. Ἔτρεμαν τὰ χείλη του τώρα, καὶ τὴν καρδιά του τήνε ματώναν δυὸ μεγάλες πληγές. Τῆς Φρόσως ἡ πληγὴ τὴν ξανάνοιξε καὶ τὴν ἄλλη, τῆς πρώτης ἀγάπης του. Ἂν εἶχε τύχη νὰ ζῆ ἡ φρόνιμη Μάρω του, δὲ θενἄπεφτε τὸ τρομερὸ αὐτὸ ἀστροπελέκι στὸ σπιτικό.

Εἴρχουνταν ὧρες ποῦ δὲ μποροῦσε πιὰ νὰ βαστάξῃ. Ἔπαιρνε στὰ γόνατα τὴ μικροῦλα, τὴν κοίταζε σὰν τοῦ χαμογελοῦσε καὶ πολεμοῦσε νὰ πιάσῃ τὰ γένεια του, καὶ δὲ μποροῦσε πιὰ νὰ βαστάξῃ. Πήγαινε νὰ ραγίσῃ πιὰ ἡ καρδιά του. Τὴν ἄφινε καταγῆς τὴ μικροῦλα, κ᾿ ἔβγαινε πάλι στὸ περιβόλι, κ᾿ ἔσκαβε, ἔσκαβε, ἔσκαβε. Τὸν περέχυνε ὁ ἵδρος τὸ γέρο-Θάνο.

Digitized by Google

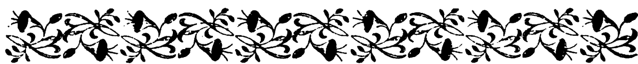
'Αναπνοὴ πιὰ δὲν εἶχε. Ἔμπαινε μέσα κατακομμένος, ἀφανισμένος. Ἔτρωγε μὲ πολλὴ ὄρεξη, κ' ὕστερα κοιμούντανε σὰ μολύβι.

—Ποῦθε νὰ τοῦ ἔρχεται τόση ὄρεξη καὶ τόσος ὕπνος, ἔλεγαν κάποτες οἱ γειτόνοι. Ὁ Θεὸς πρέπει νὰ τοῦ τὰ δίνῃ αὐτὰ τὰ καλά, γιὰ χάρι τῆς μικρούλας τῆς Μάρως του.

Ναί. Εἴτανε ὁ Θεὸς ποῦ τόνε λένε **δουλειά**.

Digitized by Google

Ο ΜΠΑΡΜΠ' ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

— Ἂ δὲν τὸν εἴχαμε κι αὐτὸν τὸν καημένο, τί θὰ γινόμαστε !

Αὐτὰ μοῦ ἔλεγ' ἕνα βράδυ ὁ κὺρ Ἀσήμης ὁ προεστὸς τοῦ χωριοῦ ποῦ ἦρθα, εἶναι δυὸ μῆνες τώρα, νὰ κοιτάζω τοὺς ἀρρώστους του, σὰ γιατρὸς ὁποῦ εἶμαι. Αὐτὰ μοῦ ἔλεγε καθὼς περνοῦσε ἀπ' ἔξω ἕνας, ὡς ἑξηντάρης, μὲ φέσι ὁλόμακρο καὶ ζώνη χοντρὴ, μὲ ραβδὶ στὄνα χέρι, καὶ στἄλλο κομπολόγι· μὲ ψαρὰ, μεγαλότριχα φρείδια, μὲ στόμα κλειστὸ, ἀποφασισμένο.

— Καὶ γιατί ; ρωτῶ τὸν κὺρ Ἀσήμη· ποιὸς εἶναι ;

— Εἶναι ὁ Μπάρμπ' Ἀναστάσης. Δὲν τἀκούσετε ποτὲς τὄνομά του ;

Σὰ νὰ μισοντράπηκα. Μὰ δὲν εἴμουνα στὸ χωριὸ καὶ πολὺν καιρὸ, καὶ μὲ συχώρεσε ὁ κὺρ Ἀσήμης ποῦ δὲν τὸν ἤξερα τὸν Μπάρμπ' Ἀναστάση.

— Ἂ δὲν τὸν εἴχαμε αὐτὸν τὸν χριστιανὸ, θὰ μέναμε ἀκόμη δίχως νερό.

Κι ἄρχισε νὰ μοῦ ξηγάη πῶς βάλθηκε ὁ Μπάρμπ' Ἀναστάσης καὶ τοὺς ἔκαμε τοὺς χωριανοὺς νὰ φέρουνε νερὸ

Digitized by Google

στὸ χωριὸ, ἀπὸ διὸ τρεῖς ὥρες μακριά. Πόσα χρήματα ἔδωσε, καὶ μὲ πόσο κόπο τοὺς ἔκαμε καὶ τοὺς ἄλλους νὰ δώσουν. Τὶ πανηγύρι ἔγεινε σὰν ἔτρεξε τὸ νερὸ ἀπὸ τὴν πρώτη βρύση, ποῦ τρεχάμενο νερὸ κανένας δὲν ἤξερε τί θὰ πῇ, ἔξω ἀπὸ τοὺς νεροχύτες καὶ τὶς γουρνέλλες ποῦ γεμίζανε τὶς στέρνες τῶν μεγάλων σπιτιῶν.

Καὶ κάθισε καὶ μὲ πῆρε κοντά του καὶ μοῦ διηγότανε τὸ τί γίνουνταν κάθε βράδυ στὰ σπίτια ποῦ εἶχαν τὶς στέρνες, καὶ ποῦ πήγαιναν ὅλοι νὰ τραβήξουν νερὸ καὶ νὰ δροσιστοῦν.

— Δὲν ἔβλεπαν τὴν ὥρα νὰ βραδιάσῃ νὰ πᾶν τὰ κορίτσια τῆς γειτονιᾶς στὴν αὐλὴ μὲ τὸ λαγηνάκι στὸ χέρι. Τὄβαζαν τὸ λαγηνάκι στὴν πάντα, καὶ ξεχνοῦσαν τὴ δίψα τους κι ἄρχιζαν τὴ μωρολογιά. Ἔκοβαν κι ἔρραβαν μερικὴ ὥρα, ὕστερ' ἄρχιζαν καὶ τὸ μάγγανο τοῦ κουβᾶ. Καὶ δός του νὰ πίνουν καὶ νὰ μακαρίζουν τὰ πεθαμμένα τοῦ νοικοκύρη. Καὶ κεῖ ἀπάνω νὰ δίνῃ καμιὰ μαριόλα μιὰ σκουντιὰ τῆς ἀλλονῆς, καὶ νὰ περεχύνεται αὐτὴ καὶ νὰ τρέχῃ νὰ τὴν κυνηγάῃ ὡς ἔξω στὸ δρόμο. Κ' οἱ ἄλλες νὰ τσιρίζουν στὰ γέλοια.

— Μ' αὐτὰ ὅλα τί ἔχουνε νὰ κάμουνε μὲ τὸν Μπάρμπ' Ἀναστάση ποῦ πέρασε.

— Αὐτοῦ ἔρχουμαι τώρα. Εἶταν κι αὐτὸς νιὸς μιὰ φορὰ, σὰν ὅλους μας, καὶ σὰν ἐλόγου σου τώρα. Εἶχε μιὰ γυναῖκα, εἶχε κι ἕν' ἀγοράκι τριῶ χρονῶ. Ὅλη του ἡ ζωὴ κ' ἡ χαρὰ ἐκεῖ εἶταν. Τὸ σπίτι του τὸ βλέ-

Digitized by Google

πεις ἐκεῖ δὰ κατὰ τὶς μεγάλες συκαμινιές. Εἶνε τὸ περιβόλι του. Ἔχει καὶ πηγάδι ἐκεῖ, μὰ εἶναι γλιφὸ τὸ νερό του. Τὸ καλὸ τὸ νερὸ τὸ εἶχε στὴ στέρνα, στὴ μέσα τὴν αὐλή. Τὸ χειμῶνα τὴ γέμιζε ὡς ἀπάνω. Τὸ καλοκαίρι, ὅσο πήγαινε κατέβαινε τὸ νερὸ, καὶ βόϊζε ἡ στέρνα στὸ παραμικρὸ χτύπημα. Αὐτὸ τὸ βοϊτὸ τὸ διασκέδαζε τὸ παιδί. Ἔτρεχε καὶ χτυποῦσε τὸ σκέπασμα καὶ κοίταζε τὴ μάννα γελῶντας. Ὕστερα ἤθελε καὶ νὰ δῇ μέσα. Καὶ κρατῶντας το ἡ μάννα τὄσκυβε κ' ἔβλεπε ὁ μικρὸς τἄλλο τὸ παιδάκι ποῦ καθρεφτιζότανε μέσα στὸ βαθὺ τὸ νερὸ καταμεσὴ σ' ἕνα φωτερὸ γῦρο. Αὐτὸ τὸ παιγνίδι ἔγεινε πολλὲς φορές. Ἔτυχε νὰ εἶναι μιὰ φορὰ ζωηρότερο τὸ παιδὶ, καὶ πιὸ ἀπρόσεχτη ἡ μητέρα. Ἐκεῖ ποῦ ἔβλεπε ὁ μικρὸς τὸ παιδάκι μὲς στὸ νερὸ, τοῦ ἦρθε νὰ χτυπήσῃ μὲ τὸ χέρι του καὶ τὸ μάγγανο μὲ τὸ τυλιγμένο σκοινὶ τοῦ κουβᾶ, γιὰ νὰ βοίξῃ ἡ στέρνα. Τῆς γλιστράει τῆς μάννας τἀγόρι, πιάνεται ἀπὸ τὸ σκοινὶ γυρίζει ὁ μάγγανος, παίρνει τὸν κάτω δρόμο τὸ σκοινὶ, κ' ἴσια μέσα! Πάει τὸ παιδί! Ὅ,τι ἔκαμε νὰ σκύψ' ἡ μάννα καὶ ν' ἀρπάξῃ τὸ μικρό της, παραπατάει πρὸς τὸ πλάγι, καὶ καθὼς γύριζε ὁ μάγγανος σὰ δαιμονισμένος, πέφτει τὸ σιδερένιο του χέρι ἀπάνω στὸ ζαλισμένο κεφάλι της καὶ τὴν ἀφίνει ξερὴ τὴν ταλαίπωρη! —

— Φτάνει, φτάνει νὰ σὲ χαρῶ. Ἂν καὶ γιατρὸς, σὲ τέτοια παραμύθια δὲν ἔρχουμαι.

— Μακάρι νὰ εἶταν παραμύθι! Μόνο, ποῦ ἂν εἶταν

Digitized by Google

παραμύθι, δὲ θὰ εἴχαμε τώρα νερὸ στὸ χωριό. Ὅλα τὰ χηρεμένα του χρόνια τὰ πέρασε ὁ καημένος ὁ Ἀναστάσης νὰ φωνάζῃ Νερὸ, καὶ Νερὸ τρεχάμενο! Νὰ φράξουν οἱ στέρνες, καὶ νὰ λείψῃ τὸ τρομερό τους βοϊτό! Καὶ τὸ κατάφερε. Μᾶς ἔφερε σὲ θεογνωσία, κ' ἔχουμε τώρα ἕνα μεγάλο καλὸ στὸ χωριό.

— Γεννημένο ἀπὸ μεγάλο κακὸ, εἶπα τοῦ κὺρ Ἀσήμη.

Digitized by Google

Η ΤΡΕΛΛΗ

Ἐκεῖ, στὴ μοναχικὴ τὴν ἀκρογιαλιά, με τὰ μικρὰ μικρὰ τὰ χαλίκια, τὰ στρογγυλὰ καὶ κιτρινωπὰ σὰ μαργαριτάρια, μὲ τοὺς κάβους ἀπὸ τὶς δυὸ μεριές, ποῦ μποροῦσε ἄνθρωπος νὰ μιλάῃ ἀπὸ τὸν ἕναν, καὶ στὸν ἄλλονε νὰ στέκεσαι καὶ ν' ἀκούς, σ' ἐκείνη τὴν παράμερη κώχη ποῦ ἔφεγγε ἀπὸ χάρη σὰ νὰ εἶταν ὅ,τι τὴν ἔβγαλε ὁ Πλάστης ἀπὸ τ' ἀθάνατα χέρια του, ποῦ ἔπαιζαν τὰ δελφίνια ὡς κοντὰ στὰ ρηχᾶ, ποῦ τὰ κύματα δὲν τὰ χόρταιναν τὰ χαλίκια, μόνο τἄγλειφαν κι ὅλο τἄγλειφαν, ποῦ ψυχὴ δὲν κατέβαινε παρὰ ἴσως νὰ δοκιμάσῃ καινούρια τύχη μὲ τἀγκίστρι ἢ μὲ τὸ πεζοβόλι, — ἐκεῖ ἔβλεπες κάποτες ὁλομόναχη τὴν τρελλή, κοπέλλα ὡς εἰκοσιπέντε χρονῶ, μόνο ποῦ εἶταν τὸ πρόσωπό της χλωμό, καὶ τὰ μάτια της ἄγρια. Μήτε τάξιμο, μήτε διάβασμα δὲν ἔσωσε νὰ τὴ γλυτώσῃ ἀπὸ τὸ μεγάλο κακὸ ποῦ τὴν τυραννοῦσε. Κι ὡς τόσο, σαλεμένος καθὼς εἶταν ὁ νοῦς της, ἡ καρδιά της

Digitized by Google

είτανε γνωστικῆς γυναίκας καρδιά! Τὸν ἀγαποῦσε ἀκόμα τὸν ἀρραβωνιαστικό της, καὶ τὸν περίμενε νὰ γυρίση πίσω καὶ νὰ τὴν πάρη. Ὁ νοῦς της, σὰ μερικοὺς φίλους ποῦ ἀντὶς νὰ μᾶς παρηγοροῦνε σιωπῶντας μᾶς μεγαλώνουν τὸν πόνο μ᾽ ἀνωφέλητα λόγια, εἶταν κι αὐτῆς τῆς καημένης ὁ μεγαλήτερός της ἐχθρός. Τῆς ἔλεγε ὁ νοῦς της πῶς δὲν πνίγηκε ὁ καλός της τρία χρόνια τώρα σὲ κείνη τὴν τρομερὴ τὴ φορτούνα ποῦ ἔστρωσε μὲ φύκια αὐτὸ τὸ περιγιάλι ἀπὸ τὴ μιὰν ἄκρη στὴν ἄλλη, μόνο πῶς ἀρμένιζε ἀκόμα κ᾽ ἐρχότανε στὴν καλή του. Καὶ κάθε φορὰ ποῦ ἔβλεπε καΐκι νὰ περνάη, ἢ ψαράδικο νὰ κατεβαίνη κατὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα, ἔβγαινε ἡ ταλαίπωρη ἀπὸ τὸ καλύβι ποῦ ἕνας ἀδερφὸς τὴ φύλαγε δουλεύοντας σὲ πλαγινὸ χωραφάκι, κ᾽ ἔτρεχε κατὰ τὸ γιαλό, καὶ στεκότανε στὰ χαλίκια μὲ τὄνα χέρι ἀπάνω ἀπὸ τὰ μάτια της, καὶ στἄλλο χέρι ἕνα μαντίλι, νὰ τόνε χαιρετήση τὸν ἀγαπημένο της, ποῦ ἤρχουνταν τώρα πιά. Τὄβλεπες τὸ καρδιοχτύπι της σὲ κεῖνο τὸ στόμα τὸ κλαψογελαστό, στὰ χέρια ποῦ τρέμανε, σ᾽ ὅλο της τὸ κορμί. Στέκουνταν ἀμίλητη καὶ δίχως νὰ γυρίζη τὸ κεφάλι της ἀπὸ τὸ καΐκι, παρὰ σὰν κατέβαινε κατόπι της ὁ ἀδερφός της νὰ τήνε φέρη ὀπίσω. Πηδοῦσε ἄξαφνα ἀπὸ τὶς καλαμιὲς τῶν χωραφιῶν, πήγαινε κοντά της, τὴν ἔπιανε ἀπὸ τὸ χέρι, καὶ τὴν ἔπαιρνε λέγοντας πῶς δὲν εἶταν αὐτὸ τὸ καΐκι, μόνο τἄλλο ποῦ θὰ φανῆ σὲ λιγάκι.

Digitized by Google

Περνοῦσε καὶ τἄλλο τὸ καΐκι καὶ ξανάρχιζε ἡ ἴδια ἡ ἱστορία.

Τὴ στερνὴ τὴ φορὰ ποῦ κατέβηκε ἡ τρελλή, δὲν εἶχε ἡ ἀκρογιαλιὰ ἐκείνη τὴ συνειθισμένη της ἥμερη γλύκα. Τὴν ἔδερνε ἡ θάλασσα μανισμένη, κ' οἱ ἀφροὶ τὰ κατρακυλοῦσαν ἀλύπητα τὰ μαργαριταρένια χαλίκια. Στοὺς κάβους τὰ κύματα ξεσποῦσαν κι ἀνέβαιναν σὰν ἄσπρες κολόννες, κ' ὕστερα κατέβαιναν σὰν ἄσπρη βροχή. Ὁ ἄνεμος τὶς λύγιζε τὶς καλαμιὲς ὡς τὴ γῆς, καὶ τὰ μαλλιὰ τῆς κακόμοιρης πηγαίνανε νὰ πετάξουν κι αὐτὰ μὲ τὸν ἄνεμο. Αὐτὴ ὅμως πάλι ἀσάλευτη, πάλι ἀμίλητη καὶ μὲ τὰ μάτια της στηλωμένα πρὸς τὸ κακότυχο τὸ καΐκι ποῦ μιὰ ὥρα τώρα ἔκανε τρομερὴ παλαίστρα μὲ τὰ φρενιασμένα τὰ κύματα, ποῦ εἶχε χαμένο τὸ μεγαλήτερό του πανί, καὶ κάτι χερότερο ἀπὸ χαμένο, γιατὶ ξεσκισμένο πηγαινοερχότανε μὲ τὸν ἄνεμο, καὶ δύναμη ἀνθρώπου νὰ τὸ συμμαζέψη δὲν ἔφτανε. Ζητοῦσε βόλτα νὰ κόψη, καὶ νὰ κατεβῆ ν' ἀράξη σ' ἕνα ψαράδικο λιμάνι πίσω ἀπὸ τὸν κάβο.

Ἐκεῖ ἀπάνω ἔρχεται πάλι ὁ καλὸς ἀδερφὸς καὶ ζητάει νὰ τὴν πάρη πίσω.

— Ἄχ, στάσου, καὶ θὰ βουλιάξη, θὰ πνιγῆ, θὰ πνιγῆ ὁ ἀκριβός μου! φωνάζει ἡ δύστυχη μ' ἀπελπισμένη φωνή.

Καὶ καθὼς τὄλεγε, γύρισε τὸ καΐκι στὄνα του πλάγι, καὶ πήγαινε κάτω σιγανὰ σιγανά.

Digitized by Google

Ἔπεσε ἡ ταλαίπωρη χάμου σὰν πέτρα. Τὸ πρόσωπό της γυρισμένο ἀπάνω, καὶ τὰ χέρια της ἁπλωμένα ἴσια, σὰ νὰ τὴν εἴχανε σταυρωμένη.

Τὰ μάτια της εἴτανε θαμπὰ σὰν τὸ συννεφιασμένο τὸν οὐρανό. Τὰ σύννεφα πέρασαν, ἡ θάλασσα καλοσύνεψε πάλι, μὰ τῆς τρελλῆς ἡ ζωὴ δὲν ξαναγύρισε πιά.

Digitized by Google

Η ΒΑΡΚΟΥΛΑ

— Τί ἔχεις καὶ βλέπεις ἔτσι συλλογισμένος αὐτὸ τὸ καΐκι; ρωτάει ἕνα βράδυ ἡ Μαριγὴ τὸ Φώτη τὸν ἄντρα της, ἐκεῖ ποῦ καθόντανε κοντὰ στὸ παράθυρο, κατὰ τὸ γιαλό.

— Νά, βλέπω τὴ θάλασσα, καὶ θαμάζω τὴν ὀμορφιά της. Τί βλέπω!

— Δὲν ἔβλεπες τὴ θάλασσα. Τὸ καΐκι ἔβλεπες. Τί εἶνε αὐτὸ τὸ καΐκι;

— Καλά, τὄβλεπα καὶ τὸ καΐκι μὲ τἄσπρα πανιά του.

— Καὶ τί συλλογιούσουν;

— Τί καλὰ νὰ μᾶς φέρνῃ!

— Χριστὲ καὶ Παναγία μου! Νὰ μὴ θέλῃ μαθὲς αὐτὸς ὁ Χριστιανὸς νὰ μοῦ πῇ κ' ἕνα στοχασμό του!

Κ' ἔφυγε ἡ Μαριγὴ θυμωμένη.

Ἔμεινε μοναχός του ὁ Φώτης. Ἔρριξε μιὰ ματιὰ κατὰ τὴν πόρτα χαμογελῶντας, κούνησε τὸ κεφάλι του, κι ἄρχισε νὰ μιλάῃ μοναχός του:

— Ἔβλεπα, ἔβλεπα, καὶ ποῦ νὰ σοῦ τὰ λέγω,

Digitized by Google

Μαριγή μου, τί ἔβλεπα! Τὴ μοῖρα σου καὶ τὴ μοῖρα μου ἔβλεπα. Τὴν ἀγάπη μου καὶ τὴν ἐλπίδα μου ἔβλεπα. Νὰ τί ἔβλεπα.

Καὶ γύρισε πάλι κατὰ τὴ θάλασσα καὶ κοίταζε τὸ καΐκι ὁ Φώτης.

— Νά το, κι ἀράζει πάλι. Κάτω τὰ πανιά, μάγινα τὸ σίδερο. Ὄξω οἱ ναῦτες, κ' ἴσια στὸ καπηλιό. Ὄξω τὰ βαρέλια κ' οἱ βρῶμες. Νά τες οἱ γλυκὲς οἱ ἐλπίδες. Κατέβα καὶ πήγαινε νὰ τὶς δῇς καὶ νὰ τὶς καμαρώσῃς. Σαρδέλλες καὶ σιντίνα!

Καὶ στάθηκε πάλι συλλογισμένος.

— Εἶναι τώρα τρία χρόνια ποῦ ἔβλεπα μιὰ βαρκοῦλα, μακριὰ μακριά, στοῦ πελάγου τὴν ἄκρη. Ἕν' ἄσπρο σημαδάκι, καὶ τίποτις ἄλλο. Μὰ τί μορφιὰ ποῦ τὴν εἶχε στὰ γαλάζια νερά! Τὸ κοίταζα καὶ δὲν τὸ χόρταινα. Σιγὰ σιγὰ ἀπὸ σημαδάκι ἔγεινε σωστὸ πανί, ἕνα πανὶ καὶ καλὸ τὸ εἶχε ἡ ἀξέχαστη ἐκείνη βαρκοῦλα. Μὰ τί πεταλοῦδα εἶταν ἐκείνη! Τί μαγευτικὸ πρᾶμα! Χρόνος πέρασε, κι ἀκόμα ἔπαιζε ἡ βαρκοῦλα στὰ γαλάζια νερά! Ἄλλος ἕνας χρόνος, κ' ἔβλεπες καὶ τὸ χαριτωμένο σκαφάκι της, ποῦ τἄσκιζε τὰ κύματα κι ὅλο ἤρχουνταν, ἤρχουνταν. Ἀκόμα λιγάκι, κ' ἔβλεπες καὶ τὸ ναύτη μὲς στὴ βαρκοῦλα. Τί μαγευτικὸ πρᾶμα! Τί Θεὸς ἐκεῖνος ποῦ ἀρμένιζε ἐκεῖ μέσα! Ἔλεγες κ' ἔπαιζε μὲ τὴ θάλασσα τὸ σκαφάκι, καθὼς ἐπλησίαζε τὴν ἀκρογιαλιά. Ἔτσι σοῦ ἐρχούτανε νὰ τρέξῃς καὶ νὰ τ' ἀγκαλιάσῃς. Τἄκουγες τώρα τὸ γλυκὸ

Digitized by Google

μουρμουριστὸ τοῦ ἀφροῦ ποῦ σήκωνε ἡ πεταχτὴ πλώρη του, τἄκουγες καὶ τὸ πανάκι ποῦ πετοῦσε στ᾽ ἀγέρι καθὼς κατέβαινε. Κατέβηκε τὸ πανί. Σηκώνετ᾽ ὁ ναύτης, τὸ δένει, παίρνει τὸ κοντάρι, καὶ φέρνει τὴ βάρκα κατὰ τὴν ἀκρογιαλιά. Τρέχω νὰ πηδήξω μέσα καὶ νὰ τὴ χαρῶ τὴ βαρκοῦλα. Τί πρᾶμα εἶταν ἐκεῖνο! Τί ἀνυπόφερτη σιντίνα καὶ ψαρίλα, τί παλιόξυλα καὶ κατραμωμένα σκοινιὰ ριχμένα δῶ καὶ κεῖ! Κι ὁ ναύτης! Τί χαμένο κορμί, ποῦ μήτε μὲ καλημέρισε! Ἄχ, εἶταν ἡ ἀγάπη μου κ᾽ ἡ ἐλπίδα μου! Κατάλευκη βαρκοῦλα στὰ μακριά, καὶ στἄραγμά της—ψαρόβαρκα!

Digitized by Google

Η ΤΡΟΜΑΡΑ ΤΟΥ ΣΕΡΓΙΟΥ

Τί παράξενος ἐκεῖνος ὁ Σέργιος, τότες ποῦ ἀγαποῦσε τὴ Φρόσω του! Ἤ κάτι τοῦ ἔλειπε, ἢ κάτιτις εἶχε περίσσιο μὲς στὸ μυαλό του. Θαρρῶ πῶς καὶ τὰ δυό. Τοῦ μιλοῦσες, κι αὐτὸς ὀνειρεύουνταν. Τραγοῦδι ἄκουγε, καὶ δάκριζε. Γέλοια, κι ἀναστέναζε. Ὁ νοῦς του ὅλο ταξίδευε, ἡ καρδιά του ὅλο πονοῦσε. Ὡς καὶ τὴν ἀγαπητικιά του τὴ βασάνιζε μὲ τὶς παραξενιές του. Ἐκεῖ ποῦ κρυφομιλούσανε μιὰ βραδιὰ στὸ περιβόλι τῆς κόρης, ἴσια ἴσια τὴ βραδιὰ ποῦ συφωνούσανε νάνταμωθοῦν καὶ νὰ ξεκινήσουν κρυφὰ νὰ στεφανωθοῦνε στ' ἀντικρινὸ τὸ χωριὸ, κι ἂς πάῃ νὰ σκίζῃ ὁ γέρος τὰ ροῦχα του, τὸν πιάνει ἄξαφνα ἕνας φόβος πῶς θὰ πεθάνῃ, πῶς δὲ θὰ ζήσῃ νὰ τὸ χαρῇ ἕνα τέτοιο μεγάλο καλὸ, πῶς τέτοια μεγάλα καλὰ σὲ τέτοιο ψεύτικο κόσμο δὲ δίνουνται. Τὴν ἄφησε τὴν κοπέλλα καταστενοχωρημένη κ' ἦρθε σὲ μένα, καθὼς ἤρχουνταν πάντοτε. Τοῦ μίλησα καὶ γὼ καθὼς συνείθιζα νὰ τοῦ τὰ λέγω, σὰν εἶδος γιατρὸς ποῦ μιλάει τοῦ ἀρρώστου του σὰν πονῇ, κ' ἔτσι τὸν καθησύχασα.

Digitized by Google

Σὰ νὰ τὸ ἤξερε πῶς δὲ θὰ τὰ βγάλῃ πέρα μοναχός του, καὶ μοῦ ζητοῦσε βοήθεια. Τοῦ ἔταξα πῶς θὰ κάμω ὅ τι μπορῶ. Εἴτανε νὰνταμωθοῦνε, μοῦ εἶπε, στἄλλο τὸ πλαγινὸ περιβόλι, τὴν τάδε ὥρα τῆς νύχτας, κ' ἡ βάρκα ἕτοιμη στὸ γιαλὸ, λίγο παρακάτω. Φεγγάρι δὲν εἶχε, ὁ κόσμος ἐκείνη τὴν ὥρα, ἄλλος νυχτέρευε, ἄλλος κοιμούνταν, ὁ πατέρας ἔλειπε, ἡ μάννα δὲν ἤξερε τίποτε, ἀδέρφια τὸ κορίτσι δὲν εἶχε, ἡ δουλειὰ λοιπὸν εἴτανε στὸ δρόμο. Ἕνα πρᾶμα μοναχὰ, τοῦ εἶπα, νὰ πάῃ νὰ ἡσυχάσῃ λιγάκι, γιατὶ ἔτρεμε σὰν τὸ ψάρι.

— Ναὶ, πήγαινε νὰ πλαγιάσῃς, καὶ μὴ σὲ μέλῃ. Ἔχεις ἀκόμα πέντε ὧρες μπροστά σου. Νὰ μὴ συλλογιέσαι τίποτε, κι ὅλα θὰ γείνουν καθὼς τὰ θέλεις. Εἶσαι γαμπρὸς ποῦ ὁ καθένας παρακαλεῖ νὰ σὲ πάρῃ. Ὁ πατέρας τῆς Φρόσως, σὲ θέλει κι αὐτὸς, μὰ τὄβαλε πεῖσμα. Πήγανε νὰ μαλλώσουν κ' οἱ δικοί σου μαζί του γιὰ ἕνα σπιτότοπο! Ἐγὼ εἶμαι δῶ ὅμως, καὶ μὴ φοβᾶσαι. Τὸν ἔχω τὸ γέρο στὰ χέρια μου. Νά το τὸ μόλογό του. Τρέχα καὶ πήγαινε νὰ πλαγιάσῃς. Θὰ σᾶς περιμένω στὸ περιγιάλι.

Κ' ἔφυγε ὁ Σέργιος καταχαρούμενος.

Ἦρθε ἡ ὥρα, κατεβαίνω στὸ γιαλὸ, ἡ βάρκα ἕτοιμη, μὰ Σέργιος πουθενὰ, Φρόσω πουθενά! Περίμενα ὡς μισὴ ὥρα. Ὕστερα ξεκινῶ κατὰ τὸ περιβόλι, καὶ βρίσκω τὴν κοπέλλα σὰν ἄρρωστη ἀπὸ τὸ κλάψιμο. Εἴτανε ὁλομόναχη. Ἀκόμα θὰ φανῇ ὁ καλός της! Ποῦ

Digitized by Google

νὰ γυρίσῃ τώρα πίσω ποῦ μπορεῖ νὰ τὸ μυρίστηκαν κιόλας πῶς ἔφυγε ἀπὸ τὸ σπίτι!

— Στάσου, τῆς λέγω, μιὰ στιγμὴ νὰ τρέξω νὰ δῶ τί γίνεται.

Δὲν ἔκαμα εἴκοσι βήματα, καὶ σκουντουφλῶ σ' ἕνα δεμάτι κληματόβεργες καὶ πέφτω ἀπάνω σ' ἕναν ποῦ κοίτουνταν χάμω. Εἶταν ὁ Σέργιος! Τινάζεται ἀπάνω καὶ μοῦ λέγει σαστισμένα. — Ἐσὺ εἶσαι; Ἄχ, δόξα σοι ὁ Θεός, γλύτωσα! ποῦ εἶναι ἡ Φρόσω!

Σὲ μιὰ στιγμὴ βρεθῆκαν ἀγκαλιασμένοι.

— Τρεχᾶτε τώρα, τοὺς κάνω, κ' ὕστερα τἀγκαλιάσματα.

Ἄλλες δυὸ τρεῖς στιγμές, καὶ σηκώνουνταν ἡ βάρκα. Ἕνα πανάκι, καὶ χάθηκε ἀπὸ μπρός μου.

Ἔγειναν ὅλα καθὼς τὰ λογάριαζα. Καὶ τὸ νόστιμο, ποῦ ὁ Σέργιος εἶταν ἄλλος ἄνθρωπος τώρα. Κατοικοῦσε στοῦ πεθεροῦ του, κ' ἡ διασκέδασή του εἶταν νὰ δηγᾶται τὰ παθήματά του τότες ποῦ ἀγαποῦσε κρυφὰ τὴν καλή του καὶ βασανιζότανε μὲ χίλια φαντάσματα.

— Μὰ εἶναι καὶ μιὰ δουλειά, τοῦ εἶπα ἕνα βράδυ, ποῦ δὲ μᾶς τήνε ξήγησες. Καὶ τὸν παρακάλεσα νὰ μᾶς δηγηθῇ τί εἶταν ποῦ ἔπαθε τὴ βραδιὰ ἐκείνη ποῦ παρὰ λίγο νὰ φανερωθῇ τὸ μυστικό τους παράκαιρα μὲ τὴν ἄργητά του.

— Ἐκείνη, μᾶς εἶπε ὁ Σέργιος σοβαρὰ καὶ μὲ συλλογή, εἶταν ἡ μεγαλήτερή μου τρομάρα! Μοῦ εἶχες πῇ νὰ πάγω νὰ κοιμηθῶ. Ὅ τι σκοτείνιασε, πῆγα

Digitized by Google

καὶ κρύφτηκα πίσω ἀπὸ κεῖνο τὸ δεμάτι, καὶ πλάγιασα. Πρέπει νὰ ἔμεινα ὡς δυὸ ὧρες ὁλόξυπνος. Ποῦ νὰ κοιμηθῶ! Καὶ τώρα ποῦ σᾶς τὸ λέγω, θαρρῶ πῶς ὕπνος δὲν εἶταν ἐκεῖνο τὸ πρᾶμα! Εἴμουν ἀφανισμένος ἀπὸ τὴν κούραση κι ἀπὸ τὴν ἀγρυπνιά, τρεῖς νυχτιές. Τὰ ξέρεις αὐτά. Μοῦ ἦρθε ἕνα πρᾶμα σὰ βύθος. Σὰ νὰ μοῦ τὸν ἔδεσαν τὸ νοῦ μου, καθὼς ποῦ σοῦ δένουν τὰ μάτια. Εἴμουν ὁ μισὸς ξυπνὸς κι ὁ μισὸς κοιμισμένος. Ἄχ, τί τρομάρα, τί κόλαση! Νὰ θυμᾶσαι πῶς ἔχεις ἀγάπη μὲς στὴν καρδιά σου, πῶς ἔχεις νὰ πάρῃς μεγάλη ἀπόφαση, καὶ νὰ μὴ θυμᾶσαι, μήτε τί λογῆς ἀγάπη, μήτε τί λογῆς ἀπόφαση! Σὰ νὰ περπατῇς μέσα σὲ καταχνιὰ φωτερή, μὰ καταχνιὰ ποῦ δὲ βλέπεις ὁλόγυρά σου παρὰ τὸ φωτισμένο τὸ σύννεφο! Κόλαση, κόλαση τρομερή! Συλλογιούμουν τί πόνο πρέπει νἄχῃ κάποια καρδιὰ τὴν ὥρα ἐκείνη, κάποια καρδιὰ ποῦ θαρροῦσε πῶς τὴ θυμοῦμαι, καὶ πήγαινα νὰ λυώσω ἀπὸ τὴ λύπη. Ζητοῦσα νὰ ξετιναχτῶ, νὰ ξυπνήσω, νὰ δῶ τὴν ἀγάπη μου, νὰ θυμηθῶ τὄνομά της, νὰ θυμηθῶ τὸν τόπο, τὴν ὥρα, νὰ τρέξω νὰ τὴ ρωτήσω τί εἶναι ποῦ εἴχαμε στὸ νοῦ μας νὰ κάμουμε, νὰ μοῦ τὸ πῇ νὰ γλυτώσω, νὰ φέξῃ πάλι ἡ ψυχή μου, νὰ ζήσω καὶ νὰ χαρῶ,— κι ὅσο πολεμοῦσα νὰ ξυπνήσω, τόσο δυνατώτερα μοῦ τὸν ἔδενε τὸ νοῦ μου ἡ μαύρη μοῖρα ποῦ μὲ κράταγε βυθισμένο σὲ κείνη τὴν καταχνιά. Ὧρες ὧρες μοῦ ἠρχότανε μιὰ λάμψη κ' ἔβλεπα ἕνα ἴσκιο μέσα στὴν

Digitized by Google

καταχνιά, κάτι μοῦ ἔλεγε πῶς αὐτὸς ὁ ἴσκιος εἶταν ἡ κόρη ποῦ ἤθελα νὰ ἀνταμώσω, ἔκανα νὰ τρέξω κοντά της, κι ἄξαφνα ἔπεφτα σὲ μεγαλήτερο βύθο! Κόλαση φοβερή! Ἵδρος ψιλὸς μὲ περέχυνε, γύρευα νὰ γογγύξω καὶ δὲν μποροῦσα. Σὰ νὰ λιγοθυμοῦσα σιγὰ σιγά. Σὰ νὰ βυθιζούμουνα στὴ σκοτεινότερη καταχνιὰ τῆς ἀπελπισιᾶς. Θὰ πεθάνω, θὰ πεθάνω, δὲ γίνεται, ἔλεγα. Καὶ κεῖ ἀπάνω, σ' ἔστειλε ὁ Θεὸς καὶ σκουντούφλησες στὸ δεμάτι, κ' ἔπεσες ἀπάνω μου, καὶ ξύπνησα, καὶ βρῆκα τὴ Φρόσω μου, κ' εἶδα τὸ φῶς.

Digitized by Google

Ο ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ Κ' Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ

Είτανε χηρεμένος δουλευτής ὁ Παρασκευᾶς, μ' ἕνα κοριτσάκι καὶ τὴ γριὰ τὴ μάννα του. Τὸ ξέρω τὸ σπίτι του. Μπαίνεις στὴ μέσα του τὴν αὐλή, καὶ σκεπάζεται ἡ ψυχή σου. Μέρα δὲν ἔρχεται ἐκεῖ μέσα. Πασπατεύοντας πηγαίνεις κατὰ τὴ δεξιὰ τὴν κώχη, καὶ κεῖ βρίσκεις τὴν πόρτα τοῦ μαγεριοῦ. Ἂς τὸ ποῦμε μαγεριό, γιατὶ ἐκεῖ καὶ γίνεται καὶ τρώγεται τὸ φαγεῖ. Ἐκεῖ κοιμοῦνται καὶ τὸ χειμῶνα, σὰν πιὸ ζεστὰ ποῦ εἶναι.

Λαμπρὸς δουλευτὴς καὶ τρυφερόκαρδος γονιὸς ὁ Παρασκευᾶς. Σηκώνουνταν τὴν αὐγή, καὶ πρὶ νὰ ξεκινήση γιὰ τὸν κάμπο,· ἔπερνε τὴ μικρή του, τὴ χόρευε στὸν ἀέρα, καὶ τρίβοντας τ' ἀδρύ του μουστάκι στὰ μάγουλά της, τὴ φιλοῦσε ἀχόρταγα. Ἔπαιρνε ὕστερα τὸ ζεμπίλι καὶ πήγαινε στὰ χωράφια.

Τὸ βράδι σὰ γύριζε, — ἄλλες σκηνές. — Ἴσια σπίτι ποτές του δὲν ἤρχουνταν. Ἄχ, ἔπινε ὁ Παρασκευᾶς! Στὸ καπηλειὸ καταστάλαζε, καὶ κεῖ τὸ κατέβαζε ἀλύπητα τὸ πιοτό. Κάθουνταν ἡ καημέν' ἡ γριὰ μὲ τὴ μικρὴ καὶ τῆς τραγουδοῦσε ἢ τῆς ἔλεγε παραμύθια.

Digitized by Google

Ὡς τὶς τρεῖς ὧρες (τούρκικες ὧρες) περίμενε κάποτες. Ὕστερα νύσταζε τὸ μικρὸ, ἔγερνε κοντὰ στὴ μάμμη του, καὶ ἀποκοιμοῦνταν. Ἡ γριὰ τότες ἔκλωθε, κι ἀναστέναζε κάποτες. Ἤρχουνταν τέλος ὁ γυιός της στουπὶ μεθυσμένος. Τοῦ ἔβγαζε ἡ γριὰ τὸ λυχνάρι, νὰ μὴ σκουντουφλήσῃ στὰ σκοτεινὰ, καὶ τὸν ἔπαιρνε μέσα. Ἄλλο ἀπὸ γρῖνες δὲν εἶχε τότες. Ὅλα στραβὰ εἶταν, τίποτις δὲν τόνε βολοῦσε. Τἄκουγε ἡ μάννα καὶ τὰ ὑπόφερνε, σὰ μάννα ποῦ εἶταν.

Ὡς τόσο ἕνα πρᾶμα ποτὲς δὲν τὸ ξεχνοῦσε ὁ ἥρωάς μας. Τὸ παιδὶ πιὰ ἐκείνη τὴν ὥρα εἶταν καὶ στὸ στρωματάκι του βαλμένο. Πήγαινε ὁ πατέρας κι ἀνασήκωνε τὸ πάπλωμα, καὶ τὸ γλυκοκοίταζε μὲ τὰ μεθυσμένα του μάτια. «Νὰ σὲ χαρῶ ἐγὼ ψυχή μου», τῆς μουρμούριζε πάντα βραχνὰ βραχνά. Τὸ παιδὶ τότες γύριζε ἀπὸ τἄλλο πλευρὸ, ἴσως ἀπὸ τὴ στενοχώρια τῆς μυρωδιᾶς τοῦ πιοτοῦ, ποῦ ἀνάπνεε καταπάνω του ὁ πατέρας.

Κάθιζαν ἔπειτα στὸ φαγεῖ, κι ὁ ὕπνος γλίγωρα τοὺς ἔπαιρνε ὅλους σὲ πιὸ ἥσυχο κόσμο.

Ἔτυχε μιὰ βραδιὰ νὰ λείπῃ ἡ γριὰ σ' ἕνα σπίτι γειτονικὸ νὰ παρασταθῇ σὲ μιὰ γέννα. Ἔβαλε τὴ μικρὴ νὰ πλαγιάσῃ, κρέμασε τὸ λυχνάρι ὄξω ἀπὸ τὴν πόρτα τοῦ μαγεριοῦ, νὰ βλέπῃ ὁ γυιός της σὰ μπαίνῃ μέσα, καὶ πῆγε στῆς γειτόνισσας νὰ τῆς κάμῃ τὴ μαμμὴ τῆς φτωχῆς. Μήνυσε καὶ τοῦ Παρασκευᾶ στὸ καπηλειὸ, γιὰ νὰ ξέρῃ.

Digitized by Google

Ἦρθε ὁ Παρασκευᾶς τὴ συνειθισμένη του ὥρα. Ἀνοίγει τὴν ὀξόπορτα, μπαίνει μέσα, καθὼς πάντα, κουδούνι ἀπὸ τὸ μεθύσι. Μόνο ποῦ στεκότανε στὰ πόδια του. Ξεκρεμάζει τὸ λυχνάρι ἀπὸ τὴν πόρτα, καὶ μπαίνει στὸ μαγεριὸ πατῶντας μιὰ ἐδῶ μιὰ ἐκεῖ, τὄνα χέρι ἀκουμπισμένο στὸν τοῖχο, καὶ τἄλλο μὲ τὸ λυχνάρι, ποῦ πήγαινε κ᾿ ἐρχότανε στὸν ἀέρα σὰ θεμιατό.

Τί ἔγεινε καλὰ καλὰ σὰ μπῆκε μέσα κανένας νὰ μάθῃ δὲν μπόρεσε· μὰ φαίνεται πῶς κάπου σκουντούφλησε κ᾿ ἔπεσε κάτω, καὶ τινάχτηκε τὸ λυχνάρι ἴσια στὸ στρῶμα τῆς κόρης του! Πάτησε τὶς φωνὲς σὰ δαιμονισμένος. Ἔπειτα σωπαίνει αὐτὸς, κι ἀρχινάει τὸ τσιριχτὸ τὸ κορίτσι. Πρέπει νὰ χύθηκε ὅλο τὸ λάδι ἀπάνω στὸ στρῶμα, γιατὶ σὰν ἔμπαινε ἡ γριὰ ποῦ τοὺς ἄκουσε κ᾿ ἔτρεξε, ἄναβε τὸ πάπλωμα σὰ λαμπάδα.

Τρέχει ἡ καημένη ἡ γριὰ φωνάζοντας «γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ», παίρνει τὸ χαλὶ ποῦ εἶχαν ἁπλωμένο μπροστὰ στὴ γωνιά, καὶ τὸ ρίχνει ἀπάνω στὸ στρῶμα. Ἔσβυσε ἡ φωτιά, σώπασε τὸ παιδί. Κακὸ σώπασμα! Σὰν ἀνασήκωσε τὸ χαλὶ, εἶταν ἀγνώριστο τὸ κορίτσι. Τὸ πρόσωπό του κατάμαυρο, μὲ κατακόκκινα μάτια!

Εἶταν τῆς τύχης μου, σὰ γιατρὸς ποῦ εἶμαι, νὰ τὸ δῶ τὸ μεγάλο ἐκεῖνο κακό. Σὰ μὲ φώναξαν καὶ πῆγα, κάθουνταν ὁ Παρασκευᾶς κ᾿ ἔκλαιγε σὰ μωρὸ παιδί.

Μῆνες καὶ μῆνες πήγαινα κ᾿ ἤρχουμουν ἀπὸ τὸ σπίτι του. Τὸ γλύτωσα τὸ κορίτσι. Εἶναι ὡς δεκατριῶ χρονῶν τώρα. Τὰ σημάδια τῆς φωτιᾶς μένουν πάντα

Digitized by Google

στὸ πρόσωπό του· μὰ τὴ γλύκα του δὲν μπορέσανε νὰ τὴν ἀφανίσουνε. Ζῇ μοναχὸ τὸ καημένο, γιατὶ συχωρέθηκε ἡ μάμμη κατόπι. Μὰ τὶς βραδιές του τὶς περνάει μὲ τὸν πατέρα του τώρα, γιατὶ σὲ καπηλειὸ πιὰ δὲν ξαναπάτησε ὁ Παρασκευᾶς ἀπὸ τὴν τρομερὴ ἐκείνη βραδιά.

Digitized by Google

ΚΡΥΦΗ ΑΓΑΠΗ

— Εἶναι ἀλήθεια, γιατρέ, πῶς κάποτε στὴν ἀρρώστι᾿ ἀπάνω ὁ ἄρρωστος παραλαλεῖ, καὶ παραλαλῶντας λέει καὶ τὴν ἀλήθεια;

— Νὰ σοῦ πῶ: Σ᾿ αὐτὸ τὸ χωριό, —λέγω τοῦ φίλου μου, —συχνότερα τὴν ἀκοὺς τὴν ἀλήθεια ἀπὸ ἀρρώστους καὶ τρελλοὺς, παρ᾿ ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ποῦ εἶναι καλά. Καὶ νὰ δῇς τί μοῦ συνέϐηκε μὲ μιὰ κόρη στὴν πίσω τὴν ἐνοριά, εἶναι τώρα κάμποσος καιρός.

Εἶταν ἄρρωστη ἔξη μέρες. Εἶχε μιὰ βραδιὰ πολλὴ θέρμη, καὶ τρέξανε νὰ μὲ φέρουν. Ἄλλος δὲν παραστέκουνταν παρὰ ἡ μάννα της, γυναῖκα ἥσυχη καὶ λιγάκι στενοκέφαλη. Ἔκλαιγε ἡ κακόμοιρη καὶ μὲ παρακαλοῦσε νὰ τὴ γλυτώσω τὴν κόρη της. Ἔκαμα ὅ τι μπόρεσα, ἔμεινα καὶ λίγη ὥρα στὸ σπίτι νὰ δῶ τί δρόμο θὰ πάρῃ ὁ πυρετός. Ἀνέϐηκα νὰ τὴ ξαναδῶ. Εἴτανε χειρότερα. Βύθος καὶ παραλαλητό. Ἀπὸ τὰ λόγια της φαίνουνταν πῶς ἔϐλεπε λουλούδια κι ἀγκάθια. Ἄγγιζ᾿ ἕνα λουλούδι, καὶ γύριζε καὶ χαμογελοῦσε. Ἄξαφνα τὴν ἀγκύλωνε καὶ τ᾿ ἀγκάθι, κ᾿ ἔϐλεπες τὸν πόνο στὸ πρόσωπό της. Παιχνίδι τῆς φαντασίας της, εἶπα μέσα μου. Μὰ σ᾿ ἕν᾿ ἀπὸ τὰ λου–

Digitized by Google

λούδια ποῦ μάζευε ὁ πλανεμένος ὁ νοῦς της, γύρισε καθὼς πάντα τὸ πρόσωπό της κατὰ τὴν ἄλλη μεριὰ, καὶ, —«μ' ἀγαπάει δὲ μ' ἀγαπάει» μουρμούριζε χαμηλὰ κι ἀσυνάρτητα, σαλεύοντας τὰ δάχτυλά της σὰ νἄκοβε τοῦ λουλουδιοῦ της τὰ πέταλα.

Λέγω τῆς μάννας, πᾶμε κάτω γιὰ λίγη ὥρα πάλι. Πήγαμε κάτω, καὶ κάθισε ἡ μάννα κοντὰ στὸ μαγκάλι νὰ μοῦ ψήση καφέ. Καὶ ψήνοντας τὸν καφὲ ἔλεγε καὶ ξανάλεγε γιὰ τὴν κόρη της, τί ἄγγελος εἶταν, τί χρυσὸ κορίτσι, τί νοικοκυρεμένο· κ' ἔλεγε τὴν ἀλήθεια.

— Μὰ γιὰ πές μου, τὴ ρωτῶ τότες, νὰ μὴν εἶχε τίποτις ἀγάπες ἡ κόρη σου ;

— Θεὸς νὰ φυλάξη, γιατρέ με! Δὲν ξέρεις τί ἀθῶο ποῦ εἶναι τἀκριβό μου τὸ Λενιὼ, ὁ Θεὸς νὰ μοῦ τήνε γλυτώση!

Ἡ μάννα θάρρεψε πῶς κορίτσι γιὰ ν' ἀγαπήση πρέπει νὰ εἶναι ξετσιπωμένο.

Ἔτσι τὴν ἔμαθε τὴν ἀγάπη στὸ σκολειό της.

— Γιὰ συλλογίσου, τῆς κάνω, μὴν τύχη κ' ἔχει κανένα κρυφὸ καημὸ τὸ κορίτσι, καὶ τὴ γιατρέψουμε εὐκολώτερα.

— Ἄρρωστη καθὼς εἶναι, γιατρέ μου, κάλλιο τὧχω νὰ τήνε θάψω, παρὰ νὰ τὸ ντροπιάση τὸ τιμημένο μας τὄνομα.

Εἶδα πῶς τὰ λόγια μου εἴτανε χαμένα, ἤπια τὸν καφὲ, ξανακοίταξα τὴν ἄρρωστη, διόρισα γιατρικὸ γιὰ τὴ νύχτα, κ' ἔφυγα.

Ὕστερ' ἀπὸ ἄλλες τρεῖς μέρες πέθανε ἡ μικρή. Δὲ

Digitized by Google

λέγω πῶς δὲν εἴτανε ἀρρώστια, μὰ τὰ νεῦρα τοῦ κοριτσιοῦ εἶχαν ἕνα χάλι ποῦ λίγη χαρὰ, λίγο ἀναγάλλιασμα, μποροῦσε νὰ τὴ γλυτώση.

Πῆγα στὸ λείψανο, γιατὶ τὸ πόνεσα τὸ κακόμοιρο. Ράγιζε ἡ καρδιά μου νὰ βλέπω τὴ μάννα του νὰ ξεσκίζεται ἀπάνω στὸ καταστόλιστο ἐκεῖνο κορμὶ, ποῦ ἄλλο τῆς ζωῆς δὲν τοῦ ἔμενε παρὰ ἕνα χαμόγελο ἥσυχο.

Ἦρθε ἡ ὥρα τοῦ τροπαριοῦ ποῦ μᾶς προσκαλεῖ στὸ στερνὸ τὸ φιλί. Μόλις ἐχωρίσανε τὴν ἀπαρηγόρητη μάννα ἀπὸ τὸ ψυχραμένο τὸ πρόσωπο, καὶ σιμώνει ἕνα παιδὶ, ὡς δεκοχτὼ χρονῶ νὰ δώση κι αὐτὸς τὸ στερνό του τὸ φίλημα. Εἶταν τῆς γειτονειᾶς, γνώριζε τὸ σπίτι τους, θαρρῶ καὶ στὸ σκολειὸ μαζὶ πήγαιναν. Καθόλου λοιπὸν παράξενο ποῦ σίμωνε κι αὐτὸς μὲ βρεμμένα μάτια! Σήκωσαν τὸ λείψανο, τὄθαψαν, ἔφυγε ὁ κόσμος, ἔκαμα νὰ φύγω καὶ γώ. Μὰ ἀντὶς νὰ βγῶ ἀπὸ τὴ μεγάλη τὴ θύρα, ξεκίνησα νὰ βγῶ ἀπὸ τὸ πορτὶ τοῦ ἀπάνω δρόμου, γιὰ νὰ πάγω στὴν ἀγορά. Ἔκαμα λοιπὸν γύρο ἀπὸ πίσω ἀπὸ τὴν ἐκκλησιά. Ἐκεῖ, ὄξω ἀπὸ τὸ Ἅγιο Βῆμα, σὲ μιὰ κώχη μοναχική, ποιόνα νὰ δῶ, παρὰ τὸ ἴδιο τὸ παδὶ ποῦ φίλησε τὸ λείψανο τῆς Λενιῶς. Ἔκλαιγε τὰ πύρινά του ὁ δύστυχος. Συλλογίστηκα μιὰ στιγμὴ νὰ πάγω νὰ τοῦ μιλήσω καὶ νὰ τοῦ πῶ τὸ τί ἔλεγε ἡ Λενιώ του ἀπάνω στὸν πυρετό της. Μὰ δὲ βάσταξε ἡ καρδιά μου. Εἶπα, ἡ ἀγάπη αὐτὴ γεννήθηκε κρυφὴ, κρυφὴ πρέπει καὶ νὰ πεθάνῃ.

Digitized by Google

ΦΩΤΙΑ

Εἶταν περίπου μεσάνυχτα. Δώδεκα χρονῶν παιδί, ὁ Στεφανάκης, κοιμούντανε σὰν ἀρνί. Ἔρχεται ἄξαφνα στὴν κλίνη του ἡ μητέρα καὶ μ' ἕνα καλὸ σκούντημα τὸν ξυπνάει. Μισοσηκώνεται ὁ μικρός, τρίβει τὰ δυό του μεγάλα μάτια, καὶ τί νὰ δῇ ἀπὸ τὶς χαραμάδες τοῦ παραθύρου! Φωτιὰ μεγάλη καὶ φοβερή! Τόνε σηκώνουνε, τὸν ντύνουν καὶ τὸν βγάζουν ἔξω.

— Κάτω στοῦ θειοῦ του, φωνάζει ἡ μάννα τῆς παρακόρης ποῦ εἶχε τὴν ἔννοια του. Καὶ νὰ πλαγιάση ἐκεῖ γλίγωρα, νὰ μὴν ἀρρωστήσῃ.

Σταθήκανε μερικὲς στιγμὲς στὸ περιβόλι ποῦ χώριζε τὸ σπίτι τους ἀπὸ τὸ σπίτι ποῦ καίγουνταν, νὰ δοῦν τὴ φωτιά. Τρομερὸ πρᾶμα! Θεόρατες γλῶσσες νὰ βγαίνουν ἀπὸ τὴν τρύπα ποῦ εἴτανε μιὰ φορὰ στέγη, καὶ νὰ γυρεύουνε νὰ τὸν φᾶνε τὸν οὐρανό. Σ' ἕνα πλαγινὸ σπίτι, ὁ νοικοκύρης νὰ στέκεται σὲ παράθυρο, καὶ νὰ πετάῃ στὸ δρόμο τραπέζια, καρέγλες, στρώματα. Οἱ φωνὲς τῶν γειτόνων νὰ σὲ ξεκουφαίνουν, κι ὁ πατέρας τοῦ Στεφανάκη ἀπάνω στὸ δῶμά του, κατάντικρυ στὴ φωτιά, νὰ στέκεται, νὰ τρέχῃ, νὰ προστάζῃ, καὶ νὰ χύνουνε κουβάδες νερὸ στὰ χαλιὰ ποῦ

Digitized by Google

κρεμιούνταν ἀπὸ τὸ δῶμα, νὰ διαφεντέψουν τὸ σπίτι του, ποῦ τὄγλειφαν κάπου κάπου ἀχόρταγες φλόγες, ὅταν φυσοῦσε ὁ ἄνεμος. Τἄβλεπε ὅλ' αὐτὰ κ' ἔτρεμε ὁ μικρὸς Στεφανάκης. Τὸν παίρνει τέλος ἀπὸ τὸ χέρι ἡ παρακόρη, κι ὅ τι ἔκαμε νὰ ξεκινήσῃ κατὰ τὸ σπίτι τοῦ θείου, τρέχει ἡ μάννα κατόπι τους καὶ τοὺς λέει νὰ σταθοῦνε νὰ πάρουν καὶ τὴν Ἀσπασία μαζί. Ἀσπασία εἶταν ἡ κόρη τοῦ νοικοκύρη ποῦ ἔρριχτε τὶς καρέγλες ἀπὸ τὸ παράθυρο· μικρὴ κι αὐτὴ καὶ μοναχοκόρη.

Πῆραν τὸν κάτω δρόμο, καὶ κατεβήκανε στοῦ θείου τὸ σπίτι. Μπήκανε μέσα κι ἀμέσως ἔτρεξαν κατὰ τὸ παράθυρο νὰ κοιτάξουν. Ἀξέχαστο θέαμα! Τὸ παράθυρο ἔβλεπε κατὰ τὴν ἄλλη μεριά, ὄχι πρὸς τὴ φωτιά. Ἔβλεπαν τὴ θάλασσα, καὶ τὰ βουνὰ ἀντικρύ. Ὅλα στὴν ἀναλαμπὴ μέσα. Ἔλεγες καὶ γλυκοχάραζε, μόνο ποῦ εἶχε κι ἀστέρια.

Ὁ μικρὸς δὲν εἶταν καὶ πολὺ σκοτισμένος. Σὰ νὰ τοῦ ἄρεζε αὐτὸ τὸ ἀσυνήθιστο πρᾶμα. Ἡ μικρὴ ὅμως, ὁ νοῦς της εἴτανε ζαλισμένος, κ' ἡ καρδιά της πονοῦσε. Πονοῦσε ἡ καρδιά της γιὰ τὴν κούκλα ποῦ τὴν ξέχασε σὲ μιὰν κώχη· τί θὰ γείνῃ μοναχή της ἡ κούκλα ἂν τύχῃ καὶ πιάσῃ φωτιὰ καὶ τὸ σπίτι τους, καὶ ποιὸς θὰ τήνε γλυτώσῃ! Ἔκλαιγε ἡ μικρή, καὶ παρηγοριὰ πιὰ δὲν εἶχε. Ζητήσανε νὰ τὴν κάμουνε νὰ κοιμηθῇ. Τοῦ κάκου, δὲν μποροῦσε νὰ κοιμηθῇ, καὶ δὲν μποροῦσε μήτε ὁ μικρὸς νὰ τὸν ξαναβρῇ πιὰ τὸν ὕπνο. Τήνε λυπούντανε τὴ μικρούλα.

Digitized by Google

Κοιμήθηκαν όλοι οί άλλοι. Σηκώνεται ό μικρός καί τής λέει τής γειτόνισσάς του. «Πάγω έγώ καί σοΰ τήνε φέρνω τήν κούκλα». Καί βγαίνει όξω σιγά σιγά. Ή φωτιά εΐταν τώρα πιό δαμασμένη. Έφεγγε όμως άκόμη, καί σέ λίγη ώρα ό Στεφανάκης εΐταν στής Άσπασίας τό σπίτι κοντά. Χώνεται ήσυχα ήσυχα άνάμεσ' άπό τό πλήθος, καί πηγαίνει κοντά στόν πατέρα της, πού στέκουνταν τώρα έξω άπό τήν πόρτα του, κοντά στά πράματα τοΰ σπιτιοΰ του.

— Τής Άσπασίας τήν κούκλα, φωνάζει.

Γυρίζει ό πατέρας τής Άσπασίας καί τόνε βλέπει τό μικρό τρομασμένος.

— Τί γυρεύεις έσύ έδώ! τοΰ κάνει.

Τοΰ ξηγάει ό μικρός τήν ύπόθεση.

— Νά, πάρε την καί φεύγα γλίγωρα, θεοκατάρατε, πρίν νά σέ μυριστοΰν οί γονιοί σου, τοΰ λέει, καί βγάζει άπό τήν τσέπη του μιά σπιτικιά κουκλίτσα, ματόφρυδα καί στόμα καί μύτη βαμμένα μέ τή μελάνη, άπάνω σ' ένα τεχνητό κόμπο άπό πανί, πού είχε σχήμα προσώπου.

Παίρνει ό μικρός τήν κούκλα καί φεύγει.

Έφεξε τό πρόσωπο τής μικρής άπό τή χαρά. Άγκάλιασε τήν κούκλα της, καί κοιμήθηκε.

Τώρα, πώς νά τό έξηγήσω δέν ξέρω, μά—ή ίστορία τής κούκλας εΐταν; άλλος λόγος εΐταν;—ό Στεφανάκης κ' ή Άσπασία είναι άντρόγυνο σήμερα.

Digitized by Google

Ο ΘΗΣΑΥΡΟΣ

— Τέτοιος δράκος, καὶ νὰ πεθάνῃ σὲ πέντε μέρες!

— Καὶ μὲ τέτοια τάξη ποῦ ζοῦσε!

— Αὐτοὶ οἱ δυνατοὶ, καθὼς φαίνεται, μιὰ καὶ πέσουν, πιὰ δὲ σηκώνουνται.

— Πές μας, γιατρὲ, νὰ χαρῇς τὰ μάτια σου· τί τὸν ἔκαμε νὰ πεθάνῃ ἔτσι ἄξαφνα τὸν καλό μας τὸ δάσκαλο;

Δὲ μποροῦσα νὰ τοὺς ξεφύγω· ἔπρεπε νὰ τοὺς τὸ ξηγήσω. Ἔπειτα δὲν πείραζε καὶ πολύ. Ἄναψα λοιπὸν τὸ τσιγάρο μου, παράγγειλα τὸν καφέ μου, κι ἄρχισα:

«Εἶναι τώρα ἔξη μέρες, ἀπὸ τὴ βραδιὰ ποῦ τὸν εἴχαμε ἀνάμεσά μας. Θυμᾶστε σὰν μπῆκε μέσα, φρέσκος καὶ ροδοκόκκινος ἀπὸ τὸν περίπατο. Θυμᾶστε τὰ χωρατά του, τὰ γέλοια του. Καλὸς καὶ χρυσὸς δάσκαλος, Θεὸς συχωρέστον. Πῆγε στὸ σπίτι του κεῖνο τὸ βράδυ, νωρὶς νωρὶς, καθὼς πάντα. Ἔτυχε νὰ πάγω καὶ γὼ μαζί του. Καθίσαμε στὸ μπαλκόνι, ἦρθε ὕστερα κι ὁ ἀξάδελφός του ὁ δάσκαλος τοῦ Δημοτικοῦ, καὶ,

Digitized by Google

δυὸ δασκάλοι κ' ἕνας γιατρὸς, τί ἄλλη κουβέντα νὰ κάμουμε, παρὰ βιβλία, σοφίες, καὶ τέτοια. Τὸ περίεργο εἶναι ποῦ καταντήσαμε στὴ θρησκεία, κι ἀπὸ τὴ θρησκεία στὴ δεισιδαιμονία, στὴν πρόληψη. Ν' ἀκούση δὲν ἤθελε ὁ μακαρίτης πρόληψη. Τὸν ξέρετε τί αὐστηρὸς ποῦ εἶταν ἀπάνω σ' αὐτά. Πέρασε ἡ ὥρα, σηκωθήκαμε καὶ φύγαμε. Σὲ εἰκοσιτέσσαρες ὧρες μέσα εἴτανε στρωμένος στὸ κρεβάτι καὶ πῆγα νὰ τόνε δῶ. Ἕνα τρομερὸ κρυολόγημα. Τοῦ διόρισα γιατρικὸ καὶ βγαίνοντας ρωτῶ τὴ γυναῖκα του, πῶς ἔτυχε νὰ τἀρπάξη αὐτὸ τὸ κρύο! Στάθηκε ἡ δασκάλαινα στὸ κατώφλι τῆς ἔξω θύρας, καὶ μοῦ λέει:

« Ντρέπουμαι νὰ σοῦ τὸ πῶ, γιατρὲ, μὰ δὲν μπορῶ. Δὲν ξέρω τί τοῦ ἦρθε χθὲς ἄξαφνα ν' ἀρχίση καὶ νὰ παραμιλάη ἀπάνω στὸν ὕπνο του, καὶ νὰ μὲ τρομάζη μὲ τὶς φωνές του. Τὸν τραβῶ ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τὸν ξυπνῶ. Σὰν ἦρθε στὸ νοῦ του, — τί παράξενο ὄνειρο μοῦ λέει! Ἐγὼ, νὰ σοῦ πῶ, δὲν πολυπρόσεξα τὰ λόγια του. Γύρισα ἀπὸ τἄλλο πλευρὸ, κι ἄρχισα νὰ μισοκοιμοῦμαι. Σὲ λιγάκι, τὸν ἀκούγω καὶ σηκώνεται. — Ποῦ πᾶς; τοῦ κάνω. — Δὲν μπορῶ, μοῦ λέει, θὰ κατεβῶ. Νὰ σοῦ πῶ, γυναῖκα. Θὰ κάμω ἕνα ἀνόητο πρᾶμα. Ἂν ἔβγη, τόσο τὸ καλήτερο· ἂ δὲν ἔβγη, δὲ χάνουμε τίποτε.

Ἐγὼ θάρρεψα πῶς ἄρχισε νὰ σαλεύη ὁ νοῦς του. Σηκώνουμαι καὶ τὸν παρακινῶ νὰ ξαναπλαγιάση. Τοῦ κάκου. — Τὸν εἶδα, μοῦ κράζει, τὸν εἶδα θεοφάνερα

Digitized by Google

μέσα στὸ χῶμα, καὶ θὰ πάγω νὰ τὸν ἀνοίξω, νὰ τὸν ξεχώσω.

— Ποιὸ πρᾶμα; τόνε ρωτῶ.

— Αἴ, ποιὸ πρᾶμα! Νά, εἶδα στὸν ὕπνο μου πῶς ἔχουμε θησαυρὸ κρυμμένο στὸ σπίτι μας. Ἐκεῖ κοντὰ στὴ μεγάλη τὴ σφίδα, μὲς στὸ κατώγι.

Ἀνάβει τὸ φῶς, παίρνει τὴ λάμπα καὶ κατεβαίνει καθὼς εἴτανε, μὲ τὰ νυχτικά. Πηγαίνω κατόπι του. Μπαίνουμε στὸ κατώγι, παίρνει σκαφτήρι καὶ φτυάρι, πηγαίνει κατὰ τὴν κώχη τῆς μεγάλης τῆς σφίδας, καὶ χτυπῶντας τὸ πόδι στὸ χῶμα, γυρίζει καὶ μοῦ λέει: — Ἐδῶ, ἐδῶ τὸ εἶδα πῶς εἶναι.

Τί νὰ κάμω! Ἄρχισα νὰ τὸ μισοπιστεύω καὶ γώ. Αὐτὸς ἔσκαβε, καὶ γὼ φτυάριζα. Ὧρες ὧρες, σὰ νά το καταλάβαινε τί τρέλλα ἔκανε, κι ἄρχιζε τὰ γέλοια ἐκεῖ ποῦ ἔσκαβε. Γελοῦσα τότες καὶ γώ. Ὡς δυὸ ὧρες τὶς περάσαμε ἔτσι. Ὡς μισὴ ὀργυιὰ πήγαμε κάτω· μήτε κεραμίδι σπασμένο δὲ βρήκαμε. Σωστό, κοσκινισμένο χῶμα. Ἀρχίσανε νὰ λαλοῦνε κ' οἱ πετεινοί.

— Φτάνει μας, τοῦ λέγω, ἂς ἀνέβουμε πιά. Γιὰ καλὸ δὲν εἶταν αὐτὸ τὄνειρό σου.

Ἀκκουμπάει μιὰ στιγμὴ στὸ σκαφτήρι, καί, —ἔχεις δίκιο, μοῦ λέει. Νὰ τόνε γεμίσουμε τώρα τὸ λάκκο, καὶ νὰ πλαγιάσουμε. Τρέλλα μου εἶταν καὶ τίποτες ἄλλο. Ἀνέβα ἐσὺ ἀπάνω κ' ἔρχουμαι γὼ κατόπι.

Ἀνέβηκα πάνω, καὶ πλάγιασα κατακουρασμένη. Σὲ λιγάκι ἦρθε καὶ κεῖνος. Εἴτανε μουσκίδι δρωμένος»

Digitized by Google

Τώρα τὴ νοιώθω τὴ δουλειά, εἶπα τῆς δασκάλαινας. Κάμετέ τονα νὰ δρώση ὅσο μπορεῖ, νὰ μὴν τοῦ γυρίση πλευρίτης.

Ὅλα τοῦ κάκου σταθήκανε. Μιὰ κ' ἔχωσε ὁ Χάρος τὰ νύχια του μέσα σὲ κεῖνο τἀντρειωμένο κορμί, γλυτωμὸ πιὰ δὲν εἶχε. Κάθε μέρα καὶ χειρότερα πήγαινε. Τὴ στερνὴ τὴν ἡμέρα, ἐκεῖ ποῦ στέκουμουν ἀπὸ πάνω του, γυρίζει καὶ μοῦ λέει: Γιατρέ μου, τὄδειξα πῶς εἶμαι ἀληθινὸς **δάσκαλος**: ἄλλα διδάσκω, κι ἄλλα—καὶ κεῖ ἀπάνω ξεψύχησε.

ΑΝΤΡΟΓΥΝΟ ΓΙΑ ΠΑΝΤΑ

— Γιατρέ μου, νὰ χαρῇς τὰ μάτια σου, τὴν ἀλήθεια πές μου. Πῶς εἶναι ἡ ἄρρωστη μέσα; Δὲν τὴν ἀκούγω πιὰ νὰ γογγύζῃ. Πές μου το, γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Ζῇ ἢ ἀπ—

— Καλὲ τί μοῦ ψάλλεις! λέγω ἀμέσως τοῦ ἀρρώστου στὴν ἄλλη τὴν κάμαρα. Ἡ γυναῖκα σου ζῇ καὶ βασιλεύει. Εἶχε τρεῖς νύχτες νὰ κοιμηθῇ, καὶ κοιμᾶται τώρα. Κοίταξε νὰ κοιμηθῇς λιγάκι καὶ σύ. Ἔχεις ἀκόμα θέρμη καὶ πρέπει νὰ συχάσῃς. Πάγω νὰ σοῦ στείλω τὴν ἀδερφή σου ποῦ κοίταζε τὴ νύφη της τόση ὥρα. Ἴσως κοιμᾶται καὶ κείνη ἀπὸ τὴν κούραση κι ἀγρυπνιά.

Καὶ τὸν ἀφῆκα μιὰ στιγμὴ τὸν ἄρρωστο, νιόπαντρο παλλικάρι, νὰ πάγω στὴν κάμαρη τῆς χαδεμένης του, ποῦ τὴν ἀγάπησε καὶ τὴν πῆρε καὶ τὴν ἔφερε στὸν τόπο του ἀπὸ ἄλλο χωριό. Ξαφνικὴ ἀρρώστια τοὺς ἔρριξε κάτω μαζὶ καὶ τοὺς δυό, καὶ μήτε καιρὸ δὲν εἴχανε νὰ μηνύσουν τοὺς συγγενεῖς της. Ἡ ἀδερφὴ ἐκείνη ἡ καλόκαρδη τὰ πρόφταινε ὅλα, εἶχε καὶ τὴν ἔννοια τοῦ σπιτικοῦ.

Digitized by Google

Πῆγα στὴν ἄρρωστη. Μιὰ ματιά, καὶ κατάλαβα τὴ δουλειά. Ἡ ἀδερφὴ ἔβαζε τὰ χέρια της ἀπάνω στῆς κοπέλλας τὰ μάτια, τῆς ἔκλειε τὰ χείλη, καὶ καθὼς μπῆκα, γύρισε καὶ μ' εἶδε μὲ μάτια κατάδακρα. Ἔσκυψα νὰ δῶ τὸ σφυγμό, εἴτανε κι αὐτὸς φευγάτος μαζὶ μὲ τὴν ἀναπνοή, μαζὶ μὲ τοὺς πόνους.

— Θέλεις μιὰ γυναῖκα νὰ σὲ βοηθήση, λέγω τῆς ἀδερφῆς. Πήγαινε καὶ φώναξε μιά, καὶ γὼ κοιτάζω τὸν ἄρρωστο μέσα ὥσπου νὰ γυρίσης.

Ἔβαλε ἡ ἀδερφὴ τὸν μποχτσά της καὶ βγῆκε.

Ἔμεινα μόνος στὸ σπίτι, μ' ἕνα νεκρὸ κ' ἕναν ἄρρωστο. Ἀφῆκα τὸ νεκρὸ, καὶ πῆγα πάλι στὸν ἄρρωστο. Μπῆκα σιγὰ σιγά, νὰ μὴν τύχη καὶ τὸν ξυπνήσω ἂν κοιμᾶται. Τόνε βρῆκα μισοκοιμισμένο. Στάθηκα μιὰ στιγμὴ καὶ κοίταξα τὸ ἥσυχο πρόσωπό του, καὶ δὲν ἤξερα ἂν ἔπρεπε νὰ χαρῶ ἢ νὰ λυπηθῶ ποῦ ἔδειχτε σημάδια γιατρειᾶς ἐκεῖνο τὸ πρόσωπο, μ' ὅλη του τὴν ἀδυναμία. —Μιὰ νὰ καλοκοιμηθῆ, εἶπα, καὶ δὲν ἔχει φόβο. Μὰ σὰν ξυπνήση ἀπὸ κεῖνον τὸν ὕπνο, τί θὰ δῆ ὁ κακόμοιρος, καὶ τί θἀκούση! Πρέπει νὰ μιλήσω τῆς ἀδερφῆς του πρὶ νὰ τόνε δῆ, μὴν τύχη καὶ τῆς ξεφύγη λόγος ἢ δάκρυ πρὶ δυναμώση, γιατὶ τότε πάει κι αὐτός.

Καὶ βγῆκα πάλι σιγὰ σιγὰ καὶ κατέβηκα τὴ σκάλα, καὶ πῆγα στὴν πόρτα νὰ κοιτάξω ἂν ἔρχετ' ἡ ἀδερφή. Δὲν περίμενα πολλὴ ὥρα. Ἦρθε μὲ μιὰ γυναῖκα, ποῦ εἴτανε δουλειά της τἄχαρο ἐκεῖνο ξεγδύ—

Digitized by Google

σημο καὶ ντύσημο, κ' ὕστερα τὸ φύλαγμα τοῦ νεκροῦ.

—Τὰ νυφικά της νὰ τῆς βάλουμε τῆς κακόσυρτης, ἔλεγε τῆς ἀδερφῆς σὰ σταματήσανε μπροστά μου, στὴ θύρα.

Εἶπα γλίγωρα γλίγωρα καὶ στὶς δυό, τὸ τί νὰ κάμουν καὶ πῶς νὰ φερθοῦν ποῦ νὰ μὴν ὑποψιαστῆ ὁ ἄρρωστος τίποτις.

Ἀνεβήκαμε σιγὰ σιγὰ κ' οἱ τρεῖς. Ἐγὼ πρῶτος καὶ κατόπι οἱ γυναῖκες.

Μπαίνω στὴν κάμερα τῆς νεκρῆς, καὶ τί νὰ δῶ! χάμω ξαπλωμένο τὸν ἄντρα της ἄψυχο! Δὲν πρόφταξα νὰ γυρίσω καὶ νὰ πῶ τῆς ἀδερφῆς νὰ μὴν ἔμπη ἀκόμα. Μόνο πρόλαβα καὶ τῆς σκέπασα τὸ πρόσωπο μὲ τὰ δυό μου τὰ χέρια, καὶ τῆς εἶπα:

—Ἔλα μιὰ στιγμὴ στ' ἀδερφοῦ σου τὴν κάμερα.

Ἡ δύστυχη σάστισε, κ' ἔκαμε καθὼς τῆς εἶπα. Βγαίνοντας, κάνω σημάδι τῆς γυναίκας νὰ σωπάση, καὶ τὴν ἀφίνω μέσα. Παίρνω τὴν ἀδερφὴ ἀπὸ τὸ χέρι ἔξω στὸ χαγιάτι, καὶ τῆς λέγω:

—Πρὶ νὰ μπῆς στ' ἀδερφοῦ σου τὴν κάμερα πρέπει νὰ σοῦ πῶ πῶς δὲ θὰ τόνε βρῆς πιὰ κεῖ μέσα. Θὰ τόνε βρῆς πλάγι πλάγι μὲ τὴν καλή του. Μαζὶ θὰ ζήσουν καὶ στὸν ἄλλο τὸν κόσμο. Πρέπει νὰ ὑποψιάστηκε καὶ σηκώθηκε νὰ δῆ μοναχός του. Καὶ ζωντανὴ νὰ τὴν ἔβρισκε, θὰ πέθαινε, μὲ τόση ἀδυναμία ποῦ τὴν εἶχε. Κάλλιο ποῦ τὴν ἀγκάλιασε νεκρή, γιατί θὰ τὴν σκότωνε μὲ τὸ θάνατό του.

Στάθηκα μιὰ μέρα παραπάνω ἐπίτηδες στὸ χωριό, καὶ πῆγα στὸ λείψανό τους.

Digitized by Google

Η ΒΑΣΙΛΟΠΗΤΤΑ ΤΟΥ ΒΑΓΓΕΛΗ

Ὁ βοριὰς φυσοῦσε ἀλύπητα, τὰ χιόνια ἔπεφταν ἀνάργι' ἀνάργια καὶ πετούσανε σὰν πεταλοῦδες καὶ κάθιζαν ἀπάνω στοὺς στεγνοὺς βράχους, κ' ὕστερα ἐλυώνανε. Ἡ θάλασσα παρακάτω ἄχνιζε, κι ὁ ἥλιος στὴ Δύση κοκκίνιζε σὰν ὁλόπυρη σφαῖρα ἀνάμεσ' ἀπὸ τὴ χαραμάδα ποῦ ἄφιναν τὰ σύννεφα ἀπὸ κεῖνο τὸ μέρος. Ἀνέβαινε ὁ Βαγγέλης ἀπὸ τὴ Σκάλα νὰ πάῃ ἴσια σπίτι του αὐτὴ τὴ φορά. — «Παραμονὴ τοῦ ἅη Βασίλη, πρωτοχρονιὰ αὔριο, εἶπε, ἂς πᾶμε σπίτι. Ἂς ἀρχίσουμε καλὰ τὸ χρόνο, ἴσως καὶ δὲ μαλλώσουμε πλιά. Ἴσως τήνε φωτίσῃ ὁ Θεὸς τὴ βλογημένη, καὶ κάμῃ μιὰν ἀρχὴ καὶ δὲ μοῦ πετάξῃ κανέν' ἀπὸ κεῖνα τἀναθεματισμένα τὰ λόγια της, ποῦ πᾶν ἴσια μὲς στὴν καρδιά. Θὰ πῇς, καὶ γὼ μπόσικος, ποῦ δὲν τῆς γλυκομιλῶ καὶ καμιὰ φορά, μόνο στὴν παραμικρὴ ἀφορμὴ ἀνάβω σὰ σπίρτο, καὶ τήνε βρίζω τὴ δύστυχη. Ἡ γυναῖκα κακιὰ δὲν εἶναι. Νά! λίγο λαφρὸ κεφάλι, καὶ λίγο πεῖσμα, καὶ γίνεται τὸ κακό. Θὰ πῇ λοιπὸν πῶς *ἐγὼ* πρέπει νὰ φρονιμέψω, καὶ νὰ μὴν τὴ συνερίζου-

Digitized by Google

μαι. Τοὐλάχιστο γιὰ χάρη τῆς καημένης μου τῆς Πιπίνας, νὰ πάψῃ πιὰ αὐτὸ τὸ λογομαχητό. Δίχως ἄλλο, νὰ τὴν κάμουμ᾽ ἀπόψε τὴν καλὴ τὴν ἀρχή. Κι ἂν πῇ αὐτὴ τίποτις, ἐγὼ νὰ σωπάσω, κ᾽ ἔτσι νὰ συχάσουμε. Δυὸ τρεῖς φορὲς νὰ σωπάσω, θὰ συνηθίσω, κ᾽ ἔτσι θὰ ρηνέψουμε μιὰ «καὶ γιὰ πάντα».

Καὶ λέγοντας αὐτὰ μοναχός του ὁ Βαγγέλης, φτάνει σπίτι του. Τώρα πιὰ εἴτανε σκοτεινά. Μπαίνει μέσα, βρίσκει ἕνα μεγάλο δαυλὸ στὴ γωνιά, καὶ τὸ ταψὶ ἀπὸ πάνω. Ἡ μικρή του ἡ Πιπίνα ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ νὰ βλέπῃ τὴν πήττα νὰ σιγοψήνεται κ᾽ ἡ μάννα της ἡ Σωσάνα ἀπὸ τὴν ἄλλη νὰ λυώνῃ τὸ μέλι. Παγωμένος καθὼς εἴταν ἀπὸ τὸ κρύο, πηγαίνει κι αὐτὸς κοντὰ στὴ φωτιὰ κι ἀπλώνει τὰ χέρια του νὰ τὰ ζεστάνῃ.

— Μωρὲ περίδρομος ὄξω ἀπόψε! λέγει, βλέποντας τὴ φωτιά, καὶ προσπαθῶντας νὰ φανῇ πρόσχαρος, πρᾶμα ὄχι πολὺ εὔκολο γιὰ τὸ δύστροπο πρόσωπό του. — Αἴ ἐσὺ μικρή; πῶς πάει ἡ βασιλόπηττα; δὲ ψήθηκε ἀκόμα;

Ἡ Πιπίνα, εἴτανε χάζι νὰ βλέπῃς τὸ χαρούμενο πρόσωπό της ἀντικρὺ στὴν ἀναλαμπὴ τῆς φωτιᾶς. Κάθουνταν καὶ κοίταζε τὴν πήττα νὰ κοκκινίζῃ σιγὰ σιγά, καθὼς πρωτοκοιτάζει μάννα τὸ παιδάκι της ν᾽ ἀρκουδίζῃ. Τί λαχτάρα εἴταν ἐκείνη, καὶ τί ἀγάπη! Καὶ κάθε λίγο ἔβαζε καὶ τὸ δαχτυλάκι της πεταχτὰ ἀπὸ πάνω, νὰ δῇ ἂν καίῃ.

Digitized by Google

— Καὶ πῶς τὄπαθες καὶ μᾶς ἦρθες ἀπόψε τόσο νωρίς; λέει ἡ Σωσάνα, σκαλίζοντας τὴ φωτιά, νἀνάψη καλήτερα.

— Αἴ, πῶς τὄπαθα! Δὲν εἶναι δὰ κι ἄης Βασίλης καθεμέρα!

Καὶ κοίταζε ὁ Βαγγέλης κατὰ τὴν ἄλλη μεριά, τὄνα χέρι κοντὰ στὴ φωτιά, τἄλλο στὰ μαλλιὰ τῆς μικρῆς του, ποῦ τὰ γλυκοχάδευε.

— Δόξα νἄχη ὁ Θεός, ποῦ μἄκουσε σὰ θέμιαζ' ἀπόψε. Κ' εἶπα μαθὲς γιατί σὲ μᾶς αὐτὸ τὸ κακό, νὰ λογομαχοῦμε κάθε μέρα καὶ κάθε ὥρα! Σὰ νὰ μὴ μποροῦμε πιὰ νὰ ζήσουμε κι ἀλλοιώτικα.

— Ἔλα ἄφινέ τα τώρα, καὶ βάζε τραπέζι, γιατί πεινοῦμε κιόλας.

Καὶ παίρνει βιαστικὰ τὴ μικρὴ στὰ γόνατά του, νὰ μὴ θυμώση καὶ πῇ τίποτις χερότερο. Ἡ μικρὴ γύρισε καὶ τὸν εἶδε συλλογισμένη.

— Τί ἔχεις, Πιπίνα μου; τῆς λέει.

— Τί νἄχη! τὸ ξέρεις τί ἔχει! μουρμουρίζ' ἡ Σωσάνα φυσῶντας τὰ ρουθούνια της, καὶ σηκώνεται νὰ βγῇ ἀπὸ τὸ μαγεριό.

— Ὕπαγε ὀπίσω μου Σατανᾶ! μουρμουρίζει κι ὁ Βαγγέλης.

— Τί εἶπες; πετιέται ἀμέσως ἡ Σωσάνα καὶ φωνάζει ἀπὸ τὴν πόρτα. Βάζει ὁ Βαγγέλης κάτω τὴ μικρή, δακρυσμένη τώρα καὶ φοβισμένη. Σηκώνετ'

Digitized by Google

ἀπάνω, γυρίζει κατὰ τὴν πόρτα, χλωμός, θειάφι. Τὴ βλέπει μὲ μάτια ὀλάνοιχτα, καί·

— Τί εἶπα! Εἶπα πῶς ἡ ἴδια εἶσαι κ' ἡ ἴδια θὰ πεθάνῃς. Νὰ τί εἶπα, φωνάζει κι αὐτός.

Ἡ μικρὴ ἔκλαιγε· μὰ ποιὸς τὴν κοίταζε τὴ μικρή! Ἡ μάννα ἔβλεπε τὸν πατέρα κατάματα, κι ὁ πατέρας τὴ μάννα, σὰ δυὸ θεριὰ ἕτοιμα νὰ χυθοῦν τὄνα καταπάνω στἄλλο.

Ἡ Σωσάνα εἶταν ἡ πρώτη ποῦ γύρισε ἀλλοῦ τὶς ματιές της. Ἔκαμε τὸ σταυρό της καὶ παρακαλῶντας τὴν Παναγιὰ νὰ τῆς δώσῃ ὑπομονή, γύρισε πάλι νὰ βγῇ ἔξω.

Ἔρριξε κ' ἡ μικρὴ μιὰ ματιὰ στὴ βασιλόπηττα πάλι.

Τὴν ἴδια στιγμή, καὶ πρὶ νὰ καλοβγῇ ἡ Σωσάνα, γυρίζει κι ὁ Βαγγέλης πρὸς τὴ γωνιά, μουρμουρίζοντας πῶς δὲν ἔφταιγ' ἐκείνη, μόν' αὐτός, ποῦ πῆγε νἄρθῃ τόσο νωρίς, σὰ νὰ μὴν τὴν ἤξερε.

Ἡ μικρὴ ἄρχισε πάλι νἀνησυχῇ. Τὴν ἔβλεπε τὴ μάννα της ποῦ ξανάμπαινε. Τὄξερε τί θὰ βγῇ, καὶ συμμαζεύτηκε, κ' ἔβλεπε χάμω, ἀπελπισμένη, ποῦ δὲ θὰ γείνῃ τὸ γλυκὸ τὄνειρό της, ἡ πήττα στὴ μέση καὶ γέλοια καὶ χαρὲς τριγύρω.

— Ἂν τὸ μετάνοιωσες ποῦ ἦρθες μιὰ φορὰ νωρὶς σπίτι σου, νὰ ἡ πόρτα, νὰ καὶ τὸ καπελειό! τοῦ λέγ' ἡ Σωσάνα ὁλότρεμη καὶ μὲ πίκρα στὰ χείλη της.

Ἔτρεμε κ' ἡ καημέν' ἡ μικρή.

Digitized by Google

— Ἀνάθεμά σε καὶ τρὶς ἀνάθεμά σε, φωνάζει τόττες ὁ Βαγγέλης ἔξω φρενῶν, ποῦ δὲν ἀφίνεις ἕνα χριστιανὸ ν' ἀνασάνῃ, κι ἂς θέλῃ νὰ κάμῃ τὸ σωστὸ, μόνο μπαίνεις σὰ φίδι μέσα του καὶ τὸν φαρμακώνεις.

Κοντοστάθηκε ἡ Σωσάνα· σὰ νὰ τὸ μετάνοιωσε ποῦ τόνε θύμωσε. Σὰ νὰ συλλογίστηκε τί νὰ πῇ, τί νὰ κάμῃ νὰ τόνε συνεφέρῃ. Μὰ ποῦ νὰ συνεφέρῃ Βαγγέλης πιὰ τώρα! Δίχως νὰ πῇ ἄλλη λέξη, κι ἀκόμα πιὸ θυμωμένος ποῦ μαλάκωσε ἡ γυναῖκά του, δίνει μιὰ κλωτσιὰ τῆς βασιλόπηττας, τὴν ἀναποδογυρίζει ἀπάνω στὰ κάρβουνα καὶ στὴ στάχτη, πετιέται ὄξω, καὶ φεύγει ἀπὸ τὸ σπίτι.

Δὲν τήνε λησμόνησε ἀκόμα τὴ μαύρη ἐκείνη βραδιὰ ἡ Πιπίνα, ἡ ἀλλοίμονη κόρη ποῦ κοιτάζει τώρα τὴν ἐκκλησιὰ τοῦ χωριοῦ μας. Δὲν τὰ λησμόνησε τὰ δάκρια ποῦ ἔχυσε τότες, μήτε τὸν πόνο τὸ βαθὺ ποῦ τὴν ἔσφαξε, ὥσπου τὴν πῆρε ὁ ὕπνος. Μόνο τὰ δηγᾶται κάποτες ὅταν εἶναι καλὰ, ὅταν δὲν τὴν ἔχῃ ριγμένη ἀναίσθητη μιὰ φριχτὴ ἀρρώστια ποῦ τὴν τυραννεῖ κάθε λίγο, ἀπὸ μικρὴ μικρή. Ἀρρώστια ποῦ κληρονομιέται ἀπὸ στράνους καὶ κακοχύμους γονιούς.

Digitized by Google

Ο ΜΙΜΗΣ

—Αὐτὸς μᾶς περνάει ὅλους μας καὶ στὴ μάθηση καὶ στὴ γνώση, λέει ὁ κὺρ Δημητρὸς ἅμα σηκώθηκε καὶ τράβηξε γιὰ τὸ σπίτι του ὁ κὺρ Ἀποστόλης.

—Ἀκοὺς ἐκεῖ, νὰ ρωτάῃ ἂν εἶναι ἡ Σερβία στὸ Βελιγράδι! φωνάζει ὁ κὺρ Ἀναγνώστης.

—Σὰ νὰ μᾶς ρωτάῃ ἂν εἶναι τὸ σπίτι του στὴν καρέγλα του! λέει ὁ κὺρ Ἀντώνης, ποῦ ἤθελε καὶ νὰ χωρατέψῃ, καὶ νὰ δείξῃ πῶς ἤξερε αὐτὸς τί τοῦ γίνουνταν.

—Μὰ τέτοια θἀκοῦστε πολλά, τοὺς λέγω, βάζοντας τὴν ἐφημερίδα στὸ τραπεζάκι, καὶ μάλιστα στὰ μικρὰ χωριά, καὶ τὸ νοστιμώτερο εἶναι ἐκεῖνο ποῦ ἄκουσα ἀπὸ τὴν καημένη τὴ Νικολάκαινα, τότες ποῦ πέθαινε ὁ ἄντρας της· ποῦ μὲ παρακαλοῦσε νὰ γράψω μιὰ γραφὴ τοῦ παιδιοῦ της, καὶ νὰ τὴ στείλω μὲ πρῶτο ***στὴν Ἀμερικὴ*** νἄρθῃ πίσω ὁ γιός της, πρὶ νὰ ποθάνῃ ὁ πατέρας του! Σὰ νὰ λέμε, νὰ στείλω γραφὴ στἄλλο τὸ χωριό! Καὶ ποῦ νἄξερε πῶς αὐτὸς ὁ τόπος σκεπάζει τὸ μισὸ τὸν κόσμο!

Digitized by Google

— Ὡς τόσο ἀπέθανε τότες ὁ καημένος ὁ γερο-Νικολάκης ἀπὸ τὴ χολόσκασή του! λέει ὁ κὺρ Δημητρός.

— Φαίνεται πῶς ἔπρεπε νὰ ποθάνῃ ἕνας τους γιὰ νὰ ζήσουν καὶ νὰ βασιλέψουν οἱ ἄλλοι, τοὺς εἶπα τότες ἐγώ. Καὶ γιὰ ν' ἀλλάξουμε καὶ τὴν ὁμιλία, νὰ σᾶς διηγηθῶ πῶς ἔγεινε ἡ δουλειά. Γιατί ἤμουν ἀπατός μου ἐκεῖ στὴν ἀρρώστια πάνω. Τόνε θυμοῦμε τὸν ἥμερο ἐκεῖνο τὸ γέρο σὰ μοῦ ἔλεγε στὸ κρεββάτι του, —Γιατρέ, αὐτὸ τὸ παιδὶ μὲ σκοτώνει. Εἶταν ἡ ἐλπίδα μου κ' ἡ χαρά μου· ἀπὸ μέρα σὲ μέρα τὄβλεπα νὰ μεγαλώνῃ, νὰ προκόβῃ. Κ' ἔλεγα δόξα σοι ὁ Θεός, ποῦ ἂν κλείσω μιὰ μέρα τὰ μάτια μου, θάφήσω στὸ μαγαζὶ τὸ Μιμῆ μου, καὶ μήτε ἡ μάννα του θὰ μείνῃ ὁλότελα χήρα, μήτε ἡ ἀδερφοῦλά του ὀρφανή. Τί χαρὰ ποῦ τὴν εἶχα, γιατρέ μου, σὰν ξεσκόλησε πιὰ ἀπὸ τὰ γράμματα, καὶ τὸν πῆρα στὸ μαγαζί. Ἕνα καὶ μοναχὸ σφάλμα εἶχε, ποῦ τοὺς λογαριασμοὺς ἐκείνους νὰ τοὺς ἀφήσῃ δὲν ἤθελε! κι ὄχι νὰ ποῦμε τεφτέρια καὶ σοῦμες, μόνο λογαριασμοὺς **τοῦ σκολειοῦ**. Αἴ, ἔλεγα κάποτε τῆς γυναίκας μου, κι αὐτὸ καλὸ εἶναι, κάλλιο αὐτὸ παρὰ νὰ κάθεται καὶ νὰ μοῦ διαβάζῃ Ἐρωτόκριτους. Σὰ συνήθισε λιγάκι τὸ μαγαζί, λέγω, ἄς τόνε στείλω κι ὡς τὴ Σμύρνη νὰ πάῃ νὰ μοῦ ψουνίσῃ καὶ μιὰ φορά. Τοῦ δίνω τὰ χρήματα, τόνε βάζω σ' ἕνα καΐκι, καὶ τόνε στέλνω. Περιμένω νὰ γυρίσῃ, περιμένω, ἀκόμα θὰ γυρίσῃ! Ἕνα γραμματάκι του ἔλαβα μοναχὰ κ' ἕνα γροῦπο. Ὁ γροῦπος εἶχε τοὺς παράδες

Digitized by Google

ἐξὸν μερικὰ ποῦ κράτησε γιὰ ταξίδι, καὶ τὸ γραμματάκι ἔλεγε πῶς αὐτὸς δὲν εἶναι γιὰ νὰ λυώση τὴ ζωή του μέσα στὸ μαγαζὶ, μόνο πηγαίνει στὴν Ἀμερικὴ νὰ γίνῃ μεγάλος! καὶ πῶς θὰ μοῦ πλερώσῃ μιὰ μέρα μὲ τὸν τόκο τὰ λίγα χρήματα ποῦ μοῦ κράτησε! Ἄχ, γιατρέ μου, γιατρέ μου! Τρία χρόνια εἶναι τώρα ποῦ μὲ τρώγει αὐτὸς ὁ καημός! Ἔτσι, θαρρῶ, πῶς μιὰ καὶ νὰ ξαναϊδῶ τὸ παιδί μου, θὰ σηκωθῶ πάλι καὶ θὰ ξανανειώσω! Φέρε μου τὸ παιδί μου, γιατρέ μου, καὶ μ' ἔσωσες! Ποιὸς συλλογιέται τοὺς παράδες ποῦ κράτησε! Τὰ λίγα ποῦ μοῦ ἔμειναν τοῦ τὰ δίνω μὲ τὴν καρδιά μου κι αὐτὰ, μοναχὰ νἄρθῃ. Αὐτὸς θαρρεῖ πῶς τὸν καταράστηκα, καὶ μήτε μᾶς ξανάγραψε πιά! μὰ τὄγραψε τότες, πῶς πήγαινε μ' ἕνα καράβι στὴν Ἀμερική.

Τἄκουγε αὐτὰ ἡ δύστυχη ἡ γυναῖκα του κ' ἔχυνε ἀνωφέλητα δάκρια. Τότες εἶναι ποῦ μὲ παρακάλεσε ἡ καημένη νὰ τῆς γράψω τὸ γράμμα ἐκεῖνο.

Δὲν ἔζησε πολλὴ ὥρα ὕστερα ἀπὸ κείνη τὴν ὁμιλία ὁ γέρος. Τόνε θυμοῦμαι σάνε γύρισε κατὰ τὸ παράθυρο, κ' ἔβλεπε τὴν ἀπέραντη θάλασσα. Ἄχ, θάλασσα, θάλασσα ἔλεγε, ἐσὺ μοῦ τὸν πῆρες τὸ γιό μου! Ἡ γριά του μυρολογοῦσε κρυφὰ, νὰ μὴν τὴν ἀκούῃ, ἡ κόρη του ἀνασήκωνε τὸ προσκέφαλό του, γιατὶ ἤθελε καὶ καλὰ νὰ βλέπῃ τὴ θάλασσα, καὶ γώ, νὰ σᾶς τὸ μολογήσω τώρα, πρώτη φορὰ ποῦ δάκριζα μπροστὰ σ' ἑτοιμοθάνατο ἄρρωστο. Ἀπέθανε ὁ καημένος ἤσυχα

Digitized by Google

καὶ δίχως μεγάλα βάσανα, μὰ ὁ πόνος του εἶταν κι αὐτὸς σὰν ἐκείνη τὴ θάλασσα: ἀτάραχος μὰ βαθύς.

— Ὁ κακόμοιρος! τί παράξενο ποῦ δὲν ἀφῆκε καὶ πολλὴ σερμαγιά! Θὰ τοῦ τὴν ἔφαγαν οἱ γιατροί! λέει ὁ κύρ 'Αναγνώστης, ποῦ ἀγαποῦσε νὰ μὲ πειράζῃ, καὶ τὸ βρῆκε ἀφορμὴ γιὰ νὰ κρύψῃ τὴ λύπη του.

Κι ἄρχισαν ὅλοι τὰ γέλοια, ἐκεῖ ποῦ μ' ἀκούγανε μὲ συγκίνηση.

—Κὺρ 'Αναγνώστη, τοῦ λέγω, ἂν περίμενες ἀκόμα λιγάκι, θὰ τὴν ἔβαζα τὴν καρδιά σου στὸν τόπο της δίχως ἄκαιρα χωρατά. Γιατὶ τὴ στερνὴ αὐτὴ φορὰ ποῦ πέρασα ἀπὸ κοντὰ ἀπὸ τὸ χωριὸ ἐκεῖνο, ἀντάμωσα τὸν παπᾶ τους στὸ δρόμο, καὶ πήγαινε καταχαρούμενος στὸ χωράφι του.

—Δυὸ ἀρραβῶνες δὲ γίνουνται κάθε μέρα, μοῦ κάνει. Γλίγωρα θἄχουμε καὶ τοὺς γάμους. Καὶ τότες πιὰ θἀγοράσω κ' ἐγὼ ἕνα μουλαράκι, γιατὶ τοῦτος ὁ θεοκατάρατος πάει νὰ ψοφήσῃ— Ὁ γάδαρός του.

Καὶ μοῦ δηγήθηκε πῶς γύρισε ὁ Μιμῆς ἀπὸ τὴ ξενιτειά, φραγκοφορεμένος, ἀγνώριστος, μεγάλος καὶ πολὺς μηχανικός. Καὶ γιὰ τρία χρόνια, λέει, δὲν ἀποκοτοῦσε νὰ γράψῃ, ποῦ εἶχε κρατήσῃ χρήματα τοῦ πατέρα του· ὕστερα λέει ἔγραψε καὶ ξανάγραψε, μὰ ποῦ νἄρθουν ὡς ἐδῶ γράμματα ἀπὸ τέτοιους τόπους! Καὶ σὰν κατέβηκε, λέει, στὴν Ἑλλάδα, κ' ἔμαθε τὰ πάθια τοῦ σπιτικοῦ του ἀπὸ ἕνα πατριώτη, μπῆκε ἀμέσως στὸ βαπόρι κ' ἦρθε. Καὶ σὰν τὸν εἶδε ἡ μάννα του κ' ἡ

Digitized by Google

ἀδερφή του ὕστερ᾿ ἀπὸ τέσσερα χρόνια, ἔγεινε μεγάλο κακό. Καὶ σὰν ἔκλαψαν κι ἀπόκλαψαν, καὶ συνέφεραν, ξέχασαν τὶς λύπες, ξέχασαν καὶ τὸ μακαρίτη, κ᾿ εἶταν ὅλο χαρὲς καὶ παιχνίδια. « Ὁ κὺρ Μπασάνης ὁ ἄρχοντάς μας τἄκαμ᾿ αὐτά, μοῦ εἶπε, καὶ σὲ πέντε μέρες μέσα τὸν ἀρραβώνιασε μὲ τὴν κόρη του. Τὴν ἴδια μέρα ἔπαιρνε κ᾿ ἡ ἀδερφή του τὸν ἀνεψιό μου. Ὅλ᾿ αὐτὰ τὰ χωράφια ποῦ βλέπεις, προῖκα του εἶνε τοῦ ἀνεψιοῦ μου. Ὁ Μιμῆς παίρνει προῖκα σκαστοὺς παράδες, ὁ θεομπαίχτης, — αὐτὸς λέει θὰ παντρευτῇ καὶ θὰ πάῃ στὴ χώρα νὰ φτιάνῃ ἀτμόμυλους! Βλέπεις ἡ χώρα δὲν εἶναι καὶ πολὺ μακριά. Γι᾿ αὐτὸ δὲν ἐναντιώθηκε κ᾿ ἡ γριά του. »

Digitized by Google

ΤΟ ΒΟΣΚΟΠΟΥΛΟ

Τὸ μέρος ποῦ εἴτανε χτισμένο τὸ ξωκκλήσι τοῦ Ἅγιου Τρύφωνα δὲν εἶταν καὶ μέρος ποῦ νὰ πῇς τὄβλεπες καὶ τρελλαίνουσουν. Μήτε δέντρα τριγύρω, μήτε νερὰ, μὰ μήτε καὶ χωράφια! Στειβιὲς ὅσες ἤθελες παραπάνω, κατὰ τὸ βουνὸ, μὰ κοντὰ στ' ἀκρογιάλι, γύρω στοὺς ξεροὺς τοίχους τοῦ ρημοκκλησιοῦ, ἀμέτρητες λυγαριές. Καταστάλαζαν ὡς φαίνεται ἐκεῖ κάτω τὰ νερὰ τοῦ βουνοῦ, κρυμμένα μέσα στὸ χῶμα, καὶ τὶς θέριεβαν ἐκεῖνες τὶς λιγαριές. Ὕστερα εἶταν ἡ χαριτωμένη ἀκρογιαλιὰ, ὅλο χαλίκια, καὶ κατόπι ἡ θάλασσα.

Τίποτις ἀσυνείθιστο. Λυγαριὲς, βουνὸ, θάλασσα. Κι ὡς τόσο, ὅταν ὅλο τὸ χωριὸ μαζεύουνταν ἐδῶ νὰ λειτουργηθῇ μιὰ φορὰ τὸ χρόνο, τί μορφιὰ, καὶ τί γλύκα! Συνείθιζα νἀνεβαίνω καὶ νὰ στέκουμαι ἀπὸ λίγο μακριὰ, καὶ νὰ βλέπω τὴν ἀξέχαστη ἐκείνη τὴ ζωγραφιὰ, τὰ χίλια χρώματα τῶν στολισμένων μας χωριανῶν, μέσα στἄστεγο ρημοκκλήσι ὅσοι χωροῦσαν κ' οἱ ἄλλοι ὁλοτρόγυρα. Ἄκουγα καὶ τὶς ψαλμῳδίες

Digitized by Google

ἀπὸ μακριὰ, ἔβλεπα καὶ τὸν καπνὸ τοῦ θεμιατοῦ ν' ἀνεβαίνῃ καὶ νὰ σκορπιέται σιγὰ σιγὰ ἀνάμεσα στὰ κλωνιὰ τοῦ μόνου δέντρου ποῦ μισοσκέπαζε τὸ ξωκκλήσι, — ἂς τὸ ποῦμε δέντρο κι αὐτό! Μιὰ ἀγριλιὰ, ἡ μισὴ ξερὴ, κ' ἡ ἄλλη μισὴ σὲ ἀδιάκοπο ψυχομαχητὸ, ἂς εἶναι καλὰ τὸ ἅλας ποῦ τὴν περεχοῦσαν τὰ μελτέμια κ' οἱ τραμουντάνες, — αὐτὸ εἶταν τὸ δέντρο ποῦ ἔβλεπες λίγο ἀψηλότερα ἀπὸ τὶς λυγαριές. Κοντά μου εἶχα καὶ ἄλλη μουσικὴ, τῶν κορυδαλῶν τὰ τραγούδια.

Ὁ ἥλιος δὲν κατέβαινε στὴν παράμερη αὐτὴ κώχη ὡς τ' ἀπολείτουργο. Εἶχε κι αὐτὸ τὴ γλύκα του, νὰ βλέπῃς μιὰ λάκερη ὥρα χρυσωμένα τὰ κορφοβούνια, καὶ νὰ προσκυνᾷς μέσα στὴν πρωϊνὴ τὴ δροσιά.

Καθὼς στέκουμουν ἐκεῖ, καὶ μάζευα μὲ τὰ μάτια μου, μ' ὅλη μου τὴν ὕπαρξη, τὶς παρθένες ἐκεῖνες μορφιές, κοιτάζω ἕνα παιδάκι καὶ κατεβαίνει ἀπὸ τὸ βουνὸ, καὶ στέκεται κι αὐτὸ ἀπὸ λίγο μακριὰ, ν' ἀκούσῃ τὴ λειτουργία. Στήλωσα τὰ μάτια μου σ' αὐτὸ τὸ παιδὶ χωρὶς νὰ θέλω. Εἶταν ὅσο θέλετε φτωχικὰ ντυμένο, ὡς καὶ ξυπόλητο εἶταν, καὶ ξεσκούφωτο. Ἕνα κοντὸ βρακάκι τοῦ ἄφινε τὰ πόδια, ἀπὸ τὰ γόνατα καὶ κάτω, ὁλόγυμνα· μὰ τὶς χυτὲς καὶ χνουδωτὲς ἐκεῖνες τὶς ἄντζες, ποῦ ὁ ἥλιος τὶς εἶχε κάμει σὰν μπροῦντζο, μποροῦσε μὰ τὴν ἀλήθεια νὰ τὶς ζουλέψῃ καὶ βασιλόπουλο. Ἔτσι καὶ τἀσκέπαστο τὸ κεφάλι, μὲ τὰ γλυκόξανθα τὰ σγουρὰ, μὲ τὸ κανονικό του τὸ πρόσωπο, τὴν ἀψεγάδιαστη μύτη, τὰ ζωηρὰ μάτια, τὰ χείλη

Digitized by Google

τὰ παχουλούτσικα. Στάθηκε ἐκεῖ σὰν ἀγαλματάκι, καὶ λυγισμένο καθὼς εἶχε τὸ στρογγυλό του λαιμὸ, μ' ἔκαμε καὶ φαντάζουμουν τὰ πρωτότυπα ποῦ μελετοῦσαν οἱ μεγάλοι μας οἱ τεχνῖτες, κ' ἔλεγα πῶς μένει ἀκόμα τὸ ἴδιο γένος, ἡ ἴδια φυλή.

Πῆγα κοντὰ στὸ παιδὶ, δὲ βάσταξα. Τὸ ρώτηξα ποῦθε ἔρχεται, τίνος εἶταν. Εἶταν τῆς Δεξερωποιᾶς τῆς χήρας ἀγόρι, ἀπὸ τὸ χωριουδάκι στὴν πίσω ράχη τοῦ βουνοῦ, καὶ φύλαγε τὰ γίδια τοῦ δὲ θυμοῦμαι τίνος ἀφέντη. Τοῦ ἔδωσα μιὰ πεντάρα, τὴν πῆρε μὲ συστολὴ, καθὼς καὶ μὲ συστολὴ μοῦ μιλοῦσε.

'Απόλυσε ἡ ἐκκλησιὰ, κατεβήκαμε στ' ἀκρογιάλι, ἔσμιξα μὲ τοὺς δικούς μου, πήγαμε κάτω ἀπ' ἕνα βράχο, μαζέψαμε ξυλαράκια, ἀνάψαμε φωτιὰ, ψήσαμε καφὲ, βγάλαμε τὰ φταζυμήτικα τὰ παξιμάδια, προγεματίσαμε. Ὕστερα, ἐκεῖ ποῦ ρίχταμε χαλίκια στὴ θάλασσα καὶ μιλούσαμε, λέγω ἑνὸς φίλου μου, ποῦ εἶταν κατιτὶ στὸ δικό μας χωριό: — Εἶδα ἕν' ἀγοράκι σήμερα ἐκεῖ στοῦ βουνοῦ τὴ ραχοῦλα, ποῦ πρέπει νὰ τὸ πάρῃς ἀπὸ τὰ γίδια. Εἶνε κρῖμα ἕνα τέτοιο παιδὶ νὰ χαθῇ στὰ βουνά. Θὰ τὸ βρῇς λίγο ντροπαλὸ, μὰ εἶναι ξυπνό· πάρε το καὶ δὲ μετανοιώνεις. Βάλτο σκολειὸ δυὸ τρία χρόνια, κ' ὕστερα πάρ' το στὸ μαγαζί. Θὰ πιάσῃ τόπο.

Μ' ἄκουσε ὁ φίλος, βρῆκε τρόπο καὶ τὸ πῆρε τὸ παιδί.

Digitized by Google

Ὕστερ᾽ ἀπὸ χρόνια πολλά, γυρίζοντας ἀπὸ τὴ ξενητιὰ στὸ χωριό μου, στάθηκα μερικὲς ὧρες στὴ χώρα νὰ συχάσω, καὶ νὰ βρῶ καλὸ ἄλογο. Ἐκεῖ ποῦ καθούμουνα μέσα στὸ μαγαζὶ ἑνὸς φίλου, ἔρχεται μπρός μου ἕνα παλλικάρι ὡς ἐκεῖ ἀπάνω, ποῦ ἡ μορφιά του κ᾽ ἡ πρόσχαρή του ὄψη μὲ ξάφνισε.

— Ἐγὼ εἶμαι τὸ βοσκόπουλο ἐκεῖνο, μοῦ λέγει, ποῦ ἀντάμωσες στὸν Ἅγιο Τρύφωνα.

Ἂν καὶ εἶχα ξεχασμένη τὴν ἱστορία, ξαναγύρισε ἀμέσως στὸ νοῦ μου, καὶ σηκώθηκα καὶ τὸν ἀγκάλιασα σὰν παιδί μου. Καὶ σφίγγοντας τὸ χέρι τόνε ρωτῶ πῶς ἔτυχε νὰ εἶναι στὴ χώρα.

— Ἐδῶ μένω τώρα, μοῦ κάνει, εἶναι ὡς πέντε χρόνια. Ἦρθα νὰ καλητερέψω τὴν τύχη μου. Δόξα νὰ ἔχῃ ὁ Θεός, δὲν ἀπότυχα. Ἐκεῖνο τὸ μαγαζὶ ἀντικρὺ εἶναι δικό μου. Ἴσια ἀπὸ τὴν Ἀγγλία τὰ φέρνω τ᾽ ἀμερικάνικά μου.

—Αἴ, καὶ τώρα ποῦ πλούτισες, πῶς δὲν ἔρχεσαι νὰ πᾶμε στὸ χωριό μας; Βλέπεις, καὶ γὼ ἐκεῖ πηγαίνω, μ᾽ ὅλη τὴ φτώχια μου. Πᾶμε, πᾶμε νὰ σὲ χαρῇ κ᾽ ἡ μαννοῦλα σου

— Ἄχ, συχωρέθηκε ἡ μαννοῦλα! μοῦ λέγει πικρογελῶντας.

— Ἔλα, παιδί μου, ἐκεῖ ποῦ κοιμᾶται ἡ μάννα σου, κι ἄφησέ τα τὰ ξένα πριχοῦ νὰ μπλέξῃς, τοῦ λέγω σοβαρὰ καὶ μὲ νόημα στὴ ματιά μου.

Digitized by Google

—Εἶναι ἀργὰ τώρα πιά, μοῦ ἀποκρίνεται. Εἶναι τώρα χρόνος ποῦ μὲ πάντρεψαν ἐδῶ πέρα.

—Λοιπὸν πάρ' τὴ γυναῖκα σου κ' ἔλα στὸ χωριό σου κι ἄφησε νὰ πλουτίσουν κ' οἱ ἄλλοι. Θυμήσου, καημένε, τὴ χαριτωμένη μας τὴν πατρίδα, θυμήσου τὸ γλυκὸ ἐκεῖνο τὸ βουναράκι, ποῦ μπορεῖς νὰ τὸ πάρῃς καὶ νὰ κάμῃς τὸ λόγγο του παράδεισο. Δουλειὰ καὶ δουλειὰ ποῦ θὰ τήνε βρῇς ἐκεῖ! Τί περιβόλια μπορεῖς ν' ἀνοίξῃς, τί πύργους νὰ χτίσῃς!

—Ἄχ, ἄς σοῦ τὸ πῶ τὸ λοιπόν, νὰ τὸ δῇς πῶς εἶναι ἀδύνατο: Μήγαρ καὶ γὼ δὲν τὸ λαχταρῶ, δὲν τὸ θέλω; μὰ νὰ τἀκούσῃ δὲ δέχεται, μήτε ἡ γυναῖκα μου, μήτε ἡ πεθερά μου. Εἶναι ἀρχόντισσες! Εἶναι τῆς **χώρας** αὐτές. Μήτε καταδεχθήκανε νὰ πᾶνε μιὰ μέρα νὰ τὸ δοῦν τὸ ταπεινό μου τὸ χωριό. Νὰ τἀκούσῃ δὲ θέλει ἡ καλή μου τὸ μέρος ποῦ μὲ γνώρισε φτωχὸ καὶ λιοκαμένο βοσκόπουλο, σὰ νὰ μὴν τὴν ἔθρεψε τὸ βουνὸ ἐκεῖνο αὐτὴ τὴν καρδιά...

Καὶ στάθηκε δῶ, γιατί κόμπωσε ὁ λαιμός του, καὶ τὰ μάτια του δάκρισαν.

Digitized by Google

Η ΔΙΑΜΑΝΤΩ

Ὁ βοριᾶς εἶχε κάμει καλὰ τὴ δουλιά του ἐκείνη τὴ νύχτα. Καὶ σὰ γλυκοχάραζε, κ' ἔβλεπε ἀπὸ τὸ παράθυρο ἡ Διαμάντω τὸν ἔξω κόσμο, καὶ ξεχώριζε τὴ θάλασσα ἀπὸ τὰ βουνά, καὶ πιὸ κοντά, στὴ γειτονιὰ τοῦ ἀψηλοχτισμένου σπιτιοῦ, ξεχώριζε τὴ στέγη τοῦ καθενός, ἔπαιρνε τὸ μάτι της ἐδῶ καὶ κεῖ πάγους ποῦ κρεμιοῦνταν ἀπὸ κεραμίδια κι ἀπὸ γουρνέλλες, σημάδια χθεσιβραδινῆς βροχερῆς νοτιᾶς, ποῦ δὲν πρόφτασε νὰ ξημερωθῇ μὲ τὰ Φῶτα.

Ἡ Διαμάντω, σὰν κορίτσι ποῦ εἶταν, δὲ σηκώθηκε νὰ πάῃ στὴν ἐκκλησιά. Σηκώθηκε ὅμως μισὴ ὥρα πρὶ νὰ ξημερώσῃ, ἄναψε τὴ φωτιά, συγύρισε τὸ σπίτι κι ὅταν ἄρχιζε τὸ βαθὺ γαλάζιο τοὐρανοῦ νὰ γίνεται πιὸ ἀνοιχτὸ καὶ καθάριο, πῆγε καὶ κάθισε στὸ παράθυρο, μὲ τὸ μαγγάλι κοντά, καὶ κάθε τζάμι τοῦ παραθύρου κλεισμένο, καὶ κοίταζε κατὰ τὴν ἐκκλησιά. Εἶταν ἡ ὥρα ποῦ ἔβγαινε ὁ κόσμος νὰ πάῃ στὸν ποταμό, νὰ κάμουν τὸν ἁγιασμό, καὶ νὰ ρίξουν καὶ τὸ Σταυρό. Ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ σὰ βγήκανε νὰ τοὺς δῇ δὲ μποροῦσε, ἂν καὶ μισάκουγε τὶς κατανυχτικὲς ψαλμῳδίες, γιατί καὶ

Digitized by Google

πολὺ μακριὰ δὲν εἴτανε. Μὰ σὲ λίγη ὥρα πρόβαλαν τὰ ξεφτέρια καὶ τὰ κονίσματα στὸν κατηφορικὸ δρόμο τοῦ γιαλοῦ, ὕστερα φάνηκαν κ' οἱ χρυσοφορεμένοι παπάδες, κατόπι οἱ ψαλτάδες, οἱ ἀναγνῶστες, καὶ πιὰ ὁ ἀτέλειωτος κόσμος, ἄντρες καὶ γυναῖκες, ποῦ κατάντησε νὰ εἶναι τὰ ξεφτέρια κάτω στὸν ἄμμο, κι αὐτοὶ ἀκόμα δὲν πρόβαλαν ὅλοι, γιατί κ' οἱ τρεῖς ἐνορίες εἶχαν ἀνταμωθῆ πρὶ νὰ ξεκινήσουν. Κ' ἔτσι ὅλος ὁ δρόμος εἴτανε ἀνθρώπινη μυρμηγκιά.

Κοίταζε ἡ Διαμάντω, μὲ μεγάλη συγκίνηση καὶ μεγάλη λαχτάρα. Κι ὄχι τόσο ποῦ ἔβλεπε τέτοια λαμπρὴ ζωγραφιά, ποῦ σιγὰ σιγὰ κι ὁ ἥλιος ἄρχιζε νὰ τὴν περεχύνη, καθὼς ἐσίμωναν τὸ ποτάμι, ὡς ἕνα τέταρτο μακριὰ ἀπὸ τὸ χωριό, μόνο ποῦ γνώριζε πῶς μέσα στὸν κόσμο ἐκεῖνο εἶταν κι ὁ καλός της, ὁ παλικαρᾶς ὁ Γιάνναρος, ποῦ τὴ νιότη καὶ τὴν ἀντρειοσύνη του τὴ μάζεψε στῆς θάλασσας τὸν ἀφρό. Ποῦ ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀγαπητικιά του, εἶχε τὴ βάρκα του χαρὰ καὶ παρηγοριά. Ποῦ δὲν ἤξερε τί θὰ πῆ φόβος, καὶ τί θὰ πῆ κρύο· μόνο τὴν παραμονὴ τῶν Φώτων ἐκείνων, πηγαίνει στῆς καλῆς του μὲ μερικοὺς φίλους νὰ πιῆ μιὰ μαστίχα, κι ἀπάνου στὸ γλέντι, καὶ κεῖ ποῦ κερνοῦσε αὐτή, τῆς λέει πῶς αὔριο θὰ βουτήξη νὰ βγάλη αὐτὸς τὸ Σταυρό. Τὸν ἤξερε ἡ Διαμάντω, τὸν ἤξερε κ' ἡ μάννα της ἡ κερὰ Βαρβάρα τί πεῖσμα τὸ εἶχε, καὶ θεὸς φυλάξοι νὰ ποῦν ὄχι! Γιατί τὸν ἤθελαν κιόλας, ποῦ καλήτερο νοικοκύρη νὰ βροῦνε δὲν μποροῦσαν.

Digitized by Google

Γι αὐτὸ κοίταζε τώρα ἡ Διαμάντω μὲ λαχτάρα καὶ καρδιοχτύπι.

—Καὶ τέτοιος χειμῶνας! ἔλεγε μοναχή της, καθὼς ἔβλεπε τὸν ἀχνὸ ποῦ ἔβγαιν' ἀπὸ τὰ ταραγμένα τὰ κύματα μέσα στὸ πέλαγο.

Μὰ ἔβλεπε πάλι τὸν ἥλιο, ἔβλεπε τὰ ξεφτέρια ποῦ λαμποκοποῦσανε μὲ τὶς ἀχτίδες του, κοίταζε τοὺς πάγους ἀπάνω στὶς στέγες ποῦ ἀρχίζανε νὰ στάζουν κι αὐτοί, καὶ παρηγοριοῦνταν ποῦ ὥσπου νἄρθη ἡ ὥρα νὰ ριχτῇ ὁ Σταυρὸς, δὲ θἆναι καὶ τόσο κρύο.

Ἔτσι πέρασε ὡς μισὴ ὥρα. Καὶ τώρα πιὰ τὰ μάτια της εἴτανε στηλωμένα στὸν ποταμό. Μὰ τόσο μακριὰ, καὶ μὲ τόσο κόσμο ποῦ στέκουνταν μπροστὰ στὸ ποτάμι, τί νὰ δῇ! Τίποτις δὲν εἶδε! Τίποτις δὲν ἔννοιωσε, παρὰ τὸ γοργὸ καρδιοχτύπι της.

Ἀκόμα λιγάκι, κι ἀρχίσανε νὰ γυρίζουνε. Σηκώθηκε τώρα κ' ἔκαμε τὸ σταυρό της, καὶ παρακάλεσε τὴν Παναγιὰ νὰ τὴ συχωρέση ποῦ δὲν πῆγε νὰ τὴ θεμιάση τόση ὥρα, μόνο κάθουνταν καὶ κοίταζε σὰ νἄτανε δὰ καὶ πανηγύρι. Καὶ τὴν εὐχαριστοῦσε τὴν Παναγιὰ, καθὼς τήνε θέμιαζε, ποῦ τέλειωσε καὶ τὸ βούτηγμα ἐκεῖνο τὸ τρελλὸ καὶ παράλογο. Ἄξαφνα πάλι συλλογιοῦνταν πῶς μποροῦσε καὶ νὰ πουντιάσῃ ὁ καλός της καὶ τὸ γύριζε πάλι στὰ θερμὰ παρακάλια.

—Νὰ δοῦμε τώρα καὶ τὴ φωτιὰ, εἶπε σὰν τέλειωσε. Κι ἄρχισε νὰ βάζῃ κάρβουνα, νὰ σκουπίζῃ, νὰ τοιμάζηται γιὰ τὴ γριά της ποῦ ὅπου κι ἂν εἴτανε

Digitized by Google

ἤρχουνταν, ἴσως καὶ μὲ καμιὰ γειτόνισσα, νὰ βουτήξουν ἕνα παξιμαδάκι στὸν καφὲ καὶ νὰ κουβεντιάσουν.

Τώρα πιὰ εἴτανε μέρα σωστή, παντοῦ ἔφεγγε ὁ ἥλιος, παντοῦ ἄκουγες μιλητὰ καὶ φωνές. Μέρεψε πιὰ τώρα καὶ τοῦ κοριτσιοῦ ἡ καρδιὰ, καὶ ψιλοτραγουδοῦσε καθὼς μπαινόβγαινε καὶ συγύριζε.

Ἄξαφνα, στέκεται ὀλόρθη, τὰ μάτια της ὀρθάνοιχτα, τὄνα χέρι ἀκουμπισμένο στὸν τοῖχο, τἄλλο στὸ μάγουλό της, καὶ ταὐτὶ γυρισμένο κατὰ τὴ θύρα, νἀκούση καλήτερα. Δὲν εἶχε λᾶθος ἡ δύστυχη! Κλάματα εἶταν οἱ φωνὲς ἐκεῖνες.

Ὅ τι ἔκαμε νὰ τρέξη ὄξω, καὶ μπαίνει μέσα ἡ μαύρη ἡ μάννα της, ξεμαγουλικωμένη καὶ κατάχλωμη, λαχανιασμένη, καὶ σὰν τρελλή.

—Παιδί μου, παιδί μου! Πάει ὁ καλός μας, τὸ παλικάρι μας, τὸν ἔφαγε τὸ φουσκωμένο ποτάμι, — φώναξε, κ' ἔγυρε χάμω, κι ἄλλο νὰ πῇ δὲν μποροῦσε.

Μπῆκαν κατόπι γειτόνισσες, μπήκανε φίλοι, μπήκανε τοῦ Γιάνναρου οἱ συντρόφοι, ἔκαμαν ὅ τι μπόρεσαν, εἶπαν ὅσα λὲν οἱ καρδιὲς ποῦ πονοῦνε σὲ τέτοια μεγάλα παθήματα, ἦρθε κι ὁ γέρος ὁ ἐφημέριος κ' εἶπε τῆς μαραμένης τῆς Διαμάντως πῶς τὸν καλό της τὸν πῆρε στὴν ἀγκαλιά του ὁ Παντοδύναμος, — ὅλα τοῦ κάκου! Ἀπὸ κείνη τὴ μέρα χείλη δὲν ξαναγελάσανε σὲ κεῖνο τὸ σπίτι, ποῦ ἄλλοτες εἴτανε γεμᾶτο χαρές.

Digitized by Google

Ο ΚΟΥΤΟΖΑΦΙΡΗΣ

—Ἄλλος πάλι κι αὐτὸς ὁ Κουτοζαφίρης! Καὶ δὲν εἶναι καὶ πολὺς καιρὸς ποῦ τὄπαθε. Τοῦ μιλεῖς, κι αὐτὸς σὲ κοιτάζει μὲ μάτια θολὰ σὰ νὰ ὀνειρεύεται. Ναὶ περιμένεις νὰ σοῦ πῇ, κι ὄχι σοῦ λέγει. Καὶ νὰ δῇς ποῦ τὄχει τὸ σόγι του. Κι ὁ πατέρας του ἔτσι ζαλισμένος εἶταν πάντα· μὰ κεῖνος πάλι εἶχε μέτρο καὶ νόμο· τοῦτος τἄχασε καὶ πάγει. Ὅσο γιὰ τὸ μοναχογιό του, τὸ μορφόπαιδο ἐκεῖνο, — τί κρῖμα! καὶ τί μεγάλο κακὸ γιὰ τὴ μάννα του!

—Λάθος ἔχεις, κάνω τοῦ φίλου ποῦ μοῦ τἄλεγε αὐτὰ τὶς προάλλες καθὼς περνοῦσε ἀπ᾿ ἔξω σιγανὰ σιγανὰ ὁ Κουτοζαφίρης, καὶ πήγαινε κατὰ τὸ σπίτι του, μ᾿ ἕνα ζεμπίλι στὸ χέρι. Ἐδῶ ἡ τρέλλα, ἂν εἶναι τρέλλα, δὲν πέρασε ἀπὸ γονιὸ σὲ παιδί, μόν᾿ ἀπὸ τὸ παιδὶ στὸ γονιό. Ἦρθε καὶ μοῦ τὰ εἶπε ὁ δύστυχος τότες ποῦ τὄνοιωθε πῶς δὲν εἶτανε στὰ σωστά του. Εἶναι λυπητερὴ ἱστορία, μὰ πρέπει νὰ τὴν ἀκούσῃς, ἴσως καὶ σοῦ κάμῃ καλό, ποῦ ἀγαπᾷς νὰ θυμώνῃς καὶ σύ:

Digitized by Google

Εἶναι ὡς πέντε χρόνια ποῦ παντρεύτηκε ὁ Κουτοζαφίρης. Θυμᾶσαι τί ζωηρότητα ποῦ τὴν εἶχε τὸν πρῶτο χρόνο. Τὸ κακὸ τοῦ ἦρθε ἀπάνω στὸ δεύτερο τὸ χρόνο. Τότες εἶταν ποῦ μοῦ τὰ εἶπε. Ἐκεῖνο τὸ μικρὸ εἶταν ἡ χαρά τους καὶ τῶνε δυωνῶν. Ἡ γυναῖκα του ἡ Βασιλίνα συνήθιζε πάντα νὰ διαρμίζη τὰ στρωσίδια καὶ νὰ συγυρίζη τὴν κάμαρα τὸ πρωΐ, ἔδινε λοιπὸν τὸ μικρὸ στὸν πατέρα κι αὐτὸς τὸ σήκωνε καὶ τὸ κατέβαζε στὸ μαγεριό, πότε τραγουδῶντάς του, πότε χαδεύοντάς το. Κατάντησε νὰ εἶνε πιὰ κι αὐτὸ μιὰ δουλειὰ τοῦ σπιτιοῦ. Ἐκεῖ ὁ Ζαφίρης τὸ κάθιζε πλάγι του, τὸ τάγιζε, τοῦ γλυκομιλοῦσε. Ἕνα πρωΐ ὁ Ζαφίρης δὲν εἴτανε στὰ καλά του, καὶ γιὰ τὴν κακή του τὴν τύχη μήτε τὸ παιδὶ δὲν εἴτανε στὰ καλά του! Ἔκλαιγε τὸ παιδί! Ἔκλαιγε, κι ὅσο γύρευε ὁ Ζαφίρης νὰ τὸ μερώση καθὼς κατέβαινε, ἄλλο τόσο τζόριζε τὸ μικρό. Δόντια ἔβγαζε, πόνο εἶχε, νὰ τὸ πῆ δὲν μποροῦσε, ἔκλαιγε. Μπαίνει στὸ μαγεριὸ ὁ Ζαφίρης, τοῦ τοιμάζει τὸ φαγάκι του, τὸ καλοπιάνει, τοῦ κάκου! Τὸ παιδὶ ἡσυχία δὲν εἶχε. Τοῦ ἀνέβηκαν τότε τοῦ Ζαφίρη. Ὅτι ἔκανε νὰ πιῆ κι αὐτὸς τὸν καφέ του, ἴσως καὶ τοῦ δώση ὑπομονή, βγάζει ἀκόμα δυνατώτερες φωνὲς τὸ παιδί. Φρένιασε ὁ Ζαφίρης τώρα. Βάζει κάτω τὸ καυκί του, σηκώνει τὸ χέρι του, καὶ καταφέρνει μιὰ τοῦ παιδιοῦ ἀπάνω στὸ δεξί του ταὐτί, ποῦ τἀποσβόλωσε τὸ καημένο. Ἀμέσως κατάλαβε τὸ τί ἔκαμε, μὰ εἶταν ἀργά. Τὸ παίρνει, τὸ φιλεῖ, τὸ χαδεύει, τὸ

Digitized by Google

σφίγγει στὴν ἀγκαλιά του. Τὸ παιδὶ σάλευε δὲ σάλευε, καὶ τὸ πρόσωπό του, μαβί. Ὁ Ζαφίρης πῆγε νὰ τρελλαθῇ ἀπὸ τὴ λύπη του κι ἀπὸ τὸ φόβο νὰ μὴν τὸ πάρῃ εἴδηση κ' ἡ γυναῖκα του. Ῥαντίζει τὸ παιδὶ μὲ νερό, τὸ λαφροτινάζει, ἀπὸ δῶ εἶχε, ἀπὸ κεῖ εἶχε, τὸ μισοζωντανεύει, καὶ τότες ξανάρχισε νὰ κλαίγῃ ὁ μικρός. Ἔκλαιγε, μὰ ὄχι πιὰ κλάψιμο σὰν τὸ πρῶτο. Εἴτανε σὰν εἶδος χαμηλὸ καὶ ξεσυρμένο βογκητό. Ἔτσι παραπονεμένα κλαίγει ἀπὸ τότες τὸ παιδὶ ἐκεῖνο, ἔτσι καὶ μιλεῖ, καὶ γελάει, κ' ἔτσι θὰ μείνῃ γιὰ πάντα. Ἀποκουτιάστηκε τὸ παιδί.

Ἡ μάννα ποτὲς δὲν ἔμαθε, μήτε πρέπει νὰ μάθῃ, τὸ τί ἔτρεξε τὴ μαύρη ἐκείνη τὴν πρωϊνή. Ἄλλος βασκανιὰ εἶπε, ἄλλος δεξερωτὶ, τὴν ἀλήθεια ποτὲς δὲν τὴν ἄκουσε. Μοῦ τὄφεραν καὶ μένα τότες τὸ δυστυχισμένο τάγόρι. Τοὺς ρώτησα μὴν τύχῃ κ' ἔπεσε κάτω καὶ χτύπησε, μὴν παρατρόμαξε, — τίποτις! Ἔκαμα ὅ τι μπόρεσα, ἔμεινε καὶ θὰ μείνῃ ἀγιάτρευτο, ἀγιάτρευτος μένει κι' ὁ καημὸς τῆς ταλαίπωρης τῆς μάννας.

Ἀμὲ ὁ Ζαφίρης; Τί κόλαση εἶταν ἐκείνη ποῦ τὸν ἔτρωγε σὰν ἦρθε καὶ μ' εἶδε, μερικοὺς μῆνες κατόπι, καὶ μοῦ τὰ ξεμολογήθηκε νὰ ξεσκάσῃ, ποῦ δὲν μποροῦσε πιὰ νὰ κρατήσῃ τὸ φοβερὸ πόνο μέσα του! Ὧρες ὧρες, μοῦ ἔλεγε, γινόντανε σὰν τρελλός. Ξυπνοῦσε τὶς νύχτες, κι ὅσο συλλογιοῦνταν πῶς εἶχαν τέτοιο ἀγγελούδι στὸ σπίτι, καὶ γιὰ ἕνα ἀθωότατο κλάψιμο τοῦ ἔσβυσε τὸ νοῦ του μ' ἕνα ἀπάνθρωπο χτύπημα, αὐτός,

Digitized by Google

ὁ **πατέρας του**, αὐτὸς ποῦ τἀγαποῦσε σὰν τὰ δυό του μάτια καὶ πιώτερο, ποῦ τὸ καμάρωνε, τὸ χάδευε, τὸ τάγιζε κάθε πρωὶ σὰν πουλάκι, καὶ νὰ πάῃ, λέει, νὰ τὸ σκοτώσῃ, νὰ σκοτώσῃ **τρεῖς** ψυχὲς μὲ μιᾶς στιγμῆς φούρκα, —δὲν μποροῦσε πιὰ κρεββάτι νὰ τόνε χωρέσῃ. Σηκώνουνταν, ἔλεγε τῆς γυναίκας του πῶς τὸν ἔχασε πάλι τὸν ὕπνο του, κατέβαινε, ἔβγαινε στὸ περιβόλι, καὶ περπατοῦσε ἀπάνω καὶ κάτω σὰ φάντασμα. Ἡ γυναῖκα του ἡ καημένη τὸν παραφύλαγε, τὄβλεπε πῶς ὑπόφερνε, καὶ θαρρῶντας πῶς ἐξ αἰτίας τῆς ἀκατανόητης ἀρρώστιας τοῦ παιδιοῦ στενοχωριέται ὁ ἄντρας της, ξεχνοῦσε τὸ μικρὸ κι ἄρχιζε νὰ νοιάζεται γιὰ τὰ κεῖνον.

Τὶς μέρες πάλι, ἔπαιρνε τὰ μάτια του κ' ἔφευγε σὲ μακρινὲς ἐξοχὲς ὁ Κουτοζαφίρης. Ἐκεῖ τὰ ἴδια τὰ βάσανα, ἡ ἴδια ἡ κόλαση ! Περπατοῦσε χωρὶς νὰ ξέρῃ ποῦ πηγαίνει, καὶ κάποτες καταντοῦσε καὶ σ' ἄλλο χωριό. Γύριζε τότες βιαστικὰ βιαστικὰ πριχοῦ νὰ βραδιάσῃ, νὰ μὴν τρομάξ' ἡ γυναῖκά του. Πήγαινε στὸ σπίτι, ἔβλεπε πάλι τὸ παιδί, συμμαζεμένο, ζαρωμένο, χλωμό, λίγα λόγια καὶ πολλὰ βογκητά, δίχως ὄρεξη, δίχως ζωή, μ' ἕνα σωρὸ βασκάνια τριγύρω στὸ ψιλό του λαιμάκι, καὶ τὴ μάννα νὰ τὸ νοιάζεται, νὰ τὸ κοιτάζῃ μὲ πόνο καὶ μὲ λαχτάρα, νὰ τὸ νανουρίζῃ, νὰ γυρίζῃ τότες τὰ κλαμμένα της μάτια πρὸς τὸν ἄντρα της καθὼς ἔμπαινε, ἀνήσυχος, ἀποκαμωμένος, ἀπελπισμένος ! — ποῦ νὰ τὰ βαστάξῃ μιὰ καρδιὰ ὅλ'

Digitized by Google

αὐτά! Ράγισε ἡ καρδιὰ τοῦ Ζαφίρη, ἔγεινε σὰν τὸ παιδί του κι αὐτὸς κουτός, ζαρωμένος, συμμαζεμένος, τοῦ ἔδωκε ἡ συνείδησή του χτύπημα στὸ κεφάλι βαρύτερο ἀπὸ τἀξέχαστο ἐκεῖνο τὸ χτύπημα ποῦ κατάφερε τοῦ παιδιοῦ του, καὶ τώρα δὲ μένει στὸ ἔρμο τὸ σπιτικό του παρὰ ἡ χρυσῆ ἐκείνη γυναῖκα ποῦ ἔχει τὴν ἔννοια του, καὶ σηκώνει τὰ βάρη τους.

Digitized by Google

Ο ΜΠΑΡΜΠΑ ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΙ Ο ΓΑΔΑΡΟΣ ΤΟΥ

Ἂν ἔχῃ ἱστορία ὁ Μπάρμπα Γιάννης, τὴ χρωστάει στὸ γάδαρό του. Ἐπειδὴ ὁ γάδαρός του — Ψαρὸ τὸν ἔλεγε, ἂς τὸν λέμε καὶ μεῖς Ψαρὸ, — δούλεψε καλὰ στὴ ζωή του, ἀπὸ τὴν ὥρα ποῦ σήκωσε σαμάρι ἡ ράχη του. Ἐπειδὴ στάθηκε καλότυχος γάδαρος ὁ Ψαρός, μ' ὅλη του τὴ βαρειὰ δουλειὰ ποῦ ἔκαμε στὴ ζωή του. Ἐπειδὴ εἴτανε γάδαρος μὲ χαραχτῆρα ὁ Ψαρὸς, καὶ τὸν ἔδειξε τὸ χαραχτῆρά του τότες ποῦ τὸν εἶχε ὁ Μπάρμπα Γιάννης ἔξη μῆνες δεμένο στὸ Μαγγανοπήγαδό του, ἔξη ζεστοὺς, καλοκαιρινοὺς μῆνες ποῦ μπορούσαν καὶ λιοντάρι νὰ δαμάσουν· κι ὡς τόσο ὁ Ψαρὸς μήτε τὴ δύναμή του ἔχασε στὸ ζυγὸ ἐκεῖνο, μήτε τὴ μεγάλη φωνή του, μήτε τὴ σβελτάδα του ὅταν ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ τὸν ἄφινε ὁ ἀφέντης του στὸ χωράφι νὰ πάρῃ λιγάκι ἀέρα, νὰ δροσιστῇ, μὲ χορτάρι χλωρό.

Ὅταν ὁ Μπάρμπα Γιάννης ἔχασε τὸ περιβόλι του, ἄλλο δὲν τοῦ ἔμενε παρὰ ὁ Ψαρός. Αὐτὸς εἶταν ὁ φίλος του, ἡ σερμαγιά του, τὸ στήριγμά του. Μ' αὐτόνα δούλευε, μ' αὐτόνα μιλοῦσε. Ἀνεβοκατέβαινε τὸ βου-

Digitized by Google

ναράκι τοῦ χωριοῦ του μὲ τὸ Ψαρὸ, καὶ δὲν εἶταν πραμάτεια, δὲν εἴτανε λαχανικὰ, πωρικὰ, ξύλα, ποῦ δὲν περνοῦσαν ἀπὸ τοῦ Ψαροῦ τὴ σταυρωτὴ ράχη πρὶ νἄρθουνε στοῦ Μπάρμπα Γιάννη τὴ γειτονειά.

Κατάντησε Μπάρμπα Γιάννης καὶ Ψαρὸς νὰ εἶνε ἕνα πρᾶμα. Μαζὶ τρώγανε, μαζὶ περπατούσανε, μαζὶ καὶ κοιμοῦνταν. Ἔξω ἔξω, στὴν ἄκρη τοῦ χωριοῦ, ὁ Μπάρμπα Γιάννης στὸ καλύβι ὁλομόναχος, ὁ Ψαρὸς στὴν αὐλή. Ἔβγαινε ὁ Μπάρμπα Γιάννης στὴν πόρτα του πρωὶ πρωὶ, κ' ἡ πρώτη του καλημέρα εἴτανε στὸν Ψαρό. Γύριζε τότες ὁ Ψαρὸς τὸ κεφάλι κατὰ τὸν ἀφέντη του, σάλευε ταὐτιά του μὲ λαχτάρα κι ἀγάπη, καὶ τὸν κύτταζε μὲ μάτια πανώρια, μάτια ποῦ μποροῦσε κ' ἡ πιὸ μαυρομάτα κοπέλλα νὰ τὰ ζουλέψη.

Ἄλλοτε, πάλι, στὴ δουλειὰ ἀπάνω, ἂν εἴτανε μεγάλη ἡ ζέστη, παραπολὺ βαρὺ τὸ γομάρι, καὶ τύχαινε κι' ὁ Ψαρὸς νὰ εἶνε κακοδιάθετος, ἢ παρακουρασμένος, καὶ δὲν ἀνέβαινε τὸν ἀνήφορο μὲ μεγάλη προθυμία, ἔχανε τὴν ὑπομονή του ὁ Μπάρμπα Γιάννης, καὶ τοῦ μιλοῦσε σὲ γλῶσσα ποῦ ἄνθρωπος νὰ τὴν ὑποφέρῃ εἶταν ἀδύνατο, κι ὡς τόσο ὁ Ψαρὸς τὴν ὑπόφερνε, κ' ἔκανε τὰ καλά του μάλιστα, ἐπειδὴ τὸ γνώριζε πῶς ἔχει καὶ ξύλο, ἂν καὶ τὸ ξύλο ὁ Μπάρμπα Γιάννης δὲν τοῦ τὤδινε, παρὰ σὰν ἔβλεπε πῶς δὲν περνοῦσαν τὰ λόγια. Γάδαρος γνωστικώτερος ἀπὸ ἀνθρώπους πολλούς, ποῦ δὲν ἐννοοῦν τίποτες νὰ σοῦ δώσουν, μὲ τίποτες νὰ συμφωνήσουν, ὅσο λογικὸ καὶ νὰ

Digitized by Google

εἶνε, παρὰ σὰ δοῦνε, σὰ **νοιώσουν** τὴ βία, εἴτε στὴ ράχη τους, εἴτε κι ἀλλοιῶς.

Ἡρωϊκὸς γάδαρος ὁ Ψαρὸς, διακριτικὸς ἀφέντης ὁ Μπάρμπα Γιάννης. Γι' αὐτὸ ἔζησε ὁ Ψαρὸς καὶ χρόνια πολλὰ, καὶ τὸν ὠφέλησε τὸν ἀφέντη του, ὅσο γάδαρος ἄνθρωπο ποτὲς δὲν ὠφέλησε.

Μὰ ὅλα τὰ πράματα αὐτοῦ τοῦ κόσμου ἔχουν ἕνα τέλος, κ' εἶχε καὶ τοῦ Μπάρμπα Γιάννη καὶ τοῦ Ψαροῦ ἡ ἀχώριστη φιλία τὸ τέλος της.

Ἀνέβαινε τἀγαπημένο ζευγάρι ἀπὸ τὸν κάμπο, μέρα μεσημέρι, Αὔγουστος μῆνας, μὲ γομάρι σταφύλια. Εἶταν τρυγητὸς, καιρὸ δὲν εἴχανε νὰ χάνουν, τὰ σταφύλια περίμεναν στἀμπέλι κομμένα, νὰ κουβαληθοῦνε, ζουληχτοῦνε, νὰ γίνουν πετμέζι, μοῦστος, κρασί. Εἶταν τὸ τρίτο ταξίδι τοῦτο. Ἔπρεπε νὰ γείνουν ἄλλα τρία ταξίδια, καὶ μήτε νὰ σταθοῦνε στὸ μισὸ δρόμο νὰ ξεκουραστοῦνε δὲν εἶχαν καιρό. Εἶταν τώρα γέρος ὁ Μπάρμπα Γιάννης, μὰ κι' ὁ Ψαρὸς ἀκόμα πιὸ γέρος. Δὲν εἶχε πιὰ ὁ Ψαρὸς τὴν πρώτη σβελτάδα του.

— Τρέχα, κακόμοιρε, τοῦ ἔλεγε ὁ Μπάρμπα Γιάννης βραχνὰ βραχνὰ, τρέχα, γιατὶ ἔχουμε ἄλλα τρία. Καὶ τότες πιὰ θἄχῃς χειμονικόφλουδα ἀπόψε στὸ φαγί σου. Ἄϊντε καὶ φτάσαμε, κακορροίζικε!

Κ' ἔκανε ὁ Ψαρὸς νὰ τρέξῃ γληγορώτερα, μὰ τὰ πόδια του ἔτρεμαν, εἶταν κατεβασμένα ταὐτιά του, καὶ γόγγυζε. Ἐκεῖ ποῦ γόγγυζε, κοντοστέκεται, λυγίζουν τὰ γόνατά του, πέφτει κάτω ἡ ἄσπρη κοιλιά

Digitized by Google

του στὸν ἥλιο, τὰ πόδια του στὸν ἀέρα, τὰ κοφίνια μὲ τὰ σταφύλια ἀπὸ πίσω του.

Ἔτρεξε ὁ Μπάρμπα Γιάννης κατατρομασμένος, πρώτη φορὰ ποῦ πάθαινε τέτοιο πρᾶμ' ὁ Ψαρός. Ἄρχισε νὰ ξελύνῃ τοῦ σαμαριοῦ τὸ λουρὶ, ποῦ τοῦ παράσφιγγε τὴν κοιλιὰ τοῦ Ψαροῦ, καὶ τοὔκοβε τὴν ἀναπνοή. Τὤσκισε τὸ λουρὶ μὲ τὸ μαχαῖρί του, παραμέρισε τὸ σαμάρι ὅσο μποροῦσε, ὕστερα παίρνει τὸ καπίστρι, καὶ τραβάει τὸν Ψαρὸ νὰ τόνε σηκώσῃ.

— Ἔλα, γέρο μου, σήκω καϋμένε, σήκω κ' ἔχουμε τρία ταξίδια ἀκόμα. Σήκω καὶ θἄχῃς καὶ κριθάρι ἀπόψε. Σ' ἀξίζει, καϋμένε. Σήκω Ψαρέ μου!

Μὰ ποῦ νὰ σηκωθῇ ὁ Ψαρός!

Σκύβει ὁ Μπάρμπα Γιάννης καὶ χαδεύει τὴ ράχη του, τὸ λαιμό του, τὸ μέτωπό του, τραβάει ἔπειτα πάλι, τοῦ κάκου! Δὲ σηκώνεται ὁ Ψαρός!

Τοῦ πέρασε τότες ἀπὸ τὸ νοῦ του σὰν ἀστραπὴ ὁ φόβος μήπως ἔπαθε τίποτες ὁ Ψαρὸς, μήπως — κι ὁ φόβος μονάχα τὸν ἔκαμε νὰ καθίσῃ, ν' ἀκουμπήσῃ κάπου, νὰ συνεφέρῃ, νὰ πάρῃ δύναμη γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ κοιτάξῃ τὰ μάτια του, νὰ προσέξῃ τὴν ἀναπνοή του, νὰ καταλάβῃ ἂν ζῇ ὁ Ψαρός του.

Κάθισε λαχανιασμένος, ἀφανισμένος ἀπὸ τὴν κούραση, ἀπὸ τὴ βία του νὰ ξελώσῃ τὸ σαμάρι, νὰ παραμερίσῃ τὰ κοφίνια, ἀπὸ τὸ τράβα τράβα τὸ καπίστρι νὰ σηκωθῇ ὁ Ψαρός, ἀπὸ τὸν ἥλιο τὸ φοβερὸ ποῦ τὸν ἔδερνε καθὼς ἔπεφτε στὴν κορφή του.

Digitized by Google

Κάθισε, καὶ σηκωμὸ πιὰ δὲν εἶχε. Μόνο ἔγυρε σ' ἕνα βράχο πλαγινὸ, στὸ μισὸ τὸ δρόμο τοῦ βουνοῦ, ποῦ ψυχὴ δὲ φαίνουνταν ἀπὸ πουθενὰ, νἄρθη καὶ νὰ τοῦ χύση μιὰ στάλα νερὸ νὰ τόνε συνεφέρη.

Ξανασυλλογίστηκε ἔξαφνα τὸ δόλιο τὸ Ψαρὸ, καὶ πάσκισε νὰ σερθῇ κατακεῖ ποῦ εἶταν πλαγιασμένος, νὰ τόνε χαδέψη, νὰ τὸν κάμη νὰ σηκωθῇ, νὰ τὸν καβαλικέψη ἔπειτα καὶ νὰ πάη στὸ καλύβι του, νὰ συχάσουν κ' οἱ δύο τους, κι ἂς πᾶνε στὸ καλὸ τὰ σταφύλια.

Μὰ ποῦ νὰ σηκωθῇ πιὰ ὁ Μπάρμπα Γιάννης! ὅσο τὸ συλλογιούτανε νὰ σηκωθῇ, ἄλλο τόσο βούλιαζε μέσα στὴ λιγοθυμιὰ ποῦ τὸν πῆρε, βούλιαζε, ὅλο βούλιαζε, καὶ τώρα πιὰ ἄλλο δὲν ἔμενε μέσα στὸ νοῦ του παρὰ νὰ μπορέση ν' ἁπλώση τὸ χέρι του ἀπάνω στὸν Ψαρὸ, νὰ τοῦ δώση νὰ καταλάβη πῶς εἶνε κοντά του, πῶς παρακουράστηκε κι αὐτὸς, καὶ θὰ μείνη πλαγιασμένος ὥσπου νὰ συνεφέρη.

Μάζεψε τὴν ὑστερνή του τὴ δύναμη, κι ἅπλωσε ὁ γέρος τὸ χέρι του.

Ἔπεσε βαριὰ τὸ χέρι ἐπάνω στὸν ἄψυχο τὸ λαιμὸ τοῦ Ψαροῦ. Ἔμεινε καθὼς ἔπεσε τὸ χέρι, ἔμεινε κι ὁ γέρος ἀσάλευτος, ἀμίλητος, ἀξύπνητος. Τίποτις δὲν ἔφεγγε πιὰ μέσα στὸ σβυσμένο τὸ νοῦ του, καὶ μήτε τὰ μυρμήγκια κ' οἱ μυῖγες, μήτ' αὐτὰ δὲν τὸν πείραζαν πιά. Μόνο τὸν ἔδερν' ὁ ἥλιος, κι αὐτὸς κοιμοῦνταν τὸν αἰώνιο τὸν ὕπνο, κοντὰ στὸν Ψαρό του, τὸν ἥρωα τὸν

Digitized by Google

Ψαρό, ποῦ ἀπόθανε στὴ δουλειά του ἀπάνω, σὰν πολεμιστὴς ἀπάνω στὸ κάστρο του.

Τὴν ἄλλη μέρα σὲ κεῖνο τὸ μέρος τίποτις ἄλλο δὲν ἔβλεπες παρὰ μερικὲς ρόγες σκόρπιες ἐδῶ καὶ κεῖ. Ὁ Μπάρμπα Γιάννης εἴτανε θαμμένος στὴν Ἁγιὰ Μαρίνα λίγο παραπάνω, ὁ δύστυχος ὁ Ψαρὸς εἴταν γκρεμισμένος μέσα σὲ χαράδρα βαθιὰ παρακάτω,

Δὲν τὸν ἔθαψαν τὸν Ψαρό, κι ἂς δούλεψε σ' ὅλη του τὴ ζωή. Τόνε λυπήθηκαν ὅμως τὰ ὄρνια, καὶ τοῦ ξεγύμνωσαν τἄσπρα τὰ κόκκαλα του, καὶ τοῦ τὰ ζέσταιν' ὁ ἥλιος, καὶ τοῦ τἄπλεναν οἱ βροχές, ὥσπου ἀφανίστηκαν καὶ κεῖνα, κι ἄλλο τώρα δὲν τοῦ μένει τοῦ κακόμοιρου τοῦ Ψαροῦ παρ' αὐτὴ ἡ μικρὴ ἱστορία.

Digitized by Google

ΑΓΑΠΗ ΣΤΟ ΤΡΑΙΝΟ

Προψὲς καθούμαστε στοῦ πάτερ Νικόδημου τὸ κελλί, τέσσερες καλογέροι, καὶ γύρω στὸ μαγγάλι τὰ λέγαμε. Ὄξω βοΐζε ὁ βορειᾶς, κι ὅσο τὸν ἀκούγαμε, τόσο συμμαζευούμαστε κοντὰ στὴ φωτιά. Μὰ καὶ δίχως φωτιά, καὶ δίχως τὸ ρόμι, εἴχαμε καλοκαίρι μὲς στὴν καρδιά μας. Κι ἂν εἶχαν κι ἄσπρες τρίχες τὰ γένειά μας, δείχτανε ζωηρότερη τοῦ προσώπου τὴ δροσερὴ κοκκινάδα. Σπίθες πετοῦσαν ἀπὸ τὰ μάτια μας καὶ στὰ χείλη μας — ὅσα ἔβλεπες ἀνάμεσ' ἀπὸ τὶς πυκνὲς τρίχες ὅταν γελούσαμε — εἴτανε ζωγραφισμένη ἀπέραντη πονηριά, κοσμογνωρισιά, κι ἀθώα κατεργαριά.

Εἴχαμε καμιὰν ὥρα μπροστά μας, ὥσπου νὰ κοιμηθοῦμε. Λέει ἕνας μας, —Παιδιά, ἐδῶ κόσμος μεγάλος δὲν εἶνε, χώρα δὲν εἶνε. Ἐδῶ εἶναι βουνὸ μὲ εἰκοσιτέσσερες καλογέρους καὶ μερικὰ ζᾶ. Τὶς ψαλμωδίες καὶ τὰ τροπάρια τἄχουμε καὶ τὰ παράχουμε στὴν ἐκκλησιά. Μὰ ὁ ἄνθρωπος θέλει νὰ βλέπῃ καὶ κόσμο κάποτες, καὶ γὼ λέγω, ἀδέρφια μου, νὰ δοῦμε **κόσμο** ἀπόψε. Καὶ νὰ τόνε δοῦμε μὲ τὸ **νοῦ μας**, ἀφοῦ μὲ

Digitized by Google

τὰ μάτια μας εἶναι ἀδύνατο. Λᾶτε νὰ μᾶς πῇ ἕνας μας τὴν καλήτερη ἱστορία ποῦ τοὔτυχε μὲς στὸν κόσμο. Κατω οἱ ντροπὲς, κάτω τὰ ψέματα. Νὰ δοῦμε πῶς τὴ χάρηκε τὴ ζωή του πρὶ νὰ μπῇ στὸ ζυγό. Ἁμαρτία δὲν εἶνε, καὶ μὴ φοβᾶστε. Ὅποιος δὲν τὰ κάνει, τὰ λέγει. Κι ὅποιος δὲν τὰ λέγει, τὰ συλλογιέται. Ἐμεῖς παρὰ νὰ τὰ κάνουμε καὶ νὰ τὰ συλλογιούμαστε, κάλλιο ἄς τὰ λέμε, νὰ ξεθυμαίνουνε, νὰ περνάῃ κ' ἡ ὥρα.

Μᾶς ἄρεσε ὅλους αὐτὴ ἡ μικρὴ διδαχὴ, κ' εἴπαμε ἀμέσως νὰ γείνῃ ἔτσι. Καὶ νὰ τὴν πῇ τὴν ἱστορία ὁ ἴδιος ποῦ μᾶς ἔβγαλε τὴν ἰδέα, ὁ πάτερ Τιμόθεος.

Ἀρχινάει λοιπὸν ὁ πάτερ Τιμόθεος, καὶ λέει :

« Ἀδέρφια μου, αὐτὸ ποῦ θὰ σᾶς διηγηθῶ δὲν εἶνε καὶ μεγάλη δουλειὰ, μὰ ἔμεινε στὸ νοῦ μου, καὶ ξεκολλημὸ πιὰ δὲν ἔχει. Εἶναι τώρα ὡς δέκα τέσσερα χρόνια, τότες ποῦ εἴμουνα Διάκος στοῦ καλοῦ μου ἐκείνου Δεσπότη. Ἔπασχε ὁ δύστυχος ἀπὸ τὸ στῆθός του καὶ πῆγε τότε στὸ Παρίσι νὰ τόνε δοῦν οἱ γιατροί. Τὸν εἶδαν οἱ γιατροὶ, εἴδαμε καὶ μεῖς τὸ Παρίσι μὲ τὰ καλά του. Πήραμε ὕστερα ἀπὸ μιὰ βδομάδα τὸ τραῖνο νὰ γυρίσουμε στὴ Μαρσίλια. Γυρίζοντας στὴ Μαρσίλια, ὥρα ἀπάνω κατω μεσάνυχτα, τρεῖς τέσσερες ὧρες ποῦ ξεκινήσαμε, στέκεται τὸ τραῖνο σ' ἕνα σταθμὸ, ποῦ νὰ θυμηθῶ τὄνομά του ! Ξέχασα νὰ σᾶς πῶ πῶς στάμάξι μας εἴμαστε μοναχὰ οἱ δυό μας, ὁ γέρος ὁ Δεσπότης καὶ γώ. Ὁ Δεσπότης κοιμούντανε σὲ μιὰ κώχη,

Digitized by Google

ἐγὼ καθούμουνα στὴν ἄλλη τὴν κώχη καὶ ζητοῦσα νὰ κοιμηθῶ, μὰ τὸ σταμάτημα τοῦ τραίνου μὲ ξύπνησε, κι ἀνασηκώθηκα νὰ δῶ ποῦ εἴμαστε. Ἐκεῖ ποῦ ἔβλεπα, ἀνοίγει ἡ θύρα τοῦ ἀμαξιοῦ, καὶ μπαίνει μέσα ἕνας γεροντοποιὸς Κύριος μὲ μιὰ κοπέλλα μαζί. Καὶ ἕνας ἄλλος, κι αὐτὸς γέρος, στέκουνταν ἀπ' ἔξω κρατῶντας καλαθάκια, σαλάκια, μποτιλίτσιες, καὶ τέτοια, καὶ τἄδινε ἕνα ἕνα τοῦ γέρου ποῦ μπῆκε μέσα, μιλῶντάς του γαλλικά. Τί ἔλεγε δὲν ξέρω· μὰ μοῦ φάνηκε σὰ νὰ εἶταν ὁ πατέρας τῆς κοπέλλας ὁ γέρος ἀπ' ἔξω, καὶ κάποιος συγγενὴς ἢ προστάτης ἢ ἐπιστάτης ὁ γέρος ποῦ μπῆκε μέσα. Ἔσκυψε ὕστερα ἡ κοπέλλα καὶ φίλησε τὸ γέρο ἀπ' ἔξω, ἔκλεισε ἡ θύρα, τράβηξε τὸ τραῖνο.

Τώρα, παιδιά, ἂς σᾶς πῶ πῶς ὄμορφος διάκος πολὺ δὲν εἴμουν. Μὰ τὰ γένεια αὐτὰ (καὶ τὰ χάδεψε ὁ πάτερ Τιμόθεος, μὲ τό χέρι του) εἴτανε μαῦρα τότες, κ' ἔλαμπε στὸ πρόσωπό μου ἡ νιότη, κάτω ἀπὸ τὸλοκαίνουριο καλιμάφκι.

— Ἡ κοπέλλα! θὰ μοῦ πῆτε. Ἡ κοπέλλα νὰ δοῦμε πῶς εἶταν, ὄχι ἐσύ!

Λοιπὸν ἂς ἔρθουμε στὴν κοπέλλα. Ἀνοίξετε ποτέ σας κουτὶ νὰ δῆτε ἄξαφνα μεγάλο διαμαντικό; Θυμᾶστε πῶς χτυποῦνε στὸ μάτι σας οἱ λαμπρές του ἀχτίδες; Ἔτσι ἔφεξε μπροστά μου ὁ ἄγγελος ἐκεῖνος, σὰν κάθισε στὴν ἀντικρυνὴ πλαγινὴ κώχη, μὲ τὸ βυσσινί της τἀπανωφόρι, κι ἀνέβασε τὸ μαῦρο τὸ τούλι

Digitized by Google

ποῦ σκέπαζε τὸ πανώριο της πρόσωπο. Τί μάτια εἶταν ἐκεῖνα! Τί μάτια μεγάλα καὶ γαλανά! Τί στοματάκι! Σὰν τριανταφυλλάκι ποῦ ν' ἀνοίξῃ γυρεύει. Πρόσωπο στρογγυλούτσικο χυτό. Κι ὅσο γιὰ χρῶμα, ἔλεγες κ' εἶταν ἡ ἀναλαμπὴ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἥλιου ἐκεῖνο τὸ χρῶμα.

Κάθισε ἡ κόρη καὶ μᾶς ἔρριξε ἀπὸ μιὰ ματιά, τοῦ Δεσπότη, καὶ μένα. Ὁ γέρος ἀκόμα στέκουνταν μπροστά της καὶ τήνε φρόντιζε. Νὰ τῆς ἁπλώσῃ τὸ σκοῦρο χράμι στὰ γόνατα, νὰ τῆς πάρῃ τὸ καπέλλο ποῦ τὄϐγαλε ἡ κόρη κ' ἔδειξε τὰ ξανθά της μαλλιά, νὰ τῆς βάλῃ ἕνα σκέπασμα σὰν ἀπανωκαλίμαφκο, μὰ γαλανό, μεταξωτό, κεντημένο μὲ χρυσᾶ ξόμπλια, ποῦ σὲ τρέλλαινε καὶ δεσπότης νὰ εἴσουν. Ὁ Δεσπότης ὡς τόσο κοιμοῦνταν ἀντίκρυ της, ξαπλωμένος καὶ καλὰ κουκλωμένος. Καὶ τἄϐλεπα μοναχός μου.

Κάθισε ὕστερα κι ὁ γέρος κοντά της, τύλιξε κι αὐτὸς τὰ πόδια του μ' ἕνα χράμι, ἔϐγαλε τὸ καπέλλο του, ἔϐαλε ἕνα μαῦρο σκουφάκι, μοῦ ἔρριξε μιὰ ματιά, μουρμούρισε μερικὰ λόγια τῆς κοπέλλας σὰ νὰ τῆς ἔλεγε τί παράξενα ντυμένος ποῦ εἶμαι, ἔπειτα ἔγυρε πρὸς τὰ πίσω κ' ἔκλεισε τὰ μάτια του. Ἀπὸ λίγο σὲ λίγο τὰ μισάνοιγε νὰ δῇ ἂν τὸν ἤθελε τίποτις ἡ κοπέλλα, μὰ καὶ κείνη εἶταν τώρα πρὸς τὰ πίσω γυρμένη καὶ ζητοῦσε νὰ κοιμηθῇ. Εἰκόνα μορφιᾶς θεοκάμωτη, καθὼς ἔκλινε τὸ κεφάλι μὲ τὰ κλεισμένα τὰ μάτια.

Ἔκαμα καὶ γὼ πῶς κοιμούμουν. Κ' ἤθελα καὶ νὰ

Digitized by Google

κοιμηθῶ. Εἶπα στὸ νοῦ μου, τί νὰ τὴ βλέπω! Αὐτὴ πρέπει νὰ εἶνε κορίτσι, ὅτι βγῆκε ἀπὸ τὸ σκολειό. Ἡ ματιά της εἶνε παιδιοῦ ματιά. Κι ἂν δὲν εἴτανε, τί θὰ καταλαβαινα. Αὐτὴ στὴ Μητρόπολή μας δὲ θἄρθη. Ἐγὼ τὴ Μητρόπολη δὲ θὰ τὴν ἀφήσω. Λοιπὸν καληνύχτα της, κ' ὕπνον ἀλαφρό. Ὡς τόσο ἂς τἀνοίξω πάλι τὰ μάτια μου νὰ δῶ ἂν κοιμᾶται.

Μισανοίγω τὰ μάτια μου, ὁ γέρος κοιμοῦνταν τώρα στ' ἀλήθεια, ὁ Δεσπότης τὸ ἴδιο. Ἡ νέα ὅμως, σὰ νὰ πῆρε τὸ μάτι μου μιά της ματιά.

Τἄκλεισα πάλι τὰ μάτια μου. Τί νὰ κάμω τώρα! νὰ τἀνοίξω πάλι; Κι ἂ μὲ βλέπη, δὲ θὰ εἶνε ντροπῆς; Μὰ γιατί ντροπῆς! Καὶ *κείνη* θὰ βλέπη. Ἂς τἀνοίξουμε τὸ λοιπόν.

Τἄνοιξα πάλι τὰ μάτια μου, *ἄξαφνα*. Δὲν τὸ περίμενε ἡ καλή. Τἄκλεισε γλίγωρα γλίγωρα, μὰ ὄχι καὶ πρὶν προφτάσω νὰ δῶ πῶς μὲ κοίταζε. Τώρα, τί νὰ κάμω ποῦ τὴν ἀγρίεψα ἔτσι! Νὰ τὰ κλείσω πάλι, καὶ νὰ κοιμηθῶ, νὰ συχάσουμε.

Μὰ ποῦ ὕπνος, καὶ ποῦ ἡσυχία!. Μπῆκε ὁ Ἔξ' ἀπὸ Δῶ μέσα μου, κ' ἔχυνε κρύφια φλόγα στὶς φλέβες μου. Γύριζ' ὁ νοῦς μου, καὶ σὰ ζήτησα νὰ πῶ μοναχός μου μιὰ προσευχή, λέξη δὲ μποροῦσα νὰ θυμηθῶ. Δίχως νὰ θέλω, ἄρχισα νὰ τὰ συλλογίζουμαι τὰ γαλανά της τὰ μάτια. Ἄλλη μιὰ φορὰ νὰ τὰ δῶ, εἶπα, κι ἂς κοιμηθῶ πιά.

Καὶ τἄνοιξα ἄλλη μιά. Τὰ εἶχε κλειστὰ τώρα

Digitized by Google

κείνη. Καὶ μποροῦσα νὰ τήνε βλέπω μὲ ἄνεση. Τὴν ἔτρωγα μὲ τὰ μάτια μου τὴν παρθενική της μορφιά. Μαγνητισμὸ ζητοῦσα νὰ τῆς περάσω, νὰ τὴ ξυπνήσω, νὰ τὰ ξανανοίξῃ τὰ μάτια της καὶ νὰ μὲ βλέπῃ, τώρα ποῦ πιὰ συστολὴ δὲν εἶχα στὸ νοῦ μου, μόνο λαχτάρ' ἀπερίγραπτη.

Τἄνοιξε κι αὐτὴ τώρα *ἄξαφνα* τὰ δικά της τὰ μάτια. Τὸ γνώριζε πῶς τὴν κοίταζα, ἡ μαριόλα. Τἄνοιξε, καὶ τὰ κάρφωσε ἀπάνω μου. Μὲ μάγεψε, κ' ἔμειναν καὶ τὰ δικά μου ἀνοιγμένα. Τὴν ἔβλεπα τρυφερὰ κ' ἥμερα, νὰ μὴν τὴν τρομάξω. Αὐτὴ μ' ἔβλεπε ἀθώα καὶ συμπαθητικά, νὰ μὴ μοῦ δώσ' ὑποψίες πῶς εἶχε στὸ νοῦ της κακό. Κοιταζούμαστε ἔτσι πολλὴ ὥρα. Οἱ γέροι κοιμοῦνταν. Κοιταζούμαστε, καὶ σιγὰ σιγὰ καὶ τῶν δυωνῶ μας τὰ μάτια γέμισαν ἀγάπη καὶ γλύκα. Δὲν εἴχαμε πιὰ τώρα ντροπή. Εἴχαμε θάρρος, γιατὶ γνώριζε ὁ ἕνας τοῦ ἀλλουνοῦ τὴν καρδιά. Ἔπειτα καὶ ποῦ εἴμαστε ἀγνώριστοι ξένοι, ποῦ αὔριο πιὰ δὲ θάνταμωθοῦμε, αὐτὰ μᾶς ἔδιναν πιότερο θάρρος. Βλεπιούμαστε μ' ἀχόρταγη ἡδονή. Πετούσαμε μέσα σὲ κατάχρυσο ὄνειρο μ' ἐκεῖνες τὶς ἀδιάκοπες τὶς ματιές. Ἡ ψυχή της ἔμπαινε μέσα μου, ἡ ψυχή μου πήγαινε μέσα της, κι ἀγκαλιασμένοι ἀπάνω στῶν ματιῶν τὶς ἀχτίδες, πετούσαμε σ' ἀπέραντα ὕψη. Τὄξερε ἡ καρδιά μας πῶς ἄλλο ἀπὸ τὶς ματιὲς ν' ἀπολάψῃ εἶταν ἀδύνατο, καὶ μὲ τὴν τέχνη καὶ δύναμη ποῦ γνωρίζει μοναχὴ ἡ καρδιά, ἔφερε ὅλες τὶς ἀπόλαψες

Digitized by Google

τῆς ἀγάπης μέσα σ' ἐκεῖνο τἀγκάλιασμα τῶν ματιῶν.

Πέρασε ἔτσι μιὰ ὥρα, οἱ γέροι ἀκόμη κοιμούντανε· μὰ ὁ δικός της ὁ γέρος δὲ φαινότανε νὰ κοιμᾶται καὶ πολὺ βαριὰ, εἰδεμὴ Θεὸς ξέρει ἃ δὲ θὰ σηκωνόμουνα νὰ πάγω κοντά της. Ἔτσι χωρὶς νὰ τὸ καλοσυλλογιστῶ, ἔκαμα νὰ σαλέψω. Σὰν ἀστραπὴ μὲ σταμάτησε μὲ μιά της ματιὰ δείχτοντας κατὰ τὸ δικό της τὸ γέρο. Κατάλαβα, κ' ἔκαμα πῶς ἔκλιν' ἀπὸ τὴν ἄλλη, νὰ καλοκοιμηθῶ. Τὰ ξανακλείσαμε κ' οἱ δυό μας τὰ μάτια μας. Τὰ κλείσαμε, κι ὅτι ἔλεγα νὰ τὰ ξανανοίξω, μᾶς ξύπνησε ὅλους μιὰ σφυριγματιὰ δυνατὴ κι ἀδιάκοπη.

Τινάχτηκε ἀπάνω ὁ γέρος. Σάλεψε κι ὁ Δεσπότης, κι ἄρχισε νὰ βήχῃ. Σηκώθηκε κ' ἡ νέα, — (σταματοῦσε τώρα τὸ τραῖνο), — ἔβγαλε τὸ κεντητό της τὸ σκέπασμα, ἔβαλε τὸ καπέλλο της, μάζεψε τὰ πράματά της ὁ γέρος, καὶ ξεκινήσανε νὰ βγοῦν ἔξω. Βγῆκε πρῶτα ὁ γέρος· ἀκολουθῶντας ἡ νέα μοῦ πέταξε ἕνα μαντιλάκι.

— Ποῦ εἶνε τώρα τὸ μαντιλάκι; φωνάζει ὁ πάτερ Παρθένιος ἀνυπόμονα.

— Πάει τὸ μαντιλάκι! Στὴ θάλασσα τὄρριξα ἐρχάμενος ἀπὸ τὴ Μαρσίλια. Τί νὰ τὸ κρατήσω τὸ μαντιλάκι! ἀδέρφια μου, ἡ ἀγάπη ἐκείνη γιὰ τὰ μένα εἴτανε μιὰ ζωὴ, κι ἂς βάστηξε μιὰν ὥρα. Κ' ἔμεινε ἡ θύμησή της βαθιὰ μὲς στὸ νοῦ μου, ἐκεῖ ποῦ μαντιλάκια δὲν κρύβουνται, μὰ μπορεῖ νὰ κρυφτῇ ἕνας ἀλάκερος οὐρανός».

Digitized by Google

ΑΓΑΠΗ ΣΤΟ ΒΟΥΝΟ

Καὶ σὰ διηγήθηκε ὁ πάτερ Τιμόθεος τὸ παραμύθι του, ἔμειναν ὅλοι καταλυπημένοι ποῦ δὲν εἴτανε μεγαλείτερο, καὶ ποῦ δὲν εἶχε καὶ δεύτερο κεφάλαιο ἡ ἱστορία ἐκείνη τοῦ τραίνου.

— Ἂν εἶνε γιὰ τέτοιες ἱστορίες, γυρίζει καὶ λέει τότες ὁ πάτερ Παΐσιος, μποροῦσα νὰ σᾶς πῶ καὶ γὼ μιὰ, μόνο ποῦ πέρασε ἡ ὥρα, καὶ πρέπει νὰ σηκωθοῦμε νωρὶς τὸ ταχύ.

— Καλὲ τί λὲς, φωνάζει ὁ πάτερ Καλλίνικος, χειμωνιάτικες νύχτες, καὶ φοβᾶσαι νὰ μὴ χάσῃς μιὰν ὥρα τοῦ ὕπνου σου; λέγε καὶ σὺ τὴν ἱστορία σου, καὶ στὸ μεταξὺ ἐγὼ σᾶς ψήνω τὰ κάστανα.

Κι ἄρχισε ὁ Παΐσιος:

«Αὐτὴ ἡ ἀγάπη τοῦ τραίνου ποῦ μᾶς εἶπε ὁ πάτερ Τιμόθεος μοῦ θυμίζει καὶ μένα τὴν ἐποχὴ ποῦ ταξίδευ' ἀπὸ νησὶ σὲ νησὶ, καὶ πουλοῦσα σταυροὺς ἁγιορίτικους. Γύριζα μιὰ φορὰ ἀπὸ τὴ Νίμπρο στὴ Λῆμνο, νὰ πάρω κεῖθε πέραμα γιὰ τὰ δῶ. Μικρὸ ταξίδι. Μικρὸ, μὰ φουρτούνα μεγάλη. Εἶχα συνταξιδιῶτες μιὰ φαμελιὰ,

Digitized by Google

πατέρα, μάννα, δυὸ ἀγόρια κ' ἕνα κορίτσι. Σὲ στεφάνωση πηγαίνανε νὰ παρασταθοῦν.

«Βγήκαμε δὲ βγήκαμε ἀπὸ τὸ λιμάνι, κι ἀρχινάει τὸ χοροπηδητό! ἀνεβοκατέβαινε τὸ καΐκι σὰν πεπονόφλουδο ἀπάνω στὰ λυσσασμένα τὰ κύματα, ἔτριζαν τὰ ξάρτια, χτυποῦσαν τὰ πανιὰ στὸν ἀέρα, καὶ τὰ νερὰ περνοῦσαν ἀπὸ πάνω καὶ χύνουνταν ἀπὸ τὴν ἄλλη σὰν ποταμός. Ψυχὴ ἔξω, ἐξὸν οἱ ναῦτες. Ὅλ' οἱ ἄλλοι στάμπάρι, καὶ φαντάζεστε τί γλύκα ποῦ τὴν εἶχε ἡ παρέα μας! Σὰ νὰ μὴν ἔφτανε τὸ κακὸ ἀπὸ πάνω; εἴχαμε καὶ τὶς γυναῖκες ποῦ τσίριζαν! Τί δὲ μοῦ τάξανε γιὰ τὸ Ἅγιο Ὅρος! Ἐγὼ ποῦ θάλασσα δὲ μὲ πιάνει, εἶπα νάνεβῶ ἀπάνω, νὰ ζαρώσω σὲ καμιὰ κώχη, κι ὅτι βρέξη ἂς κατεβάση. Μὰ ἔλα δὰ ποῦ φοβούμουν καὶ τοὺς ναῦτες, νὰ μὴ θαρρέψουν πῶς ὁ Καλόγερος τὴν ἔφερε αὐτὴ τὴ φουρτούνα! Ἔμενα λοιπὸν κάτω καὶ γὼ καὶ περνοῦσα τὴν ὥρα κοιτάζοντας τοὺς ἀφανισμένους τοὺς Νιμπριῶτες. Πότε νερὸ τοὺς ἔφερνα, πότε τὰ προσκέφαλά τους τοὺς βόλευα, κ' ἔτσι περνοῦσε ὁ καιρός. Ἦρθε τέλος κ' ἡ νύχτα, καὶ κοιμηθήκαμε.

Κατὰ τὰ ξημερώματα, σύχασε ἄξαφνα τὸ καΐκι. Ἀκοῦμε πήγαινε κ' ἔλα ἀπὸ πάνω, μιλητά, προσταγές, κ' ὕστερα ὕστερα τὴν ἄγκουρα. Δὲν μπορεῖ νὰ φτάσαμε τόσο γλήγωρα, ὕστερ' ἀπὸ τέτοια φουρτούνα, κι ὁ ἄνεμος ἀπὸ τὸ βοριά. Κάπου πρέπει ν' ἀράξαμε ὥσπου νὰ περάση. Πετιέμαι ἀπάνω, ἀνεβαίνω, τί νὰ

Digitized by Google

δῶ ! Στὴν Ἀνατολὴ, κάπου ἀντίκρυ στὴν Τένεδο ! Πίσω, ἀντὶς ἐμπρός !

Βγήκαμε ὅλοι ἔξω. Ἐρημιὰ ὁλοτρόγυρα, ἄγρια βουνὰ δασωμένα, πουλιὰ μὲς στὰ δάση ποῦ τἄκουγες ὡς κάτω στὴν ἀμμουδιὰ, ἄχ, καὶ τί ἀμμουδιά ! Οὔτε ἰχνάρι περπατηξιᾶς ἀνθρώπινης στὴν παρθένα ἐκείνη ἀκρογιαλιὰ, τίποτες ἄλλο παρὰ μακρινὲς ἀράδες μιὰ πὰς στὴν ἄλλη, ποῦ τὶς χάραξε ὁ ἀγέρας ἀπάνω στὸν κάτασπρο ἄμμο.

Φέραμε τὰ προβιζιά μας ἔξω, ἀνάψαν οἱ γυναῖκες φωτιὰ πίσω ἀπ' ἕνα βραχο, παραμέσα λιγάκι, καθίσαμε, φάγαμε. Μᾶς εἶπε ὕστερα ὁ καπετάνιος πῶς θὰ περιμένουμε ὡς τὸ μεσημέρι, ποῦ θὰ γυρίσῃ ὁ ἄνεμος. Λοιπὸν τί νὰ κάμουμε σ' αὐτὸ τὸ μεταξὺ, ἄλλος πῆγε ἀπὸ δῶ, ἄλλος ἀπὸ κεῖ, ὥσπου νἄλθῃ τὸ μεσημέρι.

Ὁ καπετάνιος μαζὶ μὲ τὸ γέρο τὸ Νιμπριώτη πῆγαν κατὰ τὰ δεξιὰ μὲ τὸ τουφέκι, ποῦ εἶχε, λέει, καλὸ κυνήγι. Τὰ παιδιὰ μὲ τὴν ἀδερφή τους, κορίτσι ὡς δεκάξη χρονῶν, πῆγαν κατὰ τὰ μπρὸς, ποῦ εἶχε, λέει, λουλούδια. Ἡ Νιμπριώτισσα, γυναῖκα ποῦ δὲν μποροῦσε νὰ ἔχῃ ἀκόμα τὰ σαράντα της, — τὄλεγαν αὐτὸ καὶ τὰ μάτια τὰ λαμπρὰ, καὶ τὰ κόκκινα χείλη, νὰ μὴν πῶ καὶ ἄλλα σημάδια ποῦ σὲ τέτοια συντροφιὰ δὲν ταιριάζει νὰ τὰ παρασταίνῃ τινὰς, ἐκείνη ἔμεινε πίσω, νὰ συγυρίσῃ τὰ πράμματα καὶ νὰ τάφήσῃ τοῦ μούτσου νὰ τὰ βάλῃ μὲς στὸ καΐκι. Ἐγὼ, εἶπα νὰ τραβήξω κατὰ τὰ δεξιὰ καὶ γὼ, νὰ κάμω

Digitized by Google

σεριάνι τοὺς κυνηγούς. Μὰ κατὰ τἀριστερὰ κοίταξα κάτι ἀπάνω σ' ἕνα βουναράκι, σὰ ρημοκκλήσι, σὰ μάντρα, σὰν κάτι τέτοιο. Εἶπα λοιπὸν, ἂς ἀνέβω νὰ δῶ τί εἶνε. Καὶ τράβηξα κατακεῖ. Σὲ μισὴ ὥρα μέσα εἴμουν ἀπάνω στὸ μέρος ἐκεῖνο. Δὲν εἴτανε μήτε μάντρα, μήτε ρημοκκλήσι. Εἶταν ἕνας σωρὸς πέτρες ἀπὸ τὴ μιὰ, βράχοι καὶ ἀγριόκλαδ' ἀπὸ τὴν ἄλλη, καὶ λάκκος στὴ μέση μὲ καυκαλίθρες κι ἄλλα τέτοια χόρτα. Κάθισα ἐκεῖ κοντὰ καὶ κοίταζα γύρω μου καὶ ἀνασταινόμουνα μὲ τὶς μορφιὲς ἐκεῖνες τὶς παρθένες, τὶς ἀμίμητες, τὶς ἀπέραντες. Εἶχε καταπέσει ἀπὸ τώρα κι ὁ ἄνεμος, κ' εἶταν ἡ θάλασσα μιὰ χαρὰ ἀπὸ κάτω. Καὶ κεῖ ποῦ κάθουμουν, τί νὰ δῶ ἀντικρύ μου! Τὴ Νιμπριώτισσα!

— Τί μοῦ ἔκαμες, εὐλογημένη γυναῖκα! τῆς λέγω. Δὲ βλέπεις πῶς εἴμαστε μοναχοί μας ἐδῶ, κι ὁ ἄντρας σου μπορεῖ νὰ μᾶς ρίξῃ στὴ θάλασσα καὶ τοὺς δυό μας; Πίσω, νὰ χαρῇς τὰ παιδάκια σου, πήγαινε κάτω ἐκεῖ νὰ μαζέψῃς καὶ τοῦ λόγου σου λουλούδια, ἐγὼ θὰ μείνω ἐδῶ ὡς τὸ μεσημέρι, γιατί τέτοιες μορφιὲς καθεμέρα δὲν τὶς βλέπω.

— Μπᾶ, καὶ γιατί ὄχι καὶ γὼ, δάσκαλέ μου! Μηγαρὶς δὲν ἔχω μάτια καὶ γώ; Ὅσο γιὰ τὸν ἄντρα μου, μὴ φοβᾶσαι. Ἔχασα τὸ δρόμο μου, δὲν ξέρω ποῦ πῆγα. Ἡ ὁσιότη σου κατεβαίνει ἀπ' αὐτὴ τὴ μεριὰ, ἐγὼ ἀπὸ τὴν ἄλλη. Ὁ ἕνας μας ξεκινάει μισὴ ὥρ' ἀργότερα, τέλειωσε. Ψυχὴ δὲ μᾶς βλέπει ἐδῶ.

Digitized by Google

Κ᾽ ἔρχεται καὶ καθίζει κοντά μου καὶ μὲ κοιτάζει μὲ μάτια μαργιόλικα.

— Κι ἕνας Θεὸς ἀπὸ πάνω; τῆς λέγω.

— Ὁ Θεὸς δὲ μᾶς εἶπε δὰ νὰ μὴν ἀγαπιούμαστε καὶ καμμιὰ φορά!

Κι ἀκουμπάει ἀπάνω μου καθὼς εἴτανε, λαχανιασμένη ἀπὸ τὸν ἀνήφορο, μὲ πρόσωπο ροδοκόκκινο, ἀπὸ τὴν κούραση πιά, ἀπὸ τίποτις ἄλλο, δὲν ξέρω, καὶ μὲ μάτια ἀκόμα πιὸ λαμπερά.

Ἔνοιωσα πῶς ἐδῶ εἶνε πειρασμὸς μεγάλος, γιατὶ καὶ γὼ ἤμουν ἀκόμα νέος, καὶ μ᾽ ὅλο ποῦ πέρασα καὶ γὼ τέτοιες γλυκειὲς φουρτοῦνες στὴ νιότη μου, τώρα ποῦ φοροῦσα αὐτὸν τὸ μαῦρο τὸ σκοῦφο, ἀδέρφια μου, δὲν τὸ εἶχα σκοπὸ νὰ τόνε ρεζιλέψω μὲ μιᾶς γυναίκας περαστικὸ φούμαρο. Σηκώθηκα λοιπὸν ἀπὸ τὴν πέτρα ποῦ κάθουμουν, γύρισα καὶ κοίταξα κατὰ τὴν ἄλλη μεριά, καὶ μοῦ ἦρθε ἄξαφνα μιὰ ἰδέα ποῦ ἔπρεπε νὰ τὴ βάλω σὲ πράξη ἀμέσως, ἂν ἤθελα νὰ γλυτώσω. Νὰ γυρίσω νὰ τήνε δῶ καὶ τῆς μιλήσω ἄλλη μιά,—πάει! Λοιπὸν νὰ μὴν τὴ ξαναδῶ, μόνο νὰ ξεκινήσω ἄξαφνα καὶ νὰ πάρω τὸν κατήφορο. Νὰ κατεβῶ στὸ καΐκι, νὰ πάρω τὸ σακκί μου καὶ νὰ φύγω κατὰ τὸ Νιοχώρι, ὡς τρεῖς ὧρες δρόμος, μοῦ εἶχε πῆ ἕνας ναύτης. Κ᾽ ἔτσι νὰ γλυτώσω ἀπ᾽ αὐτὴ τὴ μάγισσα μιὰ καὶ καλή.

Στὴ στιγμὴ τὄκαμα κιόλας. Μήτε νὰ μὲ φωνάξῃ δὲν πρόφτασε ἡ καλή μας, καθὼς ξετινάχθηκα καὶ πῆρα τὸν κάτω δρόμο.

Digitized by Google

Τὰ παιδιὰ μάζευαν ἀκόμα λουλούδια, οἱ ναῦτες μπάλωναν τὰ ξεσκισμένα πανιά τους, οἱ κυνηγοὶ τουφέκιζαν παραμέσα, καὶ γὼ μὲ τὸ σάκκο στὸν ὦμο, ταξίδευα κατὰ τὸ Νιοχώρι γιαλὸ γιαλὸ, καὶ θυμοῦμαι πῶς ἔψαλα κιόλας τὸ «ἐκ νεότητος μου» σὰν εἶδος ἐπινίκιο, σὰ νὰ τοῦ ἔλεγα τοῦ Σωτήρα μας πῶς μ' ἀντιλήφτηκε πάλι, — μεγάλη ἡ χάρη του.

'Απὸ τὸ Νιοχώρι βρῆκα πέραμα γιὰ τὴν Τένεδο, καὶ κεῖ πλερώθηκα γιὰ τὴν ἀρετή μου μὲ τὸ μπρούσικο κρασὶ ποῦ μοῦ ἔδωκαν κ' ἤπια.

Digitized by Google

ΣΤΗ ΒΑΡΚΑ

Καὶ σὰ διηγήθηκε ὁ πάτερ Παΐσιος τὴ δική του τὴν ἱστορία, γύρισαν ὅλοι κ' εἶδαν τὸν πάτερ Καλλίνικο, καὶ τὸν παρακαλέσανε νὰ πῇ κι αὐτὸς τὴν καλήτερή του τὴν ἱστορία, τόρα ποῦ ἀποφασίσανε πιὰ νὰ μείνουν ὡς τὰ μεσάνυκτα.

Πιάνει τότες ὁ πάτερ Καλλίνικος τὰ ψαρά του γένεια, συλλογίζεται λιγάκι, γίνεται σιγὰ, σιγὰ σοβαρός, κι ἀρχινάει :

— Θὰ σᾶς πῶ, ἀδέρφια, παράξενη ἱστορία. Θέλετε πιστέψτε την, θέλετε μὴν τὴν πιστέψτε. Εἶνε ὅμως ἀληθινή. Ψέματα γιατὶ νὰ σᾶς πῶ; τὴν ἀλήθεια θὰ πῶ.

Εἶμαι τόρα ἑξηντάρης κι ἀπάνω. Ἤμουν τότες ὡς εἴκοσι. Ἤμουν ὡς εἴκοσι, καὶ ταξίδευα σὲ μικρὴ βαρκοῦλα μέσα σὲ μιὰ μεγάλη, μεγάλη, καὶ κάποτες πολυτάραχη λίμνη. Ἤμουνα μοναχός μου μὲς στὴ βαρκοῦλα. Εἶχα ξεκινήσει ἀπὸ ἕνα μέρος, μὲ σκοπὸ νὰ πάρω γύρο τὴ λίμνη, καὶ νὰ γυρίσω στὸ ἴδιο τὸ μέρος, κ' ὕστερα νὰ ξαναβγῶ στὴ στεριά. Κάθισα στὸ κουπὶ,

Digitized by Google

καὶ πήγαινα μπρός. Ἦταν ἥσυχα τὰ νερὰ, κι ὁ οὐρανὸς καθρεφτιζότανε μέσα γαλάζιος. Κάποτε, σὰν κουράζουμουν, τἄφινα τὰ κουπιὰ, καὶ πήγαινε ἡ βαρκοῦλα καταπῶς ἤθελε. Ὕστερα ξανάρχιζα πάλι, καὶ πήγαινα μπρός. Μήτε ἄνεμος, μήτε κύματα, μήτε ρέματα. Χαρὰ Θεοῦ ἀπάνω στὴ λίμνη, τριγύρω ὅμως, ἀπάνω στὴν ἀπέραντη τὴ στεριὰ, ἦταν καθισμένη πυκνὴ καταχνιὰ, τόσο πυκνὴ ποῦ ἄλλο δὲν ἔβλεπες παρὰ τὰ σιδερένια τὰ κάγγελα, ποῦ χώριζαν ὁλοτρόγυρα τὴ λίμνη ἀπὸ τὴ στεριά.

Πλῆθος ἄλλες βαρκοῦλες μέσα στὴ λίμνη, ἄλλες, μ' ἕναν καὶ μοναχὸ ἐπιβάτη, ἄλλες μεγαλήτερες, μὲ πολλούς. Ἀλλοῦ χαρὲς καὶ τραγούδια, ἀλλοῦ κλάματα καὶ φωνές. Ἀλλοῦ πάλι σιωπὴ, ἡσυχία καὶ κουπί. Τέτοια ἦταν κ' ἡ δική μου βαρκοῦλα, μόνο ποῦ ἄκουγα γύρω μου μόνο τὶς χαρὲς, καὶ θλίψη καμιὰ δὲν πλάκωνε τὴ ψυχή μου, καὶ μήτε τὴν καταχνιὰ συλλογιούμουν, τί νὰ εἶνε καὶ γιατὶ κατέβηκε, μήτε στὶς φωνὲς πρόσεχα τῶν κουρασμένων καὶ τῶν βασανισμένων, ποῦ ἔπρεπε νὰ πάρουν μεγάλο γύρο γιὰ νὰ βροῦνε στεριὰ, κ' ἔπρεπε νὰ βασανιστοῦνε μὲ τὸ κουπὶ, γιατὶ πανιὰ δὲν εἶχαν οἱ πιότεροι, ἢ, κι ἂν εἶχαν, τἀγέρι πάντα δὲν τοὺς φυσοῦσε.

Κ' ἔτσι πήγαινα σιγὰ σιγὰ γύρω, μόνο ποῦ κουράζουμουν κ' ἐγὼ συχνὰ πυκνὰ, κι ἄφινα τότες τὴ βαρκοῦλά μου νὰ πηγαίνῃ καταπῶς ἤθελε.

Κ' ἐκεῖ ποῦ πήγαινε ἡ βαρκοῦλα καταπῶς ἤθελε,

Digitized by Google

βρέθηκε πλάγι πλάγι μὲ μιὰν ἄλλη βαρκοῦλα ποῦ πήγαινε καὶ κείνη μὲ δίχως μεγάλη βία.

Εἶχε αὐτὴ ἡ βαρκοῦλα μέσα της μιὰ κοπέλλα, κ᾽ ἦταν κι αὐτὴ μοναχή της. Ὄμορφη πολὺ κοπέλλα δὲν ἦτανε, μὰ ἦτανε δροσερὴ, καὶ φαίνουνταν καὶ καλόγνωμη.

Ξέχασα νὰ σᾶς πῶ, πῶς σὰν ἀντάμωσα τὴ βαρκοῦλα μὲ τὸ κορίτσι, ἤμουν ὡς εἰκοσιπέντε χρονῶ. Μὴ χαμογελᾶτε. Πέντε χρόνια γερὸ κουπί. Καὶ τὰ νερὰ ὄχι πάντα καθρέφτης, μόνο κάποτες καὶ βαθιὰ ταραγμένα. Μὰ ἐγὼ σὰν εἶδα πλάγι μου τὴ βαρκοῦλα μὲ τὸ κορίτσι, ξεχνῶ τὸ κουπὶ, τὰ ξεχνῶ ὅλα καὶ κάθουμε καὶ βλέπω, καὶ θαυμάζω, καὶ λατρεύω τὴ νιότη της καὶ τὴν παρθενική της δροσιά. Ξεχνάει τὰ κουπιά του καὶ τὸ κορίτσι, καὶ γυρίζει καὶ μὲ κοιτάζει κι αὐτὸ μὲ γλύκα καὶ μὲ καλωσύνη πολλή. Κ᾽ ἔτσι βλέπαμε ἕνας τὸν ἄλλονα μερικὸν καιρὸ, καὶ μᾶς φαίνουνταν ἡ λίμνη ἄλλο τόσο ὄμορφη, ἄλλο τόσο γαλάζια. Ὡς κ᾽ ἡ καταχνιὰ μᾶς φαίνουνταν ὄμορφη καὶ σὰ διάφανη, καὶ θαρρούσαμε τότες πῶς βλέπαμε ἀποκάτω της λειβάδια καταπράσινα καὶ μαγευτικά. Κι ἀπάνω σὲ κείνη τὴ γλύκα καὶ τὴ λαχτάρα, βρέθηκαν οἱ δυὸ οἱ βαρκοῦλες κοντὰ, κοντὰ, καὶ δίχως νὰ τὸ νοιώσουμε, ἔγειναν μιὰ μεγαλήτερη βάρκα κ᾽ οἱ δυό.

Τὴν καμαρώναμε τὴ μεγάλη τὴ βάρκα μας. Καθίσαμε πλάγι πλάγι, τὴν ἀφήσαμε νὰ πλανιέται στὰ

Digitized by Google

νερὰ μοναχή της, καὶ κοιτάζαμε ἕνας τὸν ἄλλον, καὶ ἀγαπιούμαστε, καὶ φιλιούμαστε.

Ὡς τόσο ἡ βάρκα ἔπρεπε νὰ πάρῃ τὸν γύρο της. Κάθισα λοιπὸ στὰ κουπιὰ, κ' εἶπα τῆς καλῆς μου, ἐκείνη κουπιὰ νὰ μὴν τραβάῃ, ποῦ δὲν ἦταν πολὺ δυνατὴ, μόνο νὰ συγυρίζῃ τὴ βάρκα.

Συγύριζε λοιπὸν ἡ κοπέλλα τὴ βάρκα, κ' ἐγὼ τραβοῦσα τὰ κουπιὰ μὲ δύναμη καὶ μὲ θέληση, δίχως νὰ τόνε συλλογιοῦμαι τὸν ἵδρο ποῦ μὲ περέχυνε.

Κ' ἔτσι πηγαίναμε μπρός. Καὶ κεῖ ποῦ πηγαίναμε μπρὸς (πρέπει νὰ ἤμουν τώρα ὡς τριάντα χρονῶν, κι ὡς εἰκοσιπέντε ἡ καλή μου), βρέθηκε ἄξαφνα ἕνα μικρὸ μικρὸ βαρκουλάκι στὸ πλάγι μας, μ' ἕνα παχουλούτσικο ἀγγελούδι μέσα, ποῦ μήτε κουπιὰ τραβοῦσε, μὰ μήτε εἶχε καὶ κουπὶ τὸ βαρκάκι του, μόνο ἀνεβοκατέβαινε ἀπάνω στὰ κύματα σὰν καρυδόφυλλο, στρογγυλούτσικο κι ἀλαφρό. Καὶ κολλημένο καθὼς φαινότανε μὲ τὴ βάρκα μας, ὥσπου νὰ γυρίσῃς νὰ δῇς, ἔγεινε κι αὐτὸ ἕνα μὲ κείνη, κ' ἤμαστε τώρα τρεῖς ἐπιβάτες. Κ' ἡ καλή μου τὸ πῆρε στὴν ἀγκαλιά της καὶ τὸ βύζανε μὲ λαχτάρα, καὶ γὼ, δός του καὶ τραβοῦσα κουπὶ, καὶ δὲν τολμοῦσα πιὰ ν' ἀφίνω τὴ βάρκα νὰ πηγαίνῃ καταπῶς ἤθελε.

Καὶ βύζανε βύζανε τὸ μικρὸ, ἔγεινε μεγάλο παιδὶ, καὶ σὲ λιγάκι σωστὸ ἀγόρι, ὡς δέκα χρονῶν. Κ' ἤμουν καὶ γὼ σαραντάρης στὰ χρόνια, καὶ πενηντάρης στὴν κούραση, ἀπὸ τὸ τραβα τραβα κουπί. Κ' ἔγεινε κ' ἡ καλή μου σωστὴ γυναῖκα, πάντα νόστιμη, πάντα κα–

Digitized by Google

λόκαρδη, ὅσο κι ἂν ἤτανε χλωμή, ποῦ ὅλο νοιάζουνταν τἀγοράκι της.

Καὶ κάποτες ἀπὸ τὴν πολλὴ τὴν κούραση καὶ τὴν ἔννοια, λέγαμε, ἂς χαλαρώνουμε πότε πότε καὶ τὰ κουπιά, κι ἂς ξεκουραζούμαστε θωρῶντας τὴ λίμνη καὶ τὶς ἀμέτρητες βάρκες ἀπάνω της. Καὶ κάμνοντας ἔτσι μᾶς ἄρεζε, καὶ τὸ ξανακάμναμε, κι ἀφίναμε μ' ἄλλα λόγια τὴ βάρκα νὰ πηγαίνῃ καταπῶς ἤθελε.

Κ' ἔτυχε μιὰ φορὰ νὰ σηκωθῇ ἄξαφνα ἄνεμος πολὺ δυνατός, καὶ νὰ φουσκώνουν τὰ κύματα. Καὶ μαζευτήκανε σύννεφα μεγάλα καὶ μαῦρα στὸν οὐρανό, κ' ἡ λίμνη ἀπὸ γαλάζια ἔγεινε μολυβιά. Κι ἀνεβοκατεβαίνανε πάνω στὰ κύματα βάρκες πολλές, καὶ φώναζε ὁ κόσμος, κι ἄλλο δὲν ἄκουγες παρὰ κλάματα. Καὶ μᾶς ἔπιασε τρόμος μεγάλος, κ' ἔτρεξα στὰ κουπιά. Κι ἀπὸ τὴν πολλή μου τὴ βιὰ καὶ τὴ στενοχώρια, ἔσπασε τὄνα τὸ κουπὶ κ' ἔμεινα μ' ἕνα κουπὶ μοναχό. Καὶ καθὼς πολεμοῦσα νὰ πάγω μπρὸς μὲ τὄνα τὸ κουπί, ἦρθ' ἕνα κῦμα καὶ ξέσπασε μέσα στὴ βάρκα, καὶ μόνο ποῦ δὲν τήνε βούλιαξε. Καὶ πῆρε ἡ καλή μου τὸ μικρό της καὶ τἀγκάλιασε, παρακαλῶντας τὴν Παναγιὰ νὰ μᾶς γλυτώσῃ.

Τόρα πρέπει νὰ σᾶς πῶ πῶς γύρω στὴ λίμνη ἐκείνη εἶνε ἕνας Δράκος ποῦ ὅλο τὴν τριγυρίζει, κι ἀπάνω ἀπὸ τὰ σιδερένια τὰ κάγκελα τραβάει πότε πότε μ' ἕνα γάντζο ὅποιονα θέλει, καὶ τόνε βάζει μέσα στὴν καταχνιά.

Digitized by Google

Ἐκείνη τὴν ὥρα τριγύριζε ὁ Δράκος κοντά μας, καὶ μὲ χαρὰ ἄγρια καὶ δαιμονικὴ γάντζωνε, ὅλο γάντζωνε κ᾽ ἔπαιρνε μέσα στὴν καταχνιὰ πολλοὺς ἐπιβάτες ἀπὸ μεσ᾽ ἀπὸ τὴ φουρτουνιασμένη τὴ λίμνη. Καὶ κεῖ ποῦ παρακαλοῦσε τὴν Παναγιὰ ἡ καλή μου, πέφτει ὁ γάντζος ἀπάνω στἀγόρι, καὶ τὸ παίρνει ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά της καὶ χάθηκε τ᾽ ἀγοράκι μέσα στὴν καταχνιά. Κ᾽ ἔμεινε ἡ καλή μου δίχως παιδὶ, καὶ μυρολογοῦσε. Κ᾽ ἦταν τέτοια μυρολόγια γεμάτος ὁ ἀέρας τριγύρω. Καὶ κεῖ ποῦ μυρολογοῦσε, περνάει ἀπὸ κοντά μας μιὰ γλίγωρη βάρκα, μ᾽ ἕν᾽ ἄγριο ἄνθρωπο μέσα της ὁλομόναχο. Καὶ καθὼς περνοῦσε, σκύβει ὁ ἄγριος ἄνθρωπος καὶ παίρνει τὴν ἀκριβή μου καὶ χάνετ᾽ ἀπὸ μπρός μου σὰν ἀστραπή. Καὶ μένω μοναχός μου στὴν ἔρμη τὴ βάρκα, ἕτοιμη τώρα νὰ βυθιστῇ. Καὶ παρὰ νὰ βυθιστῶ καὶ γὼ, πηδῶ ἀπάνω στὰ κύματα, κι᾽ ἀρχίζω ἀπελπισμένος νὰ κολυμπῶ. Καὶ κεῖ ποῦ κολυμποῦσα, καὶ βοήθεια δὲν εὕρισκα πουθενὰ, ἂν καὶ βάρκες περνοῦσαν ἀμέτρητες, βρέθηκε τὸ σπασμένο μου τὸ κουπὶ καὶ τἀγκάλιασα, νὰ σωθῶ. Κι᾽ ἀγκαλιάζοντας τὸ κουπὶ ἄρχισα νὰ συνεφέρνω, καὶ μοῦ ἦρθαν τότες τὰ δάκρυα, ποῦ ὡς τώρα δὲν τἄφινε νὰ τρέξουν τὸ βάσανο τὸ πολύ. Ἐλπίδα πιὰ δὲν εἶχα, θάρρος δὲν εἶχα, δύναμη δὲν εἶχα, μήτε κατὰ τίς ἄλλες τὶς βάρκες δὲ γύριζα πιὰ νὰ κοιτάξω, μόνο πήγαινα καταπῶς μὲ τραβοῦσε τὸ ρέμα. Κι᾽ ἄρχισε πάλι ἄξαφνα νὰ καταπέφτῃ ὁ ἄνεμος καὶ νὰ συχάζῃ ἡ λίμνη. Κι ἄρχισα

Digitized by Google

νὰ σηκώνω κεφάλι καὶ νὰ βλέπω τριγύρω, μήπως κι ἀνταμώσω τώρα ἐπιβάτη ποῦ νὰ μὲ λυπηθῇ. Καὶ τότες φάνηκε ἄξαφνα μπροστά μου βάρκα μεγάλη καὶ μαύρη, μὲ μεγάλο καὶ μαῦρο σταυρὸ στὴ μέση, καὶ γεμάτη μαυροφορεμένους ἐπιβάτες, μὰ καλοὺς καὶ πονετικούς. Μ' εἶδαν αὐτοὶ καὶ μὲ λυπήθηκαν, καὶ μὲ πήρανε μέσα, καὶ μὲ γλύτωσαν, καὶ μὲ κάμανε νὰ λησμονήσω τὰ μεγάλα τὰ βάσανά μου.

Στάθηκε δῶ ὁ πάτερ Καλλίνικος, καὶ δὲν μποροῦσε νὰ πάγῃ μπρὸς ἀπὸ τὴ βαρειά του τὴ λύπη.

— Καὶ θὰ μείνῃς, χρυσέ μου Καλλίνικε, ἐδῶ μέσα, τοῦ λέγω τότες ἐγὼ, ὥσπου νὰ φτάσουμε στὸ μέρος ὁπόθε ξεκινήσαμε ὅλοι, ἐκεῖ ποῦ ὁ Δράκος, θέλει δὲ θέλει, θὰ μᾶς πάρῃ ὅλους στὴν καταχνιὰ, ποῦ σκεπάζει ἀθάνατες ὀμορφιές.

Digitized by Google

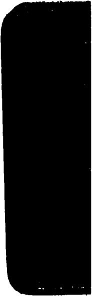
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἑστίας 1894—480.

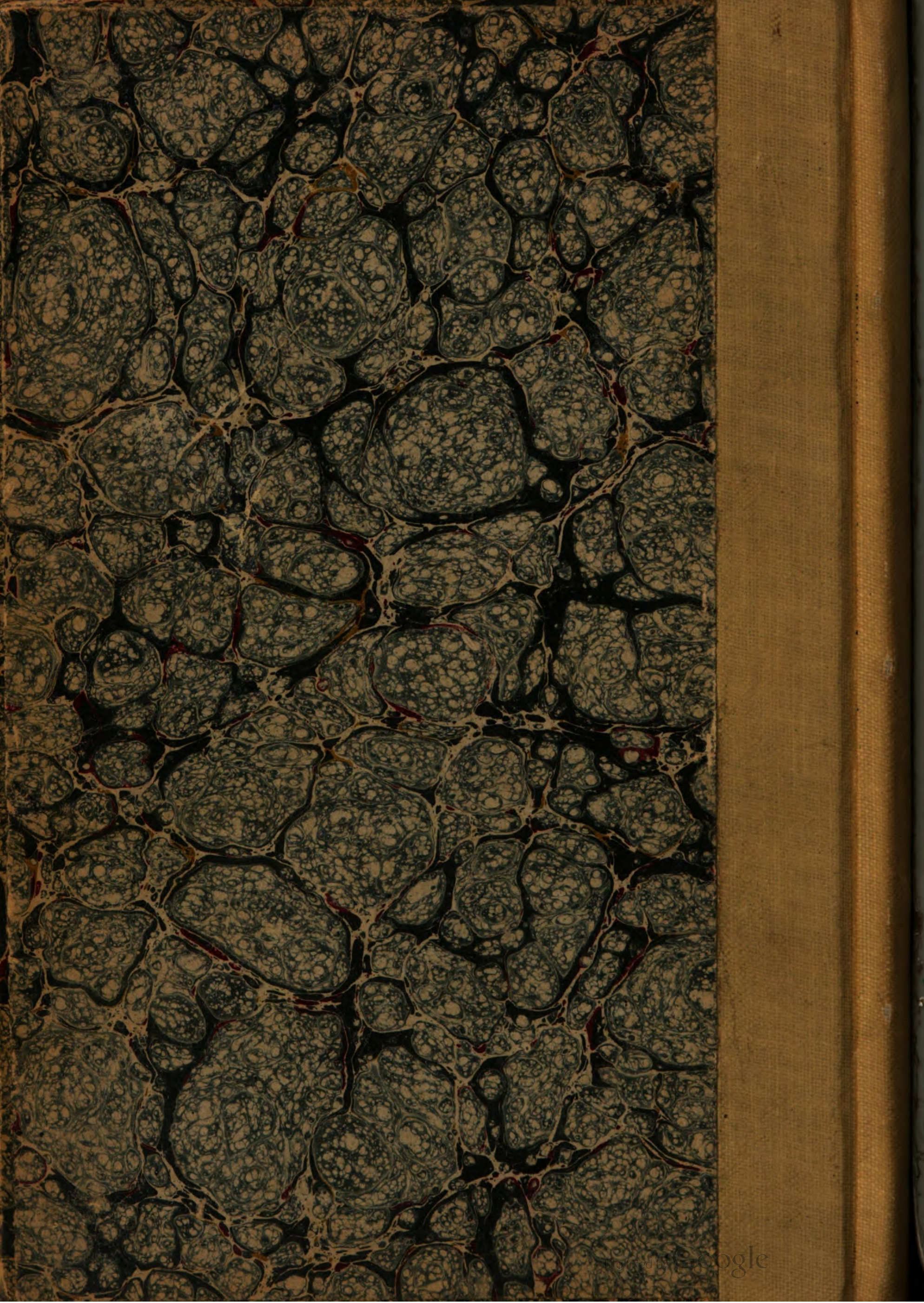
Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google